

ΟΔΗΓΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ

2004-2005

ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΟΔΗΓΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ
2004-2005

ΑΘΗΝΑ 2004

Επιμέλεια κειμένου: Ιωάννα Νάνου
Τεχνική επιμέλεια κειμένου: Ιωάννα Νάνου

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Αντικείμενο και διάρθρωση του Τμήματος	σελ. 7
1.1. Σύντομο ιστορικό	σελ. 7
1.2. Το αντικείμενο του Τμήματος	σελ. 7
1.3. Δομή και λειτουργία του Τμήματος	σελ. 8
2. Οργάνωση των σπουδών	σελ. 9
2.1. Δομή	σελ. 9
2.2. Κορμός και κύκλοι σπουδών	σελ. 9
2.3. Πρακτική άσκηση	σελ. 10
2.4. Οι εξετάσεις	σελ. 10
2.5. Υπολογισμός του βαθμού στο πτυχίο	σελ. 11
2.6. Συγγράμματα	σελ. 12
2.7. Ξένες γλώσσες	σελ. 14
2.8. Βιβλιοθήκες	σελ. 14
3. Εκπαιδευτικό και διοικητικό προσωπικό	σελ. 16
4. Πρόγραμμα σπουδών	σελ. 21
4.1. Πρόγραμμα μαθημάτων κορμού	σελ. 21
4.2. Πρόγραμμα υποχρεωτικών μαθημάτων κύκλων σπουδών...	σελ. 23
4.3. Πρόγραμμα μαθημάτων επιλογής κύκλων σπουδών	σελ. 26
5. Αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών.	
Το περιεχόμενο των μαθημάτων	σελ. 30
5.1. Μαθήματα κορμού	σελ. 30
5.2. Υποχρεωτικά μαθήματα κύκλων σπουδών	σελ. 41
5.2.1. Α΄ Κύκλος: Πολιτική Ανάλυση	σελ. 41
5.2.2. Γ΄ Κύκλος: Διεθνείς και Ευρωπαϊκές Σπουδές	σελ. 49
5.2.3. Δ΄ Κύκλος: Διοικητική Επιστήμη	σελ. 56
5.3. Μαθήματα επιλογής κύκλων σπουδών	σελ. 64
6. Φοιτητική μέριμνα	σελ. 101
6.1. Γενικά	σελ. 101
6.2. Γραφείο διασύνδεσης	σελ. 101
6.3. Φοιτητικός σύλλογος	σελ. 102
6.4. Άθληση	σελ. 103
7. Το ακαδημαϊκό ημερολόγιο του έτους 2004-2005	σελ. 104
8. Διεθνείς εκπαιδευτικές δραστηριότητες	σελ. 105

9. Μεταπτυχιακές σπουδές	σελ. 106
9.1. Εκπαιδευτικό και διοικητικό προσωπικό Μεταπτυχιακών Προγραμμάτων.....	σελ. 106
9.2. Προγράμματα μεταπτυχιακών σπουδών (ΠΜΣ)	σελ. 109
9.2.1. Πολιτική Επιστήμη και Κοινωνιολογία	σελ. 109
9.2.2. Ευρωπαϊκές και Διεθνείς Σπουδές	σελ. 116
9.2.3. Κράτος και Δημόσια Πολιτική	σελ. 122
9.2.4. Σπουδές Νοτιοανατολικής Ευρώπης.....	σελ. 126
10. Διδακτορικό δίπλωμα ειδίκευσης.....	σελ. 129
10.1. Εκπόνηση διδακτορικής διατριβής	σελ. 129
10.2. Κανονισμός υποχρεώσεων υποψηφίων διδασκόντων.....	σελ. 130
11. Μέλη επιστημονικού και διδακτικού προσωπικού	σελ. 131

1. ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΚΑΙ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ

1.1. Σύντομο ιστορικό

Το Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης είναι το νεότερο από τα τρία τμήματα της Σχολής Νομικών, Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών. Όπως υποδηλώνει ο τίτλος της Σχολής, τα άλλα Τμήματά της είναι το Τμήμα Νομικής και το Τμήμα Οικονομικών Επιστημών.

Η ανεξάρτητη λειτουργία του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης άρχισε το 1982, με την εφαρμογή του Νόμου 1268/1982 (ΕτΚ Α', φ. 87/16.7.1982). Ως τότε είχε λειτουργήσει για πολλά χρόνια με διάφορες μορφές, χωρίς διοικητική αυτοτέλεια, ως μέρος της Νομικής Σχολής. Αρχικά λειτούργησε ως Τμήμα Πολιτικών και Οικονομικών Επιστημών, ως χωριστή "κατεύθυνση" (όπως θα λέγαμε σήμερα) στο τελευταίο έτος σπουδών. Αργότερα, απέκτησε πιο αυτόνομη υπόσταση, πάντοτε στο πλαίσιο της Νομικής Σχολής, ως Τμήμα Δημοσίου Δικαίου και Πολιτικών Επιστημών.

1.2. Το αντικείμενο του Τμήματος

Το Τμήμα έχει ως αποστολή την καλλιέργεια της Πολιτικής Επιστήμης σε τρεις βασικές διαστάσεις της: την Πολιτική Ανάλυση, τις Διεθνείς και Ευρωπαϊκές Σπουδές και τη Διοικητική Επιστήμη. Το πρόγραμμα σπουδών του Τμήματος επιδιώκει την κατάρτιση των φοιτητών στις θεμελιώδεις έννοιες, τις βασικές μεθόδους και τους προβληματισμούς της συστηματικής ανάλυσης των πολιτικών, πολιτειακών και διεθνών φαινομένων.

Η εκπαιδευτική φιλοσοφία του Τμήματος εκφράζεται από την οικοδόμηση του προγράμματος σπουδών σε δύο διαδοχικές φάσεις, που διαρκούν τέσσερα εξάμηνα η καθεμία. Κατά πρώτο λόγο, οι φοιτητές παρακολουθούν ένα ενιαίο πρόγραμμα που τοποθετεί την Πολιτική Επιστήμη, στις βασικές παραμέτρους της, στο γενικότερο χώρο των Κοινωνικών Επιστημών, ενώ παράλληλα προσδίδει μια ευρύτερη εποπτεία των επιμέρους κλάδων που συνθέτουν το περιεχόμενό της. Σ' αυτήν τη βάση οικοδομούνται οι Κύκλοι Σπουδών που αποσκοπούν στην εξοικείωση των φοιτητών με έναν από τους κύριους χώρους της ερευνητικής και επαγγελματικής εξειδίκευσης του Τμήματος.

Το Τμήμα αποσκοπεί λοιπόν στην παροχή τόσο γενικής παιδείας όσο και, στο μέτρο του δυνατού, επιστημονικής εξειδίκευσης, προετοιμάζοντας τους φοιτητές και για μεταπτυχιακές σπουδές. Με τον τρόπο αυτό ανοίγει ο δρόμος για την επαγγελματική απασχόληση των αποφοίτων σε περιοχές, όπως η πολιτική ανάλυση, η πολιτική θεωρία, οι διεθνείς σχέσεις, η ελληνική και διεθνής (ιδιαίτερα κοινοτική) διπλωματία, η δημόσια διοίκηση και η τοπική αυτοδιοίκηση σε εθνικούς και διεθνείς, ιδιωτικούς και δημόσιους φορείς, επιχειρήσεις κ.λπ.

1.3. Δομή και λειτουργία του Τμήματος

Με στόχο τον καλύτερο συντονισμό της εκπαιδευτικής και ερευνητικής λειτουργίας, το Τμήμα είναι οργανωμένο σε Τομείς που αντιστοιχούν σε επιμέρους γνωστικά πεδία και στους οποίους είναι κατανομημένο το διδακτικό του προσωπικό. Ο Διευθυντής του κάθε Τομέα εκλέγεται από τα μέλη του. Οι Τομείς του Τμήματος είναι σήμερα τέσσερις:

- (1) Τομέας Πολιτικής Επιστήμης
- (2) Τομέας Κοινωνικής Θεωρίας και Κοινωνιολογίας
- (3) Τομέας Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών
- (4) Τομέας Διοικητικής Επιστήμης

Το ανώτατο όργανο του Τμήματος είναι η Γενική Συνέλευση (Γ.Σ.), που αποτελείται από όλα τα μέλη του Διδακτικού Ερευνητικού Προσωπικού (ΔΕΠ) καθώς επίσης και από εκπροσώπους των άλλων κατηγοριών επιστημονικού προσωπικού και των φοιτητών. Όταν ο αριθμός των μελών ΔΕΠ υπερβεί τους σαράντα, στη Γ.Σ. μετέχουν τριάντα εκπρόσωποι του ΔΕΠ που εκλέγονται με τις διαδικασίες που ορίζει ο νόμος. Στη Γ.Σ. προεδρεύει ο Πρόεδρος του Τμήματος, ο οποίος εκλέγεται, μαζί με τον Αναπληρωτή Πρόεδρο, κάθε δύο χρόνια. Οι αρμοδιότητες της Γ.Σ. προβλέπονται λεπτομερώς από τη σχετική νομοθεσία.

Το Διοικητικό Συμβούλιο (Δ.Σ.) είναι το δεύτερο κύριο όργανο του Τμήματος. Αποτελείται από τον Πρόεδρο του Τμήματος, τον Αναπληρωτή Πρόεδρο, τους Διευθυντές των Τομέων, δύο εκπροσώπους των φοιτητών και τον εκπρόσωπο των Ειδικών Μεταπτυχιακών Υποτρόφων και των μεταπτυχιακών φοιτητών του Τμήματος. Το Δ.Σ. έχει σημαντικές αρμοδιότητες ως προς την όλη λειτουργία του Τμήματος, αλλά και ως προς τις ατομικές υποθέσεις των φοιτητών.

Στην αποκεντρωμένη και συλλογική λειτουργία του Τμήματος αποσκοπούν οι εξής Επιτροπές που υποστηρίζουν το έργο της Συνέλευσης, του Προέδρου και των Τομέων:

- α) Προγράμματος Σπουδών
- β) Συντονιστική Επιτροπή Μεταπτυχιακών Προγραμμάτων Σπουδών
- γ) Φοιτητικών Υποθέσεων, Μέρимνας και Υποτροφιών
- δ) Βιβλιοθήκης
- ε) Οικονομικού Σχεδιασμού και Χρηματοδότησης
- στ) Ερευνών, Διεθνών Επιστημονικών Σχέσεων και Συνεργασίας, Ευρωπαϊκών και άλλων Προγραμμάτων
- ζ) Δημοσιότητας, Εκδηλώσεων και Δημοσιεύσεων
- η) Κτιρίων και Υλικοτεχνικής Υποδομής.

Στη λειτουργία του Τμήματος σημαντική θέση έχει η Γραμματεία, που αποτελείται από στελέχη διοικητικού προσωπικού του Πανεπιστημίου μας.

2. ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

2.1. Δομή

Η φοίτηση στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης διαρθρώνεται σε οκτώ εκπαιδευτικά εξάμηνα, που το καθένα τους διαρκεί τουλάχιστον δεκατρείς εβδομάδες. Οι σπουδές στο Τμήμα διαιρούνται σε "κορμό" και σε "κύκλους σπουδών". Ο κορμός καλύπτει τα πρώτα τέσσερα εξάμηνα, όπου τα διδασκόμενα μαθήματα είναι κοινά για όλους τους φοιτητές. Κατά τα τέσσερα τελευταία εξάμηνα, οι φοιτητές και φοιτήτριες έχουν την ευκαιρία να επιλέξουν τον "κύκλο σπουδών" τους, δηλαδή το επιστημονικό πεδίο της προτίμησής τους. Η διαίρεση αυτή, το περιεχόμενο της οποίας διευκρινίζεται πιο κάτω, βασίζεται στην αντίληψη ότι στα μαθήματα κορμού και στα μαθήματα των κύκλων σπουδών αντιστοιχούν διαφορετικές επιστημονικές και παιδαγωγικές προσεγγίσεις και μέθοδοι.

Σε κάθε εξάμηνο διδάσκονται κατά κανόνα πέντε μαθήματα, καθένα από τα οποία αντιστοιχεί σε ορισμένο αριθμό διδακτικών μονάδων, ανάλογο συνήθως με τον αριθμό ωρών εβδομαδιαίας διδασκαλίας. Το εκπαιδευτικό έργο αρχίζει το Σεπτέμβριο και τελειώνει τον Ιούνιο κάθε ακαδημαϊκού έτους, περιλαμβάνοντας και τις εξεταστικές περιόδους του Σεπτεμβρίου, του Φεβρουαρίου και του Ιουνίου.

2.2. Κορμός και κύκλοι σπουδών

Τα μαθήματα κορμού έχουν ως σκοπό να προσφέρουν τα βασικά μεθοδολογικά εργαλεία, τις γνώσεις και το πλαίσιο αναφοράς της Πολιτικής Επιστήμης και των Κοινωνικών Επιστημών γενικότερα, καθώς και μια εισαγωγή στα επιμέρους γνωστικά αντικείμενα του κλάδου. Τα μαθήματα αντιστοιχούν προς τέσσερις διδακτικές μονάδες το καθένα. Επειδή τα μαθήματα είναι κοινά και ο αριθμός των φοιτητών που τα παρακολουθούν αρκετά μεγάλος, καταβάλλεται, στο μέτρο του δυνατού, προσπάθεια κατάτμησης των ακροατηρίων, με παράλληλη διδασκαλία από περισσότερους διδάσκοντες.

Η περαιτέρω εμβάθυνση και, ως ένα βαθμό, εξειδίκευση γίνεται στα τελευταία τέσσερα εξάμηνα των σπουδών, κατά τη διάρκεια των οποίων οι φοιτητές επιλέγουν το επιστημονικό πεδίο της προτίμησής τους. Οι ειδικεύσεις αυτές δεν αναγράφονται στον τίτλο σπουδών των αποφοίτων, φαίνονται όμως από τα μαθήματα που έχει επιλέξει κάθε φοιτητής. Ταυτόχρονα το Τμήμα χορηγεί ειδική βεβαίωση στην οποία προσδιορίζεται η ειδίκευση. Οι σπουδές στο Τμήμα περιλαμβάνουν σήμερα τρεις Κύκλους Σπουδών:

Α΄ Κύκλος Σπουδών Πολιτικής Ανάλυσης

Γ΄ Κύκλος Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών

Δ΄ Κύκλος Σπουδών Διοικητικής Επιστήμης

Στα τελευταία αυτά τέσσερα εξάμηνα, οι σπουδές κατά Κύκλο Σπουδών περιλαμβάνουν μαθήματα υποχρεωτικά και μαθήματα επιλογής. Τα πρώτα καλύπτουν βασικά γνωστικά αντικείμενα του Κύκλου Σπουδών, ενώ τα δεύτερα τα συμπληρώνουν ή τα προεκτείνουν.

Ειδικότερα, οι φοιτητές και φοιτήτριες κάθε Κύκλου Σπουδών παρακολουθούν κάθε εξάμηνο τρία (3) υποχρεωτικά μαθήματα, στο καθένα από τα οποία αντιστοιχούν τρεις (3) διδακτικές μονάδες, και δύο (2) μαθήματα επιλογής, από δύο (2) διδακτικές μονάδες το καθένα.

Από τα οκτώ (8) συνολικά μαθήματα επιλογής που παρακολουθούν κατά τα τέσσερα τελευταία εξάμηνα, οι φοιτητές και φοιτήτριες οφείλουν να επιλέξουν τουλάχιστον τέσσερα (4) μαθήματα που ανήκουν στον Κύκλο Σπουδών που έχουν αποφασίσει ν' ακολουθήσουν. Τα άλλα τέσσερα μπορούν να τα επιλέξουν ελεύθερα από τα μαθήματα επιλογής που προσφέρονται στο πλαίσιο τόσο αυτού του Κύκλου όσο και των λοιπών Κύκλων Σπουδών.

Οι φοιτητές του Ε' εξαμήνου πρέπει να δηλώσουν ως την 30ή Οκτωβρίου τον Κύκλο Σπουδών και τα μαθήματα του χειμερινού εξαμήνου που επιλέγουν. Όσοι δεν δηλώσουν έγκαιρα την προτίμησή τους, κατανέμονται στους Κύκλους Σπουδών και στα μαθήματα επιλογής, στην ίδια αναλογία με τους δηλώσαντες.

2.3. Πρακτική άσκηση

Το Τμήμα προωθεί στα πλαίσια των δυνατοτήτων του την πρακτική άσκηση των φοιτητών και φοιτητριών του.

Τα τελευταία χρόνια οργανώθηκαν προγράμματα πρακτικής άσκησης των φοιτητών και φοιτητριών μας στο δημόσιο και ιδιωτικό τομέα, όπως επίσης και σε ερευνητικά ιδρύματα της χώρας μας.

Με τη συμμετοχή του τμήματος μας στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Εκπαίδευσης και Επαγγελματικής Κατάρτισης ελπίζεται ότι θα διερευνηθεί το φάσμα των παρεχομένων ευκαιριών για ευρύτερη συμμετοχή των φοιτητών μας σε προγράμματα του Δεύτερου Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης που αφορούν την πρακτική άσκηση των φοιτητών μας σε θέματα συναφή με τις παραπάνω δραστηριότητες.

2.4. Οι εξετάσεις

Οι εξετάσεις γίνονται στο τέλος κάθε εξαμήνου (τον Ιανουάριο - Φεβρουάριο και τον Ιούνιο) και το Σεπτέμβριο. Στις εξεταστικές περιόδους, στο τέλος του χειμερινού και του εαρινού εξαμήνου, εξετάζονται τα μαθήματα που διδάχθηκαν κατά τη διάρκειά του. Κατά την εξεταστική περίοδο του Σεπτεμβρίου εξετάζονται όλα τα μαθήματα, ανεξάρτητα από το εξάμηνο στο οποίο διδάχθηκαν.

Οι εξετάσεις είναι γραπτές ή και προφορικές κατά την κρίση του διδάσκοντος. Επίσης μπορεί να στηρίζονται σε ειδικά θέματα ή εργαστηριακές ασκήσεις. Σε περίπτωση αποτυχίας (ή μη συμμετοχής στις εξετάσεις) τον Ιανουάριο - Φεβρουάριο και τον Ιούνιο, ο φοιτητής μπορεί να εξετασθεί πάλι το Σεπτέμβριο. Αν αποτύχει και τότε, είναι υποχρεωμένος να επαναλάβει το μάθημα την επόμενη φορά που θα διδαχθεί. Ειδικά για τα μαθήματα επιλογής, ο φοιτητής που απέτυχε στις εξετάσεις

έχει το δικαίωμα ή να επαναλάβει το μάθημα ή να το αντικαταστήσει με άλλο μάθημα επιλογής που προσφέρεται στο ίδιο εξάμηνο.

Κάθε φοιτητής μπορεί να επαναλάβει σε κάθε εξάμηνο έως τρία μαθήματα επιπλέον των μαθημάτων του εξαμήνου κανονικής φοίτησής του. Κατά συνέπεια, μπορεί να εξετασθεί κατά την αντίστοιχη εξεταστική περίοδο μόνο σε τρία επιπλέον μαθήματα. Είναι ο λεγόμενος κανόνας του "n + 3".

Για τους φοιτητές που βρίσκονται στο τέλος των σπουδών τους και τους υπολείπονται μόνο έως τρία εξαμηνιαία μαθήματα για τη λήψη του πτυχίου, προβλέπεται η κατ' εξαίρεση δυνατότητα να εξετασθούν, μετά από ειδική συνεννόηση με τους διδάσκοντες, έστω και αν τα μαθήματα αυτά δεν αντιστοιχούν στην εξεταστική περίοδο του εξαμήνου. Η δυνατότητα αυτή ισχύει μόνο ως προς τα μαθήματα των τεσσάρων τελευταίων εξαμήνων (κύκλων σπουδών) και όχι ως προς τυχόν απομένοντα μαθήματα κορμού.

2.5. Υπολογισμός του βαθμού στο πτυχίο

"Ο Υπουργός Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, έχοντας υπόψη:

α) Τις διατάξεις του άρθρου 25 του Ν. 1268/82 (ΦΕΚ 87 Α'), όπως συμπληρώθηκε με την παρ. 3 του άρθρου 4 του Ν. 1674/86 (ΦΕΚ 203 τ. Α').

β) Τις διατάξεις των παρ. 1 και 2 του άρθρου 43 του Ν. 1268/82 (ΦΕΚ 87 τ. Α'), αποφασίζουμε:

1. Για τον υπολογισμό του βαθμού του πτυχίου των φοιτητών που έχουν εισαχθεί στα ΑΕΙ από το ακαδημαϊκό έτος 1983-84 και μετά, όπως επίσης και όσων φοιτητών θα εισαχθούν στο μέλλον, λαμβάνονται υπόψη οι βαθμοί όλων των μαθημάτων που απαιτούνται για τη λήψη του πτυχίου των (άρθρο 25 παρ. 12 Ν. 1268/82).

2. α) Για τον υπολογισμό του βαθμού του πτυχίου των φοιτητών που θα εισαχθούν στα ΑΕΙ κατά το ακαδημαϊκό έτος 1987-88 και τα επόμενα πολλαπλασιάζεται ο βαθμός κάθε μαθήματος επί ένα συντελεστή, ο οποίος ονομάζεται συντελεστής βαρύτητας του μαθήματος και το άθροισμα των επί μέρους γινομένων διαιρείται με το άθροισμα των συντελεστών βαρύτητας όλων των μαθημάτων αυτών.

β) Οι συντελεστές βαρύτητας κυμαίνονται από 1,0 έως 2,0 και υπολογίζονται ως εξής:

- Μαθήματα με 1 ή 2 διδακτικές μονάδες έχουν συντελεστή βαρύτητας 1,0.
- Μαθήματα με 3 ή 4 διδακτικές μονάδες έχουν συντελεστή βαρύτητας 1,5.
- Μαθήματα με περισσότερες από 4 διδακτικές μονάδες έχουν συντελεστή βαρύτητας 2,0.

3. Ο υπολογισμός του βαθμού του πτυχίου για τους φοιτητές που έχουν εισαχθεί στα ΑΕΙ κατά τα ακαδημαϊκά έτη 1986-87 και 1985-86 γίνεται σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στις προηγούμενες παραγράφους 1 και 2.

4. Ο υπολογισμός του βαθμού του πτυχίου για τους φοιτητές που έχουν εισαχθεί στα ΑΕΙ κατά τα ακαδημαϊκά έτη 1984-85 και 1983-84 γίνεται σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στις προηγούμενες παραγράφους 1 και 2, εκτός εάν οι Γενικές Συνελεύσεις των οικείων Τμημάτων έχουν αποφασίσει διαφορετικά ή αποφασίσουν διαφορετικά μέχρι 30.6.87, οπότε και ισχύουν οι αποφάσεις αυτές των Γενικών Συνελεύσεων. Απαραίτητη προϋπόθεση όμως προκειμένου να ισχύουν οι αποφάσεις

αυτές των Γενικών Συνελεύσεων των Τμημάτων είναι η συμφωνία τους ή η προσαρμογή τους μέχρι 30.6.87, στην προβλεπόμενη στην παράγραφο 1 της παρούσας απόφασης απαίτηση. Σε περίπτωση που δεν συντρέχει η παραπάνω προϋπόθεση, τότε θεωρείται ότι δεν υφίσταται σχετική απόφαση της Γενικής Συνέλευσης του οικείου Τμήματος.

5. Εάν ένας φοιτητής έχει βαθμολογηθεί σε περισσότερα μαθήματα από τα όσα αντιστοιχούν στον κατά το Πρόγραμμα Σπουδών απαιτούμενο ελάχιστο αριθμό διδακτικών μονάδων για τη λήψη του πτυχίου, μπορεί αυτός να μην συνυπολογίσει για την εξαγωγή του βαθμού πτυχίου τους βαθμούς ενός αριθμού κατ' επιλογήν υποχρεωτικών μαθημάτων, με την προϋπόθεση ότι ο αριθμός των διδακτικών μονάδων που αντιστοιχούν στα απομένοντα μαθήματα είναι τουλάχιστον ίσος με τον απαιτούμενο για τη λήψη πτυχίου.

6. Η απόφαση αυτή δεν αφορά τους φοιτητές που έχουν εισαχθεί στα ΑΕΙ μέχρι και το ακαδημαϊκό έτος 1982-83".

Μετά από απόφαση της Γ.Σ. του τμήματος Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης ισχύει μία μεταβατική ρύθμιση για τους εγγραφέντες τα ακαδημαϊκά έτη 1983/84 και 1984/85 φοιτητές του Τμήματος, που δεν είχαν έγκαιρη και επαρκή ενημέρωση. Σύμφωνα με τη ρύθμιση αυτή ο βαθμός του πτυχίου προκύπτει από το εξής άθροισμα: α) Οι 4 μέσοι όροι βαθμολογίας των τεσσάρων πρώτων εξαμήνων (1ου, 2ου, 3ου και 4ου), β) Οι βαθμοί των υποχρεωτικών μαθημάτων των κατευθύνσεων και γ) οι βαθμοί των μαθημάτων επιλογής. Δηλαδή: εφόσον τα υποχρεωτικά μαθήματα των κατευθύνσεων είναι 9 και τα μαθήματα επιλογής επίσης 9, το άθροισμα είναι 4 μ.ο. κορμού + 9 βαθμοί υποχρεωτικοί + 9 βαθμοί επιλογής. Με διαιρέτη: $4+9+9=22$.

Σύμφωνα με νεότερη Υπουργική απόφαση Φ.141.1/83/4182Α/ 14.9.1989 (Συν. Διοικ. Συμβουλίου 16.10.1989) ο υπολογισμός του βαθμού του πτυχίου για τους φοιτητές που έχουν εισαχθεί τα ακαδημαϊκά έτη 1985-86 και 1986-87 γίνεται σύμφωνα με ότι ισχύει και για τους εισαχθέντες 1983-84 και 1984-85.

2.6. Συγγράμματα

Οι διδάσκοντες, πληροφορούν τους φοιτητές κατά τις παραδόσεις τους, για τα συγγράμματα που πρέπει να μελετήσουν στο πλαίσιο κάθε μαθήματος και τη δωρεάν διανομή τους. Οι φοιτητές προμηθεύονται τα συγγράμματα από τους οικείους εκδοτικούς οίκους, επιδεικνύοντας τη φοιτητική τους ταυτότητα.

Οι ακόλουθοι εκδοτικοί οίκοι εκδίδουν συγγράμματα που διανέμονται στους φοιτητές:

GUTENBERG Γ.Κ. ΔΑΡΔΑΝΟΣ	Χ. Τρικούπη 99	210-38.08.334
ICON INTERNATIONAL	Δημητρακοπούλου 49Α	210-92.48.534
INTERBOOKS Σ.Θ. Τυροβόλα & ΣΙΑ Ο.Ε.	Ιπποκράτους 18	210-36.33.629
LEADER BOOKS	Ιπποκράτους 22	
LIBRO	Γλύκωνος 10 - 12	210-72.28.647
TEAM	Πιπτακού 8	210-32.22.243
ΑΚΑΔ. ΕΚΔΟΣΕΙΣ (ΣΜΥΡΝΙΩΤΑΚΗΣ)	Εμμ. Μπενάκη 18	210-38.10.233
ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ	Σόλωνος 133	210-38.06.305

ΑΝΤ.Ν. ΣΑΚΚΟΥΛΑΣ	Ασκληπιού 46	210-36.15.440
ΒΙΒΛΙΟΠΟΛΙΣ	Δαφνομήλη & Α. Μωραΐτου 3	210-36.25.575
ΓΑΛΛΙΟΣ	Κολοκοτρώνη 19	210-32.27.840
ΓΝΩΣΗ (ΠΡΩΤΟΠΟΡΕΙΑ)	Γραβιάς 9-13	
Ε.Κ.Κ.Ε.	Μεσογείων 12 - 3ος όροφος	210-74.89.131
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΛΛΗΝ	Συμπληγάδων 7 Περιστέρι	210-57.71.908
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΑΒΒΑΛΑ	Τζαβέλα 14 Α	210-33.02.600
ΕΚΔΟΤΙΚΗ "ΕΡΜΗΣ"	Κ. Σμολένσκη 34	210-36.45.625
ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΔΑΚΗΣ	Πανεπιστημίου	210-33.14.180
ΕΛΙΑΜΕΠ	Ξενοφώντος 4	210-33.15.022
ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ	Εμ. Μπενάκη 59	210-33.02.415
ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΕΚΔ.	Θεμιστοκλέους 37	210-38.02.644
ΕΝΔΟΧΩΡΑ	Σίνα 14	
ΕΞΑΝΤΑΣ	Ζωοδόχου Πηγ. 34, Τζαβέλα 1	210-38.13.065
ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ	Εμ. Μπενάκη 97	210-38.15.152
ΕΣΤΙΑ	Ευριπίδου 84	210-32.13.030
ΕΥΑΓ. ΜΠΕΝΟΥ	Φερών 3 & Πατησίων 71	210-82.51.202
ΗΒΟΣ	Σόλωνος 85	
ΘΕΜΕΛΙΟ	Σόλωνος 84	210-36.02.646
ΚΑΡΔΑΜΙΤΣΑ	Ιπποκράτους 8	210-36.15.156
ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗΣ	Ζαλόγγου 11	210 33.01.208
ΚΑΤΑΡΤΙ	Μαυρομιχάλη 9	210-36.01.271
ΚΕΔΡΟΣ (ΡΑΠΤΙΑΣ)	Γενναδίου 3	210-38.09.714
ΚΡΙΤΙΚΗ	Κωλέτη 25	210-38.36.460
Μ.Ι.Ε.Τ	Στοά Βιβλίου	
ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ	Ασκληπιού 18	210-36.47.433
ΜΠΟΥΚΟΥΜΑΝΗΣ	Μαυρομιχάλη 1	210-36.18.502
ΝΕΑ ΣΥΝΟΡΑ	Στοά Βιβλίου (Πεσματζόγλου 5)	210-36.10.589
ΝΕΦΕΛΗ	Ασκληπιού 6 36.39.962	210-36.07.744
ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ	Μαυρομιχάλη 23, Τ.Κ. 106 80	210-36.78.800
ΑΦΟΙ ΣΑΚΚΟΥΛΑ	Σανταρόζα 3	210-32.15.842
ΠΑΓΩΝΑ ΚΑΠΟΛΑ "ΝΗΣΟΣ"	Σαρρή 14	210-32.50.058
ΠΑΝΕΠΙΣΤ.Τ. ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΡΗΤΗΣ	Μάνης 5	210-38.18.372
ΠΑΠΑΔΗΜΑΣ	Ιπποκράτους 8	
ΠΑΠΑΖΗΣΗΣ	Νικητρά 2 & Εμ.Μπενάκη 17	210-38.22.496
ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΣ	Διδότου 39 & Χ. Τρικούπη	210-36.00.658
ΠΑΤΑΚΗΣ	Βαλτετσίου 14	210-36.38.362
ΠΛΕΘΡΟΝ	Μασσαλίας 20α Τ.Κ. 106 80	210-36.41.260
ΠΟΛΙΣ	Ομήρου 32 Τα.Κ. 106 72	210-36.43.382
ΠΟΡΕΙΑ	Ζαλόγγου 1 & Ζωοδόχου Πηγ. 6	210-38.31.622
ΠΡΟΧΟΡΟΣ	Σταδίου 44	
ΣΑΚΚΟΥΛΑ Ο.Ε.	Ιπποκράτους 23	
ΣΙΔΕΡΗΣ	Σόλωνος 116	210-38.33.434
ΣΤΑΜΟΥΛΗΣ Α.	Αβέρωφ 2	210-52.38.305
ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ	Μαυροκορδάτου 1	210-38.20.835
ΣΥΜΕΩΝ ΑΡΗΣ	Ηρώων Πολυτεχνείου 74	210-77.77.438
ΤΟΛΙΔΗ	Σόλωνος 73	210-36.34.208
ΤΟΥΡΙΚΗΣ	Λ.Ηρακλείου 276	210-27.57.217
ΥΨΙΛΟΝ	Τζαβέλλα 15	210-38.38.257
ΦΥΤΡΑΚΗΣ ΤΥΠΟΣ	Στοά Βιβλίου (Πεσματζόγλου 5)	
ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΗ ΙΩΑΝΝΑ	Ζωοδόχου Πηγής 8-10	210-38.29.923

2.7. Ξένες γλώσσες

Τα επιστημονικά βιβλία που κυκλοφορούν στη γλώσσα μας δεν αρκούν για να μπορέσει κανείς να προχωρήσει στη μελέτη και κατάρκτηση μίας επιστήμης. Οι διδάσκοντες είναι αναγκασμένοι πολλές φορές, λόγω ελλείψεως ελληνικής, να παραπέμπουν τους φοιτητές τους σε διεθνή βιβλιογραφία, που είναι άλλωστε απαραίτητη για την εμπάθυνση των γνώσεων και την εκπόνηση των εργασιών. Οι φοιτητές πρέπει να γνωρίζουν ότι η ικανοποιητική γνώση ξένων γλωσσών είναι απολύτως απαραίτητη τόσο για την πανεπιστημιακή τους εργασία όσο και για την επαγγελματική τους σταδιοδρομία.

Όσοι φοιτητές επιθυμούν να μάθουν ξένες γλώσσες ή να τις τελειοποιήσουν -ας σημειωθεί ότι μόνο το επίπεδο *Lower, Certificat, Grundstufe*, όσον αφορά αντίστοιχα την αγγλική, γαλλική και γερμανική γλώσσα δεν επαρκεί για τη μελέτη επιστημονικών βιβλίων- μπορούν να απευθυνθούν στην Πανεπιστημιακή Λέσχη, Ιπποκράτους 15, όπου οργανώνονται κύκλοι ειδικών μαθημάτων.

2.8. Βιβλιοθήκες

Η σημασία της Βιβλιοθήκης στο πλαίσιο της πανεπιστημιακής δουλειάς είναι πολύ μεγάλη. Στις Κοινωνικές Επιστήμες μάλιστα, όπου ανήκει και η Πολιτική Επιστήμη, η βιβλιοθήκη είναι ο μοναδικός χώρος μελέτης και απόκτησης μεθόδων και γνώσεων, είναι εργαστήριο και σπουδαστήριο ταυτόχρονα. Εκεί ο φοιτητής βρίσκει τα βιβλία και τις πηγές που του χρειάζονται, μαθαίνει να εντοπίζει και να μελετά τη βιβλιογραφία και να αντλεί στοιχεία και ιδέες που θα του χρησιμεύσουν τόσο για τον εμπλουτισμό και την εμπάθυνση των γνώσεών του όσο και για την εκπόνηση επιστημονικών εργασιών.

Η Βιβλιοθήκη του Τμήματος στεγάζεται στην οδό Αιόλου 42-44 και Κολοκοτρώνη (5ος & 6ος όροφος). Μολονότι δημιουργήθηκε πρόσφατα, είναι εφοδιασμένη με αρκετά επιστημονικά βιβλία και περιοδικά (ελληνικά και ξενόγλωσσα). Οι διδάσκοντες και οι βιβλιοθηκονόμοι καταβάλλουν μεγάλη προσπάθεια για το συνεχή εμπλουτισμό της με νέους τίτλους. Οι φοιτητές και φοιτήτριες μπορούν να χρησιμοποιούν και άλλες βιβλιοθήκες. Υπάρχουν αρκετές στην Αθήνα και έχουν η καθεμιά την ειδίκευσή της καθώς και διάφορα πλεονεκτήματα ή μειονεκτήματα στη λειτουργία τους, που διαπιστώνονται καθώς αρχίζει κανείς να τις χρησιμοποιεί. Πάντως, καμία από τις βιβλιοθήκες αυτές, συμπεριλαμβανομένης και αυτής του Τμήματός μας, δε λειτουργεί ως δανειστική. Ενδεικτικά αναφέρουμε τις ακόλουθες:

-Ακαδημίας Αθηνών	Μέγαρο Ακαδημίας, οδός Πανεπιστημίου
-Βιβλιοθήκη ΕΛΙΑΜΕΤ	Βασ. Σοφίας 49, 210-7257110-113
-Βουλής των Ελλήνων	Κεντρικό κτίριο της Βουλής,
-Βρετανικού Συμβουλίου	Πλ. Φιλικής Εταιρείας (Κολωνάκι), 210 3633215

-Γενικής Γραμματείας Έρευνας και Τεχνολογίας	Μεσογείων 14-18, 210 6911122- 210 7752225
-Γεννάδειος	Σουηδίας 61,210 7210536
-Εθνική Βιβλιοθήκη	Πανεπιστημίου 32, 210 3614413
-Εθνικού Κέντρου Δημόσιας Διοίκησης	Ευαγγελιστρίας 2, 210 3234211-210 3234745
-Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας της Ελλάδος	Λυκούργου 14-16, 210 3240255
-Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών. Κέντρο Τεκμηρίωσης	Βασ. Κωνσταντίνου 48, 210 7247903
-Εθνικού Κέντρου Κοινωνικών Ερευνών	Μεσογείων 14-18, 210 7489131-5
-Ελληνοαμερικανικής Ένωσης	Μασσαλίας 22, 210 3680044- 210 36800460
-Επιτροπής Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Γραφείο Αθηνών-Υπηρεσία Τεκμηρίωσης	Βασ. Σοφίας 2, 210 7243982-4
-Κέντρου Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών (ΚΕΠΕ)	Ιπποκράτους 22, 210 3628911
-Μπενάκειος	Ανθίμου Γαζή 3, 210 3227148
-Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών	Αμαλίας 36, 210 3234208
-Οκταβίου Μερλιέ (Γαλλικού Ινστιτούτου)	Σίνα 31, 210 3624301
-Τραπέζης της Ελλάδος	Πανεπιστημίου 21, 210 3202396
-Αναγνωστήρια Πανεπιστημιακής Λέσχης	Ιπποκράτους 7, 1ος όροφος Ιπποκράτους 15, 2ος όροφος

3. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ

Διεύθυνση Τμήματος: Ομήρου 19 , Αθήνα ΤΚ 106 72.

Γραμματεία Τμήματος: Ομήρου 19 (6ος όροφος), Αθήνα 106 72,
τηλ. 210 3688912-15, fax: 210 3688920

Site του Τμήματος: www.pspa.uoa.gr

Βιβλιοθήκη: Αιόλου 42-44 και Κολοκοτρώνη (5^{ος} και 6^{ος} όροφος)

Αίθουσες διδασκαλίας: Μέγαρο Θεωρητικών Επιστημών, Σόλωνος 5 και Σίνα,
Αιόλου 42-44 (αίθουσες διδασκαλίας ΠΜΣ),
Ομήρου 19, 5ος όροφος (αίθουσα σεμιναρίων),
Ιπποκράτους 15, 5^{ος} όροφος.

Πρόεδρος: Μιχάλης Τσινισιζέλης	210 3688941
Αναπληρωτής Πρόεδρος: Γεράσιμος Κουζέλης	210 3688909
Γραμματέας: Γεώργιος Παθιάκης	210 3688984

ΤΟΜΕΑΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

Διευθυντής:

Μιχάλης Σπουρδαλάκης	210 3688908
----------------------	-------------

Καθηγητές:

Νικηφόρος Διαμαντούρος*	210 3688929
Πασχάλης Κιτρομηλίδης	210 3688926
Χρήστος Λυριντζής	210 3688902
Γεώργιος Θ. Μαυρογορδάτος	210 3688943
Αναστάσιος-Ιωάννης Μεταξάς	210 3636338
Μαρία Παντελίδου-Μαλούτα	210 3688938

Αναπληρωτές καθηγητές:

Μιχάλης Σπουρδαλάκης	
Περικλής Βαλλιάνος	210 3688925

Επίκουρος καθηγητής:

Δημήτρης Σωτηρόπουλος	210 3688903
-----------------------	-------------

Ειδική Επιστήμων:

Διαμάντω Αναγνώστου

Επιστημονική συνεργάτις:

Αικατερίνη Γιαννακάκου

---

*Σε αναστολή καθηκόντων

ΤΟΜΕΑΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΘΕΩΡΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ

Διευθυντής:	
Κύρκος Δοξιάδης	210 3688939
Καθηγητές:	
Ηλίας Νικολακόπουλος	210 3688910
Νικόλαος Τάτσης	210 3688942
Αναπληρωτές καθηγητές:	
Κύρκος Δοξιάδης	210 3688939
Γεράσιμος Κουζέλης	210 3688909
Επίκουρος καθηγήτρια:	
Ιωάννα Καυταντζόγλου	210 3688944
Λέκτορες:	
Κωνσταντίνα Μπότσιου	210 3688943
Πανεπιστημιακή βοηθός:	
Ειρήνη-Ροζαλίνα Παπαγαλάνη-Καλαφάτη	
Επιστημονική συνεργάτις:	
Ειρήνη Λαμπριανού-Αθανασιάδου	

ΤΟΜΕΑΣ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Διευθυντής:	
Παναγιώτης Ιωακειμίδης	210 3688931
Καθηγητές:	
Γιάννης Βαληνάκης*	210 3631039
Θάνος Βερέμης	210 3315022
Παναγιώτης Ιωακειμίδης	
Πάνος Καζάκος	210 3688945
Ναπολέων Μαραβέγιας	210 8175412
Χρήστος Ροζάκης*	210 3688933
Μιχάλης Τσινισιζέλης	
Λουκάς Τσούκαλης	210 3688931

*Σε αναστολή καθηκόντων

Αναπληρωτές καθηγητές:	
Χαριτίνη Δίπλα	210 3688930
Κωνσταντίνος Υφαντής	210 3688934
Επίκουροι καθηγητές:	
Πάρις Βαρβαρούσης	210 3688940
Αντώνης Κόντης	210 3688935
Λέκτορες:	
Σουζάννα Βέρνου	210 3688927
Εμμανουέλλα Δούση	210 3688945

**Κέντρο Jean Monnet στην Ευρωπαϊκή Πολιτική
Ευρωπαϊκό Κέντρο Jean Monnet του Πανεπιστημίου Αθηνών**

Αναπληρωτής Καθηγητής:
Κωνσταντίνος Υφαντής

Ειδικοί συνεργάτες:
Κωνσταντίνος Σασματζόγλου (Διοικ. Προσωπικό)
Μαρίνα Σκορδέλη (Υποψήφιοι Διδάκτορες)
Δημήτριος Κουκουρδίνος (Υποψήφιοι Διδάκτορες)

ΤΟΜΕΑΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

Διευθυντής:	
Ιωάννης Υφαντόπουλος	210 3688924
Καθηγητές:	
Αντώνης Μακρυδημήτρης	210 3688921
Γιώργος Παπαδημητρίου	210 3688922
Δημήτρης Χριστοφιλόπουλος	210 3639582
Ιωάννης Υφαντόπουλος	
Χαράλαμπος Χρυσανθάκης	210 3688923
Αναπληρωτές καθηγητές:	
Καλλιόπη Σπανού	210 3688904
Γιώργος Σωτηρέλης	210 3688933
Επίκουροι καθηγητές:	
Αλέξης Μητρόπουλος	210 3688936
Νικόλαος - Κομνηνός Χλέπας	210 3688937
Γιάννης Τασόπουλος	210 3688933

Επιστημονικοί συνεργάτες:
Καλλιόπη Γκολομάζου-Παπά
Γιώργος Ασπρίδης

Ειδικό Τεχνικό και Εργαστηριακό Προσωπικό του Τομέα:
Μίκα Σταυροπούλου

Ειδικό μεταπτυχιακό συνεργάτες:
Λάμπρος Πάσχος

Ειδικό Τεχνικό και Εργαστηριακό Προσωπικό του Τμήματος:

Αλεξάνδρα Κυπαρίσση
Θεοδώρα Θεοδοσοπούλου
Ασημίνα Περρή
Ευαγγελία Βολουδάκη
Τηλέμαχος Κουγγουλέρης

Εργαστήριο Πολιτικής Επικοινωνίας:

Διευθυντής:
Αναστάσιος-Ιωάννης Μεταξάς

Εργαστήριο Πληροφορικής:

Επιστημονικός υπεύθυνος:
Κωνσταντίνος Υφαντής

Εργαστήριο Μελέτης της Μετανάστευσης και Διασποράς (Ε.Μ.ΜΕ.ΔΙΑ.):

Διευθυντής:
Νικόλαος Τάτσης

Εργαστήριο Ευρωπαϊκής Ενοποίησης και Πολιτικής:

Διευθυντής:
Πάνος Καζάκος

Εργαστήριο Ελληνικής Πολιτικής:

Διευθυντής:
Ηλίας Νικολακόπουλος

Εργαστήριο Διοικητικών Επιστημών:

Διευθυντής:
Αντώνης Μακρυδημήτρης

Εργαστήριο Ελληνογερμανικών Σχέσεων:

Διευθυντής:
Γεράσιμος Κουζέλης

Ευρωπαϊκό Κέντρο Τεκμηρίωσης:

(Ανοικτό για όλους τους φοιτητές του Πανεπιστημίου Αθηνών και για ιδιώτες)

Διευθυντής:

Μιχάλης Τσινισιζέλης

Τα εργαστήρια του Τμήματος στεγάζονται στην οδό Αιόλου 42-44.

**ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΑΠΟ ΑΛΛΟ ΤΜΗΜΑ
ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ**

Λίνος - Αλέξανδρος Σισιλιάνος

Επίκουρος Καθηγητής, Τμήμα Νομικής

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ (Αιόλου 42-44 τηλ.:210 3245885)

Βιβλιοθηκονόμοι:

Ασημίνα Περρή

Μαρία Αζουρμάν

Ευαγγελία Βολουδάκη

Παναγιώτα Δεμερτζή

Αικατερίνη Κηρύκου

Τηλέμαχος Κουγγουλέρης

ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΤΜΗΜΑΤΟΣ

Γραμματέας: Γεώργιος Παθιάκης

Ζαχαρίας Τριγάζης

Παγώνα Σάσσαρη-Κούτελα

Κατερίνα Φώτου

Νατάσα Φιλίππου

Ιωάννα Νάνου

Αλέξιος Παναγιωτόπουλος

Κατά το ακαδημαϊκό έτος 2004-2005 βρίσκονται σε άδεια οι καθηγητές:

- Α-Ι. Μεταξάς (από 1.10.2004 έως 28.2.2005)
- Γ. Σωτηρέλης (από 1.10.2004 έως 31.3.2005)
- Ι. Καυταντζόγλου (από 1.9.2004 έως 28.2.2005)

4. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

Το Πρόγραμμα Σπουδών ορίζεται, και όταν χρειαστεί τροποποιείται, με απόφαση της Γενικής Συνέλευσης του Τμήματος.

4.1. Πρόγραμμα Μαθημάτων Κορμού

Στα πρώτα τέσσερα εξάμηνα σπουδών το πρόγραμμα είναι ενιαίο, κοινό για όλους τους φοιτητές (μαθήματα κορμού). Σε κάθε εξάμηνο προσφέρονται πέντε μαθήματα, ενώ σε κάθε μάθημα αντιστοιχούν τέσσερις (4) διδακτικές μονάδες.

Α' Εξάμηνο

(501) Πολιτική Επιστήμη Ι	Δ.Σωτηρόπουλος
(502) Κοινωνιολογία	Ν.Τάτσης, Κ.Δοξιάδης και Γ.Κουζέλης
(511) Ευρωπαϊκή Ιστορία Ι	Κ.Μπότσιου
(527) Εισαγωγή στην Οργάνωση της Διεθνούς Κοινωνίας	Κ. Υφαντής, Π.Βαρβαρούσης και Σ.Ντάλης
(540) Θεωρία της Επικοινωνίας: Πολιτική Επικοινωνία	Χ.Λυριντζής*, Α.Γιαννακάκου και Ε.Λαμπριανού - Αθανασιάδου

Β' Εξάμηνο

(505) Συνταγματικοί Θεσμοί	Γ.Παπαδημητρίου, Γ.Σωτηρέλης και Ι.Τασόπουλος
(533) Πολιτική Επιστήμη ΙΙ	Μ.Σπουρδαλάκης και Δ.Σωτηρόπουλος
(538) Ευρωπαϊκή Ιστορία ΙΙ	Κ.Μπότσιου
(539) Νεοελληνική Ιστορία Ι	Κ.Μπότσιου
(901) Κοινωνική Στατιστική και Ποσοτικές Μέθοδοι	Ι.Υφαντόπουλος

*Λόγω εκπαιδευτικής άδειας του Καθηγητή κ.Α.Ι.Μεταξά

Γ' Εξάμηνο

(521) Διοικητική Επιστήμη	Κ.Σπανού
(523) Εισαγωγή στο Δίκαιο	Δ.Χριστοφιλόπουλος, Ν.Χλέπας και Ι.Τασόπουλος
(528) Πολιτική Οικονομία Ι	Α.Κόντης
(542) Νεοελληνική Ιστορία ΙΙ	Γ.Θ.Μαυρογορδάτος
(902) Πολιτική Φιλοσοφία Ι	Π.Βαλλιάνος

Δ' Εξάμηνο

(529) Πολιτική Οικονομία ΙΙ	Π.Καζάκος, Ν.Μαραβέγιας και Π.Λιαργκόβας
(541) Πολιτική Φιλοσοφία ΙΙ	Π.Βαλλιάνος
(543) Μεθοδολογία των Κοινωνικών Επιστημών	Α.-Ι.Δ. Μεταξάς και Ι.Καυταντζόγλου
(544) Διοικητική Οργάνωση και Θεσμοί	Α.Μακροδημήτρης και Ν. Χλέπας
(850) Ευρωπαϊκή Οργάνωση	Π.Ιωακείμης και Μ.Τσινισιζέλης

4.2. Πρόγραμμα Υποχρεωτικών Μαθημάτων Κύκλων Σπουδών

Στο κάθε μάθημα αντιστοιχούν τρεις (3) διδακτικές μονάδες

Α' ΚΥΚΛΟΣ:

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

Υποχρεωτικά Μαθήματα

(Τρεις διδακτικές μονάδες ανά μάθημα)

Ε' Εξάμηνο

(531)	Πολιτική Κοινωνιολογία Ι	Μ. Σπουρδαλάκης
(549)	Λόγος και Ιδεολογία	Κ. Δοξιάδης
(810)	Συγκριτική Πολιτική Ι	Η. Νικολακόπουλος

ΣΤ' Εξάμηνο

(602)	Πολιτική Κοινωνιολογία ΙΙ	Γ.Θ.Μαυρογορδάτος
(645)	Κράτος και Κοινωνία	Μ.Σπουρδαλάκης
(713)	Συγκριτική Πολιτική ΙΙ	Χ.Λυριντζής

Ζ' Εξάμηνο

(532)	Κλασική Πολιτική Σκέψη	Π.Κιτρομηλίδης
(582)	Πολιτική και Κοινωνία στις Αναπτυσσόμενες Χώρες	Δ.Σωτηρόπουλος
(712)	Πολιτική Συμπεριφορά	Μ.Παντελίδου-Μαλούτα

Η' Εξάμηνο

(601)	Νεότερη Πολιτική Σκέψη	Π.Βαλλιάνος
(714)	Εκλογική Κοινωνιολογία	Η.Νικολακόπουλος
(765)	Σύγχρονη Πολιτική Θεωρία	Γ.Κουζέλης

Γ΄ ΚΥΚΛΟΣ:
ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ
Υποχρεωτικά Μαθήματα
(Τρεις διδακτικές μονάδες ανά μάθημα)

Ε΄ Εξάμηνο

(565) Διεθνείς Σχέσεις Ι	Π.Βαρβαρούσης και Σ.Ντάλης
(567) Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο Ι	Χ.Δίπλα και Ε.Δούση
(603) Γενική Θεωρία της Διεθνούς Οργάνωσης	Ε.Δούση

ΣΤ΄ Εξάμηνο

(640) Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο ΙΙ	Χ.Δίπλα
(651) Ελληνική Εξωτερική Πολιτική	Κ.Υφαντής και Π.Βαρβαρούσης
(751) Διεθνείς Σχέσεις ΙΙ	Θ.Βερέμης και Κ.Υφαντής

Ζ΄ Εξάμηνο

(750) Διεθνείς Οικονομικές Σχέσεις	Α.Κόντης
(813) Διεθνές Οικονομικό Δίκαιο	Χ.Δίπλα και Ε.Δούση
(856) Συγκριτική Ανάλυση Ευρωπαϊκών Πολιτικών Συστημάτων	Μ.Τσινισιζέλης

Η΄ Εξάμηνο

(833) Θεωρία της Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης	Μ.Τσινισιζέλης και Κ.Υφαντής
(857) Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Κοινό- τητας/Ευρωπαϊκής Ένωσης	Ε.Δούση
(862) Πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης	Π.Ιωακειμίδης και Ν.Μαραβέγιας

Δ΄ ΚΥΚΛΟΣ:
ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

Υποχρεωτικά Μαθήματα

(Τρεις διδακτικές μονάδες ανά μάθημα)

Ε΄ Εξάμηνο

(557) Συνταγματικό Δίκαιο και Θεσμοί	Γ.Παπαδημητρίου, Γ.Σωτηρέλης* και Ι.Τασόπουλος
(586) Διοικητικό Δίκαιο Ι	Χ.Χρυσανθάκης και Ν.Χλέπας
(587) Θεωρία των Οργανώσεων	Α.Μακρυδημήτρης και Μ.Σταυροπούλου

ΣΤ΄ Εξάμηνο

(584) Οργάνωση και Λειτουργία της Δημόσιας Διοίκησης	Κ.Σπανού
(638) Διοικητικό Δίκαιο ΙΙ	Χ.Χρυσανθάκης
(639) Δημοσιονομική Οικονομία και Πολιτική	Ι.Υφαντόπουλος

Ζ΄ Εξάμηνο

(080) Θεμελιώδη Δικαιώματα	Γ.Σωτηρέλης* και Ι.Τασόπουλος
(562) Εργασιακές Σχέσεις και Θεσμοί	Α.Μητρόπουλος
(859) Κοινωνική Πολιτική και Διοίκηση	Ι.Υφαντόπουλος

Η΄ Εξάμηνο

(812) Θεσμοί και Πολιτική Χωροταξίας και Πολεοδομίας	Δ.Χριστοφιλόπουλος
(814) Τοπική Αυτοδιοίκηση	Ν.Χλέπας και Γ.Ασπρίδης
(858) Ανάλυση Δημόσιας Πολιτικής	Α.Μακρυδημήτρης

*Εκπαιδευτική άδεια του Αναπληρωτή Καθηγητή κ. Γ. Σωτηρέλη

4.3. Πρόγραμμα Μαθημάτων Επιλογής Κύκλων Σπουδών

1. Στο κάθε μάθημα αντιστοιχούν δύο (2) διδακτικές μονάδες.
2. Η ένδειξη (Α), (Β), (Γ) ή (Δ) που ακολουθεί κάθε μάθημα, υποδηλώνει τον Κύκλο Σπουδών στον οποίο το μάθημα ανήκει. Η ένδειξη (Α και Β) υποδηλώνει ότι τα μαθήματα ανήκουν και στους δύο Κύκλους Σπουδών.

Μαθήματα Χειμερινού Εξαμήνου (Ε' και Ζ')

(050)	Πολιτική Κουλτούρα και Πολιτική Κοινωνικοποίηση (Α)	Μ.Παντελίδου-Μαλούτα
(535)	Οργανωτικός Σχεδιασμός και Ανάπτυξη (Δ)	Α.Μακροδημήτρης και Γ.Ασπρίδης
(558)	Ειδικά Μαθήματα Συνταγματικού Δικαίου: Η Συνταγματοποίηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Δ)	Γ.Ταπαδημητρίου και Ι.Τασόπουλος
(561)	Ειδικά Θέματα Διοικητικής Επιστήμης: Διοίκηση και Δημοκρατία (Δ)	Κ.Σπανού
(574)*	Τηλεόραση και Πολιτική (Α)	Η.Νικολακόπουλος
(600)	Το Αμερικανικό Πολιτικό Σύστημα (Α, Γ, Δ)	Γ.Θ.Μαυρογορδάτος
(611)	Αμυντική Πολιτική και Στρατηγική (Γ)	Κ.Υφαντής
(614)	Εργασία και Νέες Τεχνολογίες	Α.Μητρόπουλος και Κ.Γκολομάζου-Τταπά
(616)	Δημοσιούπαλληλικό Δίκαιο (Δ)	Χ.Χρυσανθάκης
(642)	Εισαγωγή στον Κόσμο των Αγροτικών Κοινωνιών (Α)	Ε.Ταπαγαλάνη
(654)	Ελληνοτουρκικές Σχέσεις (Γ)	Θ.Βερέμης
(656)	Διεθνές Δίκαιο της Θάλασσας (Γ)	Χ.Δίπλα
(657)*	Νέες Τεχνολογίες και Εξουσία (Α)	Α.Ι.Μεταξάς
(692)	Πολιτική και Κοινωνία στη Νότια Ευρώπη, Την Ανατολική Ευρώπη και τα Βαλκάνια (Α)	Δ.Σωτηρόπουλος
(694)	Ειδικά Μαθήματα Εργατικού Δικαίου (Δ)	Α.Μητρόπουλος
(703)	Μαρξική και Μαρξιστική Σκέψη (Α)	Μ.Σπουρδαλάκης

(705)	Οι Ευρωπαϊκές Πολιτικές των Κρατών - Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Γ)	Σ.Βέρνυ
(706)	Αριστερά και Δεξιά (Α,Γ,Δ)	Γ.Θ.Μαυρογορδάτος
(722)	Ειδικά Θέματα Διοικητικού Δικαίου: Προστασία του Φυσικού Περιβάλλοντος (Δ)	Ν.Χλέπας
(759)	Ευρωπαϊκή Ενοποίηση και Ελληνική Οικονομία (Γ)	Ν.Μαραβέγιας
(761)	Κοινωνιολογία της Νεωτερικότητας και Μετανεωτερικότητας (Α)	Ν.Τάτσης
(781)	Οικονομία και Διοίκηση των Υπηρεσιών Υγείας (Δ)	Ι.Υφαντόπουλος
(861)	Οι Εξωτερικές Σχέσεις και η Πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Γ)	Π.Ιωακείμης
(863)	Διεθνής και Ευρωπαϊκή Προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (Γ)	Λ.Σισιλιάνος
(870)*	Σύγχρονες Κοινωνιολογικές Θεωρίες (Α)	Ν.Τάτσης
(872)	Κοινωνικές Ανισότητες και Κοινωνικός Αποκλεισμός (Α)	Ι.Καυταντζόγλου
(707)*	Εθνικές Ταυτότητες και Πολιτική Δράση (Α)	Χ.Λυριντζής
(708)	Φύλο, Κοινωνία και Πολιτική	Μ.Παντελίδου-Μαλούτα και Γ.Αθανασάτου
(709)	Η Μεταπολεμική Γερμανία: Εξωτερική Πολιτική, Οικονομία, Κοινωνία (Γ)	Π.Βαρβαρούσης και S.V. Kockot
(700)	Διοίκηση και Διακυβέρνηση - Ο Ρόλος του Ηγέτη και η Τέχνη του Κυβερνάν (Δ)	Α. Μακρυδημήτρης

Μαθήματα Εαρινού Εξαμήνου (ΣΤ΄ και Η΄)

(061)	Η Ελλάδα στην Ευρωπαϊκή Ένωση: Πολιτικές Πτυχές (Γ)	Π.Ιωακειμίδης
(065)	Κοινωνιολογικές και Ανθρωπολογικές Διαστάσεις της Ανάπτυξης (Α)	Ε.Παπαγαλάνη
(569)	Ανάλυση Εξωτερικής Πολιτικής (Γ)	Π.Βαρβαρούσης
(576)	Δημοκρατία και Κοινωνική Μεταβολή στη Νότια Ευρώπη (Α)	Δ.Σωτηρόπουλος
(592)	Διοίκηση Προσωπικού (Δ)	Α.Μακροδημήτρης και Γ.Ασπρίδης
599)	Ελληνική Συνταγματική Ιστορία (Δ)	Γ.Σωτηρέλης και Ι.Τασόπουλος
(605)	Πολιτική Ανάλυση και Φεμινιστική Θεωρία (Α)	Μ.Παντελίδου-Μαλούτα
(608)	Συγκριτική Ανάλυση Διοικητικών Συστημάτων (Δ)	Κ.Σπανού
(619)*	Ανάλυση και Θεωρία του Πολιτισμού (Α)	Κ.Δοξιάδης
(620)	Επικοινωνία και Εξουσία (Α)	Κ.Δοξιάδης
(629)	Ειδικά Θέματα Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Δ)	Ν.Χλέπας
(634)	Ειδικά Θέματα Διεθνών Σχέσεων (Γ)	Θ.Βερέμης και Κ.Υφαντής
(641)	Θεσμοί Προστασίας του Πολίτη σε Διεθνές και Εθνικό Επίπεδο (Δ)	Ι.Τασόπουλος
(659)	Επιστημολογία (Α)	Γ.Κουζέλης
(689)	Μετανάστευση και Μειονότητες στην Ευρώπη (Γ)	Α.Κόντης
(690)	Διαχείριση Διεθνών Διενέξεων (Γ)	Π.Βαρβαρούσης
(691)	Σύγχρονα Προβλήματα Ελληνικής Εξωτερικής Πολιτικής (Γ)	Κ.Υφαντής
(695)	Σύγχρονη Διπλωματική Πρακτική (Γ)	Κ.Υφαντής
(698)	Πληροφοριακά Συστήματα και Βάσεις Κοινωνικών Δεδομένων (Δ)	Ι.Υφαντόπουλος
(762)	Συλλογικές Συμβάσεις Εργασίας και Συνδικαλιστικές Οργανώσεις (Δ)	Α.Μητρόπουλος και Κ.Γκολομάζου-Παπά

(702)	Πρότυπα Οικονομίας και Κοινωνικού Κράτους στην Ευρώπη (Γ)	Π.Καζάκος
(800)	Ευρωπαϊκή Σύγκληση: Θεωρία και Πρακτική (Γ)	Λ.Τσούκαλης
(801)	Χρόνος και Κοινωνία (Α)	Ι.Καυταντζόγλου
(816)	Φιλοσοφία της Ιστορίας (Α)	Π.Βαλλιάνος
(818)	Ειδικά Θέματα Δημοσίου Διεθνούς Δικαίου: Το σύστημα του ΟΗΕ. Από τη θεωρία στην πράξη (Γ)	Ε.Δούση
(820)	Νέες Εργασιακές Σχέσεις (Δ)	Α.Μητρόπουλος
(900)	Η Αθηναϊκή Δημοκρατία (Α,Γ,Δ)	Γ.Θ.Μαυρογορδάτος
(906)	Πολιτική Ιστορία των ΗΠΑ: Μια Νέα Οπτική Γωνία (Γ)	Θ.Βερέμης
(925)	Ιστορικά και Θεωρητικά Ζητήματα της Ιδιότητας του Πολίτη (Α)	Ομάδα Διδασκόντων. Συντονισμός: Μ.Παντελίδου-Μαλούτα Σ.Βέρνυ
(904)	Έθνος - Κράτος και Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση (Γ)	
(905)*	Αμερικανική Εξωτερική Πολιτική και Ασφάλεια (Γ)	Κ.Υφαντής
(907)	Διοίκηση, Εκπαίδευση και Τέχνη (Δ)	Α.Μακροδημήτρης και Μ.Σταυροπούλου
(908)	Φεμινιστική Θεωρία και Πράξη (Α)	Μ.Παντελίδου-Μαλούτα και Γ.Αθανασάτου
(803)	Ειδικά Θέματα Εκλογικής Ιστορίας (Α)	Η. Νικολακόπουλος
(909)	Εκπαίδευση και Παγκοσμιοποίηση (Γ)	Α.Δημητρόπουλος
(802)	Κοινωνική Αλλαγή και Παγκοσμιοποίηση (Α)	Ν.Τάτσης
(804)	Ειδικά Θέματα Ανθρωπολογίας (Α)	Ε.Παπαγαλάνη

*Δεν θα διδαχθεί κατά το ακαδημαϊκό έτος 2004-2005

5. ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ

5.1. Μαθήματα Κορμού (Τέσσερις διδακτικές μονάδες ανά μάθημα)

Α' Εξάμηνο

(501) ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ Ι

Δ. Σωτηρόπουλος

Σκοπός του μαθήματος αυτού είναι η συστηματική παρουσίαση βασικών εννοιών μέσα από τις οποίες η Πολιτική Επιστήμη επιχειρεί να συλλάβει και να εξηγήσει τις διάφορες μορφές του πολιτικού φαινομένου. Στα πλαίσια αυτά, εξετάζεται μία σειρά προσεγγίσεων του πολιτικού γίνεσθαι και αναλύονται οι ιδιαιτερότητες της καθεμιάς. Ιδιαίτερη έμφαση δίδεται στους παράγοντες που επηρεάζουν τον πολιτικό ανταγωνισμό και την ενσωμάτωση, στα χαρακτηριστικά, στις ομοιότητες και στις διαφορές των πολιτικών συστημάτων και καθεστώτων, καθώς και στους τρόπους μέσα από τους οποίους εξασκείται η πολιτική επιρροή και επιδιώκεται η κατάκτηση της πολιτικής εξουσίας.

Βιβλιογραφία:

A. Ball και B. G. Peters, *Σύγχρονη Πολιτική και Διακυβέρνηση*, Αθήνα: Παπαζήσης, 2001.

M. Σεραφετινίδου, *Πολιτική Κοινωνιολογία*, Αθήνα: Γ. Δαρδανός, 2003.

K. Lenk, *Πολιτική Κοινωνιολογία*, Θεσσαλονίκη: Παρατηρητής, 1990.

R. Dahl, *Σύγχρονη Πολιτική Ανάλυση*, Αθήνα: Παπαζήσης, 1979.

M. Duverger, *Εισαγωγή στην Πολιτική*, Αθήνα: Παπαζήσης, 1985.

(502) ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ

N. Τάτσης, Κ. Δοξιάδης, Γ. Κουζέλης

Το μάθημα αυτό αποτελεί μια γενική εισαγωγή στον επιστημονικό κλάδο της Κοινωνιολογίας με ειδικότερο εστιασμό των εκπαιδευτικών του στόχων στους ακόλουθους τομείς: 1) Ιστορική θεμελίωση και σύντομη περιγραφή της πορείας του κοινωνιολογικού στοχασμού από τον Α. Κοντ μέχρι σήμερα. 2) Περιληπτική αναφορά στο πρόβλημα της Κοινωνιολογίας ως επιστήμης και στη μεθοδολογία της. 3) Θεματολογική ανάλυση των βασικών τομέων του κοινωνιολογικού ενδιαφέροντος: Κουλτούρα - Κοινωνία - Τύποι κοινωνιών - Άτομο - Θεσμοποίηση - Κοινωνικοποίηση - Θέσεις - Ρόλοι - Ομάδες - Κοινωνική Οργάνωση - Κοινωνική Διαστρωμάτωση. 4) Επεξεργασία βασικών εννοιών (π.χ. κοινωνική δομή). 5) Μια πρώτη σχηματική παρουσίαση θεωρητικών κατασκευών (π.χ. θεωρίες κοινωνικοποίησης).

Βιβλιογραφία:

N. Τάτσης, *Κοινωνιολογία*, τόμος Α': *Ιστορική Εισαγωγή και Στοχαστικές Θεμελιώσεις*, Αθήνα: Οδυσσέας, 1989.

Ν. Τάσης, *Κοινωνιολογία*, τόμος Β': *Κοινωνική Οργάνωση και Πολιτισμικές Διεργασίες*, Αθήνα: Οδυσσεάς, 1990.

P. Berger, *Προσέγγιση στην Κοινωνιολογία*, Αθήνα: Μπουκουμάνης, 1986.

A. Giddens, *Εισαγωγή στην Κοινωνιολογία*, Αθήνα: Οδυσσεάς, 1989.

(511) ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ Ι

Κ.Μπότσιου

Με αφετηρία την κρίση που γνωρίζει η Ευρώπη κατά τον ύστερο Μεσαίωνα, το μάθημα επιδιώκει να εξετάσει τους διαδοχικούς μετασχηματισμούς που γνωρίζουν οι κοινωνίες της ευρωπαϊκής ηπείρου μέχρι την εποχή των μεγάλων οικονομικών και κοινωνικών αναδιατάξεων, μέχρι δηλαδή τη βιομηχανική επανάσταση και το τέλος των ναπολεοντεινών πολέμων. Διαδοχικά, λοιπόν, μελετώνται οι κρίσεις που γνωρίζουν οι ευρωπαϊκοί πληθυσμοί κατά τον 14ο και 15ο αιώνα, η Αναγέννηση και η προοδευτική ανάδειξη της Δυτικής Ευρώπης ως ηγεμονεύουσας δύναμης του κόσμου, η συγκρότηση των απολυταρχικών κρατών και οι επαναστάσεις που ανατρέπουν την πολιτική οντότητά τους, ο διαφωτισμός και, τέλος, η εμπορική επανάσταση. Στις προδιαγραφές του μαθήματος εντάσσεται, ακόμη, και η προσπάθεια υπόδειξης των εναλλακτικών ερμηνευτικών σχημάτων που υφίστανται για την κατανόηση της νεώτερης ευρωπαϊκής ιστορίας.

Βιβλιογραφία:

S. Berstein - P. Milza, *Ιστορία της Ευρώπης*, τόμος 1, Αθήνα: Αλεξάνδρεια, 1997.

(527) ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

Κ. Υφαντής, Π. Βαρβαρούσης και Σ. Ντάλης

Το μάθημα έχει ως σκοπό να εισαγάγει το φοιτητή στη διεπιστημονική θεώρηση των Διεθνών Σχέσεων και στις διάφορες ερευνητικές κατευθύνσεις του κλάδου. Η διδασκαλία καλύπτει αρχικά τις θεμελιώδεις θεωρητικές προτάσεις και τις βασικές έννοιες της μελέτης των Διεθνών Σχέσεων. Παράλληλα δίνει στο φοιτητή τη δυνατότητα να κατανοήσει τους παράγοντες που συμβάλλουν στη διαμόρφωση της πολιτικής συμπεριφοράς στο διεθνή χώρο (όπως π.χ. η ισχύς των κρατών και τα εθνικά συμφέροντα), καθώς και τους τρόπους και τα μέσα που χρησιμοποιούνται προς την κατεύθυνση αυτή (π.χ. διπλωματία και πόλεμος).

Έμφαση δίνεται στην εξωτερική πολιτική των κρατών, ιδιαίτερα στον τρόπο διαμόρφωσής της, στη διαδικασία λήψης αποφάσεων και στις διάφορες μεταβλητές που τη συνθέτουν, καθώς και στη θεωρία και πρακτική των διεθνών διαπραγματεύσεων. Γίνεται τέλος αναφορά στις διεργασίες σταδιακής οργάνωσης της ημι-αναρχούμενης διεθνούς κοινωνίας, με εισαγωγική παρουσίαση του ρόλου του διεθνούς δικαίου και των διεθνών θεσμών

Βιβλιογραφία:

Θ. Κουλουμπής, *Διεθνείς Σχέσεις*, Αθήνα: Παπαζήσης, 1995.

Γ. Βαληνάκης, *Θέματα Διεθνών Σχέσεων*, Θεσσαλονίκη: Παρατηρητής, 1989.

Π. Βαρβαρούσης, *Διεθνείς Σχέσεις και Εξωτερική Πολιτική*, Αθήνα: Παπαζήσης, 2004.

Ν. Λιούσης και Σ. Ντάλης, *Οι Διεθνείς Σχέσεις στη Μεταψυχροπολεμική Εποχή*, Αθήνα: Παπαζήσης, 1999.

Κ. Υφαντής, *Σύγχρονα Προβλήματα Διεθνών Σχέσεων*, Αθήνα: Ι. Σιδέρης, 1999.

J. Dougherty και R. Pfaltzgraff, *Ανταγωνιστικές Θεωρίες Διεθνών Σχέσεων*, τομ. Α' και Β', Αθήνα: Παπαζήσης, 1992.

(540) ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ: ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

Χ. Λυριντζής*, *Α. Γιαννακάκου* και *Ε. Λαμπριανού-Αθανασιάδου*

Ενδεικτικό περιεχόμενο του μαθήματος:

Έννοια της Πολιτικής. Πολιτική και Πολιτική Επιστήμη. Κλάδοι της Πολιτικής Επιστήμης. Η θέση της Πολιτικής Επικοινωνίας. Έννοια και περιεχόμενο. Επικοινωνία, Έκφραση, Αίσθηση. Τα επικοινωνιακά μέσα. Άμεση και Έμμεση Επικοινωνία. Λεκτική και Εξωλεκτική Πολιτική Επικοινωνία. Η γλώσσα του σώματος. Μονόδρομη και αμφίδρομη επικοινωνία. Δημοκρατική και αυταρχική "επικοινωνία". Επικοινωνία και κοινή γνώμη. Τεχνικές επικοινωνιακής παρέμβασης. Κοινή γλώσσα και παραταξιακά ιδιώματα. Φυσικοί, κοινωνικοί, πολιτιστικοί και πολιτικοί παράγοντες. Πολιτική διαφήμιση και κριτική πρόσληψη. Γενικά χαρακτηριστικά της σύγχρονης ελληνικής πολιτικής ρητορικής. Ελληνική και ευρωπαϊκή πολιτική ρητορική. Ρητορικές σταθερές και ρητορικές αποκλίσεις.

Βιβλιογραφία:

Α-Ι.Δ. Μεταξάς, *Προεισαγωγικά για τον Πολιτικό Λόγο. Δεκατέσσερα Μαθήματα για το Στυλ*, Αθήνα-Κομοτηνή: Αντ. Ν. Σάκκουλας, 1995.

Α-Ι.Δ. Μεταξάς, *Πολιτική Επικοινωνία*, Αθήνα: Α.Ν.Σάκκουλας, 1995 (επανεκδοση).

Χρ. Λυριντζής, *Το Θεωρητικό Πλαίσιο για τη Μελέτη των Μ.Μ.Ε.* (πανεπιστη-μιακές παραδόσεις), Αθήνα, 1991.

Β' Εξάμηνο

(505) ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟΙ ΘΕΣΜΟΙ

Γ. Παπαδημητρίου, *Γ. Σωτηρέλης* και *Γ. Τασόπουλος*

1. Οι παραδόσεις και το φροντιστήριο αποσκοπούν στην κριτική παρουσίαση και προσέγγιση του γνωστικού αντικείμενου, με ιδιαίτερη έμφαση στην κοινωνικοπολιτική διάσταση των σύγχρονων συνταγματικών θεσμών, όπως διαμορφώνονται διεθνώς και ιδίως στη χώρα μας, μετά και τις δύο αναθεωρήσεις του Συντάγματος.

2. Σύνταγμα και Συνταγματικό Δίκαιο. Τα στοιχεία της πολιτείας. Η ερμηνεία του πολιτειακού φαινομένου. Η μορφολογία των πολιτευμάτων. Η ιστορία του πολιτεύματος στην Ελλάδα. Οι θεμελιώδεις αρχές του πολιτεύματος. Η δημοκρατική αρχή. Το αντιπροσωπευτικό σύστημα. Το κοινοβουλευτικό σύστημα. Η αρχή της "προεδρευόμενης" δημοκρατίας. Η αρχή του πολυκομματισμού. Η αρχή της διάκρισης των λειτουργιών. Η αρχή του Κράτους Δικαίου. Η αρχή του Κοινωνικού Κράτους. Πολιτειακά όργανα: Το εκλογικό σώμα. Η Βουλή. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας. Η Κυβέρνηση. Τα Δικαστήρια.

Βιβλιογραφία:

- Αρ. Μάνεσης, *Συνταγματικό Δίκαιο Ι*, Θεσσαλονίκη: Σάκκουλας, 1980.
Ν. Αλιβιζάτος, *Εισαγωγή στην Ελληνική Συνταγματική Ιστορία*, Σημειώσεις Πανεπιστημιακών Παραδόσεων. Τεύχος Α' , 1821-1941, Αθήνα - Κομοτηνή: Α.Ν.Σάκκουλας, 1981.

- *Λόγω εκπαιδευτικής άδειας του Καθηγητή κ.Α.Ι.Μεταξά
Δ.Θ. Τσάτσος, *Συνταγματικό Δίκαιο*. τομ. Α', *Θεωρητικό Θεμέλιο*, δ' εκδ., Αθήνα - Κομοτηνή: Α.Ν.Σάκκουλας, 1994.
τομ. Β', *Οργάνωση και Λειτουργία της Πολιτείας*, Αθήνα - Κομοτηνή: Α.Ν. Σάκκουλας, 1992.
Ευαγ. Βενιζέλος, *Μαθήματα Συνταγματικού Δικαίου Ι*, Θεσσαλονίκη: Παρατηρητής, 1991.
Κ. Μαυριάς, *Συνταγματικό Δίκαιο*, Γ' Έκδοση, Αθήνα - Κομοτηνή: Α.Ν. Σάκκουλας, 2004.
Γ Παπαδημητρίου - Γ.Σωτηρέλης, *Το Σύνταγμα της Ελλάδας*: Καστανιώτη, 2001.
Κ. Χρυσόγονος, *Συνταγματικό Δίκαιο*, Θεσσαλονίκη: Α.Ν. Σάκκουλας, 2004.

(533) ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΙΙ

Μ. Σπουρδαλάκης, Δ. Σωτηρόπουλος

Σκοπός του μαθήματος είναι να επεκτείνει την πρώτη επαφή των φοιτητών με τα βασικά πεδία και τα κύρια αναλυτικά εργαλεία της πολιτικής επιστήμης, ενώ παράλληλα επιχειρεί να αναπτύξει τον θεωρητικό προβληματισμό γύρω από αυτά αλλά και την συγκεκριμένη κληρονομιά που μας κληροδότησε η διαμόρφωση της νεοτερικότητας. Οι θεματικές του μαθήματος είναι:

- I. Αντικείμενο και μεθοδολογία της πολιτικής επιστήμης.
- II. Διαφωτισμός και η γέννηση των κοινωνικών επιστημών.
Πολιτική φιλοσοφία: Το παρελθόν και το μέλλον (;) της πολιτικής επιστήμης.
- III. Οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες συγκρότησης του σύγχρονου κράτους.
- IV. Το φιλελεύθερο κράτος.
- V. Το κοινωνικό κράτος.
- VI. Το πολιτικό σύστημα.
- VII. Λειτουργισμός.
- VIII. Πολιτισμικές διαστάσεις της σύγχρονης κοινωνίας.
- IX. Πολιτική συμπεριφορά και πολιτική συμμετοχή.
- X. Εμείς και οι άλλοι. Πολιτισμοί σε αντιπαράθεση;

Βιβλιογραφία:*

- R. G. Schartzzenberg, *Πολιτική Κοινωνιολογία* (τόμ. Ι), Θεσσαλονίκη: Παρατηρητής, 1984.
S. Hall & B. Gieben (επιμ.), *Η διαμόρφωση της Νεωτερικότητας. Οικονομία, κοινωνία, πολιτική, πολιτισμός.*, Αθήνα, Εκδόσεις Σαββάλα, 2003.
W. Abendroth & K. Lenk, *Εισαγωγή στην πολιτική επιστήμη* (τόμ. Α'), Θεσσαλονίκη: Παρατηρητής, 1983, σελ. 19-151.
Kurt Lenk, *Πολιτική κοινωνιολογία*, Θεσσαλονίκη: Παρατηρητής, 1990, σελ. 100-220.

K. Howard & J. A. Sharp, *Η επιστημονική μελέτη. Οδηγός σχεδιασμού και διαχείρισης πανεπιστημιακών ερευνητικών εργασιών*, Gutenberg Αθήνα 1994.

U. Eco, *Πώς γίνεται μια διπλωματική εργασία*, Νήσος, Αθήνα 1994.

* διανέμονται.

(538) ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΙΙ

Κ.Μπότσιου

Ο 19ος και 20ός αιώνας αποτελούν το χρονολογικό ορίζοντα που καλύπτει το δεύτερο εισαγωγικό μάθημα της Ευρωπαϊκής Ιστορίας. Από το τέλος των ναπολεόντειων πολέμων, οι ευρωπαϊκές κοινωνίες γνωρίζουν ένα καθεστώς συνεχών και ταχύρυθμων μεταβολών στη βάση των οποίων βρίσκεται η βιομηχανική επανάσταση και η συγκρότηση του εθνικού κράτους. Πρόκειται για μετασχηματισμούς θεμελιώδεις που είναι σε θέση να ερμηνεύσουν τα μείζονα ιστορικά φαινόμενα που ζουν οι ευρωπαϊκοί πληθυσμοί ακόμη και μέχρι σήμερα. Στην οπτική αυτή, λοιπόν, εξετάζονται οι ισορροπίες και οι συγκρούσεις που γνωρίζει η ευρωπαϊκή ήπειρος, οι ιδεολογικές παράμετροι που συνοδεύουν ή που προετοιμάζουν εθνικές και κοινωνικές αντιθέσεις, η συγκρότηση και ενίσχυση του διακρατικού συστήματος στο οποίο τα ευρωπαϊκά εθνικά κράτη αναλαμβάνουν να παίξουν πρωταγωνιστικό ρόλο, η ίδια, τέλος, η έννοια της Ευρώπης όπως σχηματίζεται και ερμηνεύεται κατά περίπτωση.

Βιβλιογραφία:

S. Berstein και P. Milza, *Ιστορία της Ευρώπης*, τόμοι 2 και 3, Αθήνα: Αλεξάνδρεια, 1997.

(539) ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ Ι

Κ. Μπότσιου

Αντικείμενο του μαθήματος είναι η διαμόρφωση της ελληνικής κοινωνίας από τον 18ο ως τον πρώιμο 20ό αιώνα. Ο σκοπός του δεν είναι η παράθεση γεγονότων, αλλά η ερμηνεία. Εξετάζονται οι ιστορικές συνέχειες και μεταβολές στην οικονομία, στις νοοτροπίες, στην πολιτική και κοινωνική ζωή. Οι ερμηνείες τους συνδέονται με αντίστοιχες θεωρίες της Κοινωνιολογίας και της Πολιτικής Επιστήμης. Η διδασκαλία καλύπτει διάφορες και συχνά αντιτιθέμενες απόψεις.

Οι φοιτητές εξετάζονται με ερωτήσεις: α) πολλαπλής επιλογής, β) κρίσεως, γ) βιβλιογραφίας, και δ) χρονολογίας.

Εγχειρίδια:

1. Γ.Β. Δερτιλής και Κ. Κωστής (εισαγωγή - επιμέλεια), *Κείμενα Νεοελληνικής Ιστορίας*, Αθήνα-Κομοτηνή: Α. Ν. Σάκκουλας, 1991.
2. R. Clogg, *Σύντομη Ιστορία της Νεότερης Ελλάδας*, Αθήνα: Καρδαμίτσας, 1992.

Βιβλιογραφία:

- Ε. Σκοπετέα, *Το "πρότυπο" Βασίλειο και η Μεγάλη Ιδέα*, Αθήνα: Πολύτυπο, 1988.
- Γ. Β. Δερτιλής, *Ατελέσφοροι ή Τελεσφόροι: Φόροι και Εξουσία στο Νεοελληνικό Κράτος*, Αθήνα: Αλεξάνδρεια, 1993.

- Ι. Κολιόπουλος, *Ληστές: Η Κεντρική Ελλάδα στα μέσα του 19ου αιώνα*, Αθήνα: Ερμής, 1979.
- Β. Καρδάσης, *Από του Ιστίου εις τον Ατμόν*, Αθήνα: ΕΤΒΑ, 1993.
- Χ. Χατζηιωσήφ, *Η Γηραιά Σελήνη: Η Βιομηχανία στην Ελληνική Οικονομία, 1830-1940*, Αθήνα: Θεμέλιο, 1993.

(901) ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΣΟΤΙΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ

Ι. Υφαντόπουλος

Στόχος του μαθήματος είναι η εξοικείωση των φοιτητών με τις μεθόδους της περιγραφικής στατιστικής και τις τεχνικές της εμπειρικής κοινωνικής έρευνας.

Ειδικότερα εξετάζονται: α) Η έννοια της μέτρησης στις κοινωνικές επιστήμες. β) Τα διαδοχικά στάδια της ερευνητικής διαδικασίας με ιδιαίτερη έμφαση στη συλλογή και επεξεργασία των δεδομένων (συνέντευξη, ερωτηματολόγια, κλίμακες κλπ.). γ) Οι δειγματοληπτικές μέθοδοι που εφαρμόζονται στην εμπειρική κοινωνική έρευνα. δ) Οι κύριες στατιστικές μέθοδοι που χρησιμοποιούνται στις κοινωνικές και πολιτικές επιστήμες (κατασκευή πινάκων, μέτρα κεντρικής τάσης και διασποράς, συσχέτιση και παλινδρόμηση). ε) Η εφαρμογή των ποσοτικών μεθόδων σε ορισμένες κλασικές κοινωνικές και πολιτικές έρευνες. στ) Η μεθοδολογία και οι εφαρμογές της συγκριτικής ανάλυσης. ζ) Ενδεικτικές συγκριτικές έρευνες. η) Η Πληροφορική και τα προγράμματα στατιστικών αναλύσεων.

Βιβλιογραφία:

- Κ. Δρακάτος, *Πολιτική Στατιστική*, Αθήνα: Παπαζήσης, 1981.
- Μ. Dunerger, *Μέθοδοι Κοινωνικών Ερευνών*, Αθήνα: ΕΚΚΕ, 1974.
- Κ. Μιχαλοπούλου, *Κλίμακες Μέτρησης Στάσεων*, Αθήνα: Οδυσσεάς, 1993.
- Ν. Τάτσης, *Κλασικές Έρευνες των Κοινωνικών Επιστημών*, Αθήνα - Κομοτηνή: Α. Ν. Σάκκουλας, 1992.
- Β. Φίλιας (επιμ.), *Εισαγωγή στην Μεθοδολογία και τις Τεχνικές των Κοινωνικών Ερευνών*, Αθήνα: Gutenberg, 1977.

Γ' Εξάμηνο

(521) ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

Κ. Σπανού

Πρόκειται για μια γενική εισαγωγή στη μελέτη του διοικητικού φαινομένου, με ειδικότερη αναφορά στην ιδιαιτερότητα της Δημόσιας Διοίκησης. Εξετάζονται η γενεαλογία και τα ρεύματα της σύγχρονης Διοικητικής Επιστήμης, καθώς και η Δημόσια Διοίκηση ως ιδιαίτερος κοινωνικός θεσμός. Επίσης οι σχέσεις Διοίκησης και Πολιτικής, οι διάφορες αντιλήψεις για το ρόλο της Δημόσιας Διοίκησης και τη φύση της εξουσίας της. Αναλύεται το γραφειοκρατικό φαινόμενο, η έννοια της αυτονομίας του διοικητικού μηχανισμού και οι σχέσεις της Διοίκησης με το κοινωνικό και πολιτικό περιβάλλον.

Βιβλιογραφία:

- J. Chevallier, *Διοικητική Επιστήμη*, Αθήνα: Α. Ν. Σάκκουλας, 1993.

(523) ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟ ΔΙΚΑΙΟ

Δ. Χριστοφιλόπουλος, Ν.-Κ. Χλέπας, Γ. Τασόπουλος

Έννοια-διακρίσεις, πηγές δικαίου, ορισμός, δικαιολογητικός λόγος, το δίκαιο ως νομικό, πολιτικό και κοινωνικό φαινόμενο, δίκαιο και ηθική, θετικό και φυσικό δίκαιο, βασικές έννοιες ιδιωτικού και δημοσίου δικαίου.

Βιβλιογραφικές Παραπομπές:

Δημ. Χριστοφιλόπουλου, *Εισαγωγή στο Δίκαιο*, Π.Ν. Σάκκουλα, 1998.

Ι. Σπυριδάκη, *Εισηγήσεις Αστικού Δικαίου*, Αντ. Σάκκουλας, 1995.

Ε. Σπηλιωτόπουλου, *Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου*.

(528) ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ Ι

Α. Κόντης

Σκοπός του μαθήματος είναι η εισαγωγή των φοιτητών στο γνωστικό αντικείμενο της μικροοικονομικής επιστήμης. Στο μάθημα αναλύονται ειδικότερα:

α) Οι βασικές έννοιες της Οικονομικής Επιστήμης: παραγωγικοί συντελεστές, οικονομικό κύκλωμα, οικονομικά προβλήματα, μέθοδοι οικονομικής επιστήμης, οικονομικά συστήματα.

β) Οικονομική συμπεριφορά του καταναλωτή.

γ) Οικονομική συμπεριφορά της επιχείρησης (θεωρία παραγωγής και κόστους).

δ) Σχηματισμός τιμών στον πλήρη ανταγωνισμό, μονοπώλιο, олиγοπώλιο και μονοπωλιακό ανταγωνισμό.

ε) Νέα θεσμική οικονομική.

στ) Σχηματισμός τιμών των παραγωγικών συντελεστών.

ζ) Διανομή εισοδήματος.

η) Εξωτερικές επιδράσεις (εξωτερικές οικονομίες, εξωτερικές επιβαρύνσεις),

θ) Θεωρία παιγνίων,

ι) Οικονομική της ευημερίας.

Βιβλιογραφία:

D. Begg, S. Fischer και R. Dornbusch, *Εισαγωγή στην Οικονομική*, τόμος Α', Αθήνα: Κριτική, 1998.

G. Mankiw, *Αρχές της Οικονομικής*, τόμος Α', Αθήνα: Gutenberg, 2001

P. Samuelson, W. Nordhaus, *Οικονομική*, τόμος Α', Αθήνα: Παπαζήσης, 2000.

Γέμπος Π.: *Οικονομία και δίκαιο ΙΙ*, Αθήνα: Αν. Σάκκουλας, 2001

(542) ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΙΙ

Γ. Θ. Μαυρογορδάτος

Το μάθημα καλύπτει την περίοδο από το 1890 έως το 1974, δίνοντας ιδιαίτερο βάρος στη βενιζελική εποχή και προπαντός στην κοινωνική διάσταση των πολιτικών συγκρούσεων.

Βοηθήματα:

R. Clogg, *Σύντομη Ιστορία της Νεότερης Ελλάδας*, Αθήνα: Καρδαμίτσα, 1992.

Γ.Θ. Μαυρογορδάτος, *Μελέτες και κείμενα για την περίοδο 1909-1940*.

Βιβλιογραφία:

Στο αναγνωστήριο της Πανεπιστημιακής Λέσχης (Ιπποκράτους 15, 2^{ος} όροφος) έχουν διατεθεί και άλλα σχετικά με το μάθημα βιβλία, όπως:

Ιστορία του Ελληνικού Έθνους. Συλλογικό έργο (της Εκδοτικής Αθηνών).

Γ. Ασπρέας, *Πολιτική Ιστορία της Νεωτέρας Ελλάδος*.

Γ. Βεντήρης, *Η Ελλάς του 1910-1920*.

Γρ. Δαφνής, *Η Ελλάς μεταξύ δύο πολέμων*.

Π.Σ. Δέλτα, *Ελευθέριος Βενιζέλος*.

Γ.Θ. Μαυρογορδάτος και Χ. Χατζηιωσήφ (επιμ.), *Βενιζελισμός και Αστικός Εκσυγχρονισμός*.

G.Th. Manrogorodatos, *Stillborn Republic. Social Coalitions and Party Strategies in Greece, 1922-1936*, Berkeley, Los Angeles, London: University of California Press, 1983.

(902) ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ Ι

Π. Βαλλιάνος

Επισκόπηση των κεντρικών προβλημάτων και εννοιών της κλασσικής πολιτικής σκέψης. Προσωκρατικές ερμηνείες του νόμου. Ο διαχωρισμός νόμου και φύσεως στην προβληματική των σοφιστών. Σχέσεις ατόμου και κοινότητας στο σύστημα της δημοκρατίας και το ζήτημα της δουλείας. Η πολιτική υποχρέωση στον Πρωταγόρα και το Σωκράτη. Η κριτική της δημοκρατίας από τον Πλάτωνα και η μεταφυσική θεμελίωση της ιδεώδους πολιτείας. Η Πολιτική Επιστήμη του Αριστοτέλη: γένεση και τελεολογία της πολιτικής κοινότητας και η εφαρμογή της ιδέας της "μεσότητας" στην κοινωνική οργάνωση. Η κατάρρευση της Πόλεως και ο πολιτικός οικουμενισμός των Ελληνιστικών και Ρωμαϊκών χρόνων. Η αποκοπή της ιδιωτικής από τη δημόσια σφαίρα και η θεοποίηση της πολιτικής εξουσίας. Ο ευδαιμονισμός των Επικουρείων και ο κοσμοπολιτισμός των Στωικών. Οι απαρχές της φιλοσοφίας της ιστορίας στην πρώιμη Χριστιανική σκέψη.

Βιβλιογραφία:

U. Cerroni, *Η Πολιτική Σκέψη, том. Α'*, Αθήνα: Παπαζήσης, 1972.

O. Gigon, *Βασικά Προβλήματα της Αρχαίας Φιλοσοφίας*, Αθήνα: Γνώση, 1991.

Κ. Τσάτσος, *Η Κοινωνική Φιλοσοφία των Αρχαίων Ελλήνων*, Αθήνα: Εστία, 1970.

John Dunn (επιμ.), *Δημοκρατία. Το Ταξίδι που δεν τελείωσε, 508 π.Χ. - 1993 μ.Χ.*, Αθήνα: Καρδαμίτσας, 1997.

Δ' Εξάμηνο

(529) ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΙΙ

Π. Καζάκος, Ν. Μαραβέγιας, Π. Λιαργκόβας

Σκοπός του μαθήματος είναι η εισαγωγή σε επιλεγμένα μακροοικονομικά προβλήματα. Στην αρχή δίνεται μια γενική επισκόπηση της μακροοικονομικής, που εξηγεί κυρίως τις έννοιες κλειδιά, την εξέλιξη και στον ρόλο της στη διαμόρφωση της οικονομικής πολιτικής των κυβερνήσεων. Στη συνέχεια, με αφετηρία ένα "βασικό" μακροοικονομικό πλαίσιο ανάλυσης, εξετάζονται ειδικότερα ζητήματα οικονομικής

σταθεροποίησης και ανάπτυξης, ανεργίας και πληθωρισμού, δημοσιονομικών ελλειμμάτων και χρεών, μισθών και παραγωγικότητας κ.ά. Συναφώς, αναδείχονται οι διαφορετικές απαντήσεις που προσφέρουν αντιμαχόμενες οικονομικές θεωρίες (κεύνσιανισμός, μονεταρισμός, κλπ). Το εμπειρικό υλικό που χρησιμοποιείται αφορά την ελληνική οικονομία.

Βιβλιογραφία:

P. Samuelson/ W. Nordhaus: *Οικονομική*, Τόμος Β', ελληνική μετάφραση, Αθήνα: Παπαζήσης, 2000.

Η Ετήσια Έκθεση του Διοικητή της Τραπέζης της Ελλάδος για την Ελληνική Οικονομία, που δημοσιεύεται συνήθως τον Απρίλιο κάθε έτους.

OECD: *Greece, Country Report*, Paris, η εκάστοτε τελευταία έκδοση.

(541) ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΙΙ

Π. Βαλλιάνος

Εισαγωγή στις κεντρικές έννοιες της νεότερης πολιτικής σκέψης. Ο Μακιαβέλλι και η ριζική εκκοσμίκευση του πολιτικού φαινομένου. Η ρήξη με τον Αριστοτελισμό και η ανάδειξη του κτητικού ατόμου στην θεωρία του Χόμπς. Η θεμελίωση του πολιτικού φιλελευθερισμού: φυσικά δικαιώματα, διάκριση των εξουσιών και τα όρια της κρατικής εξουσίας στην αντίληψη των Λόκ και Μοντεσκιέ. Δημοκρατικός ριζοσπαστισμός και η αναβίωση του κοινοτιστικού ιδεώδους στην σκέψη του Ρουσσώ. Η Γαλλική Επανάσταση και οι συντηρητικοί επικριτές της. Το κίνημα του ωφελιμισμού και η υπέρβαση της θεωρίας των φυσικών δικαιωμάτων. Η νέα επεξεργασία της ελευθερίας στην σκέψη του Τζ. Στ. Μιλλ. Η κοινωνία της ισότητας και οι προβληματικές της πτυχές στην αντίληψη του Τοκβίλ. Η φιλοσοφική απόρριψη του ωφελιμισμού και η ηθική θεμελίωση της κοινωνίας των δικαιωμάτων από τον Καντ. Η ιστορικότητα της έννοιας της ελευθερίας και η αντιθετικότητα του ιστορικού γίνεσθαι στην σκέψη του Χέγκελ. Η αλλοτρίωση στην φιλοσοφική προβληματική των νεοεγγελιανών (Φύουερμπαχ, Μαρξ). Η κριτική των ολιστικών ιδεολογιών του δέκατου ένατου αιώνα στην σκέψη του Νίτσε.

Βιβλιογραφία

Π. Κιτρομηλίδης, *Πολιτικοί στοχαστές των νεοτέρων χρόνων*, Αθήνα: Πορεία, 1999.

Π. Βαλλιάνος, *Συνείδηση, γλώσσα και ιστορική ζωή*, Αθήνα: Πορεία, 2003.

U. Cerroni, *Η πολιτική σκέψη, τόμ. Β! και Γ!*, Αθήνα: Παπαζήσης, 1985.

G. Sabine, *Ιστορία των πολιτικών θεωριών*, Αθήνα: Ατλαντίς, 1961 και ανατυπώσεις.

(543) ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

Α.-Ι. Δ. Μεταξάς, Ι. Καυταντζόγλου

Η ύλη αφορά στην κριτική σχέση με παρουσίαση ορισμένων από τους κύριους προβληματισμούς που έχουν σχέση με την προσπάθεια για μια "αντικειμενικότερη" γνώση της κοινωνικής διαδικασίας. Το ευρύτερο πλαίσιο μιας τέτοιας συζήτησης είναι η "ιστορία των επιστημών". Έκδηλη είναι συνεπώς η ανάγκη για μια διεπιστημονικότερη προσέγγιση του προβλήματος.

Με αφετηρία αυτές τις επιλογές (που θα συζητηθούν εισαγωγικά), τα μαθήματα χρησιμοποιούν την πολιτική ύλη ως ένα παράδειγμα περισσότερο οικείο για τη

συναγωγή συμπερασμάτων ευρύτερης ίσως ισχύος.

Ειδικότερα εξετάζονται:

- Το πρόβλημα της αναριοθέτησης της ύλης που έχουμε να ερευνήσουμε, ώστε να αντιστοιχεί στην εκάστοτε ιστορική της πραγματικότητα.
- Οι δυσχέρειες (αντικειμενικές και υποκειμενικές) οι οποίες, στο στάδιο της έρευνας, είναι δυνατό να οδηγήσουν σε παραμορφωτική πρόσληψη της πραγματικότητας, καθώς και τρόποι με τους οποίους μπορούμε να περιορίσουμε την επίδραση των δυσχερειών αυτών.
- Τα θεωρητικά πρότυπα ανάλυσης (γενικά και ειδικά), η έννοια και η αποστολή τους. Η προβληματική σχετικά με την αναγκαιότητα διεπιστημονικής προσέγγισης της πολιτικής διαδικασίας.

Βιβλιογραφία:

Α-Ι.Δ.Μεταξάς, *Πολιτική Επιστήμη: I Εισαγωγική Θεώρηση, ΙΙ. Πολιτική Μεθοδολογία*, Αθήνα- Κομοτηνή: Α. Ν. Σάκκουλας, 1995.

Π.Α. Γέμτος, *Οι κοινωνικές επιστήμες. Μία εισαγωγή*, Αθήνα: Τυπωθήτω - Γ. Δαρδανός, 1995.

R.G.Schwartzzenberg, *Πολιτική Κοινωνιολογία*, Τόμος Ι, Θεσσαλονίκη: Παρατηρητής, 1984.

(544) ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΘΕΣΜΟΙ

Α. Μακρυδημήτρης, Ν. Χλέπας

Αντικείμενο του μαθήματος αποτελεί η μελέτη της οργάνωσης του δημοσίου χώρου στην Ελλάδα και η εξοικείωση με τους βασικούς θεσμούς, αρχές και διαδικασίες δόμησης και λειτουργίας του ελληνικού διοικητικού συστήματος. Ειδικότερα, το μάθημα στοχεύει στη μελέτη της συγκρότησης του κρατικο-διοικητικού μηχανισμού, στον προσδιορισμό των βασικών χαρακτηριστικών της Δημοσίας Διοίκησης και των λειτουργιών που αυτή επιτελεί. Η μορφολογία, τα όρια, οι δομές και οι βαθμίδες της διοικητικής οργάνωσης, οι θεσμοί και οι διαδικασίες ελέγχου της διοικητικής συμπεριφοράς εντός του πολιτικού συστήματος αποτελούν επίσης αντικείμενο του μαθήματος. Το μάθημα περιλαμβάνει ασκήσεις και χρήση πηγών.

Βιβλιογραφία:

Β. Ανδρονόπουλος - Μ. Μαθιουδάκης, *Νεοελληνική Διοικητική Ιστορία*. Αθήνα: Διοικητική Μεταρρύθμιση, 1988.

Αντ. Μακρυδημήτρης, *Διοίκηση και Κοινωνία. Η δημόσια διοίκηση στην Ελλάδα*, 1998.

Ν. Μουζέλης, *Κοινοβουλευτισμός και Εκβιομηχάνιση στην Ημιπεριφέρεια*, Αθήνα: Θεμέλιο, 1987.

Κ. Τσουκαλάς, *Κράτος, Εργασία, Κοινωνία*, Αθήνα: Θεμέλιο, 1986.

Ν.-Κ.Χλέπας, *Η Πολυβάθμια Αυτοδιοίκηση*, Αθήνα-Κομοτηνή: Α. Ν. Σάκκουλας, 1994.

(850) ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ

Π. Ιωακειμίδης, Μ. Τσινισιζέλης

Το μάθημα αυτό εξετάζει το φαινόμενο της ευρωπαϊκής συνεργασίας και ολοκλήρωσης στη μεταπολεμική περίοδο, υιοθετώντας διεπιστημονική προσέγγιση που είναι άλλωστε απαραίτητη για μια σωστή ανάλυση αυτού του σύνθετου φαινομένου. Στην πρώτη ενότητα γίνεται μια ιστορική αναδρομή, ξεκινώντας από τις πρώτες μορφές συνεργασίας σε περιφερειακό επίπεδο και καταλήγοντας στην εφαρμογή της Συνθήκης του Μάαστριχτ. Στη δεύτερη ενότητα, εξετάζονται η πολιτική λειτουργία και οι θεσμοί της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με ειδικότερη μνεία στο ρόλο και τις εξουσίες της Επιτροπής, του Συμβουλίου των Υπουργών, του Κοινοβουλίου, του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, καθώς επίσης και στις βασικές αρχές του κοινοτικού δικαίου και τη λειτουργία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου. Η τρίτη ενότητα του μαθήματος ασχολείται με τις τέσσερις βασικές οικονομικές ελευθερίες στα πλαίσια της κοινής αγοράς. Εξετάζονται επίσης η αναδιανεμητική λειτουργία του κοινοτικού προϋπολογισμού, η μακροοικονομική πολιτική και οι σχέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τον υπόλοιπο κόσμο.

Βιβλιογραφία:

- Π.Κ. Ιωακειμίδης, *Ευρωπαϊκή Πολιτική Ένωση*, Αθήνα: Θεμέλιο, 1993.
- Ν. Μαραβέγιας και Μ. Τσινισιζέλης (επιμ.), *Η Ολοκλήρωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, Αθήνα: Θεμέλιο, 1995.
- Π.Κ. Ιωακειμίδης, *Η Ελληνική Προβληματική για το Ευρωπαϊκό Σύνταγμα. Η «κρίση συνταγματοποίησης» της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, Αντ. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή, 2004.
- L. Tsoukalis, *What kind of Europe?*, Oxford, Oxford University Press, May 2003.

5.2. Υποχρεωτικά Μαθήματα Κύκλων Σπουδών

5.2.1. Α΄ Κύκλος: Πολιτική Ανάλυση

Εισαγωγικές παρατηρήσεις

Ο Κύκλος της Πολιτικής Ανάλυσης αποβλέπει στην ουσιαστική γνωριμία των φοιτητών με τα κύρια αντικείμενα και αναλυτικά εργαλεία του χώρου της Πολιτικής Επιστήμης. Το διδακτικό πρόγραμμα επιδιώκει την εξοικείωση με τους τρεις βασικούς κλάδους που συνιστούν τον κορμό των πολιτικών γνώσεων α) τη συγκριτική ανάλυση των πολιτικών φαινομένων, β) την πολιτική κοινωνιολογία και γ) την πολιτική σκέψη και την ιστορία της. Η Κατεύθυνση αποδίδει ίση σημασία στην εξοικείωση των φοιτητών με το έργο των κλασικών πολιτικών στοχαστών, αρχαίων και νεωτέρων, που διαμόρφωσαν το λεξιλόγιο και την εννοιολογία της συστηματικής πολιτικής ανάλυσης, όπως και στην παρουσίαση των σύγχρονων προβλημάτων και μεθοδολογικών προσεγγίσεων που απασχολούν την πολιτική ανάλυση. Η θεματολογία των σύγχρονων προβληματισμών αναφέρεται στις σχέσεις κράτους και κοινωνίας, στη μελέτη των κοινωνικών δυνάμεων που επηρεάζουν την πολιτική ζωή και στη σύγκριση της δυναμικής διαφορετικών πολιτικών συστημάτων, ώστε να γίνει δυνατή η αφαιρετική σύλληψη και η κατανόηση των φαινομένων της πολιτικότητας.

Επιδίωξη της Κατεύθυνσης είναι η συστηματική επιστημονική κατάρτιση των φοιτητών και η εισαγωγή τους στη διαδικασία της έρευνας, που θα τους δώσει την αναγκαία προπαιδεία και τα εφόδια για περαιτέρω επαγγελματική ενασχόληση με την Πολιτική Επιστήμη. Στόχος του προγράμματος σπουδών που παρέχει ο Κύκλος Πολιτικής Ανάλυσης είναι η παροχή επαρκών γνώσεων στο χώρο της Πολιτικής Επιστήμης και των συναφών προς αυτήν γνωστικών αντικειμένων, που να διευκολύνουν α) τις προοπτικές ένταξης αποφοίτων με αυτόν το συγκεκριμένο προσανατολισμό σε φορείς τόσο του δημοσίου όσο και του ιδιωτικού χώρου και β) τη συνέχιση των σπουδών σε μεταπτυχιακό επίπεδο.

Υποχρεωτικά Μαθήματα (Τρεις διδακτικές μονάδες ανά μάθημα)

Ε' Εξάμηνο

(531) ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ Ι

Μ. Σπουρδαλάκης

Σκοπός του μαθήματος είναι η εισαγωγή στην προβληματική και στα σύγχρονα ερευνητικά πεδία της πολιτικής κοινωνιολογίας, έτσι όπως αυτά έχουν διαμορφωθεί τόσο από την παράδοση της σχετικής «ακαδημαϊκής» συζήτησης όσο και από την συγκυρία. Μετά από μια εισαγωγή στο αντικείμενο και την ιστορική παράδοση της Πολιτικής Κοινωνιολογίας, το μάθημα επικεντρώνεται και αναλύει, τις σύγχρονες μορφές και λειτουργίες του κράτους, τα ζητήματα που εγείρονται από την ένταξη του έθνους-κράτους μέσα στο παγκόσμιο σύστημα, αλλά και τους θεσμούς πολιτικής οργάνωσης και δράσης. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην εξέταση των πολιτικών κομμάτων. Συγκεκριμένα εξετάζονται οι κλασικές προσεγγίσεις στο κομματικό φαινόμενο, οι οποίες και αντιπαρατίθενται σε εκείνες με μαρξιστή αφετηρία και έμπνευση. Οι θεματικές αυτής της συζήτησης περιλαμβάνουν τη συζήτηση για τη σχέση κομμάτων με την κοινωνία, το κράτος, την πολιτική κουλτούρα, καθώς και τη συμβολή τους στη συγκρότηση της σύγχρονης δημοκρατίας. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στη συναγωγή μεθοδολογικών συμπερασμάτων ενώ ενότητες του μαθήματος αφιερώνονται στα «κόμματα του κράτους» και στο ρόλο και προοπτικές των υπερεθνικών κομμάτων.

Βιβλιογραφία (ενδεικτική):

Μελίνα Σεραφετινίδου, *Εισαγωγή στην πολιτική κοινωνιολογία*, Αθήνα: Gutenberg, 2002.

A. Giddens, *Εισαγωγή στη Κοινωνιολογία*, Αθήνα: Οδυσσέας, 1989.

Yves Meny, *Συγκριτική Πολιτική*, (τόμος Α'), Αθήνα: Παπαζήση, 1995.

Μ. Σπουρδαλάκης, *Για τη θεωρία και τη μελέτη των πολιτικών κομμάτων*, Αθήνα: Εξάντας, 1990.

Φάκελος, με κείμενα από την (κυρίως) διεθνή και ελληνική βιβλιογραφία.

(549) ΛΟΓΟΣ ΚΑΙ ΙΔΕΟΛΟΓΙΑ

Κ. Δοξιάδης

Λόγος και εξουσία. Η θεωρία της ιδεολογίας. Ο προβληματισμός γύρω από το ζήτημα του υποκειμένου και της νεοτερικότητας. Ο λόγος ως κοινωνική παραγωγή νοήματος. Οι πολιτικές διαστάσεις της γνώσης, της αλήθειας, της ηθικής και της αισθητικής.

Βιβλιογραφία:

Λουί Αλτουσέρ, *Θέσεις*, Αθήνα: Θεμέλιο, 1983.

Μισέλ Φουκώ, *Εξουσία, Γνώση και Ηθική*, Αθήνα: Ύψιλον, 1987.

Γιώργος Βέλτσος (επιμ.), *Η Διαμάχη: Κείμενα για τη Νεοτερικότητα*, Αθήνα: Πλέθρον, 1990.

Μισέλ Φουκώ, *Μικροφυσική της Εξουσίας*, Αθήνα: Ύψιλον, 1991.

Κύρκος Δοξιάδης, *Υποκειμενικότητα και Εξουσία: Για τη Θεωρία της Ιδεολογίας*, Αθήνα: Πλέθρον, 1992.

(810) ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ Ι

Η. Νικολακόπουλος

Το μάθημα επιχειρεί μια συνοπτική παρουσίαση της διαμόρφωσης και ιστορικής πορείας της Συγκριτικής Πολιτικής. Εξετάζονται οι βασικές έννοιες καθώς και τα προβλήματα που συνδέονται με την εφαρμογή της συγκριτικής μεθόδου στην πολιτική ανάλυση. Γίνεται επισκόπηση των κυριοτέρων θεωρητικών προσεγγίσεων και "σχολών" στο χώρο της συγκριτικής πολιτικής και αναλύονται οι σύγχρονες τάσεις. Εν συνεχεία το κύριο βάρος του μαθήματος επικεντρώνεται στα πολιτικά συστήματα του Ευρωπαϊκού χώρου, παρουσιάζοντας την ιστορική τους πορεία και τη σημερινή τους κατάσταση. Αναλυτικές έννοιες και θεωρητικά σχήματα που έχουν χρησιμοποιηθεί για την ως άνω μελέτη αποτελούν κύριο αντικείμενο του μαθήματος.

Βιβλιογραφία:

Yves Meny, *Συγκριτική Πολιτική*, τόμος Α', Αθήνα: Παπαζήσης, 1995.

Ι. Ράσκη, Η. Κατσούλης κ.ά. *Τα πολιτικά κόμματα της Δυτικής Ευρώπης*, 2 τόμοι, Θεσσαλονίκη: Παρατηρητής, 1985.

S. Huntington, *Η Σύγκρουση των Πολιτισμών και ο Ανασχηματισμός της Παγκόσμιας Τάξης*, Αθήνα: Terzo Books, 1999.

ΣΤ' Εξάμηνο

(602) ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ ΙΙ

Γ. Θ. Μαυρογορδάτος

Το μάθημα εξετάζει τις ομάδες πίεσης και τη σχέση τους με τα κόμματα, συνδέοντας συστηματικά τη γενική θεωρητική προβληματική με τη σύγχρονη ελληνική περίπτωση.

Βιβλιογραφία:

Γ. Θ. Μαυρογορδάτος, *Ομάδες Πίεσης και Δημοκρατία*, Αθήνα: Πατάκης, 2001.

Γ.Θ. Μαυρογορδάτος, *Μεταξύ Πιτυοκάμπη και Προκρούστη. Οι Επαγγελματικές Οργανώσεις στη σημερινή Ελλάδα*, Αθήνα: Οδυσσεάς, 1988.

(645) ΚΡΑΤΟΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Μ. Σπουρδαλάκης

Αντικείμενο του μαθήματος είναι η διερεύνηση του τρόπου με τον οποίο αρθρώνονται το κράτος και η κοινωνία. Το μάθημα κάνει λόγο για τις ιστορικές διαδικασίες με τις οποίες γεννήθηκε το νεότερο κράτος, η ειδική σφαίρα της κοινωνικής πραγματικότητας και για τη θέσπιση των ειδικών και αποκλειστικών δικαιοδοσιών του κράτους δικαίου. Τέλος γίνεται λόγος για τους μετασχηματισμούς που οριοθετούν τη δομή και το

περιεχόμενο του σύγχρονου κοινωνικού κράτους. Οι θεματικές του μαθήματος είναι:

- I. Εισαγωγή: Τα ερωτήματα του μαθήματος.
- Επικαιρότητα και αναγκαιότητα
- II. Φιλελευθερισμός: Κράτος - Κοινωνία
- Οικονομία - Αγορά
  - Πολιτική - Κράτος
  - Κοινωνία - Ιδιωτική σφαίρα
  - Δικαιώματα
- III. Κοινωνικό κράτος
- Ιστορική καταγωγή
- IV. Κοινωνικό κράτος
- Οικονομική συγκρότηση
  - Οικονομική κρίση
- V. Κοινωνικό κράτος
- Ιδεολογία, ιδεολογήματα, αξίες
  - Κοινωνικά δικαιώματα
- VI. Κοινωνικό κράτος
- Μηχανισμοί παρέμβασης
- VII. Περί ταξικότητας του κράτους
- VIII. Δημοκρατία - Συναίνεση - Καπιταλισμός
- IX. Το κράτος πρόνοιας την εποχή της "παγκοσμιοποίησης"

Βιβλιογραφία:

- * Μ. Carnoy, *Κράτος και πολιτική θεωρία*, Αθήνα: Οδυσσεάς, 1990.
- * Ο. Στασινοπούλου, *Κράτος πρόνοιας*, Αθήνα: Gundenberg, 1992.
- Κ. Τσουκαλάς, *Είδηλα πολιτισμού*, Αθήνα: Θεμέλιο, 1991.
- s. Hall, D. Held, T. McGrew, *Η νεωτερικότητα σήμερα*, Αθήνα: Σαββάλας, 2003.
- Δ. Γράβαρης, *Κρίση του κοινωνικού κράτους και νεωτερικότητα*, Αθήνα: Ίδρυμα Σάκη Καράγιωργα, 1998.
- Δ. Π. Καράγιωργας, *Οι οικονομικές λειτουργίες του κράτους*, Αθήνα: Παπαζήση, 1979.
- Ν. Πουланτζάς, Ρ. Μίλιμπαντ, Ζ. Π. Φάϋ, *Προβλήματα του σύγχρονου κράτους και του φασιστικού φαινομένου*, Αθήνα: Θεμέλιο, 1981.
- Κ. Μπ. Μακφέρσον, *Η Ιστορική πορεία της φιλελεύθερης δημοκρατίας*, Αθήνα: Γνώση, 1986.
- Π. Γετίμης, Δ. Γράβαρης (επ.), *Κοινωνικό κράτος και κοινωνική πολιτική. Η σύγχρονη προβληματική*, Αθήνα: Θεμέλιο, 1993.
- Γ. Βούλγαρης, *Φιλελευθερισμός, Συντηρητισμός, Κοινωνικό Κράτος 1973-1990*, Αθήνα: Θεμέλιο, 1994.
- Μ. Πετμετζίδου - Τσουλουβή, *Κοινωνικές ανισότητες και κοινωνική πολιτική*, Αθήνα: Εξάντας, 1992, σελ. 19-60.
- Δ. Χαράλαμπος, *Δημοκρατία και παγκοσμιοποίηση*, Αθήνα: Ίδρυμα Σάκη Καράγιωργα, 1998, σελ. 137-164.
- * Απαραίτητα για τη συμμετοχή των φοιτητών/τριων στο σεμινάριο.

(713) ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΙΙ

Χ. Λυριντζής

Το κύριο βάρος του μαθήματος επικεντρώνεται στη συγκριτική-ιστορική μελέτη της καταγωγής και ανάλυσης της δημοκρατίας, του κοινοβουλευτισμού, της δικτατορίας και των επαναστάσεων, με βάση τόσο την Ευρωπαϊκή εμπειρία όσο και τις πολιτικές εξελίξεις σε κοινωνίες του "τρίτου κόσμου". Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στις θεωρητικές προσεγγίσεις και διαμάχες που συνδέονται με τη μελέτη των εν λόγω θεμάτων και στο γενικότερο προβληματισμό για τους τρόπους με τους οποίους η συγκριτική πολιτική μπορεί να συμβάλει στην κατανόηση και ερμηνεία των πολιτικών φαινομένων. Επιπλέον παρουσιάζεται η συγκριτική μελέτη σημαντικών πολιτικών φαινομένων όπως ο εθνικισμός και οι πολιτισμικές διαφορές. Το μάθημα καταλήγει με τη συγκριτική ιστορική ανάλυση των παραπάνω θεμάτων στο χώρο των Βαλκανίων και τη σχετική συζήτηση για την οικοδόμηση και εδραίωση της δημοκρατίας στις μετα-κομμουνιστικές κοινωνίες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης.

Βιβλιογραφία:

Χ.Λυριντζής, *Σύγκριση και Ερμηνεία*, Αθήνα: Νήσος 2001

Barigton Moore, *Οι κοινωνικές Ρίζες της Δικτατορίας και της Δημοκρατίας*, Αθήνα: Κάλβος, 1984.

Ch. Tilly, *Οι Ευρωπαϊκές Επαναστάσεις 1942-1992*, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, 1998.

Ν. Μουζέλης, *Κοινοβουλευτισμός και Εκβιομηχάνιση στην Ημιπεριφέρεια*, Αθήνα: Θεμέλιο, 1987.

Ζ' Εξάμηνο

(532) ΚΛΑΣΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΚΕΨΗ

Π. Κιτρομηλίδης

Εξέταση της εξέλιξης της πολιτικής σκέψης στην κλασική αρχαιότητα, με ειδική αναφορά στη διαμόρφωση συστηματικών τρόπων αντιμετώπισης του πολιτικού φαινομένου στην κλασική γραμματεία της αρχαίας Ελλάδας και της Ρώμης. Το μάθημα συνδυάζει ιστορικές και αναλυτικές προσεγγίσεις και αντλεί τις πηγές του από την αρχαία τραγωδία, την ιστοριογραφία και την πολιτική φιλοσοφία. Ειδική έμφαση στο έργο των Θουκυδίδη, Πλάτωνα, Αριστοτέλη, Πολυβίου, Κικέρωνα και Αυγουστίνου. Παραδόσεις και φροντιστηριακές συζητήσεις, προαιρετική εργασία φοιτητών. Οι παραδόσεις βασίζονται στις πρωτογενείς πηγές.

Βιβλιογραφία:

T. Sinclair, *Ιστορία της Ελληνικής Πολιτικής Σκέψεως*, Αθήνα: Παπαζήσης, 1969.

E.R. Dodds, *Οι Έλληνες και το Παράλογο*, Αθήνα: Καρδαμίτσας.

B. Snell, *Η Ανακάλυψη του Πνεύματος*, Αθήνα: Μ.Ι.Ε.Τ., 1981.

Cynthia Farrar, *Οι Αρχές της Δημοκρατικής Σκέψης στην Κλασική Αθήνα*, Αθήνα: Παπαδήμας, 1991.

I. Τουλουμάκος, *Η Θεωρητική Θεμελίωση της Δημοκρατίας στην Κλασική Ελλάδα*, Αθήνα: Παπαζήσης, 1979.

(582) ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΣΤΙΣ ΑΝΑΠΤΥΣΣΟΜΕΝΕΣ ΧΩΡΕΣ

Δ. Σωτηρόπουλος

Σκοπός του μαθήματος είναι η αρχική εξοικείωση των φοιτητών με τις ιδιαιτερότητες των κοινωνιών και των πολιτικών συστημάτων των περιοχών που δεν ακολούθησαν τις τροχιές οικονομικής και πολιτικής ανάπτυξης των χωρών της Δυτικής και Ανατολικής Ευρώπης και της Βόρειας Αμερικής. Τα πολιτικά συστήματα των περισσότερων χωρών της Ασίας, της Αφρικής και της Λατινικής Αμερικής ήταν μέχρι το "τρίτο κύμα εκδημοκρατισμού" διαφορετικά από τα τυπικά κοινοβουλευτικά δημοκρατικά καθεστώτα, ενώ οι αντίστοιχες κοινωνίες χαρακτηρίζονταν από διαχωριστικές τομές και συγκρούσεις με βάση τη φυλή, την εθνική καταγωγή, τη θρησκευτική πίστη και τη γλώσσα. Ο πολιτικός, οικονομικός και κοινωνικός μετασχηματισμός των αναπτυσσόμενων χωρών συνδέεται αφενός με τη μακρά ιστορική περίοδο αποικιοκρατίας έως τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο και αφετέρου με τη μεταβαλλόμενη οικονομική, τεχνολογική και πολιτιστική εξάρτηση των νέων ανεξάρτητων κρατών από τη Δύση κατά τη μεταπολεμική περίοδο. Στο μάθημα εξετάζονται η συμβολή και τα όρια των θεωριών της συγκριτικής πολιτικής επιστήμης, και ειδικά της θεωρίας του εκσυγχρονισμού και της θεωρίας της εξάρτησης, στην κατανόηση των πολιτικών και κοινωνικών όψεων του λεγόμενου "Τρίτου Κόσμου". Επίσης, αναπτύσσονται οι ιστορικές και σύγχρονες μορφές σχέσεων των αναπτυσσόμενων χωρών με τις αναπτυγμένες, εξετάζεται ο ρόλος των διεθνών οικονομικών οργανισμών, ο επιστημονικός και πολιτικός "λόγος" που κυριαρχεί στην προσέγγιση των πολιτισμών και των κοινωνιών του "Τρίτου Κόσμου", περιγράφονται οι πρόσφατες εμφύλιες διαμάχες και τα οικονομικά αδιέξοδα ορισμένων αναπτυσσόμενων χωρών και, τέλος, συζητούνται και αξιολογούνται οι περιπτώσεις των χωρών που επιχείρησαν αυτόνομη αναπτυξιακή πορεία, καθώς και η ανάδυση του "Τέταρτου Κόσμου".

Βιβλιογραφία:

- Ε. Joune, *Ο Τρίτος Κόσμος*, Αθήνα: Χατζηνικολής, 1991.
Ι. Wallerstein, *Ιστορικός Καπιταλισμός*, Αθήνα: Θεμέλιο, 1987.
Β. Φίλιας, *Κοινωνιολογία της Υπανάπτυξης*, Αθήνα: Σύγχρονη Εποχή, 1996.
Δ.Χαραλάμπης, Κ.Βεργόπουλος, κ.ά., *Το Κράτος στον Περιφερειακό Καπιταλισμό*, Αθήνα: Εξάντας, 1985.
ΑΙ. Lipietz, *Αυταπάτες και Θαύματα*, Αθήνα: Εξάντας, 1990.
Α.-Α. Κύρτσος, (επιμ.), *Κοινωνιολογική Θεωρία της Ανάπτυξης*, Αθήνα: Νήσος, 1999.
Α. Rangel, *Η Δύση και ο Τρίτος Κόσμος*, Αθήνα: Ροές, 1987.

(712) ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ

Μ. Παντελίδου-Μαλούτα

Το μάθημα αυτό στοχεύει στη διερεύνηση των παραγόντων που επιδρούν στη διαμόρφωση και την εκδήλωση της πολιτικής συμπεριφοράς υποκειμένων και κοινωνικών κατηγοριών, στο πλαίσιο της δημοκρατίας.

Αρχικά εξετάζονται η έννοια και οι διάφορες μορφές πολιτικής συμπεριφοράς, με έμφαση σε θέματα που σχετίζονται με την πολιτική συμμετοχή. Η ανάλυση εμπειρικών

δεδομένων που επιχειρείται επιτρέπει τη μελέτη της επίδρασης συγκεκριμένων μεταβλητών (φύλο, ηλικία, κοινωνική θέση, κοινωνική κινητικότητα, ιδεολογία, θρησκεία κ.ά.) στην ατομική πολιτική συμπεριφορά, καθώς και την αποτίμηση της βαρύτητας της κοινωνικής ανισότητας ως παράγοντα διαφοροποίησης στον τύπο και το επίπεδο της πολιτικής συμμετοχής. Παράλληλα, επισημαίνονται τα όρια του συμπεριφορισμού στην ανάλυση και την ερμηνεία εμπειρικών δεδομένων για την πολιτική συμπεριφορά, και προτείνεται ένα θεωρητικό πλαίσιο ανάλυσης, όπου η κατάδειξη της ανισότητας στην πολιτική συμμετοχή οδηγεί στην ανάπτυξη μιας θεωρητικής συζήτησης για την "ιδιότητα του πολίτη", την έμφυλη διάστασή της και την ανισότητα στην ουσιαστική κατοχή της ιδιότητας αυτής.

Βιβλιογραφία:

A. Βοηθήματα

1. Τ.Η. Marshall, Τ. Bottomore, *Ιδιότητα του πολίτη και κοινωνική τάξη*, Αθήνα: Gutenberg, 1995.
2. Μ. Παντελίδου-Μαλούτα, *Πολιτική Συμπεριφορά*, Αθήνα-Κομοτηνή: Α. Ν. Σάκκουλας, 1993.

B. Επιλογή άρθρων

Πρόσθετος φάκελος συμπληρώνει την ύλη του μαθήματος.

Η' Εξάμηνο

(601) ΝΕΟΤΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΚΕΨΗ

Π. Βαλλιάνος

Ιστορική και αναλυτική παρουσίαση της συνάρθρωσης της πολιτικής σκέψης του νεότερου κόσμου, από την Αναγέννηση ως τον εικοστό αιώνα. Εξετάζονται οι μεσαιωνικές καταβολές της νεότερης σκέψης, η εξέλιξη του πολιτικού ουμανισμού, του φιλελευθερισμού, του ριζοσπαστισμού και του σοσιαλισμού. Παραδόσεις και φροντιστηριακές συζητήσεις, προαιρετική εργασία φοιτητών. Οι παραδόσεις βασίζονται στις πρωτογενείς πηγές.

Βιβλιογραφία:

- Π. Κιτρομηλίδης, *Νεότερη Πολιτική Θεωρία*, Αθήνα: Α. Ν. Σάκκουλας, 1992.
- Π. Κιτρομηλίδης, *Πολιτικοί Στοχαστές των Νεώτερων Χρόνων*, Αθήνα: Πορεία, Δ' έκδοση, 1999.
- Machiavelli, Έργα, Μετάφρ. Τ. Κονδύλη, Αθήνα: Κάλβος, 1971.
- Thomas Hobbes, *Λεβιάθαν*, Τόμοι Α' και Β', μετάφραση Αιμ. Μεταξόπουλου κ.ά., Αθήνα: Γνώση, 1989.
- John Locke, *Δεύτερη Πραγματεία περί Κυβερνήσεως*, μετάφραση Π. Κιτρομηλίδη, Αθήνα: Γνώση, 1990.
- Montesquieu, *Το Πνεύμα των Νόμων*, μετάφραση: Κ. Παπαγιώργη - Π. Κονδύλη, Αθήνα: Γνώση, 1994.

(714) ΕΚΛΟΓΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ

Η. Νικολακόπουλος

Το μάθημα αυτό βρίσκεται σε άμεση συνάφεια με το μάθημα Πολιτική Συμπεριφορά Ι το οποίο διδάσκεται στο Ζ' Εξάμηνο.

Από τις διάφορες μορφές πολιτικής συμπεριφοράς, το ενδιαφέρον επικεντρώνεται εδώ στην εκλογική συμπεριφορά. Παρουσιάζονται οι κυριότεροι σταθμοί που διαμόρφωσαν τη θεματική και τη μεθοδολογία της εκλογικής κοινωνιολογίας, διερευνάται η επίδραση των διαφόρων κοινωνικοδημογραφικών μεταβλητών στην ατομική εκλογική συμπεριφορά και εξετάζονται τα κυριότερα θεωρητικά υποδείγματα για την ανάλυση και ερμηνεία των εκλογικών δεδομένων.

Ακολουθώντας, με βάση τη θεματική και τη μεθοδολογία που έχει αναπτυχθεί εξετάζεται η ελληνική εκλογική σκηνή κατά τη δεκαετία του '80.

Βιβλιογραφία:

Ηλ. Νικολακόπουλος, *Πολιτική Συμπεριφορά*, β' τεύχος. Σημειώσεις από τις παραδόσεις του μαθήματος.

Ελληνική Εταιρεία Πολιτικής Επιστήμης, *Εκλογές και Κόμματα στη Δεκαετία του '80*, Αθήνα: Θεμέλιο, 1990.

Ηλ. Νικολακόπουλος, *Κόμματα και Εκλογές στην Ελλάδα 1946-1964*, Αθήνα: ΕΚΚΕ, β' έκδοση, 1988.

(765) ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΘΕΩΡΙΑ

Γ. Κουζέλης

Το μάθημα αυτό ασχολείται με τις κύριες τάσεις της πολιτικής σκέψης κατά τον εικοστό αιώνα. Βασικός του άξονας είναι η θεωρία της δικαιοσύνης του J. Rawls και οι κριτικές που της έχουν ασκηθεί. Θα αναπτυχθούν τα επιχειρήματα των κοινοτιστών του R. Nozick. Στο πλαίσιο αυτό θα συζητηθεί η διάκριση ανάμεσα σε "θετική" και "αρνητική" ελευθερία που προτείνει ο I. Berlin, καθώς και η θεωρία των δικαιωμάτων του R. Dworkin. Άλλα θέματα που τίγονται είναι η θεωρία της διαψευσιμότητας του K. Popper και οι εφαρμογές της στην πολιτική και την ιστορική σκέψη καθώς και η θεωρία της επικοινωνίας του J. Habermas.

Βιβλιογραφία:

J. Rawls, *A Theory of Justice*, Oxford, 1971.

R. Plant, *Modern Political Thought*, Blackwell, 1995.

W. Kymlicka, *Contemporary Political Philosophy*, Oxford, 1995.

Φ. Σατελέ και Ε. Πιζιέ-Κουσνέρ, *Οι Πολιτικές Αντιλήψεις του 20ού αιώνα*, Ρέππας, 1982.

5.2.2. Γ' Κύκλος: Διεθνείς και Ευρωπαϊκές Σπουδές

Εισαγωγικές παρατηρήσεις

Ο Κύκλος Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών καλύπτει δύο επιστημονικούς κλάδους, τις Διεθνείς Σπουδές και τις Ευρωπαϊκές Σπουδές. Οι Διεθνείς Σπουδές αναφέρονται σε τρεις επιμέρους γνωστικές κατηγορίες που διερευνούν τα διεθνή φαινόμενα με την οργάνωση και λειτουργία της διεθνούς κοινωνίας: Το Διεθνές Δίκαιο (και τους διεθνείς οργανισμούς), τις Διεθνείς Σχέσεις και τα Διεθνή Οικονομικά, που οργανώνονται με βάση τα μαθήματα των Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων και του Διεθνούς Οικονομικού Δικαίου. Οι Ευρωπαϊκές Σπουδές, από την άλλη μεριά, καλύπτουν το συγγενές, με τις Διεθνείς Σπουδές, θέμα της θεσμικής οργάνωσης της Ευρώπης, μέσα από τη διερεύνηση των ευρωπαϊκών οργανισμών, της ευρωπαϊκής ιστορίας (που διαμορφώνει την εικόνα της ευρωπαϊκής ταυτότητας) και της λειτουργίας των διαφόρων μηχανισμών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Όπως είναι άμεσα ορατό, ο Κύκλος των Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών εκκινεί από τη διδασκαλία των γενικών, μακροσκοπικών θεμάτων (Διεθνές Δίκαιο, Διεθνείς Σχέσεις), εξειδικεύοντας το αντικείμενο του, στα τελευταία εξάμηνα, με μαθήματα μικροσκοπικότερου φάσματος.

Ο Κύκλος Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών, με το μέσο των υποχρεωτικών και προαιρετικών μαθημάτων του, αποσκοπεί τόσο στην απόκτηση μιας γενικής παιδείας γύρω από τα διεθνή θέματα, όσο και στην κάλυψη των διδασκομένων, στο μέτρο του δυνατού, από πλευράς επαγγελματικής. Το βάρος που αποδίδεται σε μαθήματα πρακτικής υφής, όπως τα διεθνή οικονομικά, τα ευρωπαϊκά, τα αμυντικά και τα προαιρετικά του Διεθνούς Δικαίου (λ.χ. Δίκαιο της Θάλασσας) κατατείνει στη διαμόρφωση των προϋποθέσεων μιας προπτυχιακής εξειδίκευσης. Ο απόφοιτος του Κύκλου μπορεί έτσι να εμπεδώσει γνώσεις που θα χρησιμοποιήσει επαγγελματικά στο δημόσιο και ιδιωτικό τομέα ή να έχει στέρεες βάσεις για να συνεχίσει σε μεταπτυχιακό επίπεδο διεθνείς ή ευρωπαϊκές σπουδές.

Τα προαιρετικά μαθήματα έχουν οργανωθεί με βάση τις γνωστικές κατηγορίες που καλύπτουν σε προπτυχιακές σπουδές του τρίτου Κύκλου. Έτσι, υπάρχουν μαθήματα που ολοκληρώνουν τη φυσιογνωμία του Διεθνούς Δικαίου, των Διεθνών Σχέσεων, των Ευρωπαϊκών Σπουδών κ.ο.κ. Για τους φοιτητές που ενδιαφέρονται για μια περαιτέρω εξειδίκευση σε έναν επί μέρους κλάδο θα ήταν χρήσιμο να επιλέξουν μαθήματα που να βοηθούν στην απόκτηση μιας συνολικής εικόνας του. Σε περίπτωση αμφιβολιών, θα ήταν χρήσιμο οι φοιτητές να συμβουλευονται τους διδάσκοντες για τα μαθήματα που θα επιλέγουν.

Τέλος, επανερχόμενοι στο θέμα της χρηστικότητας των σπουδών αυτών, θα πρέπει να τονίσουμε ότι ο Τομέας Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών καταβάλλει προσπάθειες να διαμορφώσει ένα πρόγραμμα σπουδών που να ανταποκρίνεται με επάρκεια στις απαιτήσεις της εσωτερικής αγοράς εργασίας - με ιδιαίτερη έμφαση στις απαιτήσεις των εξετάσεων αρμόδιων κρατικών μηχανισμών, όπως είναι π.χ. το Υπουργείο Εξωτερικών, και σχετικών ιδιωτικών φορέων - όπως και στην κατάλληλη προετοιμασία για ομαλή συνέχιση των σπουδών σε μεταπτυχιακό επίπεδο. Με βάση αυτό το σκεπτικό, ο Τομέας παρακολουθεί τις εξελίξεις στις απαιτήσεις των

επαγγελματικών χώρων και στις απαιτήσεις των πανεπιστημίων του εξωτερικού, προσαρμόζοντας ανάλογα το πρόγραμμά του. Επίσης επιδιώκεται η πρακτική εξάσκηση των φοιτητών (stage) σε δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς που ασχολούνται με θέματα Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Υποχρεωτικά Μαθήματα (Τρεις διδακτικές μονάδες ανά μάθημα)

(565) ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ Ι

Π. Βαρβαρούσης, Σ. Ντάλης

Το μάθημα αυτό επιδιώκει να καταστήσει προσιτό στους φοιτητές το μέχρι σήμερα "κεκτημένο" της επιστήμης των Διεθνών Σχέσεων προσφέροντας μια "συνολική προσέγγιση" των θεωρητικών και μεθοδολογικών προτάσεων πάνω σε συγκεκριμένες τυπολογίες διεθνών σχέσεων, όπως π.χ. το σύστημα ισορροπίας δυνάμεων, η ολοκλήρωση (παγκόσμιοι και περιφερειακοί οργανισμοί) κ.λπ..

Παράλληλα ο φοιτητής εμπεδώνει βασικές έννοιες της επιστήμης των Διεθνών Σχέσεων που θα χρησιμοποιήσει και στην παρακολούθηση άλλων μαθημάτων, τα οποία εντάσσονται στο πρόγραμμα της κατεύθυνσης των Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών, όπως π.χ. θέματα ανταγωνισμού εξοπλισμών, διεθνών οικονομικών σχέσεων κ.λπ..

Επίσης δίνεται έμφαση στον τρόπο με τον οποίο γίνεται η προσέγγιση διεθνών διενέξεων και κρίσεων, καθώς και οι δυνατότητες ειρηνικής επίλυσης των διεθνών διαφορών.

Βιβλιογραφία:

R. Aron, *Τα Τελευταία Χρόνια του Αιώνα*, Αθήνα: Ροές, 1986.

J. Dougherty και R. Pfaltzgraft, *Ανταγωνιστικές Θεωρίες Διεθνών Σχέσεων*, τομ. Α' και Β', Αθήνα: Παπαζήσης, 1992.

R. Keohane and J. Nye, *Power and Interdependence*, Boston, Toronto, 1977.

Θ. Κουλουμπής, *Εισαγωγή στις Διεθνείς Σχέσεις: Ισχύς και Δικαιοσύνη*, Αθήνα: Παπαζήσης, 1994.

Δ. Κώνστας, *Μεθοδολογία των Διεθνών Σχέσεων*, Αθήνα: Α. Ν. Σάκκουλας, 1983.

P. Kennedy, *Προετοιμασία για τον 21ο αιώνα*, Αθήνα: Νέα Σύνορα, 1994.

Π. Βαρβαρούσης, *Διεθνείς Σχέσεις και Εξωτερική Πολιτική*, Αθήνα: Παπαζήσης, 2004.

(567) ΔΗΜΟΣΙΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ Ι

Χ. Δίπλα, Ε. Δούση

Το μάθημα του Δημοσίου Διεθνούς Δικαίου αποσκοπεί στη διερεύνηση της θεσμικής οργάνωσης της διεθνούς κοινότητας, στον εντοπισμό των κανόνων συμπεριφοράς που διέπουν τις διεθνείς σχέσεις και των αξιών και αρχών που τις περιβάλλουν. Στο πρώτο τμήμα (1) του μαθήματος παρουσιάζονται αναλυτικά οι μηχανισμοί και οι λειτουργίες για τη διαμόρφωση των κανόνων του Διεθνούς Δικαίου, με εκτεταμένη αναφορά στις πηγές (διεθνείς συνθήκες, και το δίκαιο που τις διέπει,

διεθνές έθιμο, γενικές αρχές του δικαίου, αποφάσεις των διεθνών οργανισμών, επικουρικές πηγές, επιείκεια, ευθυδικία). Η διδασκαλία ολοκληρώνεται με την αναφορά στις σχέσεις Διεθνούς και Εσωτερικού Δικαίου, που ουσιαστικά διερευνά τα προβλήματα των σχέσεων της διεθνούς δικαιοταξίας με την εσωτερική έννομη τάξη των κρατών της διεθνούς κοινότητας.

Βιβλιογραφία:

Κ. Ιωάννου, Κ. Οικονομίδης, Χρ. Ροζάκης και Αργ. Φατούρος, *Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο: Θεωρία των Πηγών*, Αθήνα-Κομοτηνή: Α. Ν. Σάκκουλας, 1988.

Κ. Ιωάννου, Κ. Οικονομίδης, Χρ. Ροζάκης και Αργ. Φατούρος, *Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο: Σχέσεις Διεθνούς και Εσωτερικού Δικαίου*, Αθήνα: Α. Ν. Σάκκουλας, 1990.

Κ. Οικονομίδης, *Δημόσιο Δίκαιο Α', Παραδόσεις*, Αθήνα: Α. Ν. Σάκκουλας, 1980, (σελ.49-76).

Εμμ. Ρούκουνας, *Διεθνές Δίκαιο Ι*, Αθήνα: Α. Ν. Σάκκουλας, 1980.

Γ. Τενεκίδης, *Δημόσιον Διεθνές Δίκαιον*, Αθήνα: Παπαζήσης, 1977.

(603) ΓΕΝΙΚΗ ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ

Ε. Δούση

Σκοπός του μαθήματος είναι να αναλυθούν κριτικά οι θεωρητικές ερμηνείες του φαινομένου των Διεθνών Οργανισμών σε σχέση με τη λειτουργία του διεθνούς συστήματος και να αξιολογηθούν οι πρακτικές συνέπειές τους, έτσι ώστε να κατανοηθεί η σημασία των σύνθετων εκείνων στοιχείων που συνδέονται με το ρόλο των Διεθνών Οργανισμών στην αντιμετώπιση και διαχείριση διεθνών προβλημάτων. Παρόλο που η διδασκαλία τιτλοφορείται "Θεωρία της Διεθνούς Οργάνωσης", κρίθηκε σκόπιμο να μην περιορισθεί μόνο σε μία θεωρητική προσέγγιση του φαινομένου των διεθνών οργανισμών, αλλά να δοθεί επίσης στους φοιτητές και τις φοιτήτριες μία πιο μικροσκοπική εικόνα ορισμένων διεθνών οργανισμών. Η προτίμηση δόθηκε στον Ο.Η.Ε. και σε ορισμένους περιφερειακούς οργανισμούς με επίκεντρο την Ευρώπη.

Βιβλιογραφία:

Θ. Χριστοδουλίδης, *Εισαγωγή στη Διεθνή Οργάνωση*, Αθήνα: Α. Ν. Σάκκουλας, 1985.

Π.Νάσκου-Πετράκη, *Το Δίκαιο των Διεθνών Οργανισμών, η Θεσμική Διάσταση*, Αθήνα-Κομοτηνή: Α.Ν.Σάκκουλας, 2001

H.G.Schermers and N.M.Blokker, *International Law, the Hague: Martinus Nijhoff Publ.*, 1991

Academie de Droit International de la Haye, *Manuel sur les Organisations Internationales*, 2e ed., Dordrecht/Boston/London: Martinus Nijhoff Publ., 1998

Στ' Εξάμηνο

(640) ΔΗΜΟΣΙΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ ΙΙ

Χ. Δίπλα

Το μάθημα ολοκληρώνει την παρουσίαση των κύριων ζητημάτων του Διεθνούς Δικαίου, με τη διερεύνηση του κεντρικού προβλήματος των υποκειμένων της

διεθνούς έννομης τάξης και των νομικών σχέσεων ανάμεσά τους. Αναλυτικότερα, στο μάθημα αυτό εξετάζονται: (α) Οι κύριοι φορείς δικαιωμάτων και υποχρεώσεων στο Διεθνές Δίκαιο, δηλαδή τα Κράτη (έννοια, αναγνώριση, λειτουργία, διαδοχή), οι διεθνείς οργανισμοί, καθώς και άλλες οντότητες με νομικά περιορισμένη συμμετοχή στη διεθνή κοινωνία (ιδιότυπες κρατικές οντότητες, επαναστάτες, εθνικοαπελευθερωτικά κινήματα, άτομα - φυσικά και νομικά πρόσωπα). β) Οι αρμοδιότητες (δικαιοδοσία) στο χώρο (ξηρά, θάλασσα, αέρα, διάστημα) και στα πρόσωπα και τις δραστηριότητες που ασκούνται από τους διεθνείς φορείς (Κράτη, διεθνείς οργανισμούς κλπ.).

Βιβλιογραφία:

- Κρ. Ιωάννου, Κ. Οικονομίδης, Χρ. Ροζάκης και Αργ. Φατούρος, *Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο*: τ. Α', *Φορείς Δικαιωμάτων και Υποχρεώσεων στη Διεθνή Έννομη Τάξη*, Αθήνα-Κομοτηνή: Α. Ν. Σάκκουλας, 1990. τ. Β', *Αρμοδιότητες στο Διεθνές Δίκαιο*, Αθήνα-Κομοτηνή, Αντ. Ν. Σάκκουλας, 1991.
- Κ. Οικονομίδης, *Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο*. Παραδόσεις, τευχ. Α', β' εκδ., Αθήνα: Α. Ν. Σάκκουλας, 1990, σσ. 85-192.
- Εμμ. Ρούκουνας, *Διεθνές Δίκαιο ΙΙ*, Αθήνα: Α. Ν. Σάκκουλας, 1982.

(651) ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Κ. Υφαντής, Π. Βαρβαρούσης

Το μάθημα καλύπτει την περίοδο 1945 ως σήμερα, με ιδιαίτερη έμφαση στην περίοδο μετά το 1947. Η αναλυτική προσπάθεια κατευθύνεται, κυρίως, στην κατανόηση των αιτίων διαμόρφωσης της πολιτικής - πολιτικοί, οικονομικοί, κοινωνικοί παράγοντες - που επικρατούν την περίοδο αυτή τόσο στον εσωτερικό όσο και στο διεθνή χώρο. Επίσης το μάθημα θα επιχειρήσει μια κατάταξη "περιόδων" εξωτερικής πολιτικής με βάση τα συγκεκριμένα χαρακτηριστικά που επικρατούν σε κάθε μία από αυτές και τα οποία διαφοροποιούν την υφή της πολιτικής. Θα εξετασθούν εξάλλου διαχρονικά και τα κύρια θέματα στις σχέσεις της Ελλάδας με τις άλλες χώρες.

Βιβλιογραφία:

- Γ. Βαληνάκης, *Εισαγωγή στην Ελληνική Εξωτερική Πολιτική 1949-1988*, Θεσσαλονίκη: Παρατηρητής, 1988.
- Γ. Βαληνάκης (επιμ.), *Επετηρίδες Αμυντικής και Εξωτερικής Πολιτικής*, Αθήνα: ΕΛΙΑΜΕΠ, 1995, 1996, 1997, 1998.

(751) ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΙΙ

Θ. Βερέμης, Κ. Υφαντής

Στο μάθημα εξετάζονται η ιστορική και συγχρονική διάσταση των Διεθνών Σχέσεων κατά τον εικοστό και εικοστό πρώτο αιώνα. Η ιστορική διάσταση καλύπτει την περίοδο από τον πρώτο παγκόσμιο πόλεμο έως τις μέρες μας, με ειδικότερη αναφορά στο βαλκανικό παράδειγμα. Η συγχρονική αναδεικνύει τις τρέχουσες εξελίξεις στον κόσμο των διεθνών σχέσεων με ειδικότερη αναφορά στα δυτικά Βαλκάνια σήμερα.

Βιβλιογραφία:

- Θ. Βερέμης, Β. Κρεμμυδάς, Ο Σύγχρονος Κόσμος, Τυποθήτω- Γιώργος Δαρδανός, 2001.
- Θ. Βερέμης, Βαλκάνια. Από τον 19^ο στον 21^ο αι. Δόμηση και αποδόμηση Κρατών, Πατάκης 2004.

Ζ' Εξάμηνο**(750) ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ**

Α. Κόντης

Σκοπός του μαθήματος είναι τόσο ο εξοπλισμός των φοιτητών με τα βασικά θεωρητικά εργαλεία όσο και η εξοικείωση με τη διεθνή οικονομική πολιτική. Στο πρώτο μέρος, τις διεθνείς νομισματικές σχέσεις, αναπτύσσονται θέματα του ισοζυγίου πληρωμών, της αγοράς συναλλάγματος, των συστημάτων συναλλαγματικών ισοτιμιών, καθώς και της αποκατάστασης της ισορροπίας του ισοζυγίου πληρωμών. Στο δεύτερο μέρος, το διεθνές εμπόριο, παρουσιάζονται ζητήματα για την ερμηνεία, διάρθρωση και γεωγραφική κατεύθυνση και έκταση των διεθνών εμπορικών ροών και την πολιτική οικονομία του προστατευτισμού. Αντικείμενο του τρίτου μέρους είναι οι ξένες άμεσες και έμμεσες επενδύσεις και η διεθνής μετανάστευση. Τέλος, στο τέταρτο μέρος εξετάζονται, συνοπτικά, ζητήματα της περιφερειακής και διεθνούς οικονομικής ολοκλήρωσης.

Βιβλιογραφία:

- Α. Κόντης και Χ. Τσαρδανίδης (επιμ.), *Διεθνής Πολιτική Οικονομία*, Αθήνα: Παπαζήσης, 2004.
- P.R. Krugman και M. Obsfeld, *Διεθνής Οικονομική Θεωρία και Πολιτική*, τομ. Α', Β', Αθήνα: Κριτική, 1995.
- Ε. Πουρναράκης, *Διεθνής Οικονομική*, β' έκδοση, Αθήνα: Πουρναράκης, 2000.

(813) ΔΙΕΘΝΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

Χ. Δίπλα, Ε. Δούση

Αντικείμενο του μαθήματος είναι η οικονομική διάσταση της διεθνούς δικαιοσύνης. Εξετάζονται οι δικαιοί θεσμοί, κανόνες και διαδικασίες που διέπουν τις διεθνείς οικονομικές σχέσεις. Ειδικότερα, η μελέτη επικεντρώνεται στο δίκαιο που ρυθμίζει και τους διεθνείς οργανισμούς που αφορούν τις διεθνείς εμπορικές σχέσεις (το δίκαιο της Γενικής Συμφωνίας Δασμών και Εμπορίου, ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου και άλλες πρόσφατες ρυθμίσεις), τη διακίνηση προσώπων, υπηρεσιών και κεφαλαίων, τις διεθνείς χρηματοπιστωτικές σχέσεις, τις άμεσες επενδύσεις και τη δομή και λειτουργία των διεθνικών επιχειρήσεων, με ιδιαίτερη έμφαση στα προβλήματα που ανακύπτουν από τη συνύπαρξη αναπτυσσόμενων και αναπτυσσομένων χωρών στην παγκόσμια οικονομία (εμπόριο βασικών προϊόντων, Παγκόσμια Τράπεζα κλπ).

Βιβλιογραφία:

- Α.Α. Φατούρος και Κ. Στεφάνου (επιμ.), *Οι Συμφωνίες του Γύρου της Ουρουγουάης για το Διεθνές Εμπόριο Αγαθών και Υπηρεσιών*, Αθήνα-Κομοτηνή: Α. Ν. Σάκκουλας, 1995.
- Α.Α. Φατούρος, *Παραδόσεις Διεθνούς Οικονομικού Δικαίου*, Πανεπιστημιακές Σημειώσεις, Αθήνα-Κομοτηνή: Α. Ν. Σάκκουλας, 1998.
- D.Carrau, P. Juillard, *Droit International Economique*, 4η εκδ., Παρίσι: LGDJ, 1998.

(856) ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ

Μ. Τσινισιζέλης

Σκοπός: Ανάλυση και σύγκριση των ποικιλιών των φιλελεύθερων δημοκρατικών πολιτικών συστημάτων της σημερινής μεταβιομηχανικής Δυτικής Ευρώπης. Περιεχόμενο: Ανάλυση των ιστορικών καταβολών τους και συσχετισμός με τα πολιτικά, κοινωνικά και οικονομικά χαρακτηριστικά των χωρών της Δ. Ευρώπης (Γαλλία, Βρετανία, Γερμανία). Θεωρητικά ζητήματα. Θεωρία πολιτικών κομμάτων και ομάδων πίεσης/ ο νεοκορπορατισμός/ πολιτικά προβλήματα της οικονομικής διαχείρισης στη Δ.Ευρώπη/ προσεγγίσεις και έννοιες-κλειδιά για τη συγκριτική ανάλυση των Δυτικοευρωπαϊκών πολιτικών συστημάτων.

Βιβλιογραφία:

- F. Borella, *Τα Πολιτικά Κόμματα στην Ευρώπη των Δέκα*, Αθήνα: Μαλλιάρης-Παιδεία, 1983.
- D. Coomba, *Representative Government and Economic Power*, 1983.
- J.E. S. Hayward και R.N. Berki, *State and Society in Contemporary Europe*, 1979.

Η' Εξάμηνο**(833) ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗΣ**

Μ. Τσινισιζέλης, Κ. Υφαντής

Σκοπός: Εξοικείωση με τα θεωρητικά εργαλεία ανάλυσης του φαινομένου της περιφερειακής ολοκλήρωσης. Περιεχόμενο: Σε τρεις κύκλους εξετάζονται: α) Οι παλαιότερες οικονομικές θεωρίες της περιφερειακής ολοκλήρωσης/ θεωρία τελωνειακών ενώσεων, β) Η έννοια/ τα βασικά ιστορικά παραδείγματα/ Ελβετία-Ολλανδία, ΗΠΑ-Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας/ και η θεωρία της "ένωσης", γ) Οι "νέωτερες" θεωρίες της περιφερειακής ολοκλήρωσης/ φεντεραλισμός - λειτουργισμός - νεολειτουργισμός - αλληλεξάρτηση - θεωρία διεθνών καθεστώτων - διακυβερνητισμός, οι σύγχρονες θεωρίες, καθώς και η κριτική των θεωριών αυτών.

Βιβλιογραφία:

- M. Forsyth, *Unions of States. Theory and Practice of Confederation*, Leicester: Leicester University Press, 1981.
- Ν. Μαραβέγιας και Μ.Ι. Τσινισιζέλης (επιμ.), *Ευρωπαϊκή Οργάνωση. Θεωρία και Πολιτικές*, Αθήνα: Θεμέλιο, 1995.

W. Wallace (ed.), *The Dynamics of European Integration*, London: R.I.I.A., Pinter, 1990.

Μ.Τσινισιζέλης, *Quo Vadis Europa: Σύγχρονες Ακαδημαϊκές και Επιστημονικές Εκδόσεις*, 2001.

Δ.Ν.Χρυσόχου, *Η Θεωρία της Ευρωπαϊκής Ενοποίησης: Παπαζήσης*, 2003.

(857) ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ / ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Ε. Δούση

Εισαγωγή στη νομική ανάλυση της διάρθρωσης και λειτουργίας της Ευρωπαϊκής Κοινότητας/Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΚ/ΕΕ) μέσα από τη μελέτη των διατάξεων των σχετικών συνθηκών και άλλων νομικών πράξεων. Εξετάζονται, μεταξύ των άλλων: η νομική ιδιομορφία της ΕΚ και ΕΕ. Θεμελίωση στο συνταγματικό δίκαιο των κρατών μελών. Θεσμική δομή, διαπλοκή των οργάνων στη διεργασία λήψης αποφάσεων. Η κοινοτική έννομη τάξη: μορφές του κοινοτικού δικαιοπαραγωγικού έργου και βασικές αρχές των σχέσεων κοινοτικής και εθνικών εννόμων τάξεων. Εισαγωγή στο ουσιαστικό κοινοτικό δίκαιο: ελεύθερη κυκλοφορία εμπορευμάτων, προσώπων, υπηρεσιών, κεφαλαίων, προστασία του ανταγωνισμού.

Βιβλιογραφία:

Α.Α. Φατούρος και Α. Πλιάκου, *Κεφάλαια Ευρωπαϊκού Κοινοτικού Δικαίου*, β' έκδοση, Αθήνα-Κομοτηνή: Α. Ν. Σάκκουλας, 2000.

Παν. Κανελλόπουλος, *Το Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, Αθήνα - Κομοτηνή: Α. Ν. Σάκκουλας, 1999.

P.J. G. Kapteyn & P.VerLoren Vanthermaat, *Introduction to the Law of the European Communities*, 3rd ed., The Hague, Kluwer Law International, 1998.

Π.Δ.Δαγτόγλου, *Οι Νέες Ευρωπαϊκές Συνθήκες*, Αθήνα - Κομοτηνή: Α.Ν.Σάκκουλας, 2003.

(862) ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Π. Ιωακειμίδης, Ν.Μαραβέγιας

Σκοπός του μαθήματος είναι να εξετάσει το πλέγμα των κοινών πολιτικών και δράσεων της Ευρωπαϊκής Κοινότητας/Ευρωπαϊκής Ένωσης με ιδιαίτερη αναφορά στις εξελίξεις που έχουν σημειωθεί με την εφαρμογή των Συνθηκών του Maastricht και του Amsterdam. Ειδικότερα, εξετάζονται η διαρθρωτική πολιτική και ο προϋπολογισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η ενιαία εσωτερική αγορά, η κοινή αγροτική πολιτική, οι νέες πολιτικές (έρευνα, τεχνολογία, περιβάλλον, παιδεία, πολιτισμός, υγεία, κλπ), το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα (ΕΝΣ), η συνεργασία στους τομείς δικαιοσύνης και εσωτερικών υποθέσεων. Εξετάζεται επίσης η σημασία των πολιτικών αυτών για την Ελλάδα καθώς και οι επιπτώσεις της νέας διεύρυνσης στις πολιτικές της Ένωσης.

Βιβλιογραφία:

Π.Κ. Ιωακειμίδης, *Ευρωπαϊκή Ένωση και Ελληνικό Κράτος*, Αθήνα: Θεμέλιο, 1998.

Π.Κ. Ιωακειμίδης, *Η Συνθήκη του Αμστερνταμ*, Αθήνα: Θεμέλιο, 1999.

Ν. Μούσης, *Ευρωπαϊκή Κοινότητα, Θεσμοί και Πολιτικές*, Αθήνα: Παπαζήσης, 1998.

5.2.3. Δ΄ Κύκλος: Διοικητική Επιστήμη

Εισαγωγικές παρατηρήσεις

Ο Κύκλος Σπουδών Διοικητικής Επιστήμης καλύπτει τα γνωστικά πεδία της Διοικητικής Επιστήμης, του Συνταγματικού και Διοικητικού Δικαίου, της Δημόσιας Διοίκησης, της Ανάλυσης της Δημόσιας Πολιτικής, της Κοινωνικής Πολιτικής και Διοίκησης, της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, της Περιφερειακής Ανάπτυξης, των Εργασιακών Σχέσεων και των Εργασιακών Θεσμών.

Με το πρόγραμμα σπουδών επιδιώκεται η εξοικείωση των φοιτητών με τις παραπάνω επιστημονικές περιοχές και η κατανόηση σε βάθος των προβλημάτων και των ειδικών χαρακτηριστικών που διακρίνουν την πολιτεία, τη συγκρότηση και τη λειτουργία της Δημόσιας Διοίκησης και, γενικότερα, το οργανωτικό φαινόμενο και τη δημόσια πολιτική στη σύγχρονη κοινωνία. Συντρέχουσες και οργανικά αλληλοεξαρτημένες συνιστώσες του προγράμματος σπουδών του Κύκλου αυτού αποτελούν η φιλοσοφία και η πράξη της οργανωμένης δράσης και συμπεριφοράς στον κρατικοδιοικητικό ή δημόσιο χώρο.

Η διεπιστημονική και θεωρητική προσέγγιση καλλιεργείται με τρόπο ώστε να προάγονται τόσο η περαιτέρω εμβάθυνση και εξειδίκευση όσο και οι επιστημονικές και επαγγελματικές προοπτικές των αποφοίτων στη δημόσια διοίκηση, την τοπική αυτοδιοίκηση, το δημόσιο τομέα, επιχειρήσεις και άλλους οργανισμούς. Οι φοιτητές του Κύκλου αυτού προετοιμάζονται συστηματικά, ώστε μετά την αποπεράτωση των σπουδών τους να διεκδικήσουν επιτυχώς - με στέρεη θεωρητική συγκρότηση και γνώση των πραγματικών δεδομένων και αναγκών της διοίκησης μιας σύγχρονης πολιτείας και κοινωνίας - την απασχόλησή τους στο δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα.

Το πρόγραμμα καταστρώνεται με γνώμονα τη συνάρθρωση των υποχρεωτικών μαθημάτων και των μαθημάτων επιλογής. Κάθε εξάμηνο τα μαθήματα επιλογής αντιστοιχούν και προάγουν επιμέρους θεωρητικούς προβληματισμούς εκτός του ευρύτερου θεωρητικού πλαισίου των υποχρεωτικών μαθημάτων.

Για να διευκολυνθούν οι φοιτητές στις επιλογές τους, ο Τομέας διοργανώνει με την έναρξη των εκπαιδευτικών εξαμήνων ειδικές συναντήσεις των διδασκόντων με τους φοιτητές. Στις συναντήσεις αυτές παρέχεται η ευρύτερη δυνατή πληροφόρησή τους σχετικά με το περιεχόμενο και τη διδασκαλία των μαθημάτων του Κύκλου Σπουδών και τις προοπτικές επιστημονικής και επαγγελματικής απασχόλησης, καθώς επίσης και τις προοπτικές πραγματοποίησης μεταπτυχιακών σπουδών. Τέλος, διοργανώνονται επισκέψεις για επί τόπου ενημέρωση στη Βουλή, στο Υπουργείο Εσωτερικών και Δημόσιας Διοίκησης, σε ΟΤΑ, σε εργασιακούς χώρους και σε συνδικαλιστικές οργανώσεις. Επίσης επιδιώκεται η πρακτική εξάσκηση των φοιτητών (stage) σε δημοσίους και ιδιωτικούς φορείς που ασχολούνται με θέματα Ευρωπαϊκής Ένωσης, στα πλαίσια του γνωστικού αντικείμενου του παρόντος κύκλου σπουδών.

Υποχρεωτικά Μαθήματα (Τρεις διδακτικές μονάδες ανά μάθημα)

Ε΄ Εξάμηνο

(557) ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΘΕΣΜΟΙ

Γ. Παπαδημητρίου, Γ. Σωτηρέλης και Γ. Τασόπουλος

1. Οι παραδόσεις και το φροντιστήριο αποσκοπούν στην κριτική παρουσίαση και προσέγγιση των σύγχρονων συνταγματικών θεσμών, όπως έχουν δημιουργηθεί μετά τις δύο συνταγματικές αναθεωρήσεις, με ιδιαίτερη έμφαση στην κοινωνικοπολιτική διάστασή τους.
2. Ειδικότερα, αντικείμενο του συγκεκριμένου γνωστικού αντικείμενου είναι: Η οργάνωση και η λειτουργία της πολιτείας. Το εκλογικό σώμα. Οι συνταγματικές αρχές που διέπουν την οργάνωση και τη λειτουργία του. Η Βουλή. Η οργάνωση και λειτουργία της Βουλής. Οι αρμοδιότητες και η νομικοπολιτική θέση της Βουλής. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας. Η εκλογή του. Οι αρμοδιότητες και η νομικοπολιτική θέση του Προέδρου της Δημοκρατίας. Η κυβέρνηση. Η οργάνωση και λειτουργία της κυβέρνησης. Η νομικοπολιτική θέση της. Η δικαιοσύνη. Η οργάνωση και η λειτουργία της.

Βιβλιογραφία:

- Γ. Παπαδημητρίου, *Συνταγματικό Δίκαιο. Τα Όργανα του Κράτους. Το Εκλογικό Σώμα*, τευχ. Α', Αθήνα-Κομοτηνή: Α. Ν. Σάκκουλας, 1981.
- Ευάγ. Βενιζέλος, *Μαθήματα Συνταγματικού Δικαίου*, τόμος Ι, Θεσσαλονίκη: Παρατηρητής, 1991.
- Δ.Θ. Τσάτσος, *Συνταγματικό Δίκαιο*, τόμος Α΄ *Θεωρητικό Θεμέλιο*, τόμος Β΄, *Οργάνωση και Λειτουργία της Πολιτείας*, Αθήνα-Κομοτηνή: Α. Ν. Σάκκουλας, 1994.
- Κ. Μαυριάς, *Συνταγματικό Δίκαιο*, Γ΄ Έκδοση, Αθήνα - Κομοτηνή: Α.Ν. Σάκκουλας, 2004.
- Γ. Παπαδημητρίου - Γ. Σωτηρέλης, *Το Σύνταγμα της Ελλάδας*, Καστανιώτη, 2001
- Κ. Χρυσόγονος, *Συνταγματικό Δίκαιο*, Θεσσαλονίκη: Α.Ν. Σάκκουλας, 2004.

(586) ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ Ι

Χ. Χρυσανθάκης, Ν. Χλέπας

Βασικές έννοιες. Γένεση και ιστορική εξέλιξη των κανόνων του Διοικητικού Δικαίου. Πηγές του Διοικητικού Δικαίου. Γενικές αρχές της διοικητικής δράσης. Δίκαιο διοικητικών πράξεων - Δίκαιο διοικητικών συμβάσεων (Γενικές αρχές - Κώδικας Διοικητικής Διαδικασίας). Αστική ευθύνη του Δημοσίου. Διοικητική Οργάνωση: συστήματα, κεντρική και περιφερειακή διοίκηση, τοπική και καθ' ύλην αυτοδιοίκηση.

Βιβλιογραφία:

- Επ. Σπηλιωτόπουλος, *Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου*, τ. Α', Αθήνα: Α. Ν. Σάκκουλας, 1997, 2000.

Πρ. Δαγτόγλου, *Γενικό Διοικητικό Δίκαιο*, Αθήνα-Κομοτηνή: Α. Ν. Σάκκουλας, 1997.
Αν. Τάχος, *Ελληνικό Διοικητικό Δίκαιο*, Θεσσαλονίκη: Σάκκουλας, 1991.

(587) ΘΕΩΡΙΑ ΤΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ

Α. Μακροδημήτρης, Μ. Σταυροπούλου

Το μάθημα αναφέρεται στην κριτική ανάλυση ορισμένων από τις βασικές προοπτικές και κατευθύνσεις μελέτης των σύνθετων οργανώσεων στη σύγχρονη εποχή. Ειδικότερα, εξετάζονται η κλασική και νεο-κλασική προσέγγιση, η θεωρία των αποφάσεων, η συστημική θεώρηση, οργάνωση και κουλτούρα, καθώς και η θεωρία των συγκρούσεων και ανταγωνισμών ατόμων και ομάδων σε οργανωτικά πλαίσια. Έμφαση αποδίδεται στη μελέτη της οργανωτικής συμπεριφοράς εντός του ειδικού περιβάλλοντος, όπου αυτή αναπτύσσεται και λειτουργεί. Παράλληλα, μελετάται διεξοδικά η εφαρμογή της οργανωτικής θεωρίας στη διοικητική πράξη και οι πρακτικές δυσχέρειες διοίκησης και ελέγχου των πολύπλοκων συστημάτων. Απαραίτητο στοιχείο του μαθήματος είναι η μελέτη της βιβλιογραφίας, η εκπόνηση προσωπικής εργασίας και η ανάλυση των περιπτώσεων.

Βιβλιογραφία:

- Μ. Δεκλερής (επιμ.), *Συστημική Θεωρία*, Αθήνα-Κομοτηνή: Α. Ν. Σάκκουλας, 1986.
Ν. Lunhman, *Θεωρία των Κοινωνικών Συστημάτων*, Αθήνα-Κομοτηνή: Α. Ν. Σάκκουλας, 1995.
Αντ. Μακροδημήτρης, *Η Οργάνωση της Κυβέρνησης, Ζητήματα Συνοχής και Διαφοροποίησης*, Αθήνα: εκδ. Α. Ν. Σάκκουλα, 1992.
Ν. Μουζέλης, *Οργάνωση και Γραφειοκρατία*, Αθήνα: Α. Μαθιουδάκης, 1990.
Ρ. Παναγιωτοπούλου, *Η Επικοινωνία στις Οργανώσεις*, Αθήνα: Κριτική, 1997.
Ν.Χ. Τάσης (επιμ.), *Max Weber, Ερμηνευτικά κείμενα*, Αθήνα: Οδυσσέας, 1998.
G. Morgan, *Όψεις της Οργάνωσης*, Αθήνα: Καστανιώτης, 2001.

ΣΤ΄ Εξάμηνο

(584) ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

Κ. Σπανού

Αναλύεται ο τρόπος οργάνωσης και η λειτουργία του ελληνικού πολιτικο-διοικητικού μηχανισμού στη δυναμική του διάσταση, μέσω της διαρκούς αντιπαράθεσης μεταξύ των τυπικών (νομικών) δεδομένων και των ακολουθουμένων πρακτικών. Έμφαση δίνεται στις κοινωνιολογικές και πολιτικής φύσης παραμέτρους που καθορίζουν τη λειτουργία του. Οι βασικές θεματικές ενότητες είναι οι εξής: Ο δημόσιος τομέας. Η δυναμική της κυβερνητικής και υπουργικής οργάνωσης. Η κατανομή αρμοδιοτήτων και οι σχετικές αμφισβητήσεις και συγκρούσεις. Το προσωπικό των δημόσιων υπηρεσιών. Διοίκηση και πολιτική. Προϋπολογισμός. Περιφερειακή διοίκηση. Διοίκηση και κοινωνικές ομάδες. Μορφές δημόσιας πολιτικής. Η ελληνική διοίκηση στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Ο έλεγχος της διοίκησης. Οι διοικητικές μεταρρυθμίσεις.

Βιβλιογραφία:

- Αντ. Μακρυδημήτρης, *Η Οργάνωση της Κυβέρνησης*, Αθήνα-Κομοτηνή: Α. Ν. Σάκκουλας, 1992.
- Κ. Τσουκαλάς, *Κράτος. Κοινωνία. Εργασία*, Αθήνα: Θεμέλιο, 1981.
- Α. Μακρυδημήτρης (επιμ.), *Προβλήματα Διοικητικής Μεταρρύθμισης*, Αθήνα, Σάκκουλας, 1995.
- Κ. Σπανού, *Το Πρόβλημα της Δημόσιας Διοίκησης*, ΙΟΒΕ, 1996.
- Κ. Σπανού, *Ελληνική Διοίκηση και Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση* (υπό έκδοση), Αθήνα: Παπαζήσης, 2001.

(638) ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΙΙ

Χ. Χρυσανθάκης

Βασικές έννοιες. Γένεση και ιστορική εξέλιξη των κανόνων της διοικητικής δικαιοσύνης. Πηγές του Διοικητικού Δικονομικού Δικαίου. Γενικές αρχές της Διοικητικής Δικονομίας. Η διάκριση των διαφορών σε διοικητικές και ιδιωτικές και των διοικητικών σε ακυρωτικές και ουσίας. Ακυρωτικές διοικητικές διαφορές: ένδικα βοηθήματα και μέσα, διαδικασία επίλυσης. Διοικητικές διαφορές ουσίας: ένδικα βοηθήματα και μέσα, διαδικασία επίλυσης. Ο νέος Κώδικας Διοικητικής Δικονομίας.

Βιβλιογραφία:

- Επ. Σπηλιωτόπουλος, *Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου τ. Β΄*, Αθήνα: Α. Ν. Σάκκουλας, 1997, 1999.
- Πρ. Δαγτόγλου, *Διοικητικό Δικονομικό Δίκαιο*, Αθήνα-Κομοτηνή: Α.Ν. Σάκκουλας, 1994.
- Ν. Σοϊλεντάκη, *Γενικό Διοικητικό Δίκαιο*, (βραβείο Ακαδημίας Αθηνών), 1986.

(639) ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Ι. Υφαντόπουλος

Παρουσίαση και κριτική ανάλυση των στόχων και των μέσων άσκησης της δημοσιονομικής πολιτικής στην Ελλάδα και στις Χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ειδικότερα, στο μάθημα εξετάζονται οι αδυναμίες της αγοράς και οι τρόποι παρέμβασης του κράτους σε καίριους τομείς, όπως είναι η άμυνα, η υγεία, η εκπαίδευση, η κοινωνική ασφάλεια και η κοινωνική προστασία. Εξετάζεται η Θεωρία των Δημοσίων Αγαθών (έννοια, χαρακτηριστικά, στόχοι, κόστος, χρηματοδότηση), η σύνθεση και διαχρονική εξέλιξη των δημοσίων δαπανών, η άμεση και έμμεση φορολογία (εισοδήματος, επιχειρήσεων, κατανάλωσης, ασφαλιστικές εισφορές), ο Κρατικός Προϋπολογισμός (φάσεις, όργανα, έλεγχος). Επίσης διερευνάται το μέγεθος και η έκταση της φτώχειας στην Ελλάδα και στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και παρουσιάζεται η αποτελεσματικότητα της αναδιανεμητικής πολιτικής για τη μείωση των οικονομικών και κοινωνικών ανισοτήτων.

Βιβλιογραφία:

- Δ. Καράγιωργας, *Δημόσια Οικονομική 1. Οι Οικονομικές Λειτουργίες του Κράτους*, Αθήνα: Παπαζήσης, (χ.χ.).
- Ν. Αντωνάκης, *Η Πολιτική Οικονομία της Άμυνας στη Μεταπολεμική Ελλάδα*, Αθήνα: Συμεών, 1995.

Γ. Προβόπουλος, *Προτεραιότητες Δημοσιονομικής Πολιτικής*, Αθήνα: IOBE, 1989.
J. Stiglitz, *Οικονομία του Δημόσιου Τομέα*, Αθήνα: Κριτική, 1992.
EUROSTAT, *Analysing Poverty in the European Community*, Luxemburg: European Commission, 1991.

Ζ' Εξάμηνο

(080) ΘΕΜΕΛΙΩΔΗ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

Γ. Σωτηρέλης, Γ. Τασόπουλος

1. Οι παραδόσεις και το φροντιστήριο αποσκοπούν στην κριτική παρουσίαση και προσέγγιση του γνωστικού αντικειμένου, με ιδιαίτερη έμφαση στις κοινωνικοπολιτικές διαστάσεις του.

2. Γενική εισαγωγή: Έννοια, σημασία και λειτουργία των θεμελιωδών δικαιωμάτων στην ιστορική τους διαδρομή στη σύγχρονη συνταγματική πραγματικότητα. Οι βασικές συνιστώσες και ο χαρακτήρας του ισχύοντος στη χώρα μας συστήματος προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων, όπως αυτό καθιερώνεται από το (αναθεωρημένο) Σύνταγμα και την Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Τα επί μέρους θεμελιώδη δικαιώματα: Ανάπτυξη των σημαντικότερων δικαιωμάτων όπως κατοχυρώνονται σήμερα, μετά τη συνταγματική αναθεώρηση, με ιδιαίτερη έμφαση στην κοινωνικοπολιτική τους διάσταση και στην καθιέρωση "νέων" δικαιωμάτων.

Βιβλιογραφία:

Αρ. Μάνεσης, *Συνταγματικά Δικαιώματα Α' Ατομικές Ελευθερίες*, Πανεπιστημιακές παραδόσεις, Θεσσαλονίκη: Σάκκουλας, 1981.
Δ.Θ. Τσάτσος, *Συνταγματικό Δίκαιο Γ'. Θεμελιώδη Δικαιώματα Ι. Γενικό Μέρος*, Αθήνα-Κομοτηνή: Α. Ν. Σάκκουλας, 1987.
Π.Δ. Δαγτόγλου, *Συνταγματικό Δίκαιο. Ατομικά Δικαιώματα*, τομ. Α'-Β', Αθήνα-Κομοτηνή: Α. Ν. Σάκκουλας, 1991.
Κ. Χρυσόγονου, *Ατομικά και Κοινωνικά Δικαιώματα*, Αθήνα: Α. Ν. Σάκκουλας, 2002.
Γ. Παπαδημητρίου - Γ.Σωτηρέλης, *Το Σύνταγμα της Ελλάδας*: Καστανιώτης, 2001

(562) ΕΡΓΑΣΙΑΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΘΕΣΜΟΙ

Α. Μητρόπουλος

Περιεχόμενο μαθήματος: Το κοινωνικό φαινόμενο της εργασίας. Το νομικό φαινόμενο της εργασίας. Το δικαίωμα της εργασίας στο Σύνταγμα. Έννοια, περιεχόμενο, χαρακτηριστικά του Εργατικού Δικαίου. Σύγχρονες τάσεις στο ατομικό και συλλογικό εργατικό δίκαιο. Η ατομική σχέση εργασίας (σύμβαση εργασίας, ίδρυση-αναστολή-λήξη της σύμβασης εργασίας-δικαιώματα και υποχρεώσεις εργαζομένων και εργοδοτών). Η συλλογική σύμβαση της εργασίας (έννοια - φύση - περιεχόμενο - είδη - δέσμευση - ισχύς). Το συνδικαλιστικό δικαίωμα. Το δικαίωμα της απεργίας. Η συμμετοχή των εργαζομένων στη διοίκηση των επιχειρήσεων. Νέες μορφές απασχόλησης (μερική απασχόληση, ελαστικό ωράριο, άτυπη εργασία). Το μέλλον της ανθρώπινης εργασίας.

Βιβλιογραφία:

- Αλ. Καρακατσάνης και Στ. Γαρδίκας, *Ατομικό Εργατικό Δίκαιο*, 5^η έκδοση, Αθήνα-Κομοτηνή: Α. Ν. Σάκκουλας, 1995.
- Αλ. Καρακατσάνης, *Συλλογικό Εργατικό Δίκαιο*, τομ. Β', Αθήνα-Κομοτηνή: Α. Ν. Σάκκουλας, γ' έκδοση, 1992.
- Γ. Κουκιάδης, *Εργατικό Δίκαιο, Ατομικές Εργασιακές Σχέσεις και Κοινωνική Πολιτική*, Αθήνα: Αφοι Σάκκουλα, 1984.
- Γ. Κουκιάδης, *Συλλογικές Εργασιακές Σχέσεις*, Θεσσαλονίκη: Παρατηρητής, 1981.
- Αλ. Μητρόπουλος, *Εργασία και Συνδικάτα στη Μεταβιομηχανική Κοινωνία*, Αθήνα: Νέα Σύνορα-Λιβάνης, 1993.
- Δ. Τραυλός-Τζανετάτος, *Το Εργατικό Δίκαιο σε Κρίσιμη Καμπή*, Αθήνα: Οδυσσεάς, 1990.

(859) ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗ*Ι. Υφαντόπουλος*

Ο σκοπός του μαθήματος αυτού είναι η ανάλυση των κοινωνικών στόχων και των αρχών της αποτελεσματικότητας, αποδοτικότητας, ισότητας και κοινωνικής δικαιοσύνης του σύγχρονου Κράτους Πρόνοιας. Επιχειρείται συγκριτική διερεύνηση των συστημάτων κοινωνικής προστασίας στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και αναλύονται ειδικά προβλήματα που σχετίζονται με την κατανομή και χρηματοδότηση των κοινωνικών παροχών. Για την πληρέστερη παρουσίαση και ανάλυση των προβλημάτων αυτών, έμφαση δίδεται στην μεθοδολογία και στα αποτελέσματα των συντονισμένων κοινωνικών ερευνών που διεξάγονται σε Ευρωπαϊκό επίπεδο. Επίσης εξετάζονται ειδικότερα θέματα που αναφέρονται στη συγκριτική ανάλυση και καλύπτουν τους τομείς της κοινωνικής πρόνοιας, της κοινωνικής προστασίας, της υγείας και της κατοικίας, καθώς και στη συνταξιοδοτική και επιδοματική πολιτική των χωρών της Ε.Ε. Τέλος παρουσιάζονται και αναλύονται οι οικονομικές και κοινωνικές διαστάσεις της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού.

Βιβλιογραφία:

- Π. Γετίμης και Δ. Γράβαρης, *Κοινωνικό Κράτος και Κοινωνική Πολιτική*, Αθήνα: Θεμέλιο, 1993.
- H. Deleeck et al., *Poverty and the Adequacy of Social Security in the EC*, Sidney: Avebury, 1992.
- Ίδρυμα Σάκη Καράγιωργα, *Διαστάσεις της Κοινωνικής Πολιτικής Σήμερα*, Αθήνα: Ίδρυμα Σάκη Καράγιωργα, 1993.
- Ιωαν.Υφαντόπουλος, *Σημειώσεις Κοινωνικής Πολιτικής* (πανεπιστημιακές παραδόσεις), Αθήνα: 1994.

Η' Εξάμηνο

(812) ΘΕΣΜΟΙ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ

Δ. Χριστοφιλόπουλος

Συνταγματικές ρυθμίσεις για το περιβάλλον και το χωροταξικό και πολεοδομικό σχεδιασμό. Πορεία και εξέλιξη του σχεδιασμού ως κρατικής δραστηριότητας διαμόρφωσης του πολιτιστικού ή ανθρωπογενούς περιβάλλοντος: Σύντομη ιστορική εξέλιξη. Φυσικός και ολοκληρωμένος σχεδιασμός. Σχεδιασμός του ευρύτερου χώρου - χωροταξικός σχεδιασμός και βιώσιμη ανάπτυξη - Ρυθμιστικά σχέδια. Πολεοδομικός σχεδιασμός και βιώσιμη οικιστική ανάπτυξη. Ειδικές κρατικές παρεμβάσεις στον αστικό, περιαστικό και αγροτικό χώρο. Χρήσεις γης και πολεοδομικός σχεδιασμός. Σχέση και ιεράρχηση των σχεδίων. Ο ρόλος του κράτους, των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και των πολιτών στο σχεδιασμό. Η μελλοντική πορεία του σχεδιασμού - η πόλη του 21ου αιώνα.

Βιβλιογραφία:

- Α. Αραβαντινός, *Πολεοδομικός Σχεδιασμός*, Αθήνα: έκδοση Ε.Μ. Πολυτεχνείου, 1984.
- Π. Γετίμης, *Οικιστική Πολιτική στην Ελλάδα*, Αθήνα: Οδυσσέας, 1989.
- Ν.Ρόζος, *Η Νομική Προβληματική του Χωροταξικού Σχεδιασμού*, Αθήνα-Κομοτηνή: Α. Ν. Σάκκουλας, 1994.
- Β.Σκουρής, *Χωροταξικό και Πολεοδομικό Δίκαιο*, Θεσσαλονίκη: Σάκκουλας, 1991.
- Δ.Χριστοφιλόπουλος: *Αστικός και Χωροταξικός Σχεδιασμός - Προγραμ-ματισμός*, Αθήνα: Αφοι Σάκκουλα, 1990.

(814) ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ

Ν. Χλέπας, Γ. Ασπρίδης

Στη θεματική του μαθήματος περιλαμβάνονται τρεις βασικές ενότητες. Η πρώτη αναφέρεται στην ανάλυση θεμελιωδών εννοιών της διοικητικής οργάνωσης, όπως π.χ. η αυτοδιοίκηση, η αποκέντρωση και η τοπική αυτονομία. Η δεύτερη επικεντρώνεται στην ανάπτυξη της ιστορίας και των γενικών αρχών του δικαίου της τοπικής αυτοδιοίκησης, των σχέσεων Κράτους-ΟΤΑ, του συνταγματικού πλαισίου και του καθεστώτος τους. Στην τρίτη ενότητα παρουσιάζονται και αναλύονται τα σπουδαιότερα ζητήματα που συνδέονται με την οργάνωση και λειτουργία στην πράξη του θεσμού της τοπικής αυτοδιοίκησης. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην αποτελεσματικότητα των οργανωτικών δομών των ΟΤΑ, στη συμμετοχή των πολιτών, στο οικονομικό πρόβλημα και, τέλος, στη διάρθρωση των διοικητικών υπηρεσιών των δήμων και των κοινοτήτων.

Βιβλιογραφία:

- Δ. Κατσούλης, *Η Ανεκπλήρωτη Αυτοδιοίκηση*, Αθήνα-Κομοτηνή: Α. Ν. Σάκκουλας, 1993.
- Ν.- Κ. Χλέπας, *Η Πολυβάθμια Αυτοδιοίκηση. Θεωρητικές Αναζητήσεις και Θεσμικές Μεταμορφώσεις*, Αθήνα-Κομοτηνή: Α. Ν. Σάκκουλας, 1994.
- Κ. Σπανού, Α. Ρήγου και Μ. Σπουρδαλάκης (επιμ.), *Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση*.

Προσδοκίες και Προοπτικές, Αθήνα-Κομοτηνή: Α. Ν. Σάκκουλας, 1997.
Ν.- Κ. Χλέπας (επιμ.), *Προοπτικές της Τοπικής Δημοκρατίας*, Αθήνα - Κομοτηνή: Α.
Ν. Σάκκουλας, 1998.

(858) ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Α. Μακρυδημήτρης

Στα πλαίσια του μαθήματος αυτού επιχειρείται η ανάλυση μειζόνων προβλημάτων δημόσιας πολιτικής σύμφωνα με συγκεκριμένη μεθοδολογία και τυπολογία. Το μάθημα αποσκοπεί στη συστηματική εξοικείωση των φοιτητών με ορισμένες βασικές συνθήκες και προϋποθέσεις βελτιστοποίησης της διαδικασίας διαμόρφωσης, υλοποίησης και αξιολόγησης επιμέρους πολύπλοκων και δυσχερών προγραμμάτων, αποφάσεων και επιλογών δημόσιας πολιτικής στη σύγχρονη κοινωνία. Έμφαση δίνεται στη δυνατότητα και τα όρια ελέγχου και αντιμετώπισης μειζόνων, πολυκεντρικών και αξιολογικά φορτισμένων προβλημάτων σε συνθήκες κρίσης και αβεβαιότητας. Την εξέταση της γενικής μεθοδολογίας ανάλυσης και του πλαισίου της δημόσιας πολιτικής ακολουθεί η παραδειγματική εφαρμογή σε συγκεκριμένες όψεις ή περιπτώσεις σύμφωνα με την προσδιορισμένη μέθοδο αντιμετώπισης (δόμηση και εντοπισμός προβλημάτων, αξιολόγηση συνεπειών και επιπτώσεων).

Βιβλιογραφία:

- Μ.Δεκλερής (επιμ.), *Διοίκηση Συστημάτων*, Αθήνα-Κομοτηνή: Α. Ν. Σάκκουλας, 1989.
- Αντ.Μακρυδημήτρης, *Θεωρία Αποφάσεων*, Αθήνα-Κομοτηνή: Α. Ν. Σάκκουλας, 1989.
- C.Ham and M.Hill, *The Policy Process in the Modern Capitalist State*, U.K.: Wheatsheaf, 1984.
- B.W.Hogwood and L.A. Gunn, *Policy Analysis for the Real World*, Oxford: Oxford U.P., 1984.
- Υ.Ραπαδοπούλου, *Complexité sociale et politiques publiques*, CLEFS, Montchretien, Paris, 1995.
- J.D.Steinbruner, *The Cybernetic Theory of Decision*, Princeton: Princeton U.P., 1974.

5.3. Μαθήματα Επιλογής Κύκλων Σπουδών

1. Στο κάθε μάθημα αντιστοιχούν δύο (2) διδακτικές μονάδες.
2. Η ένδειξη (Α), (Γ) ή (Δ) που ακολουθεί κάθε μάθημα, υποδηλώνει τον Κύκλο Σπουδών στον οποίο το μάθημα ανήκει.

Μαθήματα χειμερινού εξαμήνου (Ε' και Ζ')

(050) ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΟΥΛΤΟΥΡΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΠΟΙΗΣΗ (Α)

Μ. Παντελίδου-Μαλούτα

Στο μάθημα αυτό εξετάζεται η διαδικασία της πολιτικής κοινωνικοποίησης ως συνιστώσα της αναπαραγωγής και της μετεξέλιξης της πολιτικής κουλτούρας μιας κοινωνίας. Η προβληματική συγκεκριμενοποιείται στην Ελλάδα σήμερα. Στο πρώτο μέρος του μαθήματος προτείνεται ένα θεωρητικό πλαίσιο ανάλυσης με αναφορές και κριτική παρουσίαση της κλασικής βιβλιογραφίας που αναφέρεται στις έννοιες οι οποίες βρίσκονται στο επίκεντρο της παραπάνω προσέγγισης. Παράλληλα, παρουσιάζεται μια προβληματική για το χαρακτήρα της ελληνικής πολιτικής κουλτούρας και τους ιστορικούς παράγοντες που συνέβαλαν στη διαμόρφωσή της. Στο δεύτερο μέρος η μελέτη επικεντρώνεται σε συγκεκριμένες πλευρές της διαδικασίας της πολιτικής κοινωνικοποίησης, οι οποίες παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον στο πλαίσιο της ελληνικής πολιτικής κουλτούρας, και διερευνάται ιδιαίτερα η διαδικασία διαμόρφωσης των πολιτικών στάσεων και αντιλήψεων των νέων. Τα ειδικότερα αυτά θέματα προσφέρουν στοιχεία για την ανάπτυξη μιας προβληματικής που αναφέρεται στο γενικότερο πλαίσιο του μαθήματος, τη σύνδεση δηλαδή της πολιτικής κοινωνικοποίησης της νέας γενιάς με την αναπαραγωγή και τη μετεξέλιξη της ελληνικής πολιτικής κουλτούρας.

Βιβλιογραφία:

- Ν. Διαμαντούρος, *Πολιτισμικός δυϊσμός και πολιτική αλλαγή*, Αθήνα: Αλεξάνδρεια, 2000.
- Μ. Παντελίδου-Μαλούτα, *Πολιτικές στάσεις και αντιλήψεις στην αρχή της εφηβείας*, Αθήνα: Gutenberg, 1987.
- Μ. Παντελίδου-Μαλούτα, "Οι έφηβοι της "αλλαγής". Κοινωνικοποιητικές επιδράσεις και μεταβολές στην πολιτική φυσιογνωμία των εφήβων: 1982-1990", *Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών*, 80, 1991, σσ. 41-69.
- Πρόσθετες βιβλιογραφικές κατευθύνσεις δίνονται ανάλογα με τα ιδιαίτερα ενδιαφέροντα των φοιτητών.

(535) ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ (Δ)

Α. Μακρυδημήτρης, Γ. Ασπρίδης

Η προβληματική, η μεθοδολογία και οι τεχνικές σχεδίασης της λειτουργίας και της δομής των συγχρόνων πολύπλοκων οργανώσεων αποτελούν τους κρίσιμους άξονες ανάπτυξης του μαθήματος. Η σχεδίαση των οργανώσεων αναφέρεται στη διαδικασία

συγκρότησης του οργανωτικού πεδίου σύμφωνα με μία δέσμη κρίσιμων μεταβλητών: μέγεθος, τεχνολογία, περιβάλλον, στρατηγικές επιδιώξεις και σκοποί, ανθρώπινος παράγοντας. Η οργανωτική ανάπτυξη, εξάλλου, αναφέρεται στις διαδικασίες μεταλλαγών της οργανωτικής δομής και λειτουργίας, τα αίτια και τις συνέπειές τους. Διερευνούνται επίσης συγκριτικά ορισμένα από τα κρίσιμότερα εναλλακτικά υποδείγματα. Έμφαση αποδίδεται στην εμπειρική εφαρμογή της θεωρίας στη διοικητική πραγματικότητα του δημοσίου και ιδιωτικού χώρου στην Ελλάδα.

Βιβλιογραφία:

- Αντ. Μακρυνδημήτρης (επιμ.), *Προβλήματα Διοικητικής Μεταρρύθμισης*, Αθήνα-Κομοτηνή: Α. Ν. Σάκκουλας, 1995.
- Ν. Μιχαλόπουλος, *Οργανωτικός Σχεδιασμός στο Πλαίσιο της Θεωρίας των Οργανώσεων*, Αθήνα-Κομοτηνή: Α. Ν. Σάκκουλας, 1994.
- Ιωαν. Τσιβάκου, *Δράση και Σύστημα*, Αθήνα: Θεμέλιο, 1995.
- Ιωαν. Τσιβάκου, *Υπό το βλέμμα του παρατηρητή*, Αθήνα: Θεμέλιο, 1997.
- Η. Koontz - C. O'Donnell, *Οργάνωση και Διοίκηση*, Αθήνα: Παπαζήσης, 1984.
- R. Lawrence - J. W. Lorsch, *Οργανωσιακή Ανάπτυξη*, Αθήνα: Gutenberg, 1983.
- Ιωαν. Τσιβάκου, *Το οδοιπορικό του εαυτού στον χώρο της εργασίας*, Αθήνα: Θεμέλιο, 2000.
- Ν. Μιχαλόπουλος, *Από τη δημόσια γραφειοκρατία στο δημόσιο management*, Αθήνα: Παπαζήσης, 2003.
- Ν. Lumhmann, *Θεωρία των κοινωνικών συστημάτων*, Αθήνα-Κομοτηνή: Α. Ν. Σάκκουλας, 1995.

(558) ΕΙΔΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ: Η ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ (Δ)

Γ. Παπαδημητρίου, Γ. Τασόπουλος

1. Το μάθημα διεξάγεται σεμιναριακά με την ενεργητική συμμετοχή των φοιτητών σύμφωνα με κατάλογο θεμάτων που διανέμεται στην αρχή του εξαμήνου και συνοδεύεται από σχετικό φάκελλο βιβλιογραφίας.
2. Η συνταγματοποίηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων και η ενσωμάτωσή του στο Ευρωπαϊκό Σύνταγμα, η Συνέλευση για το Μέλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ο ρόλος των εθνικών κοινοβουλίων για την αντιμετώπιση του «δημοκρατικού ελλείμματος» της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το «Ευρωπαϊκό Σύνταγμα».

Βιβλιογραφία:

- Γ. Παπαδημητρίου, *Υπερεθνικές και πολιτειακές αρχές στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Προς αναζήτηση μιας νέας θεσμικής ταυτότητας*, Αθήνα - Κομοτηνή: Αντ. Σάκκουλας, 1999.
- Γ. Παπαδημητρίου, *Η συνταγματοποίηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, Αθήνα: Παπαζήσης, 2002.
- Γ. Παπαδημητρίου-Γ. Καριφιάδης-Κ. Παπανικολάου, *Η Συνέλευση για το Μέλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, Αθήνα: Παπαζήσης, 2002.
- Γ. Παπαδημητρίου, *Η ενσωμάτωση του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων στο Ευρωπαϊκό Σύνταγμα*, Ινστιτούτο Αμυντικών Μελετών, Αθήνα, 2003.

**(561) ΕΙΔΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ:
ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ (Δ)**

Κ. Σπανού

Το μάθημα αναλύει τη σχέση διοίκησης και δημοκρατίας, τη διαρκή ένταση μεταξύ τους καθώς και τις προϋποθέσεις συμβιβασμού τους. Εξετάζονται βασικές θεωρίες της δημοκρατίας και της γραφειοκρατίας. Στόχος είναι να διευρυνθεί η αντίληψη των τρόπων συνύπαρξης των δύο αλλά και να αναδειχθεί ότι διαφορετικές αντιλήψεις δημοκρατίας συναρτώνται με διαφορετικές αντιλήψεις της διοίκησης.

Βιβλιογραφία:

Κ. Σπανού, *Διοίκηση, πολίτες και Δημοκρατία*, Αθήνα: Παπαζήσης, 2000.

(574) ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ (Α)

Η. Νικολακόπουλος

Το μάθημα θα έχει σεμιναριακό χαρακτήρα και όσοι το παρακολουθήσουν θα πρέπει να εκπονήσουν εργασία η οποία να εντάσσεται σε κάποια από τις θεματικές του μαθήματος.

Βιβλιογραφία:

Στέλιος Παπαθανασόπουλος, *Η Δύναμη της Τηλεόρασης. Η Λογική του Μέσου και η Αγορά*, Αθήνα: Καστανιώτης, 1997.

Μ. Κομνηνού και Χ. Λυριντζής (επιμ.), *Κοινωνία, Εξουσία και ΜΜΕ*, Αθήνα: Παπαζήσης, 1988.

Νίκος Αλιβιζάτος, *Κράτος και Ραδιοτηλεόραση*, Αθήνα: Σάκκουλας, 1986.

(600) ΤΟ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ (Α,Γ,Δ)

Γ.Θ. Μαυρογορδάτος

Το μάθημα εξετάζει το αμερικανικό πολιτικό σύστημα και τις ιδιαιτερότητές του. Το μάθημα έχει τη μορφή σεμιναρίου. Απαιτεί δηλαδή τακτική παρουσία και ενεργητική συμμετοχή. Είναι απαραίτητη η γνώση Αγγλικών (σε επίπεδο ανάγνωσης π.χ. πολιτικής ειδησεογραφίας).

(611) ΑΜΥΝΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ (Γ)

Κ.Υφαντής

Το μάθημα αυτό έχει για στόχο να μυήσει το φοιτητή στην πολιτικοστρατηγική διάσταση των διεθνών σχέσεων και στις βασικές αρχές σχεδιασμού και υλοποίησης της αμυντικής πολιτικής. Για πολλές χώρες (όπως, για την Ελλάδα, μετά το 1974) τα μεγάλα προβλήματα της αμυντικής πολιτικής (π.χ. για την Ελλάδα η αντιμετώπιση της Τουρκίας, τα ζητήματα των βάσεων, των πυρηνικών όπλων και του εξοπλισμού κλπ.) είναι αναπόσπαστα συνδεδεμένα με τη γενικότερη εξωτερική πολιτική. Στα πλαίσια του μαθήματος παρουσιάζονται οι γενικές αρχές της στρατηγικής (ιδιαίτερα εκείνης

της πυρηνικής εποχής), αναλύονται τα προβλήματα του ανταγωνισμού των εξοπλισμών και οι προσπάθειες για έλεγχο των εξοπλισμών και αφοπλισμό και εξετάζεται η ελληνική αμυντική πολιτική.

Το μάθημα αυτό επικεντρώνεται τόσο στην κατανόηση του εννοιολογικού και θεωρητικού πλαισίου και συνοδεύει την ερευνητική διαδικασία για τη διασφάλιση και πραγμάτωση της σταθερότητας και ειρήνης, όσο και στην ενημέρωση και εμπάθυση πάνω στις κοσμογονικές αλλαγές που σημειώθηκαν μετά το 1989.

Βιβλιογραφία:

Γ.Βαληνάκης, Κ. Μπότσιου, Στρατηγική και Διεθνείς Σχέσεις στην Πυρηνική Εποχή, Εκδόσεις Παρατηρητής, 2000.

Γ.Βαληνάκης (επιμ.), *Επετηρίδα Αμυντικής και Εξωτερικής Πολιτικής*, Αθήνα: ΕΛΙΑΜΕΠ, 1994, 1995, 1996, 1997, 1998, 1999.

Θ.Π.Ντόκος και Ν.Α.Πρωτονοτάριος, *Η Στρατιωτική Ισχύς της Τουρκίας Πρόκληση για την Ελληνική Ασφάλεια*, Αθήνα: Τουρίκη, 1996, Β' έκδοση.

(614) ΕΡΓΑΣΙΑ ΚΑΙ ΝΕΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ (Δ)

Α. Μητρόπουλος, Κ. Γκολομάζου-Παπά

Το μάθημα έχει ως κύριο στόχο τη μελέτη των επιπτώσεων των νέων τεχνολογιών στο εργασιακό φαινόμενο και στα επί μέρους επίπεδα στα οποία επεκτείνεται - ατομικό εργασιακό, επίπεδο σχέσεων μεταξύ ισοτίμων μελών της ομάδας, επίπεδο σχέσεων ατόμων με ιεραρχικές διαφοροποιήσεις, τόσο στις διαστάσεις της επιχείρησης, όσο και της ευρύτερης κοινωνίας.

Αρχικά γίνεται αναφορά αφενός στα είδη και τις εφαρμογές των νέων τεχνολογιών (μικροηλεκτρονική τεχνολογία, πληροφορική, ρομποτική), αφετέρου στις νομικές και κοινωνιολογικές πτυχές του φαινομένου της εργασίας.

Στη συνέχεια αναλύονται κυρίως οι εξής θεματικές ενότητες:

- α) Ο κοινωνικός και ο τεχνικός καταμερισμός της εργασίας.
- β) Νέες μορφές απασχόλησης - ευέλικτες μορφές απασχόλησης και νέες τεχνολογίες.
- γ) Η ικανοποίηση και η μη ικανοποίηση από την εργασία.
- δ) Η 'τεχνολογική' ανεργία και η προστασία των εργαζομένων από τις 'τεχνολογικές' απολύσεις.
- ε) Νέες τεχνολογίες και εκμετάλλευση του ελεύθερου χρόνου.

Βιβλιογραφία:

Ν. Γ.Ιντζεσίλογλου, *Κοινωνία και Νέα Τεχνολογία*, Θεσσαλονίκη: Σάκκουλας, 1992.

P.J.Jackson and J. M. van der Wielen (eds), *Teleworking: International Perspectives. From Telecommuting to the Virtual Organization*, London and N. York: Routledge, 1998.

Δ.Ε.Κοδοσάκης, *Νέες Τεχνολογίες και Παραγωγή*, Αθήνα: Α. Σταμούλης, 1998.

Χρ.Κωνσταντοπούλου, *Για μια Κοινωνιολογία της Εργασίας*, Θεσσαλονίκη: Παρατηρητής, 1994.

Αλ.Μητρόπουλος, *Νεοφιλευθερισμός και Υποβάθμιση της Εργασίας*, Αθήνα: Αφοί Τολίδη, 1991.

Κ.Τσουκαλάς, *Κράτος, Κοινωνία, Εργασία*, Αθήνα: Θεμέλιο, 1986.

(616) ΔΗΜΟΣΙΟ-ΥΠΑΛΛΗΛΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ (Δ)

Χ. Χρυσανθάκης

1η ενότητα: Ιστορία των Θεσμών της ελληνικής δημόσιας υπαλληλίας: Οι παράγοντες γένεσης και εξέλιξης των Θεσμών του δημοσιοϋπαλληλικού δικαίου: συμφέρον της δημόσιας υπηρεσίας, εργασιακές διεκδικήσεις, πολιτική ιδεολογία.

2η ενότητα: Μελέτη του θετικού δικαίου της ελληνικής δημόσιας υπαλληλίας: Το Συμβούλιο της Επικρατείας διαμορφώνει τη γενική θεωρία του θετικού δημοσιοϋπαλληλικού δικαίου.

Βιβλιογραφία:

Επ.Σπηλιωτόπουλος και Χ. Χρυσανθάκης, *Βασικοί Θεσμοί Δημοσιο-ύπαλληλικού Δικαίου*, Αθήνα-Κομοτηνή: Α.Ν.Σάκκουλας, 1993.

Θ.Παναγόπουλος, *Εγχειρίδιο Δημοσιο-υπαλληλικού Δικαίου*, Πειραιάς: εκδ. Σταμούλη, 1991.

Αν.Τάχος, *Δημοσιο-ύπαλληλικό Δίκαιο*, Θεσσαλονίκη: Σάκκουλας, 1994.

Χ.Χρυσανθάκης, *Υπαλληλικός Κώδικας*, Αθήνα-Κομοτηνή: Α. Ν. Σάκκουλας, 1993.

(642) ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΩΝ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΩΝ (Α)

Ε. Παπαγαλάνη-Καλαφάτη

Το μάθημα αποσκοπεί σε μία ευαισθητοποίηση σχετικά με τον κόσμο των αγροτικών κοινωνιών στον μεσογειακό χώρο ιδιαίτερα. Στην προοπτική αυτή μελετούνται οι επιμέρους θεσμοί, όπως η οικογένεια, η πολιτική εξουσία και η κοινοτική οργάνωση. Αναλύονται διαχρονικά οι παραγωγικές σχέσεις, οι φορείς τους και η κυρίαρχη σχέση με τη "γή". Με τη βοήθεια ανθρωπολογικού υλικού και "αγροτικών" κειμένων από την ελληνική και ξένη γραμματολογία, προσπαθούμε να γνωρίσουμε το αξιολογικό σύμπαν εντός του οποίου η τοπική κοινωνία εξυφαίνει τον κοινωνικό έλεγχο, τις αντιστάσεις της και τα "όρια" του συλλογικού.

Βιβλιογραφία:

Στάθης Δαμιανάκος κ.ά.: *Εξουσία, Εργασία και Μνήμη σε τρία χωριά της Ηπείρου*, Αθήνα: Πλέθρον/ ΕΚΚΕ.

Ευθ. Παπαταξιάρχης και Θ. Παραδέλλης (επιμ.), *Ταυτότητες και φύλα στη Σύγχρονη Ελλάδα*, Αθήνα: Αλεξάνδρεια, 1997.

Η. Mendras, *Στοιχεία Κοινωνιολογίας*, Αθήνα: Ε.Κ.Κ.Ε., 1991.

Μ. Ψαρρού, *Η Κοινωνιολογία της Αγροτικής Ανάπτυξης*, Αθήνα: Α.Τ.Ε., 1985.

Ρ. Καυταντζόγλου, *Συγγένεια και Οργάνωση του Οικιακού Χώρου: Συρράκο, 1898-1930*, Αθήνα: Ε.Κ.Κ.Ε., 1997.

(654) ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ (Γ)

Θ. Βερέμης

Εξετάζεται η ποικιλία των παραγόντων που επηρεάζουν τις ελληνοτουρκικές σχέσεις από τον 19ο αιώνα ως το 1995. Το ιστορικό των εξελίξεων, οι διπλωματικοί και αμυντικοί παράγοντες, το Κυπριακό, οι νομικές περιπλοκές, ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, τα ζητήματα των μειονοτήτων και η τύχη του Πατριαρχείου, είναι τα θέματα αυτού του μαθήματος. Εξετάζεται επίσης το οικονομικό, πολιτικό και

κοινωνικό καθεστώς της Τουρκίας, καθώς και διάφορες παράμετροι της εξωτερικής της πολιτικής.

Βιβλιογραφία:

Θ. Βερέμης, *Ιστορία των Ελληνοτουρκικών Σχέσεων: 1453-2003*, Αθήνα: (Γ' έκδοση) Σιδέρης, 2003.

Θ. Βερέμης - Θ. Ντόκος (επιμ.): *Η Σύγχρονη Τουρκία. Κοινωνία, Οικονομία, Εξ. Πολιτική*, Αθήνα: Παπαζήσης, 2002.

(656) ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ (Γ)

Χ. Δίπλα

Αντικείμενο των *ex cathedra* παραδόσεων είναι η λεπτομερής παρουσίαση και ανάλυση των νομοπαραγωγικών διαδικασιών και θεσμών του συγκεκριμένου κλάδου του Διεθνούς Δικαίου, ο οποίος ρυθμίζει τις σχέσεις των μελών της διεθνούς κοινωνίας στη Θάλασσα.

Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στην κατανόηση του τρόπου με τον οποίο οι μηχανισμοί δημιουργίας των κανόνων του Διεθνούς Δικαίου βρίσκουν εφαρμογή στον ειδικό τομέα του Δικαίου της Θάλασσας, όπου πολιτική, οικονομία και δίκαιο βρίσκονται σε αλληλεξάρτηση.

Βιβλιογραφία:

Χ. Δίπλα, *Η Ελληνοτουρκική Διαφορά για την Υφαλοκρηπίδα του Αιγαίου. Εναλλακτικές Λύσεις και Σενάρια*, Αθήνα: ΕΛΙΑΜΕΠ, 1992.

Nguyen Ouoc Dinh, P. Dailler and A. Pellet, "Το Δίκαιο της Θάλασσας" στο *Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο*, 3η έκδοση, 1987. Επιμέλεια για την ελληνική έκδοση Χ. Δίπλα, Αθήνα: Παπαζήσης, 1991.

Χρ. Ροζάκης, *Σε Αναζήτηση του Χαμένου Χρόνου: Το Δίκαιο της Υφαλοκρηπίδας στην Απόφαση του Διεθνούς Δικαστηρίου για τη Λιβύη-Μάλτα*, Αθήνα: Ίδρυμα Μεσογειακών Μελετών, 1989.

Εμμ. Ρούκουνας, *Διεθνές Δίκαιο*, τόμος ΙΙ, Αθήνα: Α. Ν. Σάκκουλας, 1982.

(657) ΝΕΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΚΑΙ ΕΞΟΥΣΙΑ (Α)

Α.-Ι.Δ. Μεταξάς

Θεματικές ενότητες / αντικείμενα έρευνας

1) Διερεύνηση των εξουσιαστικών σχέσεων που εμφανίζονται αντίστοιχα στις κοινωνίες που αναπτύσσεται ο τεχνολογικός τρόπος παραγωγής και στις κοινωνίες όπου διευρύνεται το σύμπλεγμα των νέων τεχνολογιών:

- ποιες κοινωνικές αλλαγές επέφερε η μετάβαση από τον παραδοσιακό τρόπο παραγωγής στην τεχνολογικά υποστηριζόμενη παραγωγική διαδικασία;

- τι είδους εξουσιαστικά πρότυπα εμφανίζονται στις "τεχνολογικές" (βιομηχανικές) κοινωνίες και πώς αντιδρά η επιστημονική κοινότητα στην "αναγκαιότητα" έρευνας και ανάλυσής τους;

- ποιες είναι οι συνθήκες εμφάνισης και επιβολής των νέων τεχνολογιών και ποια θεωρητικά πρότυπα (μοντέλα) -παλαιά ή νέα- ενδείκνυνται για την έρευνα και ανάλυσή τους;

2) Επίδραση των ΝΤ στο πολιτικό πεδίο (σχέσεων):

- σχέσεις κατόχων/ χρηστών με την πολιτική εξουσίας
  - δράσεις και αντιδράσεις των πολιτικών στις νέες τεχνολογίες
  - αλλάζει και πώς η μορφή της πολιτικής εξουσίας;
  - επιπτώσεις στην ελεύθερη βούληση των πολιτών
  - σχηματισμός και δράση ομάδων συμφερόντων
- 3) Επιπτώσεις των ΝΤ στη διαχείριση της εξουσίας:
- ποιες οι συνέπειες στον πολιτικό σχεδιασμό;
  - ποιες στη λήψη αποφάσεων;
  - ποιες στη λήψη αποφάσεων της δημιουργίας της δημόσιας πολιτικής;
  - ποιες μορφές παίρνει η εκπεφρασμένη και ποιες η λανθάνουσα εξουσία;
- 4) Επιπτώσεις των ΝΤ στο διακύβευμα της εξουσίας:
- ποιες οι ενδο- και δια-κομματικές σχέσεις;
  - προεκλογικές στρατηγικές
  - εκλογικά αποτελέσματα
- 5) ΝΤ και ιδεολογικό υπόβαθρο:
- ποιες οι επιρροές στις κοινωνικές αναπαραστάσεις;
  - επηρεάζεται (και πώς) ή όχι (και για ποιους λόγους) η κοινωνική διαδικασία παραγωγής ιδεολογικών προϊόντων;
- 6) ΝΤ και οικονομικο-κοινωνικοί παράγοντες:
- ποιες οι επιπτώσεις στις οικονομικές σχέσεις (εξουσία);
  - ποιοι κοινωνικοί ρόλοι διατηρούνται (και για ποιους λόγους) και ποιοι αχρηστεύονται (και γιατί);
  - ποιες είναι οι συνθήκες δημιουργίας νέων κοινωνικών και οικονομικών φορέων οργάνωσης σχέσεων εξουσίας;
  - πώς συμβάλλουν οι ΝΤ στην παγκοσμιοποίηση της οικονομίας, τι είδη διεθνών σχέσεων εμφανίζονται και με ποιες συνέπειες;
- 7) ΝΤ και οργάνωση/ διοίκηση επιχειρήσεων:
- ποιες οι νέες προοπτικές οργάνωσης;
  - τι είδους σχέσεις πρωτοεμφανίζονται και πως διαμορφώνονται οι Πα-λαιές;
  - πως επηρεάζουν οι νέες επιχειρησιακές σχέσεις την παραγωγική δια-δικασία;

(692) ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΣΤΗ ΝΟΤΙΑ ΕΥΡΩΠΗ, ΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ ΚΑΙ ΤΑ ΒΑΛΚΑΝΙΑ (Α)

Δ. Σωτηρόπουλος

Στο σεμινάριο αυτό αντιδιαστέλλεται η ιστορική εξέλιξη των κοινωνικό-πολιτικών συστημάτων της Νότιας Ευρώπης και της Ανατολικής Ευρώπης, από τη μια μεριά, και της Δυτικής Ευρώπης, από την άλλη. Αναλύονται οι παράλληλες τροχιές που ακολούθησαν στον 19^ο και τον 20^ο αιώνα η Ελλάδα, η Ιταλία, η Ισπανία και η Πορτογαλία. Αντιστοίχως, αναλύονται οι περιπτώσεις της Ανατολικής Ευρώπης, με έμφαση στα Βαλκάνια. Εξετάζονται οι ομοιότητες και οι διαφορές ανάμεσα στα Βαλκάνια και τις υπόλοιπες χώρες της Ανατολικής Ευρώπης, ιδίως μετά το 1945. Κεντρικό θέμα των διαλέξεων είναι οι διαδικασίες μετάβασης στη δημοκρατία στα τέλη του εικοστού αιώνα, καθώς και η εξέλιξη και ποιότητα των πολιτικών, διοικητικών, κοινωνικό-ασφαλιστικών και προνοιακών θεσμών στις ανωτέρω χώρες.

Βιβλιογραφία:

A) Νότια Ευρώπη:

- Ν. Διαμαντούρος, "Η μετάβαση από το αυταρχικό στο δημοκρατικό καθεστώς Στην Ελλάδα: προέλευση και ερμηνεία μέσα από μια νότιο-ευρωπαϊκή προοπτική", *Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών*, τχ. 49, σσ. 52-87.
- J.M. Maganall, "Η εμπειρία της Νότιας Ευρώπης" στο Χ. Λυριντζής, Ηλ. Νικολακόπουλος και Δ.Α. Σωτηρόπουλος, επιμ., *Κοινωνία και πολιτική*, Αθήνα: Θεμέλιο, 1996, σσ. 58-77.

B) Ανατολική Ευρώπη και Βαλκάνια:

- Μ. Haarsher και Μ. Telo, επιμ., *Μετά τον κομμουνισμό*, Αθήνα: Παπαζήσης, 1997.
- Λ. Μαρούδας και Χ. Τσαρδανίδης, επιμ., *Πού βαδίζει η Ρωσία*; Αθήνα: Εξάντας 1999.
- Μ. Mazower, *Βαλκάνια*, Αθήνα: Πατάκης, 2000.
- Λ. Χατζηπροδρομίδης, *Η δολοφονία της Γιουγκοσλαβίας*, Θεσσαλονίκη: Παρατηρητής, 1999.

(694) ΕΙΔΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ (Δ)

Α. Μητρόπουλος

Ως ύλη στο μάθημα αυτό περιλαμβάνονται οι πιο κάτω γνωστικές ενότητες: Η Νομική Οργάνωση της εκμετάλλευσης (Κανονισμοί Εργασίας των ν.1767/1988, ν.3789/1957, κύρωση, νομική φύση Κανονισμού κ.λπ.). Η πρακτική της εκμετάλλευσης. Το Διευθυντικό δικαίωμα του εργοδότη. Το πειθαρχικό δίκαιο (πειθαρχικές ποινές, πειθαρχική διαδικασία, πειθαρχικά ένδικα μέσα, δικαστικός έλεγχος της πειθαρχικής εξουσίας κλπ.). Μεταβολή - Ανέλιξη της σχέσης εργασίας. Ομαδικές απολύσεις (ν.1382/1983).

Βιβλιογραφία:

- Αλ. Καρακατσάνης και Στ. Γαρδίκας, *Ατομικό Εργατικό Δίκαιο*, τόμος Α', Αθήνα-Κομοτηνή: Α. Ν. Σάκκουλας.
- Ι. Κουκιάδης, *Εργατικό Δίκαιο - Ατομικές Εργασιακές Σχέσεις*, Β' έκδοση, Θεσσαλονίκη: Σάκκουλας, 1995.

(703) ΜΑΡΞΙΚΗ ΚΑΙ ΜΑΡΞΙΣΤΙΚΗ ΣΚΕΨΗ (Α)

Μ. Σπουρδαλάκης

Σκοπός του μαθήματος είναι να εισάγει τους συμμετέχοντες στη Μαρξική σκέψη. Πιο συγκεκριμένα επιδίωξη του μαθήματος είναι αφενός να αναλύσει τη θέση που κατέχει η σκέψη των Μαρξ και Ένγκελς στην ιστορία της δυτικής σκέψης αφετέρου να δείξει τα όρια της αναλυτικής της δυνατότητας σήμερα είναι πολύ μεγαλύτερα από εκείνα που συχνά υπαινίσσονται ο συρμός του "τεχνοκρατικού πανεπιστημίου" και η πλειονότητα των ΜΜΕ. Το μάθημα θα ξεκινήσει με μια εκτενή, αν και αναγκαστικά επιλεκτική, αναφορά στη σκέψη του Χέγκελ. Επιδίωξη αυτού του μέρους του μαθήματος είναι να δείξει τόσο το πλαίσιο της φιλοσοφικής συζήτησης της εποχής όσο και τις φιλοσοφικές καταβολές της μαρξικής σκέψης. Στη συνέχεια μέσα από την συζήτηση εννοιών κλειδιά, το μάθημα επιχειρεί παρουσιάζει την συμβολή αλλά και τη

μοναδική ίσως ιδιομορφία της μαρξικής σκέψης. Τέλος, το τελευταίο μέρος του μαθήματος επιχειρεί να δείξει το ανοικτό των ζητημάτων που έθεσαν οι "ιδρυτές" του μαρξισμού και σε αυτό το πλαίσιο θα εξετάσει πολύ επιγραμματικά τη σκέψη των σημαντικότερων από θεωρητική πλευρά "επιγόνων". Το μάθημα στηρίζεται κυρίως στις ανοικτές διαλέξεις, οι οποίες προϋποθέτουν φυσικά τη συμμετοχή των φοιτητών. Κατά συνέπεια, οι παρακολουθήσεις χωρίς να είναι υποχρεωτικές θεωρούνται απαραίτητες. Για την "ύλη" του μαθήματος θα μοιραστεί φάκελος.

Βιβλιογραφία (ενδεικτική):

Η βιβλιογραφία των θεματικών του μαθήματος είναι τεράστια και φυσικά δεν έχει νόημα εδώ να αναφερθεί κανείς σε αυτή. Οι φοιτητές, και τούτο είναι μέρος της άσκησης τους, στο πλαίσιο της συγγραφής της εργασίας τους, αναμένεται να κάνουν τη δική τους βιβλιογραφική έρευνα, πάντα φυσικά σε συνεργασία και υπό την επίβλεψη του διδάσκοντα. Παρακάτω παρατίθενται οι τίτλοι έργων, αποσπάσματα των οποίων αποτελούν τη *minimum* ύλη του μαθήματος. Με αστερίσκο σημειώνονται τα κείμενα που θα περιλαμβάνονται στο φάκελο.

Γ. Β. Φ. Χέγκελ, Ο λόγος στην Ιστορία *

Γ. Β. Φ. Χέγκελ, Φαινομενολογία του Πνεύματος *

Γ. Β. Φ. Χέγκελ, Φιλοσοφία του Δικαίου *

Κ. Μαρξ - Φ. Ένγκελς Το κομμουνιστικό μανιφέστο.

Κ. Μαρξ, Εισαγωγή στην κριτική της πολιτικής οικονομίας. *

Κ. Μαρξ, Θέσεις για τον Φοϋερμαχ. *

Κ. Μαρξ, Χειρόγραφα 1844 *

Κ. Μαρξ, Για την κριτική της εγγελιανής φιλοσοφίας του δικαίου *

Κ. Μαρξ, Για το εβραϊκό ζήτημα. *

Κ. Μαρξ, Το κεφάλαιο. *

Κ. Μαρξ, "Γράμμα στον Βαϊντεμάγερ" *

Κ. Μαρξ, Κριτική του προγράμματος της Γκοτα. *

Κ. Μαρξ - Φ. Ένγκελς, Γερμανική ιδεολογία. *

Φ. Ένγκελς, Ουτοπικός σοσιαλισμός και επιστημονικός σοσιαλισμός. *

Φ. Ένγκελς, Η καταγωγή της οικογένειας της ατομικής ιδιοκτησίας και του κράτους *

(705) ΟΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΤΩΝ ΚΡΑΤΩΝ-ΜΕΛΩΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ (Γ)

Σ. Βέρνυ

Το μάθημα έχει σεμιναρικό χαρακτήρα και στοχεύει στην ανάλυση του φαινομένου της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης από τη σκοπιά των κρατών-μελών της Ε.Ε. Στο πλαίσιο αυτό, εξετάζεται το φάσμα των διαφορετικών εθνικών προσεγγίσεων στην ευρωπαϊκή ολοκλήρωση και αναλύονται οι αντίστοιχες αντιλήψεις και στόχοι των κυβερνήσεων σχετικά με το παρόν και το μέλλον της διαδικασίας αυτής. Ειδική έμφαση δίνεται στη διερεύνηση των παραγόντων που διαμορφώνουν τις επιμέρους εθνικές πολιτικές. Καθώς η ελληνική βιβλιογραφία στο θέμα αυτό είναι πολύ περιορισμένη, η δυνατότητα ανάγνωσης κειμένων στα αγγλικά αποτελεί προϋπόθεση για τη συμμετοχή στο σεμινάριο.

Βιβλιογραφία:

- R.Tiersky, *Europe Today: National Politics, European Integration and European Security*, Λάνχαμ: Rowman & Littlefield Publishers, 1999.
- S.Bulmer, C. Jeffery και W. E. Paterson, *Germany's European Diplomacy: Shaping the Regional Milieu*, Μάντσεστερ: Manchester University Press, 2000.
- R.Gillespie και R.Youngs, *Spain: The European and International Challenges*, Λονδίνο: Frank Cass, 2000.
- H.Branner και M.Kelstrup, *Denmark's Policy Towards Europe After 1945: History, Theory and Options*, Οντένσε: Odense University Press, 2000.

(706) ΑΡΙΣΤΕΡΑ ΚΑΙ ΔΕΞΙΑ (Α,Γ,Δ)

Γ. Θ. Μαυρογορδάτος

Το μάθημα παρουσιάζει τη διάκριση «Αριστεράς» και «Δεξιάς» ως ερμηνευτικό σχήμα για την κατανόηση της ευρωπαϊκής πολιτικής και κουλτούρας. Εξετάζεται πρώτα η γένεση της διάκρισης το 1789, ύστερα η διάδοσή της και η ιστορική της εξέλιξη μέχρι σήμερα. Από την άποψη αυτή, ο ολοκληρωτισμός του 20ού αιώνα παρουσιάζεται ως ανωμαλία. Υπάρχει ουσιαστική διαφορά μεταξύ «αριστερού» και «δεξιού» ολοκληρωτισμού; Εξετάζεται στη συνέχεια η διάκριση «Αριστεράς» και «Δεξιάς» στην Τέχνη και γενικότερα στον πολιτισμό. Διερευνώνται οι κοινωνιολογικές και ψυχολογικές όψεις της διάκρισης. Τέλος, σκιαγραφείται η ανάλυση των κομματικών συστημάτων και του κομματικού ανταγωνισμού με βάση τη διάκριση «Αριστεράς» και «Δεξιάς», τόσο γενικά όσο και στην Ελλάδα. Το μάθημα έχει τη μορφή *σεμιναρίου*. Απαιτεί δηλαδή τακτική παρουσία και ενεργητική συμμετοχή.

Βιβλιογραφία:

- Νορμπέρτο Μπόμπιο, *Δεξιά και Αριστερά*, Αθήνα: Εκδόσεις Πόλις, 1995.
- Γ.Θ.Μαυρογορδάτος, *Αριστερά και Δεξιά: Η γένεση μιας διάκρισης*, Ιστορικά «Ε», τ.91.

(722) ΕΙΔΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ:**ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΦΥΣΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ (Δ)**

Ν. Κ. Χλέπας

Εξετάζονται οι θεσμοί και οι πολιτικές για την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος όπως αρθρώνονται σε εθνικό, ενωσιακό και διεθνές επίπεδο. Σκοπός του μαθήματος είναι η εξοικίωση με τις ιδιαιτερότητες της περιβαλλοντικής προβληματικής.

Βιβλιογραφία:

- Γλ.Σιούτη, *Δίκαιο περιβάλλοντος*. Γενικό μέρος, Αθήνα-Κομοτηνή: Α. Ν. Σάκκουλας, 1993.
- Μ.Σ.Σκούρτος/Κ.. Σοφούλης, *Η περιβαλλοντική πολιτική στην Ελλάδα*, Αθήνα: Γ. Δαρδανός, 1995.
- Αν.Τάχος, *Δίκαιο προστασίας του περιβάλλοντος*, Θεσσαλονίκη: Σάκκουλας, 1995.
- Ν.Κ.Χλέπας/Λ. Μέρτζιου, *Οδηγός του πολίτη για την προστασία του περιβάλλοντος*, Αθήνα: Παπαζήσης, 1996.

(759) ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΟΠΙΟΤΗΣΗ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ (Γ)

Ν. Μαραβέγιας

Το αντικείμενο του μαθήματος είναι οι επιπτώσεις της ευρωπαϊκής ενοποίησης πάνω στην ελληνική οικονομία. Ειδικότερα εξετάζεται αν και με ποιον τρόπο η ευρωπαϊκή ενοποίηση επηρέασε (α) τα κρίσιμα μακροοικονομικά μεγέθη όπως οι ρυθμοί μεγέθυνσης, ο πληθωρισμός, οι κρατικές δαπάνες, οι επενδύσεις, η παραγωγικότητα και οι μισθοί, (β) την τομεακή διάρθρωση της ελληνικής οικονομίας (γεωργία, βιομηχανία, υπηρεσίες) καθώς και (γ) τι αλλαγές προκάλεσε στις εθνικές πολιτικές και στις περιφερειακές ανισότητες.

Το μάθημα χωρίζεται σε τρία μέρη που καλύπτουν : (α) το ευρωπαϊκό και διεθνές περιβάλλον της χώρας, από το οποίο προήλθαν πάσης φύσης επιρροές ή πιέσεις (β) τις μακροοικονομικές εξελίξεις, τις τομεακές τάσεις και τις αντίστοιχες εθνικές πολιτικές (γ) τις περιφερειακές ανισότητες στο εσωτερικό της χώρας.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία:

- Ανδρικοπούλου Ε., Καυκαλάς Γ. (επιμ.), *Ο Νέος Ευρωπαϊκός Χώρος - Η Διεύρυνση και η Γεωγραφία της Ευρωπαϊκής Ανάπτυξης*, Αθήνα: Θεμέλιο, 2000.
- Δημόπουλος Γ., Μπαλτάς Ν., Χασσιδ Ι. (επιμ.), *Εισαγωγή στις Ευρωπαϊκές Σπουδές - Τόμοι 2*, Αθήνα : Σιδέρης, 2001.
- Δρακάτος Γ.Κ., *Ο Μεγάλος Κύκλος της Ελληνικής Οικονομίας*, Αθήνα: Παπαζήσης, 2000.
- Ιωακειμίδης Π.Κ., *Ευρωπαϊκή Ένωση και Ελληνικό Κράτος - Οι Επιπτώσεις από τη Συμμετοχή στην Ενοποιητική Διαδικασία*, Αθήνα: Θεμέλιο, 1998.
- Καζάκος Π., *Ανάμεσα σε Κράτος και Αγορά - Οικονομία και Οικονομική Πολιτική στη Μεταπολεμική Ελλάδα*, Αθήνα: Πατάκης, 2001.
- Α. Κιντής (επιμ.), 2004. *Η ελληνική οικονομία στο κατώφλι του 21^{ου} αιώνα*, Αθήνα: Ιονική Τράπεζα, 1995.
- Μαραβέγιας Ν. (επιμ.), *Η Ελληνική Γεωργία προς το 2010*, Αθήνα: Παπαζήσης, 1999.
- Πανταζίδης Σ. *Μακροοικονομικές εξελίξεις και Οικονομική Πολιτική στην Ελλάδα*, Αθήνα: Κριτική, 2002.
- Πελαγίδης Θ. Κ., *Η Ελληνική Οικονομία στην Εποχή της «Νέας Πολιτικής»*, Αθήνα: Παπαζήσης, 2001.
- Mitsos A., Mossialos E. (ed.), *Contemporary Greece and Europe*, Aldershot: Ashgate, 2000.

(761) ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΝΕΩΤΕΡΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΝΕΩΤΕΡΙΚΟΤΗΤΑΣ (Α)

Ν. Τάτσης

Το μάθημα αυτό θα εστιάσει την προσοχή του στις κοινωνικο-πολι(σμι)κές μεταλλαγές στα τέλη του 20ου και στο χάραμα του 21ου αιώνα. Θα είναι η κοινωνιολογική ανάλυση της εποχής μας, όπως την κατέγραψαν οι σύγχρονοι κορυφαίοι εκπρόσωποι του κλάδου: D. Bell, A. Giddens, P. Bourdieu, M. Castells, U. Beck, A. Touraine, F. Jamison, J. Baudrillard, και άλλοι. Έμφαση στο χωρισμό χρόνου και χώρου, την ανταντακλαστικότητα των θεσμικών πλαισίων, την κοινωνία

των υπηρεσιών, τα επικοινωνιακά δίκτυα, την επικινδυνότητα, κλπ.

Βιβλιογραφία:

Ν.Τάτσης, *Νεωτερικότητα και Κοινωνική Αλλαγή*, Αθήνα: Νήσος, 2004
Α. Giddens, *Οι Συνέπειες της Νεωτερικότητας*, Αθήνα: Κριτική, 2000.

(781) ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΥΓΕΙΑΣ (Δ)

Ι. Υφαντόπουλος

Ο σκοπός του μαθήματος είναι η παρουσίαση των διαφόρων συστημάτων υγείας στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθώς και η κριτική αξιολόγηση της υγειονομικής πολιτικής, όπως έχει εφαρμοσθεί κατά τη διάρκεια της μεταπολεμικής περιόδου. Έμφαση δίνεται στη διερεύνηση της αποτελεσματικότητας των διαφόρων μεταρρυθμίσεων που έγιναν στα συστήματα υγείας της Νότιας Ευρώπης και των Ανατολικών Χωρών. Επίσης εξετάζεται η οικονομική διαχείριση και παραγωγικότητα των νοσοκομειακών μονάδων καθώς και η προσφορά και η ζήτηση για υπηρεσίες υγείας, ενώ διερευνάται η μεθοδολογία για τη μέτρηση δεικτών υγείας και αναλύονται οι επιπτώσεις της κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξης, της φτώχειας, της ανεργίας, καθώς και άλλων διαστάσεων που καθορίζουν την κοινωνική ανισότητα.

Βιβλιογραφία:

Ιωαν. Υφαντόπουλος, *Σημειώσεις Πολιτικής και Οικονομίας της Υγείας*. Πανεπιστημιακές Παραδόσεις, Αθήνα, 1994.
Ιωαν. Υφαντόπουλος, *Ο Προγραμματισμός του Τομέα Υγείας στην Ελλάδα*, Αθήνα: ΕΚΚΕ, 1987.
Al. Mc Guire, J. Henderson and G. Mooney, *The Economics of Health Care*, London, 1987.
World Health Organization, *Health Care Reforms in Europe*, Regional Office for Europe, Copenhagen, 1993.

(861) ΟΙ ΕΞΩΤΕΡΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΚΑΙ Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ (Γ)

Π. Ιωακειμίδης

Στόχος του μαθήματος αυτού είναι να προσφέρει μια συστηματική εξέταση των εξωτερικών σχέσεων και της πολιτικής της Ευρωπαϊκής Κοινότητας /Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ειδικότερα εξετάζονται α) η εξέταση της θέσης και του ρόλου της Ευρωπαϊκής Κοινότητας /Ένωσης στο διεθνές οικονομικό και πολιτικό σύστημα, ιδιαίτερα μετά τις σημαντικές ανακατατάξεις που έλαβαν χώρα το τελευταία χρόνια, β) η εξέταση του προτύπου καθώς και του οικονομικού και πολιτικού περιεχομένου των σχέσεων που έχει αναπτύξει ή αναπτύσσει η Κοινότητα με τις τρίτες (μη κοινοτικές χώρες) ομάδες χωρών, περιφερειακούς και διεθνείς οργανισμούς, γ) η εξέταση των ρυθμίσεων της Συνθήκης του Maastricht για την ανάπτυξη κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής για την άμυνα και ασφάλεια, δ) η διερεύνηση των προοπτικών και συνεπειών για τις εξωτερικές σχέσεις από την εγκαθίδρυση της ενιαίας εσωτερικής αγοράς, της οικονομικής και νομισματικής ένωσης (ΟΝΕ) και της Πολιτικής Ένωσης, ε) ο ρόλος και η συμβολή της Ελλάδας στη διαμόρφωση των εξωτερικών σχέσεων και πολιτικής της Κοινότητας/ Ένωσης.

Βιβλιογραφία:

- Π.Κ. Ιωακειμίδης, *Ευρωπαϊκή Πολιτική Ένωση*, Αθήνα: Θεμέλιο, 1993.
- Π.Κ. Ιωακειμίδης, *Η Ευρώπη σε Αναζήτηση Νέας Αρχιτεκτονικής*, Αθήνα: Θεμέλιο, 1992.
- Π.Κ. Ιωακειμίδης, *Η Νέα Διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η Ελλάδα*, Αθήνα: Ι. Σιδέρης/ΕΛΙΑΜΕΠ, 1996.
- Σ. Βαλντέν, *Βαλκανική Συνεργασία και Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση*, Αθήνα: Παπαζήσης/ΕΚΕΜ, 1994.
- E.R. Grilli, *The European Community and the Developing Countries*, Cambridge: Cambridge University Press, 1993.

(863) ΔΙΕΘΝΗΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ (Γ)

Α.-Α. Σισιλιάνος

Η διεθνοποίηση της προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Η προστασία στο πλαίσιο του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών. Η προστασία στο πλαίσιο του Συμβουλίου της Ευρώπης και της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Κριτική αποτίμηση, τάσεις και προοπτικές της διεθνούς προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Διαλεκτική σχέση της εθνικής και της διεθνούς προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου.

Βιβλιογραφία:

- Εμμ.Ρούκουνας, *Διεθνής Προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων*, Β' έκδ., Αθήνα: Εστία, 2001 (και η εκεί αναφερόμενη ελληνική και ξενόγλωσση βιβλιογραφία).

(870) ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΘΕΩΡΙΕΣ (Α)

Ν. Τάτσης

Στοχαστική επισκόπηση των βασικών κοινωνιολογικών θεωριών που αναπτύχθηκαν από τον μεσοπόλεμο μέχρι σήμερα: α) Δομολειτουργισμός β) Σχολή των κοινωνικών συγκρούσεων γ) Σχολή της συναλλαγής δ) Σχολή της συμβολικής αλληλόδρασης ε) Φαινομενολογική προσέγγιση στ) Μαρξιστικές προσεγγίσεις - Σχολή της Φρανκφούρτης.

Ενδελεχής παρουσίαση των ιδεών των κυριότερων εκπροσώπων κάθε τάσης. Απόπειρα διαλεκτικής συνάρτησης των θεωριών και έμφαση στις κριτικές αμφισβητήσεις και αναπλάσεις.

Βιβλιογραφία:

- Ν.Τάτσης, *Γνωστικές Προσωπογραφίες*, Αθήνα: Οδυσσέας, 1992.
- Ν.Τάτσης, *Οι Αιρετικοί Κοινωνιολόγοι*, Αθήνα: Οδυσσέας, υπό έκδοση.

(872) ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΑΝΙΣΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΣ (Α)

Ι. Καυταντζόγλου

Η εμβάθυνση των κοινωνικών ανισοτήτων, η αύξηση της ανεργίας και της φτώχειας όπως και η επέκταση του κοινωνικού αποκλεισμού συμβαδίζουν με μια πρωτόγνωρη συσσώρευση του πλούτου και μια όλο και πιο άνιση κατανομή του. Τα

δεδομένα αυτά θέτουν ερωτήματα στα οποία το μάθημα καλείται να δώσει απαντήσεις. Οι κοινωνικές ανισότητες και ο κοινωνικός αποκλεισμός θα εξετασθούν όχι μόνο ως κοινωνικά γεγονότα, αλλά και ως εξηγητικά σχήματα της κοινωνικής πραγματικότητας. Θα συζητηθούν επίσης οι σχέσεις μεταξύ κοινωνικών ανισοτήτων και αποκλεισμού.

Απαιτήσεις του μαθήματος: οι φοιτητές/τριες θα πρέπει να παρακολουθούν συστηματικά το μάθημα και να συμμετέχουν ενεργά σ'αυτό. Θα τους ζητηθεί -αντί για εξετάσεις- να παρουσιάσουν κείμενα ή να αναλάβουν εργασίες.

Βιβλιογραφία (ενδεικτική):

CROMPTON, R., R. *Class and Stratification. An Introduction to Current Debates*, 2nd edition: Polity Press, 1998.

Ε.Κ.Κ.Ε., *Διαστάσεις του κοινωνικού αποκλεισμού στην Ελλάδα. Κύρια θέματα και προσδιορισμός των προτεραιοτήτων πολιτικής. Εκθεση για το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο.*: Αθήνα, 1996.

ΚΑΣΙΜΑΤΗ, Κ. *Δομές και Ροές. Το φαινόμενο της κοινωνικής και επαγγελματικής κινητικότητας*, Αθήνα: Gutenberg, 2001.

ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ, *Κοινωνικός αποκλεισμός: η Ελληνική εμπειρία, εισαγωγή-επιμέλεια Κ.Κασιμάτη*, Αθήνα: Gutenberg, 1998.

"Κοινωνία 2/3". *Διαστάσεις του σύγχρονου κοινωνικού προβλήματος. Διεθνές Συνέδριο (1997)*, Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών: 2002.

Κοινωνικές ανισότητες και κοινωνικός αποκλεισμός, Ίδρυμα Σ.Καράγεωργα, 6ο Επιστημονικό Συνέδριο, (1996), Αθήνα: 1998.

ΛΥΤΡΑΣ, Α. *Προλεγόμενα στη θεωρία της Ελληνικής κοινωνικής δομής*, Αθήνα: Λιβάνης, 1993.

ΜΟΣΧΟΝΑΣ, Α. *Τάξεις και στρώματα στις σύγχρονες κοινωνίες*, τόμος Α', *Ερμηνευτικές προσεγγίσεις*, Αθήνα: Οδυσσέας, 1998.

PAUGAM, S. (sous la direction de), *L'exclusion. L'état des savoirs*. Editions La Découverte, Paris : 1996.

TILLY, Ch. *Durable Inequality*, Berkeley, University of California Press: 1999.

ΤΣΟΥΚΑΛΑΣ, Κ. *Κράτος, Εργασία, Κοινωνία στη μεταπολεμική Ελλάδα*, («Μονοσήμαντες τάξεις και "πολυσθενή" υποκείμενα», σσ.145-170 & «Πολυσθενείς φορείς και ταξικές σχέσεις στον σύγχρονο καπιταλισμό», σσ.171-194), Αθήνα: Θεμέλιο, 1986.

WRIGHT, E.O. *Interrogating Inequality. Essays on Class Analysis, Socialism & Marxism*, (Part I, "Class Analysis", pp.17-106). London: Verso, 1994.

(707) ΕΘΝΙΚΕΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΡΑΣΗ (Α)

Χ. Λυριντζής

Το μάθημα επιδιώκει δύο στόχους. Πρώτον να προσφέρει μια πρώτη γνωριμία με το φαινόμενο του εθνικισμού, την ιστορική του εμφάνιση και εξέλιξη και το θεωρητικό πλαίσιο που έχει αναπτυχθεί στο χώρο των κοινωνικών επιστημών για την κατανόηση και ερμηνεία του. Δεύτερον, να μελετήσει την ανάδειξη και ανάπτυξη συγκεκριμένων πολιτικών κινήματων που στηρίχτηκαν και εκμεταλλεύτηκαν την

εθνική ταυτότητα ώστε να φωτιστούν οι διαφορετικοί τρόποι με τους οποίους μικρές ή μεγάλες ομάδες χρησιμοποιούν εθνικές ταυτότητες για πολιτική κινητοποίηση και κατάκτηση εξουσίας. Εξετάζονται συγκεκριμένες περιπτώσεις από τον Ευρωπαϊκό χώρο και ειδικότερα από την ιστορική εμπειρία της νοτιοανατολικής Ευρώπης. Τελικός στόχος, πέρα από την γνωριμία με την πολιτική δράση συγκεκριμένων ομάδων, είναι να αναδειχθεί η πολιτική σημασία των εθνικών ταυτοτήτων και του εθνικισμού και να μελετηθεί η σχέση τους με την πορεία των μειονοτήτων σε ένα πλαίσιο παγκοσμιοποίησης και πολυπολιτισμικότητας.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία:

- St. Woolf, *Ο Εθνικισμός στην Ευρώπη*, Αθήνα: Θεμέλιο, 1995.
M. Hroch (u.a), *Εθνικό Κίνημα και Βαλκάνια*, Αθήνα: Θεμέλιο, 1996.
Π. Θεοδωρίδης, *Οι Μεταμορφώσεις της ταυτότητας, Έθνος, Νεωτερικότητα και Εθνικιστικός Λόγος*, Θεσσαλονίκη: Αντιγόνη, 2004.
L. Danforth, *Η Μακεδονική Διαμάχη, Ο Εθνικισμός σε έναν υπερεθνικό κόσμο*, Αθήνα: Αλεξάνδρεια, 1999.
Π. Λέκκας, *Το παιχνίδι με τον Χρόνο*, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, 2002.
Θ. Βερέμης (επιμ.) *Εθνική Ταυτότητα και Εθνικισμός στη Νεότερη Ελλάδα*, Αθήνα: Μ.Ι.ΕΤ., 1997.

(708) ΦΥΛΟ, ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ (Α)

Επιστημονική ευθύνη και διδασκαλία: Καθηγήτρια Μ. Παντελίδου Μαλούτα

Συνδιδασκαλία: Δρ Γ. Αθανασάτου

Συμμετοχή στη διεξαγωγή του μαθήματος: Υποψ. Διδ., Α. Γιαννάτου, Υποψ. Διδ., Δ. Σαμίου

Στο μάθημα αυτό θα εξεταστούν οι κοινωνικές διαστάσεις και επιπτώσεις του φύλου, τόσο από κοινωνιολογική όσο και από πολιτολογική σκοπιά, κάτι που συνήθως δεν περιλαμβάνεται στα εισαγωγικά μαθήματα Κοινωνιολογίας και Πολιτικής Επιστήμης. Στόχο του μαθήματος αποτελεί η εξοικείωση των φοιτητών /τριων με μια σύγχρονη προβληματική για τη βαρύτητα του φύλου ως παράγοντα κοινωνικής ανισότητας, αλλά και η συγκεκριμενοποίησή της στην ανάλυση της ελληνικής κοινωνικο-πολιτικής πραγματικότητας. Το μάθημα περιλαμβάνει δύο θεματικές ενότητες. Στην πρώτη εξετάζεται η κοινωνική λειτουργία του φύλου και η δόμηση της έμφυλης ταυτότητας με αναφορές σε πολιτισμικές εκφράσεις της ανισότητας των φύλων, και στη δεύτερη η σχέση φύλου και δημοκρατίας, τα πολιτικά δικαιώματα και η χρήση τους, καθώς και η σχέση γυναίκες και πολιτική.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία

- Αβδελά, Ε., 2002, *Δια λόγους τιμής*, Αθήνα, Νεφέλη, κυρίως το κεφ.4.
Βαρίκα, Ε., 2000, «Φυσικό δίκαιο, γυναικεία φύση και ισότητα των φύλων», στο, Βαρίκα, Ε., *Με διαφορετικό πρόσωπο: Φύλο, διαφορά και οικουμενικότητα*, Αθήνα, Κατάρτι, σσ.117-140.
Bourdieu, P., 1999, *Η ανδρική κυριαρχία*, Αθήνα, Στάχυ.
Διοτίμα: Κέντρο Γυναικείων Μελετών και Ερευνών, 1999, «*Το φύλο των δικαιωμάτων: Εξουσία, γυναίκες και ιδιότητα του πολίτη*», Αθήνα, Νεφέλη.
Μποκ, Γκ., 1997, «*Ιστορία των γυναικών και ιστορία του φύλου: Όψεις μιας διεθνούς συζήτησης*», στο, Αβδελά, Ε., Ψαρρά, Α., (επιμ.), *Σιωπηρές ιστορίες:*

- Γυναίκες και Φύλο στην ιστορική αφήγηση*, Αθήνα, Αλεξάνδρεια, σσ. 411-450.
 Παντελίδου Μαλούτα, Μ., 1992, *Γυναίκες και πολιτική*, Αθήνα, Gutenberg.
 Παντελίδου Μαλούτα, Μ., 2002, *Το φύλο της δημοκρατίας*, Αθήνα, Σαββάλας.
 Παπαταξιάρχης, Ε., Παπαδέλλης, Θ., 1992, *Ταυτότητες και φύλο στη σύγχρονη Ελλάδα*, Αθήνα, Καστανιώτης \ Πανεπιστήμιο Αιγαίου.
 Σαμίου, Δ., 1989, «Τα πολιτικά δικαιώματα των Ελληνίδων (1864-1952)», *Μνήμων*, τχ. 12 (1989), σσ.161-172.
 Σκοτ, Τζ. Ου, 1997, «Η κοινωνική σχέση των φύλων: Μεθοδολογικές επιπτώσεις της ιστορίας των γυναικών», στο, Αβδελά, Ε., Ψαρρά, Α., (επιμ.), *Σιωπηρές ιστορίες: Γυναίκες και Φύλο στην ιστορική αφήγηση*, Αθήνα, Αλεξάνδρεια, σσ. 121-148.
 Τεντοκάλη, Β., 1991, «Η κοινωνική δόμηση της ταυτότητας των δύο φύλων», *Σύγχρονα Θέματα*, τχ. 45, 14 (1991), σσ. 101-106.

(709) Η ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΗ ΓΕΡΜΑΝΙΑ: ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ, ΚΟΙΝΩΝΙΑ (Γ)

Π. Βαρβαρούσης

Το μάθημα εξετάζει τις πολιτικές, οικονομικές και κοινωνικές διαστάσεις μιας κεντρικής ευρωπαϊκής δύναμης, της Γερμανίας, και δίνει ιδιαίτερη έμφαση στην πολιτική της συμπεριφορά από την πρώτη μεταπολεμική περίοδο μέχρι τη σημερινή εποχή και μάλιστα σε συνδυασμό με τις πολιτικές εξελίξεις στην Ευρώπη και τον ευρύτερο παγκόσμιο περίγυρο. Ζητήματα ευρωπαϊκής ενοποίησης, ευρωατλαντικών σχέσεων, γαλλογερμανικής προσέγγισης, της λεγόμενης *Ostpolitik*, καθώς και της επανένωσης των δύο κρατών της Γερμανίας μετά το τέλος του Ψυχρού πολέμου, αποτελούν αντικείμενα μελέτης. Παράλληλα, μελετάται ο τρόπος λειτουργίας του ομοσπονδιακού πολιτικού συστήματος της χώρας αυτής, οι εσωτερικοί παράγοντες που επηρεάζουν τον τρόπο λήψης αποφάσεων και οι προεκτάσεις τους στη διαμόρφωση της εξωτερικής πολιτικής της χώρας αυτής.

Βιβλιογραφία:

- Χέλμουτ Σμιτ: *Η Γερμανία μετά τον Ψυχρό Πόλεμο και η Ευρώπη*, Αθήνα: Ι. Σιδέρης, 1997.
 Hans-Dietrich Genscher: *Αναμνήσεις*, Αθήνα: Λαβύρινθος, 1997.
 Πάρις Βαρβαρούσης: «Ελληνογερμανικές σχέσεις», στο: *Ελλάδα και Κόσμος*, Αθήνα: Ι. Σιδέρης, 1999, σσ. 237 - 250.
 Sontheimer K. / Bleek W.: *Το πολιτικό σύστημα της Γερμανίας*, Αθήνα: Παπαζήσης, 2004.

(700) ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ - Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΗΓΕΤΗ ΚΑΙ Η ΤΕΧΝΗ ΤΟΥ ΚΥΒΕΡΝΑΝ (Δ)

Α. Μακροδημήτρης

Στην σύγχρονη εποχή οι συνθήκες που υπάρχουν ή ανακύπτουν προλειαίνουν την αναγκαιότητα μιας νέας μορφής διοίκησης αλλά και διακυβέρνησης. Παραδοσιακοί θεσμοί και δομές φαίνεται να υποχωρούν και να αδυνατούν να εξηγήσουν τις νέες καταστάσεις μεταπολυπλοκότητας και μετεξέλιξης. Η παραδοσιακή οργανωσιακή

Θεωρία και διοικητική επιστήμη καλούνται να αναδιαμορφώσουν τον γνωσιολογικό και μεθοδολογικό τους οπλισμό απέναντι στα νέα επιφαινόμενα αλλά και στα πραγματικά γεγονότα.

Οι μορφές της διακυβέρνησης φαίνεται να καταλήγουν όλο και περισσότερο σε αδιέξοδα και αδυνατούν να εκπληρώσουν μεταβαλλόμενες κρίσιμες λειτουργίες. Αυτό ισχύει σε δημοκρατικά και μη πολιτεύματα, αν και σε διαφορετικούς βαθμούς. Η άποψη ότι οι αγορές, η κοινωνία πολιτών, οι μη κυβερνητικές οργανώσεις και οι υπόλοιπες κοινωνικές δομές μπορούν να αντισταθμίσουν αυτήν την ανεπάρκεια φαίνεται να είναι μια χίμαιρα. Μερικές νέες μορφές διακυβέρνησης αναδύονται οι οποίες αντιστοιχούν καλύτερα στις εναλλασσόμενες απαιτήσεις, με την Ευρωπαϊκή Ένωση ως ένα κύριο παράδειγμα, αλλά και αυτές πάσχουν επίσης από σοβαρές ανεπάρκειες. Απόρροια όλων αυτών καθίσταται ο ριζικός ανασχεδιασμός της διακυβέρνησης.

Σκοπός επομένως του μαθήματος είναι να διερευνηθούν οι σύγχρονες ετερογονίες και κυρίως ποια πρέπει να είναι η διοικητική τους αντιμετώπιση. Εργαλεία σε αυτήν την προοπτική θα αποτελέσουν τόσο η ιστορική, φιλοσοφική, θεσμική και κοινωνικοπολιτική θεώρηση. Κυρίως όμως πέρα από τις όποιες εργαλειακού ή τεχνοκρατικού τύπου προσεγγίσεις η νέα μορφή ηγεσίας θα πρέπει να λογίσει ότι «ναι μεν από το θεό μαζί με την τύχη και τη συγκυρία κυβερνώνται όλα τα ανθρώπινα αλλά υπάρχει και μία τρίτη πιο ήπια δύναμη που ακολουθεί, η τέχνη, γιατί θα έλεγα πως σε αντίξοες συνθήκες είναι μέγα πλεονέκτημα να διαθέτει κανείς μια τέχνη κυβερνητική, ή μήπως όχι; (Νόμοι Πλάτωνος, IV 709α).

Ενδεικτική Βιβλιογραφία:

Dror The Capacity to Govern, *Η Ικανότητα προς Διακυβέρνηση, η τέχνη του Κυβερνάν.*

Μακρυδημήτρης Α., *Προσεγγίσεις στη Θεωρία Οργανώσεων*, Εκδόσεις Καστανιώτη, 2003.

Μακρυδημήτρης Α., *Κράτος και Κοινωνία Πολιτών*, Μεταμεσονύχτιες Εκδόσεις.

Μουζέλης Νίκος, *Για έναν εναλλακτικό τρίτο δρόμο*, Θεμέλιο, Αθήνα, 2001.

Νικολακόπουλος Ηλίας, *Η καχεκτική δημοκρατία*, Πατάκης, Αθήνα, 2001.

Πουλαντζάς Νίκος, *Η κρίση του κράτους*, Παπαζήσης, Αθήνα, 1978.

Πλάτων, *Πολιτεία*, Τόμοι Α' και Β', Εκδ. Ι. Ζαχαρόπουλος, Αθήνα, 1977.

Μαθήματα εαρινού εξαμήνου (ΣΤ΄ και Η΄)

(061) Η ΕΛΛΑΔΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ: ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΠΤΥΧΕΣ (Γ)

Π. Ιωακειμίδης

Το μάθημα έχει σεμιναριακό χαρακτήρα και στοχεύει στην ανάλυση των πολιτικών πτυχών που συνδέονται με τη συμμετοχή της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα/ Ευρωπαϊκή Ένωση. Στα πλαίσια αυτά εξετάζονται η πολιτική της Ελλάδας στην ΕΕ, οι πολιτικές συνέπειες και επιπτώσεις από τη συμμετοχή της σ' αυτήν, ο ρόλος της ελληνικής διοίκησης στη διαμόρφωση και συντονισμό της ευρωπαϊκής πολιτικής, η συμβολή της Ελλάδας στην ΕΕ και τα προβλήματα προσαρμογής στις απαιτήσεις της βαθύτερης ενοποίησης.

Βιβλιογραφία:

- Π.Κ. Ιωακειμίδης, *Η Συνθήκη του Πρωτοεργαμ*, Αθήνα: Θεμέλιο, 1999.
Π.Κ. Ιωακειμίδης, *Ευρωπαϊκή Ένωση και Ελληνικό Κράτος*, Αθήνα: Θεμέλιο, 1998.
P.C. Ioakimidis, *Greece in the European Union, Problems and Prospects*, University of Reading, Graduate School of European and International Studies, Discussion paper no. 52 (May 1994).
P. Kazakos and P.C. Ioakimidis (eds.), *Greece and EC Membership Evaluated*, London: Pinter, 1994
Λ. Τσούκαλης, *Η Ελλάδα στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα*, Αθήνα: Παπαζήσης/ΕΚΕΜ, 1993.
P.C. Ioakimidis et al., *The Greek Presidency of the European Union*, University of Bristol, Centre for Mediterranean Studies, 1995.

(065) ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΚΕΣ ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ (Α)

Ε. Παπαγαλάνη-Καλαφάτη

Εισαγωγικά μετά τον προσδιορισμό του όρου "Τρίτος Κόσμος" και τη γεωγραφική "χαρτογράφηση" του, αναλύονται τα ακόλουθα θέματα: Τα αίτια και τα κοινωνικά, οικονομικά και πολιτικά χαρακτηριστικά της υποανάπτυξης. Η αποικιοκρατία και οι επιπτώσεις της στις επί μέρους κοινωνίες. Οι πρακτικές και τα αποτελέσματα της αναπτυξιακής διαδικασίας, σε συνδυασμό με τα προβλήματα της κοινωνικής αλλαγής, των πολιτισμικών συγκρούσεων και των εθνικιστικών κινήσεων.

Αναφορές σε ταξιδιωτικά και λογοτεχνικά κείμενα και χρονικά πλαίσια συχνά τα πραγματολογικά δεδομένα.

Βιβλιογραφία:

- Ειρ.-Λ. Παπαγαλάνη-Καλαφάτη, *Μακρινοί τόποι... Επιλεγμένα Κείμενα*, Αθήνα, 2001
G. Balandier, *Πολιτική Ανθρωπολογία*, Αθήνα: Παπαζήσης, 1991.
ΑΙ. Lipiets, *Αυταπάτες και Θαύματα*, Αθήνα: Εξάντας, 1990.
Forum των Δελφών για την Ανάπτυξη (επιμ. Σ. Μάππα), Τομ. 3 και 4, Αθήνα: Εξάντας, 1989.
Βασίλης Φίλιας, *Κοινωνιολογία της Υπανάπτυξης*, Αθήνα: Σύγχρονη Εποχή, 1996.

(569) ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ (Γ)

Π. Βαρβαρούσης

Το μάθημα εξετάζει τους παράγοντες που συμβάλλουν στη διαμόρφωση της εξωτερικής πολιτικής με ιδιαίτερη έμφαση στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων. Με αναφορά στην πολιτική που διαμορφώθηκε στη μεταψυχροπολεμική περίοδο από μεγάλες, μεσαίου μεγέθους και μικρές δυνάμεις, προχωρεί σε μια συγκριτική μελέτη που οδηγεί στην ταξινόμηση της εξωτερικής πολιτικής των κρατών με βάση τη αξιολόγηση της επίδρασης εσωτερικών μεταβλητών (π.χ. επίπεδο οικονομικής ανάπτυξης, τύπος καθεστώτος, στρατηγική θέση) και εξωτερικών μεταβλητών (π.χ. διάρθρωση του περιφερειακού και του διεθνούς συστήματος)

Βιβλιογραφία:

- Βαρβαρούσης, Π., : *Ανάλυση της Εξωτερικής Πολιτικής*: Καρδαμίτσα, 1995.
Θ. Κουλουμπής και Θ. Βερέμης, *Ελληνική Εξωτερική Πολιτική*, Αθήνα: Σιδέρης, 1997
Γ. Βαληνάκης, *Εισαγωγή στην Ελληνική Εξωτερική Πολιτική 1949-1988*, Θεσσαλονίκη: Παρατηρητής, 1987.
Αρβανιτόπουλος, Κ. *Η αμερικάνικη Εξωτερική Πολιτική*: εκδόσεις Ποιότητα, 2000.
Π. Ήφαιστος, *Διπλωματία και Στρατηγική των Μεγάλων Δυνάμεων*, Αθήνα: Ποιότητα, 1999.
Chase, R./Hill, E./Kennedy, P.: *Τα κομβικά κράτη και η εξωτερική πολιτική των ΗΠΑ*: Παπαζήσης 2001.

(576) ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΣΤΗ ΝΟΤΙΑ ΕΥΡΩΠΗ(Α)

Δ. Σωτηρόπουλος

Στο σεμινάριο αυτό εξετάζονται οι κοινωνικές μεταβολές, οι καθεστωτικές αλλαγές και οι θεσμικές μεταρρυθμίσεις που έχουν λάβει χώρα στην Ελλάδα, την Ιταλία, την Πορτογαλία και την Ισπανία κατά το τελευταίο τέταρτο του εικοστού και στις αρχές του εικοστού πρώτου αιώνα. Μεταξύ των θεμάτων του σεμιναρίου περιλαμβάνονται οι αλλαγές στην κοινωνική στρωμάτωση και στην πολιτική κουλτούρα των ανωτέρω χωρών, η εδραίωση και η ποιότητα της δημοκρατίας, οι μεταρρυθμίσεις στις κοινωνικές ασφαλίσεις και την κοινωνική πρόνοια, καθώς και οι μεταρρυθμίσεις στη δημόσια διοίκηση και το δημόσιο τομέα.

Βιβλιογραφία:

- Στ. Πεσμαζόγλου, *Βίοι παράλληλοι στον ευρωπαϊκό Νότο*, Θεσσαλονίκη: Παρατηρητής, 1986.
G. Sapelli, *Southern Europe since 1945: Tradition and modernity in Portugal, Spain, Italy, Greece, and Turkey*, Λονδίνο: Longman, 1995.
Επιλογή άρθρων για τον εκδημοκρατισμό, τη δημόσια διοίκηση και το κράτος πρόνοιας σε διάφορες χώρες της Νότιας Ευρώπης από τα περιοδικά *South European Society and Politics*, *West European Politics*, *Social Policy and Administration* και *Journal of European Social Policy*, μεταξύ των ετών 1996 και 2004.

(592) ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ (Δ)

Α. Μακρυδημήτρης, Γ. Ασπρίδης

Το μάθημα αναφέρεται στην επιστήμη και τέχνη της διοίκησης του ανθρώπινου παράγοντα σε οργανωμένα περιβάλλοντα. Ειδικότερα εξετάζονται ο χαρακτήρας και οι προσδιοριστικοί παράγοντες της ανθρώπινης συμπεριφοράς στο χώρο των κοινωνικών οργανώσεων, τα κυριότερα εναλλακτικά πρότυπα ενδοοργανωτικής διεύθυνσης και ηγεσίας, οι διαδικασίες υποκίνησης και ανάπτυξης των ικανοτήτων και δυνατοτήτων των εργαζομένων, οι όροι και δίαυλοι της ενδοοργανωτικής επικοινωνίας. Μελετώνται επίσης οι σύγχρονες διαδικασίες και τεχνικές πρόσληψης, προαγωγής, αμοιβής και αξιολόγησης της απόδοσης του προσωπικού στο πλαίσιο των δημοσίων ιδιαίτερα οργανώσεων στην Ελλάδα. Το μάθημα περιλαμβάνει εκτός της μελέτης της βιβλιογραφίας, πρακτικές ασκήσεις και εφαρμογές.

Βιβλιογραφία:

Κ. Δημητρίου, *Μέθοδοι και Τεχνικές Υποστήριξης Εργαζομένων στην Πράξη*, Αθήνα: Γαλαίος, 1991.

Χ.Κ. Κανελλόπουλος, *Αξιοποίηση Προσωπικού*, Αθήνα: 1990.

Δ. Μπουραντάς, *Διοίκηση του Ανθρώπινου Παράγοντα*, Αθήνα: Α.Σ.Ο.Ε.Ε., 1986.

R. Likert, *The Human Organization*, Ν.Υ.: Hill - Mc Graw, 1967.

Π. Μυλωνοπούλου, *Οι Δημόσιοι Υπάλληλοι - Κοινωνιολογική Προσέγγιση*, Αθήνα: Α. Ν. Σάκκουλας, 1998.

Γ. Πραστάκος, *Διοικητική Επιστήμη στην Πράξη - Εφαρμογές στη Σύγχρονη Επιχείρηση*, Αθήνα: Σταμούλης, 2002.

Δ. Μπουραντάς - Ν. Παπαλεξανδρή, *Διοίκηση Ανθρωπίνων Πόρων*, Αθήνα: Μπένου, 1998.

Λ. Χυτήρης, *Διοίκηση Ανθρωπίνων Πόρων*, Αθήνα: Interbooks, 2001.

Α. Μακρυδημήτρης - Ν. Μιχαλόπουλος, *Εκθέσεις Εμπειρογνομώνων*, Αθήνα: Παπαζήσης, 2000.

(599) ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ (Δ)

Γ. Σωτηρέλης, Γ. Τασόπουλος

Σκοπός του μαθήματος είναι η επιλεκτική εμβάθυνση στους σημαντικότερους σταθμούς της ελληνικής συνταγματικής ιδεολογίας και πράξης από την Επανάσταση του 1821 έως σήμερα, με ιδιαίτερη έμφαση στην ανάδειξη των οικονομικών, κοινωνικών και πολιτικών ιδιαιτεροτήτων που καθόρισαν τη συγκεκριμένη ιστορική διαμόρφωση και εξέλιξη των σύγχρονων συνταγματικών μας θεσμών.

Η μορφή του μαθήματος θα είναι σεμιναριακή, με βάση κατάλογο εισηγήσεων που θα αναλαμβάνουν στην αρχή του εξαμήνου οι φοιτητές.

Βιβλιογραφία:

Ν. Αλιβιζάτος, *Εισαγωγή στην Ελληνική Συνταγματική Ιστορία*, Αθήνα-Κομοτηνή: Α. Ν. Σάκκουλας, 1981.

Ν. Αλιβιζάτος, *Οι Πολιτικοί Θεσμοί σε Κρίση, 1922-1974. Όψεις της Ελληνικής Εμπειρίας*, Αθήνα: Θεμέλιο, 1983.

Γ. Σωτηρέλης, *Σύνταγμα και Εκλογές στην Ελλάδα 1864-1909. Ιδεολογία και Πράξη της Καθολικής Ψηφοφορίας*, Αθήνα: Θεμέλιο, 1991

(605) ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΙ ΦΕΜΙΝΙΣΤΙΚΗ ΘΕΩΡΙΑ (Α)

Μ. Παντελίδου-Μαλούτα

Στόχο του μαθήματος αποτελεί η διερεύνηση της εισφοράς της φεμινιστικής θεωρίας στην πολιτική ανάλυση, με επίκεντρο την κριτική στον εγγενή ανδροκεντρισμό που την χαρακτηρίζει και την κατάδειξη των άρρητων θεωρητικών παραδοχών στις οποίες στηρίζεται. Με σημείο αναφοράς το κυρίαρχο σύστημα σχέσεων των φύλων και τον χαρακτήρα της ιστορικής/κοινωνικής εμπειρίας των γυναικών (μεταβλητές που επιδρούν τόσο στη διαμόρφωση της ατομικής πολιτικής φυσιογνωμίας, όσο και στη δομή του πολιτικού συστήματος) επιχειρείται η διατύπωση ενός προτύπου ανάλυσης της πολιτικής πραγματικότητας απαλλαγμένου από σεξιστικές και ουσιοκρατικές προϋποθέσεις. Για την εξυπηρέτηση του παραπάνω στόχου οριοθετήθηκαν τρεις άξονες μελέτης:

Α) Πολιτική επιστήμη, κοινωνική θεωρία και γυναικεία πολιτικότητα.

Β) Φύλο και πολιτικές στάσεις, αντιλήψεις και συμπεριφορά.

Γ) Γυναικείο κίνημα: έκφραση της γυναικείας πολιτικότητας και παράγοντας της πολιτικής διαδικασίας.

Εργασίες:

Ιδιαίτερη βαρύτητα αποδίδεται στην εκπόνηση πρωτότυπης εργασίας και στην ενεργό συμμετοχή στο μάθημα.

Βιβλιογραφία:

Α)C.S.Gould, "Το Γυναικείο ζήτημα: Φιλοσοφία της απελευθέρωσης και απελευθέρωση της Φιλοσοφίας", *Υπατία*, 1, 1984, σσ. 21-55.

Χ.Ιγγλέση, *Πρόσωπα γυναικών, προσωπεία της συνείδησης*, Αθήνα: Οδυσσέας, 1990, σσ. 19-64.

Μ.Μαγγιώρου, "Ο λειτουργισμός στην πολιτική θεωρία και οι επιπτώσεις του στη γυναικεία καταπίεση", *Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών*, 57, 1985 σσ. 3-23.

Μ.Παντελίδου-Μαλούτα, "Γυναίκες και πολιτική / Γυναίκες και Πολιτική Επιστήμη: Η ανάπτυξη μιας φεμινιστικής πολιτολογικής θεώρησης", *Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών*, 65, 1987, σσ. 3-22.

Β)Μ.Παντελίδου-Μαλούτα, *Γυναίκες και πολιτική*, Αθήνα: Gutenberg, 1992.

Μ.Παντελίδου-Μαλούτα, "Γυναικείο ζήτημα και κράτος πρόνοιας", στο, *Προβλήματα ανάπτυξης του κράτους πρόνοιας στην Ελλάδα*, Αθήνα: Εξάντας, 1988, σσ. 183-220.

Γ)Ε.Αβδελά και Α.Ψαρρά, *Ο φεμινισμός στην Ελλάδα του μεσοπολέμου*, Αθήνα: Γνώση, 1985, ιδιαίτερα σσ. 13-97.

Ε.Βαρίκα, *Η εξέγερση των κυριών. Η γένεση μιας φεμινιστικής συνείδησης στην Ελλάδα 1833-1907*, Αθήνα, Ίδρυμα Έρευνας και Παιδείας της Εμπορικής Τράπεζας της Ελλάδος, 1987, ιδιαίτερα σσ. 205-279.

Ε.Βαρίκα, "Αντιμέτωπες με τον εκσυγχρονισμό των θεσμών: Ένας δύσκολος φεμινισμός", στο, *Η Ελλάδα των γυναικών*, Αθήνα: Εναλλακτικές Εκδόσεις, 1992, σσ. 67-80.

(608) ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ (Δ)

Κ. Σπανού

Εξετάζονται οι βασικές παραδοχές της συγκριτικής ανάλυσης και αναλύονται οι έννοιες ανάπτυξη-υπανάπτυξη, εκσυγχρονισμός. Στη συνέχεια αναλύεται το πολιτικο-διοικητικό σύστημα επι μέρους κρατών (ΗΠΑ, Μ. Βρετανία, Γαλλία, Γερμανία). Τα θέματα προσεγγίζονται από τη σκοπιά των σχέσεων Διοίκησης και Πολιτικής της οργάνωσης της δημοσιούπαλληλίας, των σχέσεων μεταξύ κεντρικών και περιφερειακών υπηρεσιών, των διαφόρων βαθμών συγκέντρωσης και αποκέντρωσης, των συστημάτων τοπικής αυτοδιοίκησης, των σχέσεων διοίκησης και οικονομίας και διοίκησης και κοινωνίας.

Βιβλιογραφία:

Γ.Τimsit, *Διοικήσεις και Κράτη. Συγκριτική Μελέτη*, Αθήνα: Ελληνικές Πανεπιστημιακές Εκδόσεις, 1989.

P.Allum, *State and Society in W. Europe*, Polity Press, 1995.

F.Heady, *Public Administration. A Comparative Perspective*, Prentice Hall, 1966.

J.Pierre (ed.), *Bureaucracy in the Modern State. An Introduction to Public Administration*, Edward Elgar, 1995.

J.A.Chandler (ed.), *Comparative Public Administration*, Routledge, 2000.

J.A.Chandler (ed.), *Συγκριτική Δημόσια Διοίκηση*, Αθήνα: Παπαζήσης.

(619) ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΙ ΘΕΩΡΙΑ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ (Α)

Κ. Δοξιάδης

Θα εξετασθούν ορισμένα από τα σημαντικότερα θεωρητικά ρεύματα του εικοστού αιώνα που ασχολούνται με τον πολιτισμό όπως η ψυχανάλυση (Sigmund Freud), ο στρουκτουραλισμός (Claude Levi-Strauss), η Σχολή της Φρανκφούρτης (Theodor Adorno και Max Horkheimer), ο T.S.Eliot και ο Michel Foucault. Θα διερευνηθούν οι εννοιολογικές σχέσεις του πολιτισμού με την ιδεολογία και την εξουσία, καθώς και οι δυνατότητες ενεργοποίησης των παραπάνω θεωριών στο πεδίο της ανάλυσης συγκεκριμένων πολιτισμικών και ιδεολογικών φαινομένων, με έμφαση ιδίως σε ζητήματα σεξουαλικότητας και εθνικισμού.

Βιβλιογραφία:

Κύρκος Δοξιάδης, *Κοινωνία, Ιδεολογία, ηθική*, Αθήνα : Πλέθρον, 2001

T:S: Eliot, *Σημειώσεις για τον Ορισμό της Κουλτούρας*, Αθήνα : Πλέθρον, 1980

Μισελ Φουκώ, *Ιστορία της Σεξουαλικότητας, Ι: Η Δίψα της Γνώσης*, Αθήνα: Ράππας, 1982.

Σιγκμουντ Φρουτ, *Ο Πολιτισμός Πηγή Δυστυχίας*, Αθήνα :Επίκουρος, 1994

Μαξ Χορκχάιμερ και Τέοντορ Αντόρνο, *Ηδιαλεκτική του Διαφωτισμού*, Αθήνα Υψιλον, 1986.

Claude Levi -Strauss, *Μύθος και Νόημα*, Αθήνα :Καρδαμίτσας, 1986.

(620) ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΕΞΟΥΣΙΑ (Α)

Κ. Δοξιάδης

Ζητήματα ιδεολογίας και του ευρύτερου πεδίου των διαπλοκών επικοινωνίας και εξουσίας. Η επικοινωνία, ο λόγος και το υποκείμενο. Οι διαφορές μεταξύ μορφών λόγου (κινηματογραφικού, τηλεοπτικού, γραπτού, προφορικού) ως προς την αφηγηματικότητα και το υποκείμενο. Η έννοια της ταύτισης στα διαφορετικά μέσα επικοινωνίας. Ο ρόλος της φωνής, του σώματος και του βλέμματος. Η κριτική της φωνολογιστικής ή λογο-κεντρικής αντίληψης της γραφής και της ψυχολογιστικής αντίληψης της επικοινωνίας.

Βιβλιογραφία:

Κ.Δοξιάδης, *Ιδεολογία και Τηλεόραση: Για τη Διασκευή ενός Μυθιστορήματος*, Αθήνα: Πλέθρον, 1993.

Κ.Δοξιάδης, *Εθνικισμός, Ιδεολογία, μέσα μαζικής επικοινωνίας*, Αθήνα: Πλέθρον, 1995.

Κ.Δοξιάδης, *Μορφές Λόγου και Επικοινωνία* (πανεπιστημιακές σημειώσεις), Πανεπιστήμιο Αθηνών, 1989.

(629) ΕΙΔΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ (Δ)

Ν. Χλέπας

Το μάθημα εστιάζεται κάθε χρόνο σε μια επίκαιρη θεματική ενότητα η οποία παρουσιάζεται αναλυτικά. Αναδεικνύονται κυρίως προβληματικές σχετικές με την εφαρμοσμένη τοπική πολιτική και τις βασικές παραμέτρους της οργάνωσης και λειτουργίας του τοπικού πολιτικού διοικητικού συστήματος.

Σκοπός του μαθήματος είναι η εξειδίκευση των φοιτητών στις ιδιαιτερότητες του τοπικού πολιτικού και διοικητικού συστήματος και της δημοτικής πολιτικής. Ειδικότερα, επιδιώκεται η εξοικείωσή τους με τις νέες εκσυγχρονιστικές τάσεις και τις μεταρρυθμιστικές πολιτικές της τοπικής αυτοδιοίκησης στις ευρωπαϊκές χώρες καθώς και με τη θέση του τοπικού πολιτικού και διοικητικού συστήματος στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής ενοποίησης.

Βιβλιογραφία:

Δ. Κατσούλης, *Η Ανεκπλήρωτη Αυτοδιοίκηση*, Αθήνα-Κομοτηνή: Α. Ν. Σάκκουλας, 1993.

Ν.-Κ.Χλέπας, *Η Πολυβάθμια Αυτοδιοίκηση. Θεωρητικές Αναζητήσεις και Θεσμικές Μεταμορφώσεις*, Αθήνα-Κομοτηνή: Α. Ν.Σάκκουλας, 1994.

Κ.Σπανού, Α. Ρήγου, Μ. Σπουρδαλάκη (επιμ.), *Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση. Προσδοκίες και Προοπτικές*, Αθήνα-Κομοτηνή: Α. Ν. Σάκκουλας, 1997.

Ν.-Κ.Χλέπα (επιμ.), *Προοπτικές της Τοπικής Δημοκρατίας*, Αθήνα-Κομοτηνή: Α. Ν. Σάκκουλας, 1998.

(634) ΕΙΔΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ (Γ)

Θ. Βερέμης, Κ. Υφαντής

Εξετάζονται τα Βαλκάνια με παράλληλη προσέγγιση του φαινομένου του Εθνικισμού.

Βιβλιογραφία:

Γ. Βαληνάκης, *Με όραμα και πρόγραμμα*, Θεσσαλονίκη: Παρατηρητής, 1997

Εθνική Ταυτότητα και Εθνικισμός στη Νεότερη Ελλάδα, Αθήνα: ΜΙΕΤ, 1997.

(641) ΘΕΣΜΟΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ ΣΕ ΔΙΕΘΝΕΣ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ (Δ)

Ι. Τασόπουλος

Στο πλαίσιο του προσφερόμενου μαθήματος εξετάζονται οι ακόλουθες θεματικές: Η σύγχρονη (φιλοσοφική και νομική) έννοια του κράτους δικαίου. Η αρχή της νομιμότητας και το δικαίωμα δικαστικής προστασίας. Η κοινοτική, συνταγματική και διεθνής κατοχύρωση του ενλόγου δικαιώματος. Ο θεσμός του Κοινοτικού Διαμεσολαβητή. Ο μηχανισμός δικαστικής προστασίας του πολίτη στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού κοινοτικού δικαίου και της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Τα ένδικα βοηθήματα της διοικητικής δικαιοσύνης ως άκρα όρια και έκφραση της αρχής της νομιμότητας.

Βιβλιογραφία:

Πρ. Δαγτόγλου, *Διοικητικό Δικονομικό Δίκαιο*, Αθήνα-Κομοτηνή: Α. Ν. Σάκκουλας, 1994.

Πρ. Παυλόπουλος, *Η Συνταγματική Κατοχύρωση της Αιτήσεως Ακυρώσεως*, Αθήνα-Κομοτηνή: Α. Ν. Σάκκουλας, 1982.

Πρ. Παυλόπουλος, *Εγγυήσεις του Δικαιώματος Δικαστικής Προστασίας στο Ευρωπαϊκό Κοινοτικό Δίκαιο*, Αθήνα-Κομοτηνή: Α. Ν. Σάκκουλας, 1993.

Επ. Σπηλιωτόπουλος, *Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου*, τ. ΙΙ, Αθήνα-Κομοτηνή: Α. Ν. Σάκκουλας, 2002.

Γ. Παπαδημητρίου, *Ο χάρτης Θεμελιωδών Διακωμάτων. Σταθμός στη Θεσμική ωρίμανση της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, Παπζήσης: 2001

(659) ΕΠΙΣΤΗΜΟΛΟΓΙΑ (Α)

Γ. Κουζέλης

Στο μάθημα αυτό:

- α. Παρουσιάζονται και αναλύονται τα βασικά ερωτήματα που σχετίζονται με το αντικείμενο, το χαρακτήρα, την παραγωγή και την αλλαγή της επιστημονικής γνώσης.
- β. Μέσα από τη μελέτη του ιδιαίτερου αντικειμένου της επιστημολογίας εξετάζεται η σύνδεση φιλοσοφικών και μεθοδολογικών επιλογών.
- γ. Αναπτύσσονται και σχολιάζονται οι κύριες θέσεις των διαφορετικών επιστημολογικών ρευμάτων, οργανωμένες γύρω από τα ζητήματα που αναφέρονται στα χαρακτηριστικά της επιστήμης: επαγωγή ή παραγωγή; - επαλήθευση ή διάψευση; - εμπειρία ή θεωρία; - συνεχής πρόοδος ή ρήξεις; -

αντικειμενικότητα ή υποκειμενισμός; - μέθοδος ή αναρχία; - φιλοσοφία, ιστορία ή κοινωνιολογία της επιστήμης; Θεωρία μόνο των φυσικών ή και των κοινωνικών επιστημών;

- δ. Εξετάζονται συγκριτικά οι τοποθετήσεις του λογικού θετικισμού, του κριτικού και του εφαρμοσμένου ορθολογισμού, του ιστορισμού και του κονστρουκτιβισμού.
- ε. Αναλύονται τα ιδιαίτερα επιστημολογικά και μεθοδολογικά χαρακτηριστικά των κοινωνικών επιστημών και εξετάζονται τα προβλήματα που συνδέονται με την κατανόηση και τις αξίες στις επιστήμες αυτές.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία:

- A. F. Chalmers, *Τι είναι αυτό που το λέμε επιστήμη;*, Ηράκλειο 1994, Παν. Εκδ. Κρήτης.
- R. Harré, *Επιστημονική Σκέψη 1900-1960*, Αθήνα: ΜΙΕΤ, 1982.
- B. Κάλφας, *Επιστημονική πρόοδος και ορθολογικότητα: προς μια ρεαλιστική ανασυγκρότηση της σύγχρονης επιστημολογίας*, Αθήνα: νήσος, 1997.
- Γ. Κουζέλης (επιμ.), *Επιστημολογία. Κείμενα*, Αθήνα: νήσος, 1993.
- Γ. Κουζέλης και Κ. Ψυχοπαίδης (επιμ.), *Επιστημολογία των κοινωνικών επιστημών, Κείμενα*, Αθήνα: νήσος, 1994.
- J. Losee, *Φιλοσοφία της επιστήμης. Μια ιστορική εισαγωγή*, Θεσσαλονίκη: Βάνιας, 1991.

(689) ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ ΚΑΙ ΜΕΙΟΝΟΤΗΤΕΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ (Γ)

A. Κόντης

Η γεωγραφία των ιστορικών μειονοτήτων στην Ευρώπη σήμερα. Ιστορικές μειονότητες και Διεθνές Δίκαιο. Το σύγχρονο μεταναστευτικό πρότυπο στην Ευρώπη: χώρες προέλευσης και προορισμού. Αίτια των ενδοευρωπαϊκών και των διεθνών μεταναστευτικών κινήσεων, προσδιοριστικοί παράγοντες της μετανάστευσης - οικονομικά μοντέλα μετανάστευσης Επιπτώσεις της μετανάστευσης για τη χώρα εγκατάστασης τη χώρα προέλευσης και τους ίδιους τους μετανάστες. Πολιτική ενσωμάτωσης των χωρών εγκατάστασης. Πολιτική παλιννόστησης των χωρών προέλευσης. Πολιτική Ευρωπαϊκής Ένωσης μειονοτήτων μεταναστών διακινουμένων προσώπων πολιτών χωρών-μελών.

Βιβλιογραφία:

- Λ. Μουσούρου, *Μετανάστευση και Μεταναστευτική Πολιτική στην Ελλάδα και την Ευρώπη*, Αθήνα, 1991.
- Γ. Διακοφωτάκης, *Περί μειονοτήτων*, Αθήνα: Αντ. Σάκκουλας, 2001.
- R. Cohen, *Παγκόσμια Διασπορά*, Αθήνα: Παπαζήσης, 2003.
- St. Castles, M. Miller, *The Age of Migration*, New - York: Palgrave-Macmillan, 2003.

(690) ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΔΙΕΘΝΩΝ ΔΙΕΝΕΞΕΩΝ (Γ)

Π. Βαρβαρούσης

Το μάθημα καλύπτει τρία επίπεδα μελέτης: αρχικά , εξετάζει τις θεωρητικές και μεθοδολογικές προτάσεις (εμπειρική-αναλυτική, κανονιστική, ορθολογική), με τις οποίες ο ερευνητής προσεγγίζει καταστάσεις κρίσεων και διενέξεων. Στη συνέχεια,

δίνει έμφαση στον πραξολογικό χαρακτήρα των συγκρούσεων και , συγκεκριμένα στους τρόπους επίλυσης διακρατικών διαφορών, καθώς και τις πολιτικές που διαμορφώνονται από τα ενδιαφερόμενα μέρη κυρίως σε διαπραγματευτικές διαδικασίες. Τέλος μελετώνται πρακτικά παραδείγματα από τη σύγχρονη διεθνή πολιτική και προβάλλονται συγκριτικές αναλύσεις σχετικά με τα αίτια που συμβάλλουν στην κλιμάκωση ή αποκλιμάκωση των συγκρούσεων. Στα πλαίσια αυτά εξετάζεται και η ελληνοτουρκική διαμάχη, καθώς και το Κυπριακό.

Βιβλιογραφία:

- Z. Brezinski, *Η Μεγάλη Σκακιέρα*, Αθήνα: Νέα Σύνορα-Λιβάνης, 1997.
Π. Βαρβαρούσης, *Η Στρατηγική των Παιγνίων. Συνεργασία και Σύγκρουση στις Διεθνείς Σχέσεις*, Αθήνα: Παπαζήσης, 1998.
Α. Ηρακλείδης / Γ. Κωστάκος / Χ. Φραγκονικολοπουλος: *Διεθνείς διενέξεις. Αντιμετώπιση και Επίλυση*: Σιδέρης, 1994.
Σ. Χάντινγκτον: *Η Σύγκρουση των Πολιτισμών και ο Ανασχηματισμός της Παγκόσμιας Τάξης*: Terzobooks, 1998.
Π. Χόλμπρουκ: *Τερματίζοντας έναν πόλεμο*: Ελληνικά Γράμματα, 1998.

(691) ΣΥΓΧΡΟΝΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ (Γ)

Κ. Υφαντής

Στο κατώφλι του 21ου αιώνα, η Ελλάδα συμμετέχοντας σε μια ομάδα αναπτυσσόμενων οικονομιών και εδραιωμένων δημοκρατιών, όπως είναι οι υπόλοιπες χώρες που απαρτίζουν την Ευρωπαϊκή Ένωση και τη Δυτικοευρωπαϊκή Ένωση, καλείται να προχωρήσει σε μια συνολική προσέγγιση προβλημάτων, προκλήσεων και επιλογών. Στο πλαίσιο του μαθήματος "Σύγχρονα Προβλήματα Ελληνικής Εξωτερικής Πολιτικής" θα μελετηθούν νηφάλια και από διαφορετικές οπτικές γωνίες, ειδικά θέματα της Ελληνικής εξωτερικής πολιτικής που αναφέρονται στο πολιτικο-διπλωματικό και οικονομικό επίπεδο όσο και στο στρατιωτικό πεδίο.

Επιπλέον των διδακτικών ωρών θα διοργανώνονται και ειδικές συναντήσεις με κορυφαίους Έλληνες πολιτικούς, διπλωματικούς, δημοσιογράφους και στρατιωτικούς.

Βιβλιογραφία:

- Θ.Κουλουμπής - Σ. Ντάλης, *Η Ελληνική Εξωτερική Πολιτική στο Κατώφλι του 21^{ου} αιώνα*, Αθήνα: Παπαζήσης, 1997.
Θ.Κουλουμπής - Θ. Βερέμης, *Ελληνική Εξωτερική Πολιτική. Διλήμματα μιας νέας εποχής*, Αθήνα: Ι. Σιδέρης, ΕΛΙΑΜΕΠ, 1997.
Σ.Χάντινγκτον, *Η Σύγκρουση των πολιτισμών και ο ανασχηματισμός της Παγκόσμιας τάξης*, Αθήνα: Terzobooks, 1998.
Z.Birzevinski, *Η μεγάλη σκακιέρα. Η αμερικανική υπεροχή και οι γεωστρατηγικές της επιταγές*, Αθήνα: Νέα Σύνορα, 1998.
Π.Χόλμπρουκ, *Τερματίζοντας έναν πόλεμο*, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, 1998.
Σ.Ντάλης, (εισ.-επιμ.), *Από το Μάαστριχτ στο Άμστερνταμ*, Αθήνα: Ι. Σιδέρης, 1998.

(695) ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΠΡΑΚΤΙΚΗ (Γ)

Κ.Υφαντής

Στο πλαίσιο του μαθήματος αυτού εξετάζονται οι βασικές αρχές της διπλωματικής πρακτικής των κρατών με έμφαση στις κλασικές αλλά και στις σύγχρονες μορφές διπλωματικής πρακτικής. Πέρα από την κατανόηση των βασικών εννοιών και θεωριών που ορίζουν τη διπλωματική πρακτική θα αναλυθούν συγκεκριμένα παραδείγματα, "case studies" εξωτερικής πολιτικής και διπλωματίας, κυρίως χωρών της Ν.Α. Ευρώπης.

Βιβλιογραφία:

Edward Azar, John W. Burton, *International conflict. Resolution - Theory and Practice.*

Jonathan M. Roberts, *Decision - Making during Interational Crises.*

Jacob Bercovitch (ed.), *Resolving International Conflict - The Theory and Practice of Mediation.*

(698) ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΒΑΣΕΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ (Δ)

Ι. Υφαντόπουλος

Στόχος του μαθήματος είναι να ευαισθητοποιήσει τον φοιτητή στη χρήση των ηλεκτρονικών υπολογιστών και στην αναζήτηση συγκριτικών ευρωπαϊκών στοιχείων που χρησιμοποιούνται ως κοινωνικοί δείκτες για την άσκηση κοινωνικής και οικονομικής πολιτικής στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Ειδική αναφορά γίνεται στη μεθοδολογία συλλογής και παρουσίασης των στατιστικών στοιχείων που αναφέρονται στη συμπεριφορά του καταναλωτή, στην απασχόληση, στην ικανοποίηση από την εργασία καθώς και από τη χρήση των κοινωνικών υπηρεσιών. Επιπλέον οι αντιλήψεις, οι στάσεις, οι απόψεις και οι υποκειμενικές εκτιμήσεις των Ευρωπαίων για επίλεκτα κοινωνικά θέματα όπως παιδεία, υγεία, κοινωνικός αποκλεισμός, κοινωνική δικαιοσύνη, κοινωνική και οικονομική ισότητα, συζητώνται και αναλύονται με συγκριτικά στοιχεία. Εξετάζονται οι ακόλουθες ευρωπαϊκές βάσεις δεδομένων:

1. European Community Household Panel (130.000 άτομα).
2. Έρευνα του εργατικού δυναμικού.
3. Έρευνα οικογενειακών προϋπολογισμών και
4. Ευρωβαρόμετρο.

Βιβλιογραφία:

Ι.Υφαντόπουλος, *Πληροφοριακά Συστήματα και Βάσεις Κοινωνικών Δεδομένων* (Πανεπιστημιακές παραδόσεις), Αθήνα, 2000.

Eurobarometer 1999, 2000, European Commission D.G. X.

Eurostat, *European Community Household Panel*, Luxemburg, Waves 1994, 1995, 1996.

(762) ΣΥΛΛΟΓΙΚΕΣ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΤΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ (Δ)

Α.Μητρόπουλος, Κ. Γκολομάζου-Τσιπά

Θεμελιώδης προβληματική του μαθήματος είναι η ανάλυση της πολιτικής των μισθών και των επιδομάτων στο δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα. Η συλλογική σύμβαση εργασίας (σ.σ.ε.), στα σύγχρονα ευρωπαϊκά κράτη, αποτελεί τον βασικό θεσμό-μηχανισμό καθορισμού των αποδοχών των δημοσίων και ιδιωτικών υπαλλήλων.

Η κατάρτιση των σ.σ.ε., τα είδη, το περιεχόμενο, η ισχύς, η λήξη (καταγγελία) των σ.σ.ε. στο ελληνικό Εργατικό Δίκαιο αποτελούν το βασικό περιεχόμενο του μαθήματος. Επίσης θα αναλυθεί και ο νέος θεσμός των σ.σ.ε. στη Δημόσια Διοίκηση και ο τρόπος καθορισμού των αποδοχών των δημοσίων υπαλλήλων καθώς και των υπηρετούντων στα Σώματα Ασφαλείας (αστυνομικών, πυροσβεστών, ειδικών σωμάτων).

Τέλος, τα σύγχρονα ρεύματα της συλλογικής αυτονομίας, οι συνδικαλιστικές οργανώσεις, το μέλλον των σ.σ.ε. και των αποδοχών των εργαζομένων, στα πλαίσια του νεοφιλελευθερισμού και μιας ολοένα και παγκοσμιοποιούμενης οικονομίας, αποτελεί βασικό πεδίο προβληματισμού στα πλαίσια του μαθήματος αυτού.

Βιβλιογραφία:

- Αλ.Καρακατσάνης, *Συλλογικό Εργατικό Δίκαιο*, Αθήνα-Κομοτηνή: Α.Ν.Σάκκουλας, 1992.
- Ιωαν.Κουκιιάδης, *Εργατικό Δίκαιο. Συλλογικές Εργασιακές Σχέσεις*, Θεσ-σαλονίκη: Σάκκουλας, τομ.1, 1997, τομ. 2, 1999.
- Γ.Ληξουριώτης, *Συλλογικές Εργασιακές Σχέσεις. Οι Κοινωνικοί Συνομιλητές στις Συλλογικές Διαπραγματεύσεις*, Αθήνα-Κομοτηνή: Α. Ν. Σάκκουλας, 1992.
- Γ. Μαυρογορδάτος, *Ομάδες Πίεσης και Δημοκρατία*, Αθήνα: Πατάκης, 2001.
- Αλ.Μητρόπουλος, *Θεωρητικά Ζητήματα του Συνδικαλιστικού Κινήματος*, Αθήνα-Κομοτηνή: Α. Ν. Σάκκουλας, 1989.
- Μ.Salamon, *Industrial Relations. Theory and Practice*, London-New York: Prentice Hall, 1998.

(702) ΠΡΟΤΥΠΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ (Γ)

Π. Καζάκος

Στη μεταπολεμική περίοδο αναδύθηκαν διαφορετικά πρότυπα οικονομίας και κοινωνικού κράτους (μοντέλα καπιταλισμού). Κάθε πρότυπο είναι προϊόν της ιστορίας: των συνθηκών στην αφετηρία, της οικονομικής ειδίκευσης, των πολιτικών συνασπισμών κ.λπ. Επίσης σε κάθε πρότυπο αντανακλάται μια διαφορετική ισορροπία ανάμεσα σε κράτος και αγορά, δημόσια και ιδιωτικά αγαθά, οικονομική αποτελεσματικότητα και κοινωνική δικαιοσύνη.

Έχουν προταθεί ποικίλες κατηγοριοποιήσεις των υπαρχόντων εθνικών προτύπων οικονομίας και κοινωνικού κράτους. Στις πιο εκλαϊκευμένες από αυτές διακρίνεται

- το "αγγλοσαξωνικό" (που βασίζεται στην ατομική επιτυχία),
- το "ρηνανικό" (της Γερμανίας και των Σκανδιναβικών Χωρών), που ευνοεί τη

- συλλογική επιτυχία και τη συναίνεση και
- το "ετατιστικό" (της Γαλλίας και της Ιταλίας).

Τα πρότυπα οικονομίας και κοινωνικού κράτους εξελίσσονται κάτω από την πίεση εξωτερικών διαταραχών και μονιμότερων αλλαγών στον διεθνή περίγυρο, όπως είναι οι μεταναστεύσεις, η κίνηση κεφαλαίων, οι νέες τεχνολογίες. Αλλαγές σημειώνονται στις λειτουργίες του κράτους, στην οργάνωση των επιχειρήσεων, στον ρόλο των οργανωμένων συμφερόντων των μισθωτών και των επιχειρηματιών κ.λπ.

- Στο μάθημα εξετάζονται, ανάμεσα σε άλλα,
- τα πρότυπα και οι ιδεολογικές βάσεις τους,
- οι τάσεις σύγκλισης και απόκλισης που εμφανίζουν,
- οι μεταβολές στους οικονομικούς θεσμούς και στις λειτουργίες του κράτους,
- οι αναζητήσεις νέων συμβιβασμών ανάμεσα σε συμφέροντα και βασικές αρχές ("νεοφιλελεύθερο σχέδιο", "τρίτος δρόμος" κ.α.).

Τέλος, επιχειρείται απάντηση στο ερώτημα τι αποδίδει η όλη συζήτηση για την κατανόηση της ελληνικής πραγματικότητας και της ευρωπαϊκής ενοποίησης!

Βιβλιογραφία:

- M.Albert, *Καπιταλισμός εναντίον καπιταλισμού*, Αθήνα: Γαλαίος, 1993.
C.Crouch, W. Streeck (eds): *Political economy of modern capitalism*, London: Sage, 1997.
G.Esping-Andersen, *The three worlds of capitalism*, Cambridge: Polity Press, 1990.
P.Hirst, Gr. Thompson, *Η παγκοσμιοποίηση σε αμφισβήτηση*, Αθήνα: Παπαζήσης 2000.
Π.Καζάκος, *Ανάμεσα σε κράτος και αγορά. Οικονομία και οικονομική πολιτική στη μεταπολεμική Ελλάδα 1944-2000*, Αθήνα: Πατάκης, 2001.
Ν.Μουζέλης, *Νεοελληνική κοινωνία. Όψεις υπανάπτυξης*, Αθήνα: Εξάντας, 1978.
L.Thurrow, *Το μέλλον του καπιταλισμού. Πώς οι σύγχρονες οικονομικές δυνάμεις διαμορφώνουν τον κόσμο του αύριο*, Αθήνα: Νέα Σύνορα, 1997.
D.Soskice, P. Hall, *Varieties of capitalism*, 2000.

(800) ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΣΥΓΚΛΙΣΗ: ΘΕΩΡΙΑ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΗ (Γ)

Α. Τσούκαλης

Α. Σκοπός και περιεχόμενο του μαθήματος

Το μάθημα αυτό μελετά την εξέλιξη του Ευρωπαϊκού ενωσιακού μοντέλου, με έμφαση στις διάφορες πτυχές της έννοιας της σύγκλισης (οικονομικής, πολιτικής, θεσμικής, κοινωνικής). Η εξέταση των φοιτητών γίνεται στη βάση μιας γραπτής εργασίας.

Β. Θεματικές Μαθημάτων

- I. Ευρωπαϊκό ενωσιακό μοντέλο (πολιτική οικονομία, διακυβέρνηση, κοινωνία).
- II. Ορισμοί και πτυχές της έννοιας της σύγκλισης (ονομαστική σύγκλιση, σύγκλιση πολιτικής, θεσμική σύγκλιση, σύγκλιση συμπεριφορών, πραγματική σύγκλιση).
- III. Σύγκλιση και ΟΝΕ (νομισματική πολιτική, δημοσιονομική πολιτική, άλλες πολιτικές).
- IV. Σύγκλιση και Διαρθρωτικά Ταμεία (οικονομική και κοινωνική συνοχή, κοινοτικές

- πολιτικές, εθνικά διαρθρωτικά μέτρα).
- V. Σύγκλιση και διεύρυνση (κριτήρια της Κοπεγχάγης, διαπραγματεύσεις, προοπτική).
- VI. Σύγκλιση και Ελλάδα (μακροοικονομικές πολιτικές και διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις).
- VII. Μεταβαλλόμενα όρια και πολυμορφία της Ευρωπαϊκής σύγκλισης.

Βιβλιογραφία:

- Ανδρικοπούλου, Ε. & Καυκαλάς, Γ. (επιμ.) *Ο Νέος Ευρωπαϊκός Χώρος. Η Διεύρυνση και η Γεωγραφία της Ευρωπαϊκής Ανάπτυξης*, Αθήνα: Θεμέλιο, 2000.
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Δεύτερη Έκθεση για την Οικονομική και Κοινωνική Συνοχή*, Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 2001.
- Τσούκαλης Λ., *What Kind of Europe?*, Oxford: Oxford University Press, 2003.
- Wallace, H. & Wallace, W. (επιμ.), *Policy - Making in the European Union*, Oxford: Oxford University Press (ιδιαίτερα τα Κεφάλαια 6, 8 και 9) , 2000.

(801) ΧΡΟΝΟΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΑ (Α)

Ι.Καυταντζόγλου

Κάθε κοινωνία έχει το χρόνο της, δημιουργεί αναπαραστάσεις, αντιλήψεις και ερμηνείες του. Σκοπός του μαθήματος είναι να διερευνηθούν η ποικιλία, η πολλαπλότητα και η ετερογένεια των μορφών του χρόνου ως κοινωνικό προϊόν, ως εργαλείο κοινωνικής αλληλόδρασης. Επιχειρείται η θεωρητική επισκόπηση της έννοιας του χρόνου ως στοιχείο συλλογικών παραστάσεων και αντιλήψεων. Εξετάζονται οι δυσκολίες τις οποίες συναντά η κοινωνική θεωρία για να εξηγήσει το χρόνο και συζητούνται κριτικά οι δυϊστικές επινοήσεις του κοινωνικού χρόνου. Παρουσιάζονται επίσης επιγραμματικά οι απόψεις περί χρόνου και τα αινίγματά του στη φυσική, σε αναζήτηση της πολλαπλότητάς του. Τέλος, εντοπίζονται οι διάφορες μορφές και ερμηνείες του κοινωνικού χρόνου σε επιλεγμένα λογοτεχνικά έργα.

Απαιτήσεις του μαθήματος: οι φοιτητές/τριες θα πρέπει να παρακολουθούν συστηματικά το μάθημα και να συμμετέχουν ενεργά σ'αυτό. Θα τους ζητηθεί -αντί για εξετάσεις- να παρουσιάσουν κείμενα ή να αναλάβουν εργασίες.

Βιβλιογραφία (ενδεικτική):

- Adams, B. *Time and Social Theory*. Cambridge, Polity Press, 1990
- Coveney, P. & Highfield, R. *Το βέλος του χρόνου. Η προσπάθεια της επιστήμης να λύσει το βαθύ μυστήριο του χρόνου*. Αθήνα: Κάτοπτρο, 1991
- Elias, N. *Time. An Essay*. Oxford: Blackwell, 1992
- Καυταντζόγλου, Ι. *Ο κύκλος και η γραμμή. Οψεις του κοινωνικού χρόνου*. Αθήνα: Εξάντας, 1995
- Lightman, A. *Τα όνειρα του Αϊνστάϊν. Μια νουβέλα για τη φύση του χρόνου*. Αθήνα: Κάτοπτρο, 1993

(816) ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ (Α)

Π. Βαλλιάνος

Εισαγωγή στη μελέτη των μεθοδολογικών και των θεωρητικών προβλημάτων που προκύπτουν από την προσπάθεια για την ερμηνευτική ανασυγκρότηση του ιστορικού γίνεσθαι από μια τελεολογική σκοπιά. Ο θετικισμός και το δόγμα για τη μεθοδολογική ενότητα της επιστήμης (Hempel, Nagel). Ο ιστορισμός και ο μεθοδολογικός χωρισμός των φυσικών επιστημών από τις "επιστήμες του ανθρώπου" (Windelband, Dilthey). Η μεθοδολογία της "ερμηνευτικής κατανόησης" και η "κοινωνιολογία της γνώσης" (Weber, Mannheim). Η αξιολογική κρίση στην ιστορία και το πρόβλημα του σχετικισμού. Κοινωνική νομοτέλεια και η ελευθερία των ιστορικών υποκειμένων. Ορόσημα στη φιλοσοφική αναπαράσταση του ιστορικού γίνεσθαι. Αυγουστίνος, Βίκο, Κοντορσέ, Χέγκελ.

Βιβλιογραφία:

R. Collingwood, *The Idea of History*, Oxford, 1946.

H.S. Hughes, *Consciousness and Society*, New York:Vintage, 1961.

K. Loewith, *Το νόημα στην Ιστορία*, Αθήνα: Γνώση, 1990.

H. Meyerhoff (ed.), *The Philosophy of History in Our Time*, New York: Doubleday, 1959.

K. Popper, *Η Ανοιχτή Κοινωνία και οι Εχθροί της*, Αθήνα: Δωδώνη, 1981.

W.H. Walsh, *Εισαγωγή στη Φιλοσοφία της Ιστορίας*, Αθήνα: Μ.Ι.Ε.Τ., 1985.

(818) ΕΙΔΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΔΙΚΑΙΟΥ: ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΤΟΥ ΟΗΕ. ΑΠΟ ΤΗ ΘΕΩΡΙΑ ΣΤΗΝ ΠΡΑΞΗ (Γ)

Ε. Δούση

Το μάθημα επικεντρώνεται στην ανάλυση του συστήματος του ΟΗΕ και ειδικότερα στη λειτουργία των οργάνων του, καθώς και των ειδικευμένων οργανώσεων. Χωρίζεται σε δύο μέρη. Στο πρώτο μέρος εξετάζεται η οργάνωση και η λειτουργία της Γενικής Συνέλευσης, του Συμβουλίου Ασφαλείας, του Οικονομικού και Κοινωνικού Συμβουλίου, της Γραμματείας και του Διεθνούς Δικαστηρίου, αναδεικνύοντας προβληματικές σχετικές με τη λειτουργία του ΟΗΕ τη μεταψυχροπολεμική εποχή, καθώς και με τη συζήτηση για την αναδιοργάνωση του οργανισμού. Μελετάται επίσης η σχέση του ΟΗΕ με τις ειδικευμένες οργανώσεις και εξετάζεται το έργο των τελευταίων.

Στο δεύτερο μέρος οι φοιτητές έχουν μια πρώτη επαφή με τον τρόπο λειτουργίας του ΟΗΕ στην πράξη, μέσα από τη συμμετοχή τους σε άσκηση προσομοίωσης επιτροπών που λειτουργούν στο πλαίσιο της Γενικής Συνέλευσης και ασχολούνται με επίκαιρα διεθνή θέματα (τρομοκρατία, ανθρώπινα δικαιώματα, προστασία του περιβάλλοντος, διεθνές εμπόριο και ανάπτυξη, κ.α). Συγκεκριμένα, οι φοιτητές αναλαμβάνοντας το ρόλο των διπλωματών, αντιπροσωπεύουν διάφορες χώρες σε συζητήσεις για επίκαιρα θέματα εγγεγραμμένα στην ημερήσια διάταξη της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών. Το μάθημα απαιτεί τακτική παρουσία και ενεργητική συμμετοχή.

Βιβλιογραφία:

Θ. Χριστοδουλίδη, Δ. Μπουραντώνη, *Ο ΟΗΕ στο Κατώφλι της Μεταψυχροπολεμικής*

Εποχής, Αθήνα: Σιδέρης, 1998

Πρωτογενές υλικό με βάση τις υποδείξεις των διδασκουσών

(820) ΝΕΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ (Δ)

Α. Μητρόπουλος

Το μάθημα επικεντρώνεται κυρίως στις ακόλουθες θεματικές ενότητες: Συνθήκη του Μaastricht και νέες εργασιακές σχέσεις. Λευκή Βίβλος. Κοινωνική Πολιτική και Οικονομική και Νομισματική Ένωση. Ευέλικτες ή ειδικές μορφές απασχόλησης (έκτακτη απασχόληση, μερική απασχόληση, εργασία κατ' οίκον κ.λπ.). Ευελιξία χρόνου εργασίας (υπερωρίες, βάρδιες, ωράρια εργασίας). Συστήματα αμοιβής των εργαζομένων (βασικά κριτήρια αμοιβής των εργαζομένων στις ιδιωτικές επιχειρήσεις και ΔΕΚΟ, κύριες παροχές, πρόσθετες παροχές, είδη πριμ, σύνδεση μισθού - παραγωγικότητας).

Εκπαίδευση, κατάρτιση προσωπικού.

Βιβλιογραφία:

Ρ. Blairrain και Ιωαν. Κουκιάδης, *Το Κοινωνικό Δίκαιο της Εργασίας*, Θεσσαλονίκη: Παρατηρητής, 1993.

Β. Γεωργακοπούλου και Γ. Κουζής, *Ευελιξίες και Νέες Εργασιακές Σχέσεις*, Αθήνα: ΙΝΕ/ΓΣΕΕ, 1996.

Χρ. Ιωάννου, *Ευρωπαϊκή Ενοποίηση και Εργασιακές Σχέσεις*, Αθήνα: Επιθεώρηση Εργασιακών Σχέσεων, 1996.

Αλ. Μητρόπουλος, *Εργασία και Συνδικάτα στη Μεταβιομηχανική Κοινωνία*, Αθήνα: Νέα Σύνορα - Α.Α. Λιβάνη, 1993.

Αλ. Μητρόπουλος, *Νεοφιλελευθερισμός και Υποβάθμιση της Εργασίας*, Αθήνα: Τολίδης, 1991.

J. Rifkin, *Το Τέλος της Εργασίας και το Μέλλον της*. Πρόλογος Ν. Κοτζιά, μεταφρ. Γ. Κοβαλένκο, Αθήνα: Νέα Σύνορα - Α.Α. Λιβάνη, 1996.

(900) Η ΑΘΗΝΑΪΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ (Α,Γ,Δ)

Γ. Θ. Μαυρογορδάτος

Το μάθημα εξετάζει τη γένεση και τους βασικούς θεσμούς της Αθηναϊκής δημοκρατίας, με επίκεντρο την Εκκλησία του Δήμου. Έχει τη μορφή σεμιναρίου. Απαιτεί δηλαδή τακτική παρουσία και ενεργητική συμμετοχή.

Βιβλιογραφία:

Μ. Β. Σακελλαρίου: *Η Αθηναϊκή Δημοκρατία*, Ηράκλειο: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, 1999.

(906) ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΗΠΑ: ΜΙΑ ΝΕΑ ΟΠΤΙΚΗ ΓΩΝΙΑ (Γ)

Θ. Βερέμης

Συνοπτική ιστορία των ΗΠΑ από το 1776 έως τις πρόσφατες εξελίξεις. Εξετάζονται τα συστατικά στοιχεία της αμερικανικής ιδεολογίας, ο φιλελεύθερος Λοκίανισμός, το αποστολικό πνεύμα του προτεσταντισμού και ο αμερικανικός πραγματισμός. Εξετάζονται ακόμα οι παράγοντες της εξωτερικής πολιτικής, η

εναλλαγή των δυο κομμάτων στην εξουσία, οι ομάδες πίεσης και οι σχέσεις της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής με την Ελλάδα.

Βιβλιογραφία:

Θ.Βερέμης: *ΗΠΑ: Από το 1776έως σήμερα*: Ι.Σιδέρης, 2003.

(925) ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΚΑΙ ΘΕΩΡΗΤΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΙΔΙΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ (Α)

Ομάδα διδασκόντων

Συντονισμός: Μ. Παντελίδου-Μαλούτα

Το μάθημα αυτό αποτελεί μέρος της προσπάθειας ευρωπαϊκής πανεπιστημιακής συνεργασίας που χρηματοδοτείται από την Ε.Ε., και εντάσσεται στο γενικότερο πλαίσιο πανεπιστημιακής συνεργασίας Socrates. Στο συγκεκριμένο πρόγραμμα, του οποίου η λειτουργία στο επίπεδο της διδασκαλίας άρχισε πειραματικά το εαρινό εξάμηνο 1998-99, συνεργάζονται τα πανεπιστήμια Αθηνών, Paris VIII, Middlessex και Stockholm, ενώ αναμένεται σύντομα και η συμμετοχή των Roma III και Valencia.

Η διδασκαλία του μαθήματος θα διασφαλιστεί από μέλη ΔΕΠ του Τμήματός μας, αλλά και από διδάσκοντες των συνεργαζόμενων πανεπιστημίων, ενώ θα διεξαχθεί ταυτόχρονα σε όλα τα συνεργαζόμενα πανεπιστήμια με κοινό περιεχόμενο, βιβλιογραφία και μεθόδους αξιολόγησης των φοιτητών.

Στόχο του μαθήματος αποτελεί η εξοικείωση των φοιτητών με ζητήματα της ιδιότητας του πολίτη, τόσο θεωρητικά όσο και εμπειρικά, που ανάγονται στη σύγχρονη κοινωνική πραγματικότητα, μέσω μιας διεπιστημονικής και διεθνικής προσέγγισης που εστιάζεται σε τρεις κατευθύνσεις: 1. Θεωρητικά και ιστορικά ζητήματα σχετικά με την έννοια και το περιεχόμενο της ιδιότητας του πολίτη. 2. Μελέτη ειδικών περιπτώσεων που ανάγονται στην προβληματική της ιδιότητας του πολίτη σε διαφορετικές χώρες. 3. Σύγχρονη προβληματική της ιδιότητας του πολίτη που συνδέεται με την διαδικασία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης (ζητήματα φύλου, μειονότητες, εθνικισμοί, κ.ά.).

Η πλούσια βιβλιογραφία που απαιτείται για τη συμμετοχή στο μάθημα αυτό, κείμενα και μελέτες, θα διανεμηθεί κυρίως υπό μορφή φωτοτυπιών στο "φάκελο ύλης" του μαθήματος.

(904) ΤΟ ΕΘΝΟ-ΚΡΑΤΟΣ ΚΑΙ Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ (Γ)

Σ. Βέρνυ

Κεντρικό ερώτημα του μαθήματος είναι εάν η διαδικασία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, σε μία εποχή παγκοσμιοποίησης, αποδυναμώνει ή ενισχύει το έθνο-κράτος. Το μάθημα αναλύει τους ποικίλους τρόπους με τους οποίους η οικονομική και πολιτική ολοκλήρωση και η συνεχής εμβάθυνσή της επηρεάζουν τις λειτουργίες του έθνο-κράτους και τη σχέση κράτους-πολίτη. Ειδική έμφαση δίνεται στις επιπτώσεις της ολοκλήρωσης στην εθνική κυριαρχία και τη δημοκρατία. Στο επίκεντρο βρίσκεται ο όρος «εξευρωπαϊσμός», οι έννοιες, οι μηχανισμοί και τα αποτελέσματά του. Αντικείμενο μελέτης αποτελούν όχι μόνο τα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλά και τα υποψήφια μέλη. Το μάθημα έχει σεμιναριακό χαρακτήρα και απαιτεί την ενεργή συμμετοχή των φοιτητών. Προσφέρει στους συμμετέχοντες τη δυνατότητα να

διεξάγουν μία ατομική έρευνα, η οποία εντάσσεται σε ένα ευρύτερο συλλογικό πλαίσιο.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία:

- D. Dunkerley, L. Hodgson, S. Konopacki, T. Spytbey και A. Thompson, *Changing Europe: Identities, Nations and Citizens*, Λονδίνο : Routledge, 2002.
- Π.Κ. Ιωακειμίδης (1997), *Ελλάδα και Ευρωπαϊκή Ένωση : Οι Επιπτώσεις από τη Συμμετοχή στην Ενοποιητική Διαδικασία*, Θεμέλιο.
- K. Featherstone και C. Radaelli (επιμελ.) *The Politics of Europeanization Oxford University Press*, 2003.
- (P.J. Kubiček (επιμελ.), *The European Union and Democratization* (Routledge), 2003.
- D. Phinnemore, *Association: Stepping-stone or Alternative to EU Membership* (Sheffield University Press), 1999.

(905) ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑ (Γ)

Κ. Υφαντής

Το μάθημα συζητά και αναλύει την Αμερικανική Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφάλειας από το 1945 μέχρι σήμερα. Πρόκειται για μία κατά το δυνατόν ολοκληρωμένη εισαγωγή στην μεταπολεμική Αμερικανική εξωτερική πολιτική. Προσπαθεί να απαντήσει σε ερωτήματα-κλειδιά: Ποιος διαμορφώνει και, γενικά, ποιος συμμετέχει στον σχεδιασμό και την υλοποίηση της Αμερικανικής Εξωτερικής Πολιτικής; Γιατί; Υπό ποια παράδοση; Υπό ποιους όρους δημοκρατικού ελέγχου; Σε ποιο διεθνές περιβάλλον, κάθε φορά; Σε αυτό το πλαίσιο, εξετάζονται μεταξύ άλλων: Η στρατηγική της «Ανάσχεσης», οι Προεδρικές πολεμικές εξουσίες, οι ρεαλιστικές επιλογές και οι «ιδεαλιστικές» προσδοκίες του αμερικανικού «κατεστημένου», η κρίση των πυραύλων της Κούβας, το Βιετνάμ, οι επεμβάσεις στον Παναμά, στον Περσικό Κόλπο, την Γιουγκοσλαβία, κλπ. Επίσης η αμερικανική πολιτική στη Μέση Ανατολή και γενικά ο Αμερικανικός επεμβατισμός και οι στρατηγικές απεμπλοκής.

Το μάθημα έχει σεμιναριακό χαρακτήρα, με υποχρεωτική συμμετοχή των φοιτητών μέσω θεματικών παρουσιάσεων. Η άριστη γνώση της αγγλικής γλώσσας είναι απαραίτητη ουσιαστική προϋπόθεση για την επιτυχή παρακολούθηση του μαθήματος. Η αξιολόγηση των φοιτητών βασίζεται στην συμμετοχή τους στο μάθημα, σε μία γραπτή εργασία 5-6,000 λέξεων με πλήρεις βιβλιογραφικές αναφορές και παραπομπές σε άλλες πηγές, καθώς και σε τελική γραπτή εξέταση.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία:

- Παπασωτηρίου Χαράλαμπος, *Αμερικανικό Πολιτικό Σύστημα και Εξωτερική Πολιτική 1945-2002*, Αθήνα: Ποιότητα, 2002.
- Αρβανιτόπουλος Κωνσταντίνος, *Η Αμερικανική Εξωτερική Πολιτική Μετά τον Ψυχρό Πόλεμο: Ιδεολογικά Ρεύματα*, Αθήνα: Ποιότητα, 2000.
- Chase Robert, Hill, Emily & Kennedy, Paul (επιμ.) *Τα Κομβικά Κράτη και η Εξωτερική Πολιτική των ΗΠΑ*, Αθήνα: Παπαζήσης, 2001.
- Χατζηβασιλείου Ευάνθης, *Εισαγωγή στην Ιστορία του Μεταπολεμικού Κόσμου*, Αθήνα: Πατάκης, 2001.
- Βαληνάκης Γιάννης, Μπότσιου Κωνσταντίνα, *Διεθνείς Σχέσεις και Στρατηγική στην Πυρηνική Εποχή*, Θεσσαλονίκη: Παρατηρητής, 2000.

(907) ΔΙΟΙΚΗΣΗ, ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗ (Δ)

Α. Μακρυδήτρης, Μ. Σταυρόπουλου

Στόχος του μαθήματος είναι η διερεύνηση των πιο σύγχρονων - και ενδεχομένως πειραματικών - μορφών εκπαίδευσης και ανάπτυξης καθώς και οι πολλαπλές αλληλεπιδράσεις ανάμεσα στην εκπαιδευτική και διοικητική λειτουργία. Εξετάζεται επίσης η επίδραση διαφόρων μορφών τέχνης (ιδιαίτερα, της λογοτεχνίας και της μουσικής) στους χώρους της εκπαίδευσης και της διοίκησης με εστίαση σε ορισμένες κομβικές διαδικασίες και σημεία ευαισθητοποίησης (όπως είναι οι μαθησιακές πρακτικές, οι μέθοδοι υποκίνησης προσωπικού κ.τ.λ.). Θεωρητικό σημείο εκκίνησης αποτελεί μια προσέγγιση η οποία αντιλαμβάνεται την ανθρώπινη προσωπικότητα ως όλον (σε προδιάθεση εναρμόνισης με την φυσική και κοινωνική πραγματικότητα), στο οποίο συμμετέχουν με αντίστοιχη βαρύτητα οι νοητικές, αισθητηριακές και συναισθηματικές ανάγκες.

Το μάθημα απαιτεί ενεργητική παρουσία, μελέτη βιβλιογραφίας, συγγραφή εργασίας ή συμμετοχή σε ερευνητική ομάδα

Βιβλιογραφία:

Εντγκαρ Μορέν, *Οι εφτά γνώσεις κλειδιά για την παιδεία του μέλλοντος*, Αθήνα: Εκδόσεις του Εικοστού Πρώτου, 2000.

John Prior, *Εκπαίδευση και Ανάπτυξη*, Αθήνα: «Ελλην» Γ. Παρίκος & ΣΙΑ Ε.Ε., 1998.

Ελληνικό Σχολείο και Πολιτισμός στην Προοπτική του 21^{ου} αιώνα, Κείμενα Συνεδρίου, Αθήνα: Child Services ΕΠΕ, 2001.

Carl Rogers, *On Becoming a Person*, Boston: Houghton Mifflin Company, 1961.

Σημειώσεις και επιλεγμένα άρθρα θα προστεθούν στο «φάκελο ύλης».

(908) ΦΕΜΙΝΙΣΤΙΚΗ ΘΕΩΡΙΑ ΚΑΙ ΠΡΑΞΗ (Α)

Επιστημονική Ευθύνη και διδασκαλία: Καθηγήτρια Μ. Παντελίδου Μαλούτα

Συνδιδασκαλία: Δρ Γ. Αθανασάτου

Συμμετοχή στη διεξαγωγή του μαθήματος: Υποψ. Διδ. Α. Γιαννάτου, Υποψ. Διδ. Δ. Σαμίου

Εισαγωγικό μάθημα που στοχεύει να φέρει σε επαφή τους/τις φοιτητές/τριες με την ιστορία του γυναικείου κινήματος με ειδική αναφορά στην Ελλάδα, τη σύγχρονη φάση στην οποία βρίσκεται και τα διαφορετικά ρεύματα που χαρακτηρίζουν σήμερα το φεμινισμό. Παράλληλα επιδιώκει να τους/τις εξοικειώσει με την εξελισσόμενη φεμινιστική θεωρία, τις κεντρικές διενέξεις στο εσωτερικό της, και τα σύγχρονα διακυβεύματα της φεμινιστικής πολιτικής. Ιδιαίτερη έμφαση αποδίδεται στη διερεύνηση της λογικής που διέπει αιτήματα και πολιτικές που προοδευτικά υιοθετούνται σε χώρες της ΕΕ, όπως αυτά που αναφέρονται στην ισάριθμη εκπροσώπηση (parité) και τις ποσοτώσεις, καθώς και κριτική αξιολόγηση κεντρικών πολιτικών της ΕΕ για την καταπολέμηση της ανισότητας του φύλου μέσω της ενσωμάτωσης της σχετικής διάστασης σε όλες τις πολιτικές (mainstreaming), που

Θεωρείται ότι αποτελούν νίκη των φεμινιστριών.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία:

Βαρίκα, Ε., 2000, *Με διαφορετικό πρόσωπο*, Αθήνα, Κατάρτι, ιδιαίτερα, σσ.293-410.

Αβδελά, Ε., Ψαρρά, Α., (επιμ.) 1985, *Το γυναικείο κίνημα στην Ελλάδα του μεσοπολέμου*, Αθήνα, Γνώση.

Δίμη, τχ.6 (1993), ιδιαίτερα τα άρθρα των:

Βοσκ, Γ.,1993, «Πέρα από τις διχοτομίες: Προοπτικές στην ιστορία των γυναικών».

Αβδελά,Ε.,1993, «Ιστορία των γυναικών ιστορία του φύλου».

Ψαρρά, Α.,1993, «Φεμινισμός: η λέξη, ο χρόνος, οι σημασίες».

Αγκασένσκι, Σ., 2000, *Πολιτική των φύλων*, Αθήνα, Πόλις.

Αθανασάτου, Γ., 1995, «Η επανεμφάνιση φεμινιστικών διεκδικήσεων στη μεταδικτατορική Ελλάδα και η άσκηση πολιτικών του κράτους», στο, Σπανού Κ. (επιμ.), *Κοινωνικές διεκδικήσεις και κρατικές πολιτικές*, Αθήνα, Σάκκουλας, σσ. 295-307.

Κονδύλη, Μ. Ψαρρά, Α, 1989, «Πολιτική, φύλο, γυναικεία πολιτική», *Δίμη*,τχ. 4 (1989), σσ. 13-18.

Παντελίδου Μαλούτα, Μ., 1995/96, «Για τον φεμινισμό της κρίσης», *Δίμη*, τχ.8 (1995/96), σσ.101-119.

Παντελίδου Μαλούτα, Μ., 1996,«Φεμινιστικό κίνημα φεμινιστική θεωρία και ιδιότητα του πολίτη», *Ελληνική Επιθεώρηση Πολιτικής Επιστήμης*, τχ.8 (1996), σσ.154-180.

Παντελίδου Μαλούτα, Μ., 2003, «Συγκρούσεις μεταξύ γυναικών: Γιατί όχι: Ουσιακρατικές προϋδεάσεις και γυναικείες πολιτικές αντιπαραθέσεις», στο, Βλαχούτσικου, Χ. (επιμ.) 2003, *Όταν οι γυναίκες έχουν διαφορές*, Αθήνα, Μέδουσα- Σέλας.

(803) ΕΙΔΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ ΕΚΛΟΓΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ (Α)

Η. Νικολακόπουλος

Το μάθημα έχει αυστηρά σεμιναρικό χαρακτήρα και προϋποθέτει αφ' ενός την ενεργή συμμετοχή των φοιτητών και αφ' ετέρου την εκπόνηση εργασίας η οποία να εντάσσεται στην ευρύτερη θεματική της Εκλογικής Ιστορίας ή της Εκλογικής Κοινωνιολογίας.

Το μάθημα απευθύνεται κυρίως (αν και όχι αποκλειστικά) στους φοιτητές του Α' κύκλου (Πολιτική Ανάλυση) και λειτουργεί συμπληρωματικά με το υποχρεωτικό μάθημα του Η' εξαμήνου, Εκλογική Κοινωνιολογία. Στόχος του μαθήματος είναι η εξοικείωση των φοιτητών με την ιδιαίτερα πλούσια ελληνική εκλογική ιστορία και στο πλαίσιο αυτό η ενασχόληση σε βάθος με το ειδικό ζήτημα, που θα συνιστά και το αντικείμενο της εργασίας.

Βιβλιογραφία:

Δαφνής, Γρ., *Τα ελληνικά πολιτικά κόμματα*, Αθήνα, 1961.

Νικολακόπουλος, Η., *Η καχεκτική δημοκρατία*, Αθήνα, 2001.

(909) ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗ (Γ)

Α. Δημητρόπουλος

Το μάθημα αυτό εξετάζει τις συνέπειες για τα συστήματα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ως αποτέλεσμα της διαδικασίας της παγκοσμιοποίησης κατά την μετά το 1989 περίοδο. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στα Ευρωπαϊκά συστήματα Τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, τις ιδιαιτερότητες και τις διαφορές τους καθώς και τα προβλήματα περιεχομένου σπουδών, διαχείρισης και άντλησης πόρων και διοίκησης των ιδρυμάτων. Το Ευρωπαϊκό τοπίο της Ανώτατης Εκπαίδευσης στην Ευρώπη, ο υπό διαμόρφωση ενιαίος Ερευνητικός Χώρος και οι συναφείς με αυτόν πρωτοβουλίες εξετάζονται στα πλαίσια ενός καθεστώτος ανταγωνισμού των εκπαιδευτικών συστημάτων που παραμένουν όμως υπό τον έλεγχο των εθνικών κρατών.

Βιβλιογραφία:

Η βιβλιογραφία του μαθήματος θα μοιρασθεί με την έναρξη των παραδόσεων.

6. ΦΟΙΤΗΤΙΚΗ ΜΕΡΙΜΝΑ

6.1. Γενικά

Ο νόμος 2083/92 (ΦΕΚ Α', 159) στο άρθρο 23 προβλέπει δύο κατηγορίες υποτροφιών: τις υποτροφίες επίδοσης και τις υποτροφίες και δάνεια ενίσχυσης.

α) Οι υποτροφίες επίδοσης χορηγούνται με αποκλειστικό κριτήριο την πανεπιστημιακή επίδοση του φοιτητή, ανεξαρτήτως του ύψους του ατομικού ή οικογενειακού του εισοδήματος. Μόνο σε περίπτωση ισοβαθμίας δύο ή περισσότερων φοιτητών λαμβάνεται υπόψη το ύψος του οικογενειακού εισοδήματος, και η υποτροφία χορηγείται σε όποιον έχει το μικρότερο οικογενειακό εισόδημα.

β) οι υποτροφίες και τα δάνεια ενίσχυσης χορηγούνται με πρώτο κριτήριο την οικονομική κατάσταση του φοιτητή και δεύτερο την επίδοσή του. Η Γραμματεία μας δίνει πληροφορίες σχετικά με τον αριθμό των υποτροφιών και τους όρους χορήγησής τους. Η Πανεπιστημιακή Λέσχη, Ιπποκράτους 15, είναι επίσης ένας σημαντικός θεσμός του Πανεπιστημίου Αθηνών. Οι υπηρεσίες της πληροφορούν σχετικά με:

- α) τη Φοιτητική Εστία.
- β) τη στέγαση.
- γ) τη σίτιση.
- δ) την ιατροφαρμακευτική περίθαλψη.
- ε) το Ταμείο Αρωγής Φοιτητών.

Η Γραμματεία του Τμήματος, σε συνεργασία με το Φοιτητικό Σύλλογο, φροντίζει για την έκδοση του φοιτητικού εισιτηρίου διαρκείας που εξασφαλίζει έκπτωση στα εισιτήρια των μέσων μαζικής μεταφοράς.

Το Τμήμα Υποτροφιών του Πανεπιστημίου Αθηνών, το οποίο στεγάζεται στο κτίριο της Διοίκησης του Πανεπιστημίου (Χρήστου Λαδά 6), πληροφορεί για τις υποτροφίες που χορηγούνται από διάφορα κληροδοτήματα.

6.2. Γραφείο Διασύνδεσης (πρώην Σταδιοδρομίας)

Το Γραφείο Διασύνδεσης, το οποίο εντάσσεται στο πλαίσιο του ΕΠΕΑΕΚ αποτελεί έναν πρωτοποριακό για τα ελληνικά δεδομένα θεσμό. Σκοπός της δημιουργίας του είναι η σύνδεση του Πανεπιστημίου με το κοινωνικό και παραγωγικό περιβάλλον, ώστε να προσφέρει στους φοιτητές και απόφοιτους του Τμήματος, τη δυνατότητα να πληροφορηθούν επαρκώς και να διαμορφώσουν τα μελλοντικά τους σχέδια αναλόγως.

Το Γραφείο Διασύνδεσης Κομβικό Σημείο Νομικής (αίθριο Νομικής, τηλ. 210-3631039) έχει ήδη αρχίσει να λειτουργεί με την πρωτοβουλία και εποπτεία του καθηγητή του Τομέα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών Γιάννη Βαληνάκη στο πλαίσιο της γενικότερης πολιτικής και των σχετικών οδηγιών του Πανεπιστημίου Αθηνών. Υπεύθυνη για τους φοιτητές είναι η συνεργάτης του Γραφείου Αριτζή Αναστασία. Ο ιδιαίτερος χαρακτήρας του συγκεκριμένου Γραφείου συνίσταται στο γεγονός ότι αναμένεται να λειτουργήσει ως μονάδα Ευρωπαϊκής και Διεθνούς Σταδιοδρομίας, παρέχοντας πληροφόρηση για θέσεις και ειδικές αποστολές στο

πλαίσιο διεθνών οργανισμών και οργανώσεων.

Βασικός στόχος του Γραφείου Διασύνδεσης είναι η λεπτομερής ενημέρωση των φοιτητών αλλά και των αποφοίτων του Τμήματός μας, ώστε να ενισχυθούν οι προσανατολισμοί και οι δυνατότητες απορρόφησής τους στην εσωτερική και διεθνή αγορά εργασίας. Παράλληλα το Γραφείο συντελεί ώστε να κινηθούν πιο ευέλικτα τόσο στην αναζήτηση πρόσθετων εκπαιδευτικών ευκαιριών (συνεχιζόμενη κατάρτιση, σεμινάρια κ.ά.) όσο και στην επιλογή της σταδιοδρομίας τους.

Ειδικότερα το Γραφείο, λειτουργώντας στο πλαίσιο των οδηγιών του Πανεπιστημίου Αθηνών:

- Παρέχει πληροφορίες για μεταπτυχιακές σπουδές και ερευνητικά προγράμματα σε Πανεπιστήμια της Ελλάδας, της Ευρώπης και των Η.Π.Α.
- Ενημερώνει τους ενδιαφερόμενους για υποτροφίες.
- Ενημερώνει για προκηρύξεις θέσεων εργασίας, διαγωνισμούς και προσλήψεις στον ιδιωτικό και δημόσιο τομέα (ελληνικό και διεθνή) καθώς και στους διεθνείς οργανισμούς.

Για την επίτευξη των παραπάνω στόχων, το Γραφείο:

- Έχει συνδεθεί με όλους σχεδόν τους Διεθνείς Οργανισμούς και τα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με συνεχή ενημέρωση του Γραφείου για όλες τις νέες θέσεις εργασίας που προκηρύσσονται.
- Παρακολουθεί και ενθαρρύνει το πρόγραμμα πρακτικής άσκησης των φοιτητών.
- Διαθέτει βάση δεδομένων (και σε σύνδεση με το κεντρικό δίκτυο του Πανεπιστημίου),

που περιλαμβάνει στοιχεία για:

- Σεμινάρια
- Συνέδρια
- Ευρωπαϊκά Προγράμματα
- Υποτροφίες
- Τμήματα Πανεπιστημίων και Μεταπτυχιακά Προγράμματα
- Δημόσιες Υπηρεσίες και Δημόσιους Οργανισμούς
- Ιδιωτικές Εταιρείες (ελληνικές και διεθνικές)
- Διεθνείς Οργανισμούς
- Είναι συνδεδεμένο με τον ΟΑΕΔ για τη δυνατότητα άμεσης παρακολούθησης των δεδομένων της αγοράς εργασίας τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό.

6.3. Φοιτητικός Σύλλογος

Ο Σύλλογος φοιτητών του Τμήματος "Δημήτρης Γληνός" ιδρύθηκε το 1979. Σ'αυτόν εγγράφονται όλοι/ες οι φοιτητές/τριες του Τμήματος. Το ανώτατο όργανο του Συλλόγου είναι η Γενική Συνέλευση των μελών του, η οποία αποφασίζει για κάθε κρίσιμο πρόβλημα που αφορά τα μέλη του τόσο με την ιδιότητά τους ως φοιτητών όσο και ως μελών της ελληνικής κοινωνίας.

Για τα ζητήματα της οργάνωσης των σπουδών συγκροτούνται σε κάθε έτος "Επιτροπές Ετών" και πραγματοποιούνται Γενικές Συνελεύσεις Ετών. Τις αποφάσεις των Γενικών Συνελεύσεων του Συλλόγου καλείται να υλοποιήσει το Διοικητικό Συμβούλιο που αποτελείται από επτά μέλη. Στα πλαίσια του Συλλόγου μπορούν να

λειτουργήσουν πολιτιστικές επιτροπές με την ελεύθερη συμμετοχή των μελών του (κινηματογράφος, θέατρο, μουσική, χορός κλπ.).

Ο Σύλλογος οργανώνει τη δράση του για την υπεράσπιση των δικαιωμάτων των φοιτητών και συντονίζεται με τους Συλλόγους των άλλων Σχολών καθώς και με την Εθνική Φοιτητική Ένωση Ελλάδας (ΕΦΕΕ) που είναι το δευτεροβάθμιο όργανο των φοιτητών σε πανελλαδικό επίπεδο.

6.4. Άθληση

Ένα από τα προνόμια που δίνει η φοιτητική ιδιότητα είναι η δυνατότητα να χρησιμοποιούν οι φοιτητές και οι φοιτήτριες το πανεπιστημιακό Γυμναστήριο (στην Πανεπιστημιούπολη-Ιλίσια). Στον άρτια οργανωμένο αυτό χώρο έχουν την ευκαιρία να ασχοληθούν με τα αθλήματα της προτίμησής τους.

7. ΤΟ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 2004-2005

1) Χειμερινό εξάμηνο:

α) Έναρξη μαθημάτων μετά το τέλος των εξετάσεων περιόδου Σεπτεμβρίου και το αργότερο τη Δευτέρα 27 Σεπτεμβρίου 2004.

- β) Περίοδος διδασκαλίας: από Δευτέρα 27 Σεπτεμβρίου 2004
έως & Τετάρτη 12 Ιανουαρίου 2005
- γ) Περίοδος εξετάσεων: από Δευτέρα 17 Ιανουαρίου 2005
έως & Παρασκευή 4 Φεβρουαρίου 2005
- δ) Επίσημες αργίες:
- Εθνική εορτή: Πέμπτη 28 Οκτωβρίου 2004
  - Πολυτεχνείο: Τετάρτη 17 Νοεμβρίου 2004
  - Διακοπές Χριστουγέννων-Νέου έτους: από Παρασκευή 24 Δεκεμβρίου 2004
έως & Παρασκευή 7 Ιανουαρίου 2005
  - Πανεπιστημιακή εορτή
Τριών Ιεραρχών: Κυριακή 30 Ιανουαρίου 2005

2) Εαρινό εξάμηνο:

- α) Περίοδος διδασκαλίας: από Δευτέρα 7 Φεβρουαρίου 2005
έως & Παρασκευή 27 Μαΐου 2005
- β) Περίοδος εξετάσεων: από Δευτέρα 6 Ιουνίου 2005
έως & Παρασκευή 24 Ιουνίου 2005
- γ) Επίσημες Αργίες:
- Καθαρά Δευτέρα: Δευτέρα 14 Μαρτίου 2005
  - Εθνική εορτή: Παρασκευή 25 Μαρτίου 2005
  - Διακοπές Πάσχα: από Δευτέρα 25 Απριλίου 2005
Έως & Κυριακή 8 Μαΐου 2005
  - Πρωτομαγιά: Κυριακή 1 Μαΐου 2005
  - Αγίου Πνεύματος: Δευτέρα 20 Ιουνίου 2005
- δ) Επίσης ως επίσημη αργία για τη Σχολή ΝΟΠΕ έχει καθοριστεί η 20^η Φεβρουαρίου, ημέρα εξέγερσης των φοιτητών της Νομικής Σχολής.
- ε) Διακοπή μαθημάτων: Την ημέρα των φοιτητικών εκλογών και την επομένη.

- 3) Εξεταστική περίοδος
Σεπτεμβρίου: από Πέμπτη 1 Σεπτεμβρίου 2005
έως & Τετάρτη 21 Σεπτεμβρίου 2005

8. ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

α) Προγράμματα Erasmus και Σωκράτης

Ήδη από την ακαδημαϊκή χρονιά 1989-1990 το Τμήμα συμμετέχει στο πρόγραμμα Erasmus, πρόγραμμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ανταλλαγή μελών Δ.Ε.Π. και φοιτητών ανάμεσα σε ευρωπαϊκά πανεπιστήμια.

Οι ανταλλαγές μέσω του προγράμματος Erasmus θα συνεχισθούν και κατά τη φετινή χρονιά με το πρόγραμμα "Σωκράτης".

β) Πρόγραμμα Tempus

Με απόφαση της Γ.Σ. έχουν αρχίσει επαφές με στόχους, σε πρώτη φάση, ανταλλαγές ενημερωτικού χαρακτήρα σε επίπεδο Δ.Ε.Π. και, σε δεύτερη φάση, ανταλλαγές διδασκόντων και φοιτητών, στο πλαίσιο του προγράμματος Tempus II της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το πρόγραμμα αυτό αφορά ανταλλαγές μεταξύ Πανεπιστημίων της Δυτικής και της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης.

γ) Πρόγραμμα Training and Mobility of Researchers (TMR)

Το πρόγραμμα TMR έχει σκοπό την επιμόρφωση νέων ερευνητών, την ερευνητική κατάρτισή τους και την προώθηση της κινητικότητάς τους μέσα στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι υποτροφίες χορηγούνται ιδίως για μετα-διδακτορική έρευνα. Πληροφορίες παρέχονται από την Επιτροπή Διεθνών Σχέσεων του Τμήματος.

δ) Κέντρο Jean Monnet στην Ευρωπαϊκή Πολιτική

Από το 1995 έχει συσταθεί το Κέντρο Jean Monnet στην Ευρωπαϊκή Πολιτική και Διπλωματία, μετά από έγκριση της Επιτροπής της Ευρωπαϊκής Ένωσης υπό την αιγίδα της οποίας λειτουργεί. Κάτοχος της Έδρας είναι ο καθηγητής Γιάννης Βαληνάκης.

Η δραστηριότητα της Έδρας αφορά κυρίως στη διδασκαλία μεταπτυχιακών μαθημάτων στην Ευρωπαϊκή Πολιτική και Διπλωματία, τα οποία ανήκουν στη διδακτική ευθύνη του καθηγητή Γιάννη Βαληνάκη, καθώς επίσης και στην έρευνα.

Το 2001, η έδρα συνενώθηκε διοικητικά με την Έδρα Ευρωπαϊκού Δικαίου του Τμήματος Νομικής σε μια ενιαία μονάδα, υπό τη μορφή του Ευρωπαϊκού Κέντρου Αριστείας Jean Monnet (Jean Monnet European Centre of Excellence), η οποία αποτελείται από δύο συνιστώσες: Ευρωπαϊκή Πολιτική και Ευρωπαϊκό Δίκαιο.

9. ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ

Σε κάθε Τμήμα των ΑΕΙ μπορούν να λειτουργούν Προγράμματα Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΠΜΣ) που ιδρύονται με απόφαση της Γενικής Συνέλευσης σε Ειδική Σύνοψη (ΓΣΕΣ), την οποία εγκρίνει η Σύγκλητος του Πανεπιστημίου σε ειδική σύνθεση και ο Υπουργός Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων. Για τη λειτουργία κάθε ΠΜΣ αρμόδια είναι η αντίστοιχη Συντονιστική Επιτροπή και η Γενική Συνέλευση σε Ειδική Σύνοψη (ΓΣΕΣ).

Στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης έχουν ιδρυθεί και λειτουργούν τα ακόλουθα ΠΜΣ: ΠΜΣ για την Πολιτική Επιστήμη και Κοινωνιολογία, ΠΜΣ για τις Ευρωπαϊκές και Διεθνείς Σπουδές, ΠΜΣ για το Κράτος και τη Δημόσια Πολιτική και ΠΜΣ για τις Σπουδές Νοτιοανατολικής Ευρώπης.

Σε επιστημονικές περιοχές που εντάσσονται στα επιστημονικά αντικείμενα του Τμήματος και δεν καλύπτονται από τα υπάρχοντα ΠΜΣ, είναι δυνατή η εκπόνηση διδακτορικών διατριβών με βάση τις ισχύουσες σχετικά διατάξεις της πανεπιστημιακής νομοθεσίας.

9.1. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ

Διευθυντής:

Περικλής Βαλλιάνος

Συντονιστική Επιτροπή:

Περικλής Βαλλιάνος

Ηλίας Νικολακόπουλος

Κύρκος Δοξιάδης

Άννα Φραγκουδάκη

Θάλεια Δραγώνα

Γραμματεία:

Μαρλέν Λογοθέτη

Τηλ. : 210-3689539

Φαξ : 210-3689540

Ιστοσελίδα: <http://www.cc.uoa.gr/~ppospos>

e-mail: ppospos@cc.uoa.gr

ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΠΟΥΔΕΣ

Διευθυντής:

Λουκάς Τσούκαλης

Συντονιστική Επιτροπή:

Πάνος Καζάκος

Χαριτίνη Δίπλα

Παναγιώτης Ιωακειμίδης

Λουκάς Τσούκαλης

Ειδικός επιστημονικός συνεργάτης:

Νίκος Κουτσιάρας

Γραμματεία:

Ελένη Μπερνιδάκη

Όλγα Δημαρέση

Τηλ.: 210-3689536

Ειδικός Συνεργάτης - Διαχειριστής ΕΠΕΑΕΚ:

Χρήστος Σαριτζόγλου

ΚΡΑΤΟΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Διευθυντής:

Χαράλαμπος Χρυσανθάκης

Συντονιστική Επιτροπή:

Γεώργιος Παπαδημητρίου

Ιωάννης Υφαντόπουλος

Ιωάννης Τασόπουλος

Νικόλαος-Κομνηνός Χλέπας

Γραμματεία:

Γεώργιος Ασπρίδης

Τηλ.: 210-3689534-5

210-3688932-3

ΣΠΟΥΔΕΣ ΝΟΤΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Επιστημονικός υπεύθυνος:

Ο εκάστοτε Πρόεδρος του Τμήματος ΠΕΔΔ

Επιστημονικός Συντονιστής:

Κωνσταντίνος Υφαντής

Συντονιστική Επιτροπή:

Ο εκάστοτε Πρόεδρος του Τμήματος ΠΕΔΔ

Παναγιώτης Ιωακειμίδης

Χρήστος Λυριντζής

Κωνσταντίνος Υφαντής

Γραμματεία:

Γεωργία Ασρακά

Τηλ.: 210-3689541

Για περισσότερες πληροφορίες:

Κεντρική Γραμματεία Μεταπτυχιακών Προγραμμάτων Σπουδών:
(Υπεύθυνη κ. Νάνου Ιωάννα)

Ομήρου 19 - 6^{ος} όροφος

Τ.Κ. 106 72, Αθήνα

Τηλ: 210-3688919

Fax: 210-3688920

[http:// www.pspa.uoa.gr](http://www.pspa.uoa.gr)

9.2. Προγράμματα Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΠΜΣ)

9.2.1. Πολιτική Επιστήμη και Κοινωνιολογία

α. Γενική Περιγραφή του Προγράμματος

Το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών *Πολιτική Επιστήμη και Κοινωνιολογία* λειτουργεί από το 1995. Η ίδρυσή του έγινε με πρωτοβουλία των Τομέων "Πολιτικής Επιστήμης" και "Κοινωνικής Θεωρίας και Κοινωνιολογίας" του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης του Πανεπιστημίου Αθηνών. Μετά τα δύο πρώτα έτη λειτουργίας του που αποτέλεσαν δοκιμαστική περίοδο δραστηριοποίησής του, το ΠΜΣ, θεσμοποίησε στενή συνεργασία με το Τμήμα Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία προκειμένου να ενισχυθεί η κατεύθυνση της Κοινωνιολογίας και να διευρυνθεί το φάσμα των γνωστικών αντικειμένων που καλύπτονται από το Πρόγραμμα με την προσθήκη μαθημάτων σχετικών με την Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης, αλλά και να εμπλουτιστεί το διαθέσιμο επιστημονικό δυναμικό γενικότερα. Από τα πρώτα χρόνια λειτουργίας του, το Πρόγραμμα προσέλκυσε επιστήμονες από άλλα Τμήματα ελληνικών και ξένων πανεπιστημίων με αποτέλεσμα να μπορεί να προσφέρει ένα πλούσιο πρόγραμμα σπουδών, με δυνατότητα ανανέωσής του κάθε ακαδημαϊκό έτος.

Για την ολοκλήρωση των στόχων του και τη βελτίωση της υποδομής του το ΠΜΣ χρηματοδοτήθηκε από το Υπουργείο Παιδείας με βάση την εγκεκριμένη από 9-3-1998 πρόταση που υποβλήθηκε στα πλαίσια του Επιχειρησιακού Προγράμματος Εκπαίδευσης και Αρχικής Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΕΠΕΑΕΚ) "Προγράμματα Μεταπτυχιακών Σπουδών". Το πρόγραμμα χρηματοδότησης κληροδότησε στο Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα μια πλήρη υποδομή, τόσο σε τεχνικό εξοπλισμό, όσο και σε εκπαιδευτικό υλικό. Το ΠΜΣ εντάχθηκε και στο ΕΠΕΑΕΚ ΙΙ. Το πρόγραμμα χρηματοδότησης συνέβαλε σημαντικά στην αναμόρφωση του Προγράμματος και στην περαιτέρω βελτίωση της υποδομής του.

Βασική επιδίωξη του Προγράμματος είναι να συμβάλλει στην εμπάθυνση των γνώσεων των φοιτητών και των φοιτητριών και στην εξειδίκευσή τους στα σχετικά επιστημονικά πεδία, η οποία θα τους επιτρέπει τη σφαιρική και θεωρητικά τεκμηριωμένη ανάλυση κοινωνικών και πολιτικών ζητημάτων τόσο της ελληνικής όσο και της διεθνούς πραγματικότητας. Το Πρόγραμμα καλύπτει τα επιστημονικά πεδία της Πολιτικής Επιστήμης και της Κοινωνιολογίας αποβλέποντας στη διεπιστημονική αντιμετώπιση των θεμάτων που εμπίπτουν στα γνωστικά αντικείμενα των δύο χώρων.

Οι μεταπτυχιακοί φοιτητές και φοιτήτριες του προγράμματος έχουν πρόσβαση στη βιβλιοθήκη του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης, στα ειδικά εργαστήρια ηλεκτρονικών υπολογιστών. Επιπλέον, το Πρόγραμμα προσφέρει στους φοιτητές και τις φοιτήτριές του τη δυνατότητα απασχόλησης υπό τον τύπο της πρακτικής άσκησης- σε δημόσια ερευνητικά κέντρα, εργαστήρια ή ιδιωτικές επιχειρήσεις, συμμετέχοντας σε τρέχοντα ερευνητικά προγράμματα. Τα μαθήματα, οι διαλέξεις και τα σεμινάρια, γίνονται στο κτίριο που έχει παραχωρήσει το Πανεπιστήμιο Αθηνών ειδικά για τα Μεταπτυχιακά Προγράμματα του Τμήματος

Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης, στην οδό Αιόλου 42-44, 105 60 Αθήνα.

Στο πλαίσιο της γενικότερης δραστηριοποίησης του προγράμματος, οργανώνονται εκδηλώσεις, με στόχο την εξοικείωση των φοιτητών και των φοιτητριών με ζητήματα που αφορούν άμεσα τις θεματικές του Προγράμματος και οι οποίες συμβάλλουν στην ανάπτυξη της σχετικής προβληματικής στην ελληνική κοινωνία.

Το ΠΜΣ διευθύνει πενταμελής Συντονιστική Επιτροπή, η οποία αποτελείται από τρία μέλη του Τμήματος ΠΕΔΔ (Περικλής Βαλλιάνος, Ηλίας Νικολακόπουλος, Κύρκος Δοξιάδης) και δύο μέλη του ΤΕΑΠΤΗ (Άννα Φραγκουδάκη, Θάλεια Δραγώνα).

β. Τίτλοι και διάρκεια σπουδών

Το ΠΜΣ *Πολιτική Επιστήμη και Κοινωνιολογία* απονέμει τους ακόλουθους Μεταπτυχιακούς Τίτλους Σπουδών:

- *Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ειδίκευσης*

Η διάρκεια φοίτησης είναι δύο ακαδημαϊκά έτη (τέσσερα εξάμηνα σπουδών).

- *Διδακτορικό Δίπλωμα*

Η ελάχιστη διάρκεια φοίτησης είναι τρία έτη και η μέγιστη έξι με δικαίωμα παράτασης κατόπιν απόφασης της Συντονιστικής Επιτροπής του ΠΜΣ.

γ. Πρόγραμμα Σπουδών για την Απόκτηση Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης

Σκοπός του Προγράμματος είναι να προσελκύσει πτυχιούχους με υψηλές ακαδημαϊκές επιδόσεις και με μεγάλο ενδιαφέρον για τη συνέχιση των σπουδών τους σε μεταπτυχιακό επίπεδο. Η επιλογή γίνεται με αξιοκρατικά κριτήρια. Η προηγούμενη εμπειρία δείχνει ότι το Πρόγραμμα προσελκύει πολλούς και αξιόλογους υποψήφιους/υποψήφιες καθιστώντας ιδιαίτερα δύσκολη τη διαδικασία επιλογής. Για την καλύτερη λειτουργία του Προγράμματος, όπως άλλωστε προβλέπεται και στη σχετική Υπουργική Απόφαση (ΦΕΚ, αρ. φ. 673, Ιούλιος 1998, τ. 2ο, Β7/241, σελ. 7313), ο αριθμός των φοιτητών και των φοιτητριών που μπορούν να συμμετάσχουν σε αυτό δεν μπορεί να ξεπεράσει τους 35 ανά έτος για Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ειδίκευσης.

Στο Π.Μ.Σ. *Πολιτική Επιστήμη & Κοινωνιολογία* γίνονται δεκτοί πτυχιούχοι Τμημάτων Πολιτικής Επιστήμης, Κοινωνιολογίας, Οικονομικών Επιστημών, Δημόσιας Διοίκησης, Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών, Νομικών Επιστημών, Παιδαγωγικών Τμημάτων και Φιλοσοφικών Σχολών. Δεκτοί γίνονται ακόμη απόφοιτοι άλλων Σχολών των Α.Ε.Ι. της ημεδαπής ή αλλοδαπής, εφόσον διαπιστωθεί η ικανότητά τους να παρακολουθήσουν το Πρόγραμμα. Στο Πρόγραμμα γίνονται δεκτοί και πτυχιούχοι συναφών Τμημάτων της ημεδαπής προερχόμενοι από Τμήματα Τ.Ε.Ι..

δ. Προϋποθέσεις και Διαδικασία Επιλογής

Οι ενδιαφερόμενοι καλούνται να καταθέσουν πλήρως συμπληρωμένη αίτηση συμμετοχής στην Κεντρική Γραμματεία των ΠΜΣ (Υπεύθυνη κα. Ι. Νάνου - Ομήρου

19, 6^{ος} όρ.) κατόπιν προκηρύξεως, η οποία δημοσιεύεται στον ημερήσιο τύπο το Μάιο κάθε ακαδημαϊκού έτους και εντός των προθεσμιών που ορίζει η προκήρυξη. Έντυπα αιτήσεων προμηθεύει η Γραμματεία του ΠΤΜΣ (Αιόλου 42-44, 105 60 Αθήνα, 4^{ος} όροφος Τηλ.: 210 3689539 ή μέσω της ιστοσελίδας του προγράμματος <http://www.cc.uoa.gr/~ppospos>).

Τα απαραίτητα έγγραφα για τη συμμετοχή στη διαδικασία επιλογής είναι:

- α) Αίτηση
- β) Πτυχίο ανώτατης σχολής (στην περίπτωση που ο τίτλος έχει αποκτηθεί στην αλλοδαπή πρέπει να συνοδεύεται από πιστοποιητικό ισοτιμίας του ΔΙΚΑΤΣΑ)
- γ) Αναλυτική βαθμολογία
- δ) Υπόμνημα που να αναφέρει τα ερευνητικά ενδιαφέροντα του υποψήφιου ή της υποψήφιας καθώς και τους λόγους για τους οποίους επιθυμεί να συνεχίσει τις σπουδές του/της σε μεταπτυχιακό επίπεδο (να μην ξεπερνά τις 1000 λέξεις)
- ε) Βιογραφικό σημείωμα
- στ) Δύο συστατικές επιστολές
- ζ) Δείγμα προπτυχιακής εργασίας
- η) Δίπλωμα Αγγλικών
- θ) Η γνώση περισσότερων της μίας ξένης γλώσσας η προηγούμενη ερευνητική απασχόληση, κ.λπ. ενισχύουν την αίτηση υποψηφιότητας

Η διαδικασία επιλογής φοιτητών και φοιτητριών γίνεται μία φορά το χρόνο και πραγματοποιείται σε δύο στάδια. Στο πρώτο η Επιτροπή Επιλογής του Προγράμματος αξιολογεί τις αιτήσεις των υποψήφιων με βάση τα στοιχεία που εμπεριέχονται στους φακέλους τους και επιλέγει εκείνες που θα προχωρήσουν στο επόμενο στάδιο της διαδικασίας. Το δεύτερο στάδιο της διαδικασίας προβλέπει την πρόσκληση σε συνέντευξη των υποψήφιων εκείνων που έχουν επιλεγεί στο προηγούμενο στάδιο. Στόχος της συνέντευξης είναι η διαπίστωση της ικανότητας των υποψήφιων να παρακολουθήσουν το Πρόγραμμα με βάση τις γνώσεις, τα ενδιαφέροντα και τη γενικότερη κατάρτισή τους σε σχέση με το χώρο των Κοινωνικών Επιστημών.

ε. Δίδακτρα

Η συμμετοχή στο αναμορφωμένο ΠΤΜΣ προβλέπει από το ακαδημαϊκό έτος 1997-98 την καταβολή διδάκτρων για την κάλυψη των λειτουργικών εξόδων του Προγράμματος. Το ύψος των διδάκτρων έχει ορισθεί στις 880,42 euro ετησίως. Τα δίδακτρα μπορούν να καταβάλλονται ανά εξάμηνο σπουδών (δηλαδή 440,21 euro ανά εξάμηνο).

στ. Πρόγραμμα Σπουδών

Κατευθύνσεις και δομή του Προγράμματος

Το Πρόγραμμα προβλέπει την απονομή Τίτλων Ειδίκευσης στην Πολιτική Επιστήμη και την Κοινωνιολογία.

Οι υποψήφιοι μεταπτυχιακοί φοιτητές και φοιτήτριες καλούνται από το στάδιο της αίτησης υποψηφιότητας στο Πρόγραμμα να δηλώσουν προτίμηση κατεύθυνσης ειδίκευσης. Αλλαγή κατεύθυνσης γίνεται με τη σύμφωνη γνώμη της Συντονιστικής Επιτροπής.

Για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης Πολιτικής Επιστήμης και Κοινωνιολογίας απαιτείται η επιτυχής ολοκλήρωση των σπουδών κάθε φοιτητή και φοιτήτριας με τις παρακάτω προϋποθέσεις:

Α. Υποχρεωτική παρακολούθηση των μαθημάτων και γενικά των δραστηριοτήτων του Προγράμματος.

Κάθε μεταπτυχιακός/ή φοιτητής/ήτρια θα πρέπει να έχει παρακολουθήσει δέκα (10) μαθήματα. Το πρώτο εξάμηνο είναι κοινό για τους φοιτητές και τις φοιτήτριες και των δύο κατεύθυνσεων και περιλαμβάνει δύο υποχρεωτικά μαθήματα και ένα επιλογής. Στο πρώτο εξάμηνο διδάσκονται τα υποχρεωτικά μαθήματα *Μεθοδολογία των Κοινωνικών Επιστημών* και *Θέματα Θεωρίας της Πολιτικής Σκέψης*. Στο δεύτερο εξάμηνο οι φοιτητές και οι φοιτήτριες παρακολουθούν το υποχρεωτικό μάθημα της κατεύθυνσης που έχουν επιλέξει, δηλαδή, είτε *Σύγχρονα Ζητήματα Πολιτικής Δράσης και Εκπροσώπησης* (για την κατεύθυνση Πολιτικής Επιστήμης), είτε *Θεωρίες της Κοινωνικής Αλλαγής* (για την κατεύθυνση Κοινωνιολογίας) και δύο μαθήματα επιλογής. Στο τρίτο και τέταρτο εξάμηνο (β' έτος) οι φοιτητές και οι φοιτήτριες επιλέγουν τα μαθήματα που θα παρακολουθήσουν ανάλογα με τα ενδιαφέροντά τους και την κατεύθυνση που προτίθενται να ακολουθήσουν. Στο β' έτος δηλαδή παρακολουθούν μόνο μαθήματα επιλογής. Στο τέλος των σπουδών τους θα πρέπει να έχουν πάρει επτά μαθήματα επιλογής, τέσσερα από τα οποία θα πρέπει να είναι της κατεύθυνσης που έχουν επιλέξει.

Β. Εκπόνηση μεταπτυχιακής εργασίας ειδίκευσης.

Στο Δ' εξάμηνο σπουδών εκπονείται η μεταπτυχιακή εργασία ειδίκευσης. Το αντικείμενό της αποφασίζεται από κάθε μεταπτυχιακό φοιτητή και φοιτήτρια σε συνεργασία και με την έγκριση του επιβλέποντος μέλους του Διδακτικού Επιστημονικού Προσωπικού (Δ.Ε.Π.). Η εργασία, που παρακολουθείται από τον/την επιβλέποντα/ουσα (μέλος Δ.Ε.Π.) και αξιολογείται από τον/την ίδιο/α, πρέπει να κατατεθεί το αργότερο μέχρι την 15^η Ιουνίου του δεύτερου ακαδημαϊκού έτους σπουδών.

ζ. Προσφερόμενα Μαθήματα

Ακαδημαϊκού Έτους 2004-2005

Χειμερινό Εξάμηνο

Υποχρεωτικά Μαθήματα Πρώτου Έτους

Θέματα Θεωρίας της Πολιτικής Σκέψης
Μεθοδολογία των Κοινωνικών Επιστημών

Περικλής Βαλλιάνος
Ηλίας Νικολακόπουλος

Μαθήματα Επιλογής*

Φιλοσοφία της Επικοινωνίας	Κύρκος Δοξιάδης	(Πολιτική Επιστήμη/ Κοινωνιολογία)
Θέματα Ιστορίας της Πολιτικής Σκέψης	Πασχάλης Κιτρομηλίδης	(Πολιτική Επιστήμη/ Κοινωνιολογία)
Λογική των Κοινωνικών Επιστημών	Γεράσιμος Κουζέλης	(Πολιτική Επιστήμη/ Κοινωνιολογία)
Ζητήματα Κοινωνιολογίας του Σώματος	Δήμητρα Μακρυνιώτη	(Κοινωνιολογία)
Παγκοσμιοποίηση	Κωνσταντίνος Τσουκαλάς	(Πολιτική Επιστήμη/ Κοινωνιολογία)
Ειδικά Θέματα Παρεκκλίνουσας Συμπεριφοράς, Κοινωνικού Ελέγχου και Αντεγκληματικής Πολιτικής. Κριτικές και Συγκριτικές Προσεγγίσεις	Βασίλης Καρύδης	(Πολιτική Επιστήμη/ Κοινωνιολογία)
Προσέγγιση και Ερμηνεία Φαινομένων στην Ιστορία της Νεοελληνικής Εκπαίδευσης	Αλέξης Δημαράς	(Κοινωνιολογία)
Θεωρία και Ιστορία του Πολιτισμού	Χαράλαμπος Κόκκινος	(Πολιτική Επιστήμη/ Κοινωνιολογία)

---

* Σε παρένθεση σημειώνεται η κατεύθυνση στην οποία ανήκει το κάθε μάθημα επιλογής

Εαρινό Εξάμηνο

Υποχρεωτικά Μαθήματα Κατεύθυνσης Πρώτου Έτους

Σύγχρονα Ζητήματα Πολιτικής Δράσης και Εκπροσώπησης	Μιχάλης Σπουρδαλάκης	(Πολιτική Επιστήμη)
Θεωρίες της Κοινωνικής Αλλαγής	Νίκος Τάσης	(Κοινωνιολογία)

Μαθήματα Επιλογής

Ιστορίες των Αρχείων και Κομματικές Ιστορίες του 20 ^{ου} αι.	Ιωάννα Παπαθανασίου Βαγγέλης Καραμανωλάκης	(Πολιτική Επιστήμη/ Κοινωνιολογία)
Κοινωνία της Εργασίας; Η εργασία ως κοινωνική σχέση και το προαναγγελθέν τέλος της κοινωνίας της εργασίας	Ιωάννα Καυταντζόγλου	(Πολιτική Επιστήμη/ Κοινωνιολογία)
Ειδικά Θέματα Ευρωπαϊκής Ιστορίας. Ευρώπη και Ελληνική Πολιτική στον 20 ^ο αι.	Κωνσταντίνα Μπότσιου	(Πολιτική Επιστήμη/ Κοινωνιολογία)
Τέχνη και Εξουσία	Α.-Ι.Δ. Μεταξάς	(Πολιτική Επιστήμη)
Φύλο και θεωρία της Δημοκρατίας	Μάρω Παντελίδου-Μαλούτα	(Πολιτική Επιστήμη)
Θεωρία και Πρακτική των Πολιτικών Δημοσκοπήσεων	Ηλίας Νικολακόπουλος	(Πολιτική Επιστήμη/ Κοινωνιολογία)
Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης	Άννα Φραγκουδάκη Νέλλη Ασκούνη	(Κοινωνιολογία)
Κοινωνιολογία των Κοινωνικών Κινήματων	Νικόλαος Τάσης	(Πολιτική Επιστήμη/ Κοινωνιολογία)

Σεμινάρια

Ανοιχτό Σεμινάριο

Ελληνική Κοινωνία και Πολιτική στο Ευρωπαϊκό Περιβάλλον: Προβληματισμοί και Προοπτικές

Καθ' όλη τη διάρκεια του ακαδημαϊκού έτους στο πλαίσιο του Ανοιχτού Σεμιναρίου *Ελληνική Κοινωνία και Πολιτική στο Ευρωπαϊκό Περιβάλλον: Προβληματισμοί και Προοπτικές* θα πραγματοποιούνται διαλέξεις και ομιλίες ειδικών προσκεκλημένων του Προγράμματος πάνω στη γενική αυτή θεματική.

Ανοιχτά Σεμινάρια Μεταπτυχιακών Φοιτητών/τριών

Σεμινάριο Υποψήφιων Διδασκόντων

Το σεμινάριο των υποψήφιων διδασκόντων του Προγράμματος, στο οποίο συζητούνται είτε θέματα από τις διδακτορικές διατριβές είτε άλλα επιστημονικά θέματα θα συνεχιστεί για 7η χρονιά.

Σεμινάριο Μεταπτυχιακών Φοιτητών/τριών

Το σεμινάριο των μεταπτυχιακών φοιτητών και φοιτητριών του Προγράμματος, στο οποίο παρουσιάζονται και συζητούνται θέματα που άπτονται των επιστημονικών ενδιαφερόντων των φοιτητών και των φοιτητριών γενικά, καθώς και της μεταπτυχιακής εργασίας ειδίκευσης ειδικά, θα συνεχιστεί για 5η χρονιά.

Τα σεμινάρια είναι ανοιχτά σ' όλους τους φοιτητές και τις φοιτήτριες του Προγράμματος.

9.2.2. Ευρωπαϊκές και Διεθνείς Σπουδές

Α. Στόχοι του ΠΜΣ

Το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΠΜΣ) «Ευρωπαϊκές και Διεθνείς Σπουδές» ιδρύθηκε το 1994 με αρχική ονομασία «Ευρωπαϊκή Οργάνωση και Διπλωματία».

Το πεδίο μελέτης και έρευνας των ευρωπαϊκών και διεθνών σχέσεων είναι ευρύ και πολυδιάστατο, με αποτέλεσμα η ανάγκη της διεπιστημονικής προσέγγισης φαινομένων όπως η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, η οικονομική και νομισματική ενοποίηση, η θεσμική συγκρότηση της διεθνούς κοινωνίας, ο ρόλος των διεθνών οργανισμών, οι περιφερειακές συνεργασίες, η προστασία του περιβάλλοντος κ.α., να επιβάλλει κατά κάποιο τρόπο τη συνύπαρξη διαφορετικών γνωστικών αντικειμένων σε ένα ενιαίο πρόγραμμα σπουδών.

Κύριος στόχος του ΠΜΣ «Ευρωπαϊκές και Διεθνείς Σπουδές» είναι η κάλυψη της ανάγκης για παροχή εξειδικευμένης γνώσης αναφορικά με σύγχρονα ευρωπαϊκά και διεθνή θέματα στη χώρα μας. Το άριστο ανθρώπινο δυναμικό και η συνεχώς βελτιούμενη υποδομή επιτρέπουν στον Τομέα να λειτουργεί ένα μεταπτυχιακό πρόγραμμα ισόξιο με τα αντίστοιχα προγράμματα που προσφέρονται από τα καλύτερα πανεπιστήμια του εξωτερικού.

Σημαντικό χαρακτηριστικό του ΠΜΣ «Ευρωπαϊκές και Διεθνείς Σπουδές» είναι, όπως αναφέρθηκε, η διεπιστημονικότητα, η εξέταση δηλαδή των ευρωπαϊκών και διεθνών φαινομένων από διάφορες οπτικές γωνίες και διαφορετικές προσεγγίσεις. Η επιλογή αυτή είναι συνειδητή και αντανακλά την πολυπλοκότητα των καταστάσεων και την αλληλεξάρτηση των παραγόντων στον πραγματικό κόσμο. Κατά συνέπεια, οι 25 πτυχιούχοι που κάθε χρόνο επιλέγονται για να παρακολουθήσουν το ΠΜΣ μπορούν να προέρχονται από μεγάλο εύρος πανεπιστημιακών τμημάτων, βεβαίως πολιτικών επιστημών, νομικής, δημόσιας διοίκησης, οικονομικών, διοίκησης επιχειρήσεων, ιστορίας κ.λ.π. Ενθαρρύνονται, μάλιστα, αιτήσεις τόσο από πρόσφατα αποφοιτήσαντες, όσο και από πτυχιούχους με επαγγελματική εμπειρία, στον ιδιωτικό ή/ και το δημόσιο τομέα. Για να διευκολύνονται μάλιστα οι εργαζόμενοι μεταπτυχιακοί φοιτητές, οι διαλέξεις και τα σεμινάρια πραγματοποιούνται κατά τις απογευματινές ώρες και είναι καταμεμημένα σε διάστημα δύο ετών (αυτή είναι η διάρκεια των σπουδών), έτσι ώστε να συνδυάζεται επιτυχώς η εκπαιδευτική διαδικασία με την επαγγελματική απασχόληση.

Μετά την ολοκλήρωση του μεταπτυχιακού κύκλου σπουδών, οι απόφοιτοι έχουν τη δυνατότητα εφόσον το επιθυμούν, να προχωρήσουν στην εκπόνηση διδακτορικής διατριβής σε γνωστικό πεδίο το οποίο καθορίζεται σε συνεννόηση με τα αρμόδια μέλη ΔΕΠ του Τομέα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών.

Β. Διοικητική οργάνωση του ΠΜΣ

Το διετές πρόγραμμα «Ευρωπαϊκές και Διεθνείς Σπουδές» λειτουργεί στο πλαίσιο του Τομέα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών, του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης (ΠΕΔΔ) του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου

Αθηνών.

Το πρόγραμμα διευθύνεται από Συντονιστική Επιτροπή η οποία αποτελείται από τον εκάστοτε διευθυντή του ΠΜΣ και τρία μέλη ΔΕΠ του Τομέα. Στην υλοποίηση του προγράμματος συμμετέχουν και άλλα μέλη ΔΕΠ του Τομέα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών, μέλη άλλων Τομέων του Τμήματος ΠΕΔΔ, μέλη ΔΕΠ άλλων Πανεπιστημίων του εσωτερικού και εξωτερικού, καθώς και διακεκριμένοι επιστήμονες και ειδικοί συνεργάτες με θεωρητική γνώση και πρακτική εμπειρία στα αντίστοιχα αντικείμενα.

Η διοικητική στήριξη του ΠΜΣ γίνεται τόσο από τα γραφεία του ΠΜΣ επί της οδού Αιόλου 42-44 (4ος όροφος), όσο και από την κεντρική γραμματεία του Τμήματος ΠΕΔΔ, Ομήρου 19 (6ος όροφος).

Τα Εργαστήρια και η αίθουσα ηλεκτρονικών υπολογιστών και πολυμέσων λειτουργούν υπό την επίβλεψη διοικητικών υπαλλήλων, συγκεκριμένες ημέρες και ώρες.

Γ. Επιλογή των μεταπτυχιακών φοιτητών

Στο ΠΜΣ γίνονται δεκτοί πτυχιούχοι τμημάτων πολιτικών επιστημών, δημόσιας διοίκησης, διεθνών σπουδών, οικονομικών, νομικής και ιστορίας των ΑΕΙ της ημεδαπής ή αντίστοιχων ισότιμων τμημάτων της αλλοδαπής. Δεν αποκλείεται ωστόσο να γίνουν δεκτοί και πτυχιούχοι άλλων σχολών, εάν πιστοποιηθεί η ικανότητά τους να παρακολουθήσουν το πρόγραμμα. Έντυπα αιτήσεων και πληροφοριακό υλικό μπορούν να λαμβάνουν οι ενδιαφερόμενοι από τη γραμματεία του ΠΜΣ, Αιόλου 42-44 (4ος όροφος τηλέφωνο 210 32 40 521, 210 33 10 273) και από την ιστοσελίδα του ΠΜΣ (eis.pspa.uoa.gr).

Μετά από τη δημοσίευση σχετικής προκήρυξης στον ημερήσιο τύπο, οι υποψήφιοι καλούνται να υποβάλλουν συμπληρωμένο το έντυπο της αίτησης με τα δικαιολογητικά τους στην κεντρική Γραμματεία του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης (Ομήρου 19, 6ος όροφος, τηλέφωνο 210 36 88 919) και να λάβουν αριθμό πρωτοκόλλου. Οι προθεσμίες υποβολής των αιτήσεων αναφέρονται στην προκήρυξη.

Τα δικαιολογητικά που πρέπει απαραίτητως να επισυνάπτονται στην αίτηση είναι:

- Αντίγραφο πρώτου πτυχίου. Οι απόφοιτοι πανεπιστημίων του εξωτερικού πρέπει να συμπεριλάβουν στα δικαιολογητικά και πιστοποιητικό ισοτιμίας του ΔΙΚΑΤΣΑ,
- Αναλυτική βαθμολογία όλων των ετών προπτυχιακής φοίτησης,
- Δύο συστατικές επιστολές, εκ των οποίων τουλάχιστον μία από μέλος ΔΕΠ,
- Δίπλωμα Proficiency της Αγγλικής γλώσσας. (Δεν είναι απαραίτητο για τους πτυχιούχους αγγλοσαξονικών πανεπιστημίων καθώς και για όσους έχουν, αποδεδειγμένα, την αγγλική γλώσσα ως μητρική)
- Βιογραφικό σημείωμα,
- καθώς και οποιοδήποτε περαιτέρω στοιχείο ο υποψήφιος κρίνει πως είναι χρήσιμο να περιλαμβάνεται στο φάκελό του.

Αλλοδαποί υποψήφιοι μπορούν να υποβάλλουν αίτηση εφόσον προσκομίσουν πιστοποιητικό ισοτιμίας από το ΔΙΚΑΤΣΑ για τους τίτλους σπουδών τους, συνοδευόμενο από πιστοποίηση για την επαρκή γνώση της ελληνικής γλώσσας.

Η επιλογή των υποψηφίων πραγματοποιείται σε δύο στάδια. Κατά το πρώτο στάδιο εξετάζονται, από επιτροπή μελών ΔΕΠ του Τομέα Διεθνών και Ευρωπαϊκών

Σπουδών, οι φάκελοι των αιτήσεων. Όσοι εκ των υποψηφίων κριθούν κατάλληλοι συνεχίζουν στο επόμενο στάδιο, το οποίο αφορά σε προφορική εξέταση (συνέντευξη) που γίνεται στις αρχές Σεπτεμβρίου (η ακριβής ημερομηνία κοινοποιείται από τη Γραμματεία του Τμήματος). Οι υποψήφιοι εξετάζονται στα γνωστικά αντικείμενα «Ευρωπαϊκοί και διεθνείς θεσμοί», «Διεθνείς σχέσεις» και «Οικονομική θεωρία». πάνω σε συγκεκριμένες θεματικές ενότητες. Τις οδηγίες προς τους υποψήφιους και την εξεταζόμενη ύλη και βιβλιογραφία κοινοποιεί η γραμματεία του ΠΜΣ. Στο τέλος της διαδικασίας επιλέγονται οι 25 φοιτητές/ τριες που θα παρακολουθήσουν το ΠΜΣ, καθώς και 10 επιλαχόντες για τη συμπλήρωση κενών θέσεων που ενδεχομένως προκύψουν έως και το πρώτο δεκαπενθήμερο μετά την έναρξη διδασκαλίας των μαθημάτων. Τα ονόματα των επιτυχόντων και επιλαχόντων αναρτώνται σε πίνακα, τόσο στη Γραμματεία του Τμήματος, όσο και στη γραμματεία του ΠΜΣ και δημοσιεύονται στην ιστοσελίδα του ΠΜΣ.

Δ. Διδάκτρα και υποτροφίες

Η παρακολούθηση του Προγράμματος συνεπάγεται καταβολή διδάκτρων από κάθε φοιτητή τα οποία ανέρχονται σε 880,41 ευρώ ετησίως. Τα διδάκτρα καταβάλλονται πριν από την έναρξη των μαθημάτων σε τραπεζικό λογαριασμό του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Με απόφαση του Τομέα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών έχει καθιερωθεί ο θεσμός χορήγησης υποτροφιών σε συγκεκριμένο αριθμό μεταπτυχιακών φοιτητών και των δύο ετών, μέσω της απαλλαγής από την υποχρέωση καταβολής των ετήσιων διδάκτρων. Η επιλογή των υποτρόφων γίνεται βάσει αντικειμενικών κριτηρίων, όπως η κοινωνικοοικονομική κατάσταση και η ακαδημαϊκή επίδοση των ενδιαφερομένων. Επίσης, κάθε χρόνο, οι τρεις καλύτερες διπλωματικές εργασίες βραβεύονται με χρηματικό έπαθλο και δημοσιεύονται στη σειρά των κειμένων εργασίας του ΠΜΣ.

Οι υπότροφοι, σε συνεργασία με τους διδάσκοντες του ΠΜΣ, αναλαμβάνουν ορισμένες υποχρεώσεις ερευνητικής ή άλλης μορφής και γενικά εντάσσονται στις δραστηριότητες του ΠΜΣ ως συνεργάτες. Ο Τομέας και η Συντονιστική Επιτροπή του ΠΜΣ μπορούν να αναθέσουν σε υποτρόφους καθήκοντα διοικητικής υποστήριξης του ΠΜΣ και του Τομέα.

Ε. Κανονισμός λειτουργίας

Το ΠΜΣ «Ευρωπαϊκές και Διεθνείς Σπουδές» λειτουργεί βάσει κανονισμού, ο οποίος υιοθετείται και τροποποιείται από τη Συντονιστική Επιτροπή του ΠΜΣ. Τα κύρια σημεία του κανονισμού είναι τα εξής:

- Η διεξαγωγή της διδασκαλίας γίνεται μόνο απογευματινές ώρες, η διάρκεια του κάθε μαθήματος είναι τρεις ώρες και η παρακολούθηση είναι υποχρεωτική για όλους τους φοιτητές. Οι απουσίες δε μπορεί να ξεπερνούν τις τρεις (3) ανά μάθημα.
- Η κλίμακα αξιολόγησης της επίδοσης στα μαθήματα είναι από 0 έως 10. Προβιβάσιμος βαθμός σε κάθε μάθημα είναι το πέντε (5). Οι εξετάσεις πραγματοποιούνται στο τέλος κάθε εξαμήνου. Υπάρχει δικαίωμα επανεξέτασης μόνο μια φορά, για μεν τους φοιτητές του α' και β' εξαμήνου το Σεπτέμβριο, για

δε τους φοιτητές του γ' εξαμήνου το Μάρτιο. Το δικαίωμα της επανεξέτασης αφορά σε ένα μόνο μάθημα ανά εξάμηνο .

- Στο τέταρτο εξάμηνο οι φοιτητές εκπονούν διπλωματική εργασία υπό την εποπτεία ενός διδάσκοντος. Η διπλωματική εργασία είναι υποχρεωτική και έχει αυξημένη βαθμολογική βαρύτητα - τέσσερις (4) διδακτικές μονάδες - ως προς την τελική αξιολόγηση, σε σχέση με τον βαθμό των υπόλοιπων μαθημάτων. Η κλίμακα αξιολόγησης της διπλωματικής εργασίας είναι από 0 έως 10. Απορρίπτεται η εργασία εάν ο βαθμός είναι κάτω του πέντε (5). Η προθεσμία παράδοσης των εργασιών ορίζεται με απόφαση του Τομέα. Δυνατότητα διόρθωσης ή τροποποίησης της διπλωματικής εργασίας δίνεται μόνο μετά από συγκατάθεση της Συντονιστικής Επιτροπής του ΠΜΣ.
- Οι φοιτητές του ΠΜΣ εκλέγουν δύο εκπροσώπους στην αρχή κάθε ακαδημαϊκού έτους, οι οποίοι συμμετέχουν στις συνεδριάσεις του Τομέα και μεταφέρουν σε αυτόν όλα τα ζητήματα τα οποία προκύπτουν κατά τη λειτουργία του Προγράμματος. Στο τέλος κάθε εξαμήνου γίνεται αξιολόγηση όλων των μαθημάτων και των διδασκόντων από τους φοιτητές με βάση σχετικό ερωτηματολόγιο. Οι αξιολογήσεις εξετάζονται από τον Τομέα στο τέλος κάθε ακαδημαϊκού έτους και τα συμπεράσματα λαμβάνονται υπόψη με σκοπό τη διαρκή βελτίωση του ΠΜΣ.

ΣΤ. Εκπόνηση διδακτορικής διατριβής και διδακτορικό δίπλωμα

Την εποπτεία και εφαρμογή του κανονισμού εκπόνησης διδακτορικής διατριβής έχει η Επιτροπή Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΕΜΣ), η οποία αποτελείται από τους Διευθυντές των Μεταπτυχιακών Προγραμμάτων και άλλα δύο μέλη ΔΕΠ.

Οι αιτήσεις για την εκπόνηση διατριβής γίνονται δεκτές από την κεντρική γραμματεία του Τμήματος (Ομήρου 19, 6ος όροφος) κάθε χρόνο σε δύο χρονικές περιόδους: 1-30 Σεπτεμβρίου και 1-31 Μαρτίου.

Για να είναι αποδεκτές οι αιτήσεις πρέπει να προσδιορίζουν με σαφήνεια το θέμα της διατριβής και να συνοδεύονται από επεξηγηματικό κείμενο τουλάχιστον 500 λέξεων. Πρέπει επίσης να προσυπογράφονται από το μέλος ΔΕΠ με την ιδιότητα του επιβλέποντα καθηγητή. Οι αιτήσεις εισάγονται στη Γενική Συνέλευση του Τμήματος από την ΕΜΣ η οποία προτείνει τα άλλα δύο μέλη της τριμελούς επιτροπής.

Οι διδακτορικές διατριβές ελέγχονται υποχρεωτικά ως προς το περιεχόμενό τους, με ευθύνη της ΕΜΣ, μέσω του συστήματος ελέγχου του Πανεπιστημίου της Πενσυλβάνια, πριν την υποβολή της έκθεσης της τριμελούς επιτροπής.

Οι Υποψήφιοι Διδάκτορες (ΥΔ) έχουν τις εξής υποχρεώσεις:

- Μετά από πρόταση του επιβλέποντα οφείλουν να παρακολουθούν μαθήματα σε προπτυχιακό και μεταπτυχιακό επίπεδο, ανεξαρτήτως τομέα και κατευθύνσεως.
- Οφείλουν να παρουσιάζουν την πρόοδο των εργασιών τους μια φορά ανά ακαδημαϊκό έτος σε ενιαίο σεμινάριο που οργανώνεται με την ευθύνη της ΕΜΣ.
- Μπορούν με τη σύμφωνη γνώμη του επιβλέποντα να συμμετέχουν στη διδασκαλία των προπτυχιακών μαθημάτων και σε φροντιστηριακά σεμινάρια, καθώς και στην εποπτεία εξετάσεων.

Ένα αντίγραφο κάθε εγκρινομένης διατριβής κατατίθεται υποχρεωτικά στη βιβλιοθήκη του Τμήματος, πριν την αγόρευση του ΥΔ.

Η ΕΜΣ εισηγείται στο ΔΣ του Τμήματος μέτρα για τη δημοσιοποίηση των ερευνητικών αποτελεσμάτων των εγκρινόμενων διατριβών.

Z. Ερευνητική Υποστήριξη

Στις εγκαταστάσεις του κτιρίου όπου βρίσκεται το ΠΜΣ, λειτουργούν εξειδικευμένα ερευνητικά κέντρα, τα οποία θεσμοθετήθηκαν από το Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης, με σκοπό την προαγωγή της έρευνας σε συγκεκριμένα επιστημονικά πεδία αλλά και τη παροχή ευκαιριών σε νέους ερευνητές και φοιτητές για την απόκτηση εμπειριών, μέσω της συμμετοχής τους στις δραστηριότητες αυτών των εργαστηρίων. Πρόκειται για τα εργαστήρια:

- **Ευρωπαϊκής Ενοποίησης και Πολιτικής (ΕΕΕΠ)**
- **Μελέτης Ελληνογερμανικών Σχέσεων (ΕΜΕΣ)**
- **Μελέτης της Μετανάστευσης και Διασποράς (ΕΜΜΕΔΙΑ)**
- **Ευρωπαϊκό Κέντρο Jean Monnet**

Πρόγραμμα μαθημάτων*

A' εξάμηνο

Εισαγωγικό Σεμινάριο: Βασικές Έννοιες Οικονομικής Θεωρίας

Εισαγωγή στη Μεθοδολογία των Κοινωνικών Επιστημών

(Γάνος Καζάκος)

Πολιτική και Θεσμοί της Ε.Ε.

(Παναγιώτης Κ. Ιωακειμίδης)

Πολιτική Οικονομία της Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης

(Λουκάς Τσούκαλης σε συνεργασία με Νίκο Κουτσιará)

Θεωρίες της Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης

(Μιχάλης Τσινισιζέλης)

B' εξάμηνο

Εισαγωγικό σεμινάριο: Βασικές έννοιες του Δικαίου της ευρωπαϊκής ενοποίησης

Διεθνείς Σχέσεις και Πολιτική

(Κώστας Υφαντής)

Επιλογή ενός από τα παρακάτω δύο μαθήματα:

Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

(Εμμανουέλα Δούση)

Διεθνείς και Περιφερειακοί Θεσμοί

(Χαριτίνη Δίπλα)

---

* Στο Β' και Γ' εξάμηνο προσφέρονται έξι (6) μαθήματα από τα οποία οι φοιτητές επιλέγουν τέσσερα (4). Ο κατάλογος είναι ενδεικτικός. Επίσης, ο κατάλογος μαθημάτων και τα ονόματα των διδασκόντων οριστικοποιούνται κατά την έναρξη του ακαδημαϊκού έτους, με απόφαση του Τομέα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών.

Επιλογή δύο από τα παρακάτω τέσσερα μαθήματα:

Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση και Ελλάδα

(Σουζάννα Βέρνυ)

Οικονομική και Νομισματική Ένωση

(Λουκάς Τσούκαλης σε συνεργασία με Νίκο Κουτσιαρά)

Η Ευρώπη στο Διεθνές Σύστημα

Διεθνής Πολιτική Οικονομία

(Αντώνης Κόντης)

Γ' εξάμηνο

Επιλογή τεσσάρων από τα παρακάτω δέκα μαθήματα:

Διεθνής Προστασία Περιβάλλοντος

(Εμμανουέλα Δούση)

Οικονομικά και Κοινωνικά Συστήματα στην Ευρώπη

(Γιάννος Καζάκος)

Αναπτυξιακή και Διαρθρωτική Πολιτική

(Ναπολέων Μαραβέγιας σε συνεργασία με Γιώργο Ανδρέου)

Βαλκάνια και Τουρκία

(Θάνος Βερέμης)

Μετανάστευση στην Ευρώπη

Επίλυση Διεθνών Συγκρούσεων

(Γάρις Βαρβαρούσης)

Αγροτική Ανάπτυξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Συγκριτική Ανάλυση Ευρωπαϊκών Πολιτικών Συστημάτων

(Μιχάλης Τσινισιζέλης)

Πολιτική Ανταγωνισμού

Τραπεζικό Σύστημα και Διεθνείς Αγορές

Δ' εξάμηνο

Συγγραφή Διπλωματικής Εργασίας και παρακολούθηση ειδικών σεμιναρίων.

9.2.3. Κράτος και Δημόσια Πολιτική

Γενική περιγραφή

Το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών "*Κράτος και Δημόσια Πολιτική*" λειτουργεί από το 1995 στο πλαίσιο του Τομέα Διοικητικής Επιστήμης του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης του Πανεπιστημίου Αθηνών. Κατά την πρώτη λειτουργία του ήταν διετούς διάρκειας. Στη συνέχεια, η αντίληψη για την οργάνωση των σπουδών μεταβλήθηκε. Η διάρκειά του περιορίστηκε σε δώδεκα (12) μήνες με εντατικότερο πρόγραμμα σπουδών και ιδιαίτερο βάρος στη διπλωματική εργασία που απαιτείται για την ολοκλήρωσή του.

Με το πρόγραμμα παρέχεται εξειδίκευση σε σχέση με τις επιμέρους στις διαστάσεις της λειτουργίας του κράτους και της παραγωγής της δημόσιας πολιτικής. Επιδιώκεται η διεπιστημονική θεώρηση των θεμάτων, με τη συμβολή της διοικητικής επιστήμης, της κοινωνικής πολιτικής και του δημόσιου δικαίου. Επιχειρείται αφ' ενός η διεύρυνση των οριζόντων των φοιτητών στα σχετικά θέματα και αφ' ετέρου η οικοδόμηση της θεωρητικής προβληματικής που επιτρέπει την κατανόηση και ανάλυσή τους. Η ικανότητα ανάλυσης και σύνθεσης δοκιμάζεται ιδιαίτερα με την εκπόνηση της διπλωματικής εργασίας, η οποία εκπονείται υπό την εποπτεία ενός εκ των διδασκόντων και απαιτείται να έχει πρωτότυπο χαρακτήρα. Οι εργασίες αυτές φιλοδοξούν άλλωστε να θέσουν τα θεμέλια για περαιτέρω ανάπτυξη της επιστημονικής έρευνας και μελέτης σε ζητήματα δημόσιας διοίκησης και δημοσίων πολιτικών από νομική, πολιτική, διοικητική, κοινωνική και ευρωπαϊκή σκοπιά.

Το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών "*Κράτος και Δημόσια Πολιτική*" απευθύνεται σε ευρύ φάσμα πτυχιούχων ελληνικών και ξένων πανεπιστημίων. Το αυξανόμενο ενδιαφέρον που συναντά, αποτελεί συνεχές κίνητρο βελτίωσης και του επιτρέπει να αντλεί φοιτητές από ευρεία δεξαμενή υποψηφίων, διατηρώντας υψηλές προδιαγραφές.

Το πρόγραμμα διευθύνεται από τον Καθηγητή Χαράλαμπο Χρυσανθάκη και από Συντονιστική Επιτροπή στην οποία συμμετέχουν επίσης οι κ.κ. Γ. Παπαδημητρίου Καθηγητής, Ι. Υφαντόπουλος Καθηγητής, Ι. Τασόπουλος Επίκουρος Καθηγητής και Ν.-Κ. Χλέπας Επίκουρος Καθηγητής.

Μεταπτυχιακοί τίτλοι

Το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών "*Κράτος και Δημόσια Πολιτική*" απονέμει τους ακόλουθους Μεταπτυχιακούς τίτλους σπουδών :

- Α) Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ειδίκευσης (Μ.Δ.Ε.). Η διάρκεια φοίτησης είναι 12 μήνες.
- Β) Διδακτορικό Δίπλωμα. Η ελάχιστη διάρκεια φοίτησης είναι τρία έτη από την ημερομηνία επίσημου καθορισμού του θέματος της διατριβής (*απόφαση της Γ.Σ. του Τμήματος*). Η μέγιστη διάρκεια φοίτησης είναι έξι έτη, με δυνατότητα παράτασης, εφ' όσον πληρούνται οι προϋποθέσεις ουσιαστικής προόδου.

Προϋποθέσεις και διαδικασία επιλογής

Δεκτοί γίνονται πτυχιούχοι Τμημάτων Πολιτικών, Οικονομικών, Διοικητικών και Νομικών Επιστημών, Επιστημών Υγείας και Κοινωνικής Πολιτικής, απόφοιτοι Τμημάτων των Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων της ημεδαπής και της αλλοδαπής, ισοτίμων προς τα Ελληνικά Α.Ε.Ι., καθώς και άλλων Ιδρυμάτων Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης, σύμφωνα με τις προϋποθέσεις του άρθρου 16, παρ. 1, του Ν. 2527/1995.

Οι ενδιαφερόμενοι καλούνται να καταθέσουν πλήρως συμπληρωμένη αίτηση συμμετοχής στην Κεντρική Γραμματεία των ΠΤΜΣ (Υπεύθυνη κα. Ι. Νάνου - Ομήρου 19, 6^{ος} όρ.) κατόπιν προκηρύξεως, η οποία δημοσιεύεται στον ημερήσιο τύπο το Μάιο κάθε ακαδημαϊκού έτους και εντός των προθεσμιών που ορίζει η προκήρυξη. Έντυπα αιτήσεων προμηθεύει η Γραμματεία του ΠΤΜΣ (Αιόλου 42-44, 105 60 Αθήνα, 4^{ος} όροφος Τηλ.: 210 3689534).

Η αίτηση πρέπει να συνοδεύεται απαραίτητα από τα ακόλουθα δικαιολογητικά :

1. Αντίγραφο πτυχίου και αναλυτικής βαθμολογίας όλων των ετών.
2. Δύο συστατικές επιστολές, εκ των οποίων τουλάχιστον μία από μέλος Δ.Ε.Π. τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.
3. Πιστοποιητικό ισοτιμίας του ΔΙΚΑΤΣΑ (μόνο για όσους προέρχονται από σχολές του εξωτερικού).
4. Αναλυτική βαθμολογία όλων των εξαμήνων για όσους θα αποκτήσουν πτυχίο ως την εξεταστική περίοδο του Ιουνίου.
5. Αποδεικτικό γνώσης της Αγγλικής γλώσσας (σε επίπεδο *Proficiency*). Η άριστη γνώση της Αγγλικής γλώσσας κρίνεται ιδιαίτερα σημαντική για την επιλογή στο πρόγραμμα. Η γνώση μιας δεύτερης ξένης γλώσσας (*Γαλλικά - Γερμανικά - Ιταλικά*) είναι επιθυμητή.
6. Προϋπόθεση για τη συμμετοχή στη διαδικασία αξιολόγησης είναι είτε βαθμός πτυχίου τουλάχιστον 6,50 είτε, ασχέτως βαθμού πτυχίου, μέσος όρος βαθμολογίας τουλάχιστον 7 σε τουλάχιστον πέντε (5) προπτυχιακά μαθήματα συναφή προς το αντικείμενο των τριών (3) γενικών κατευθύνσεων του Μεταπτυχιακού Προγράμματος (*Δημόσιο Δίκαιο, Κοινωνική Πολιτική και Διοικητική Επιστήμη*).

Η αξιολόγηση των υποψηφίων γίνεται κατόπιν συνεκτίμησης των ανωτέρω στοιχείων και σε τρία στάδια. Οι υποψήφιοι που συγκεντρώνουν τις απαραίτητες προϋποθέσεις θα κληθούν σε γραπτή εξέταση. Για τους εξήντα (60) πρώτους θα γίνει στη συνέχεια προφορική συνέντευξη εν όψει της τελικής επιλογής, των είκοσι πέντε (25) μεταπτυχιακών φοιτητών που θα παρακολουθήσουν το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών.

Η εγγραφή στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών συνεπάγεται συνεισφορά κάθε φοιτητή στα σχετικά λειτουργικά έξοδα, η οποία ανέρχεται σε 880,42 EURO. Προβλέπεται η δυνατότητα χορήγησης οικονομικής ενίσχυσης (υποτροφίας) για την κάλυψη της εισφοράς, με ενδεχόμενη παράλληλη υποχρέωση απασχόλησης του υποτρόφου σε δραστηριότητες του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών.

Η παρακολούθηση των μαθημάτων του Προγράμματος είναι υποχρεωτική. Οι εγγεγραμμένοι στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών απολαμβάνουν όλων των ευεργετημάτων που προβλέπονται από τη νομοθεσία.

Οργάνωση σπουδών και κανονισμός του προγράμματος

Το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών "Κράτος και Δημόσια Πολιτική" διαρκεί δώδεκα (12) μήνες. Κατά το πρώτο εξάμηνο της φοίτησης τίθενται οι βάσεις μέσω ενός κοινού κορμού μαθημάτων, ενώ κατά το δεύτερο εξάμηνο προσφέρονται εξειδικευμένα μαθήματα, τα οποία σε συνδυασμό με το θέμα της διπλωματικής εργασίας προσδιορίζουν την κατεύθυνση που επιλέγουν οι φοιτητές.

Κατευθύνσεις :

Τα μαθήματα επιλογής και το θέμα της διπλωματικής εργασίας μπορεί να εντάσσονται σε τρεις κατευθύνσεις :

[401] Κατεύθυνση Διοικητικής Επιστήμης

[402] Κατεύθυνση Δημοσίου Δικαίου

[403] Κατεύθυνση Κοινωνικής Πολιτικής

Μαθήματα

Το Α' εξάμηνο (κοινή φάση) σπουδών περιλαμβάνει τα εξής υποχρεωτικά μαθήματα

- Μεθοδολογία της Έρευνας
- Μορφές Μετεξέλιξης του Σύγχρονου Κράτους
- Σχεδιασμός και Ανάλυση της Δημόσιας Πολιτικής
- Οικονομικό Πλαίσιο Χρηματοδότησης της Δημόσιας Πολιτικής

Τα μαθήματα του Β' εξαμήνου επιχειρούν ορισμένο βαθμό εξειδίκευσης και περιλαμβάνουν τα εξής :

- Οικονομική Πολιτική
- Κοινωνική Πολιτική και Εργασιακές Σχέσεις
- Σύγχρονες Λειτουργίες της Τοπικής Αυτοδιοίκησης
- Πολιτική Προστασίας των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου
- Διοικητική Μεταρρύθμιση στην Ελλάδα
- Ειδικά Θέματα Δημόσιας Πολιτικής
- Πολιτική και Θεσμοί Περιβάλλοντος
- Θεωρία και πρακτική της διοίκησης στο δημόσιο τομέα
- Διαχείριση κοινοτικών πόρων

Από τον κατάλογο αυτό, κάθε φοιτητής επιλέγει τρία μαθήματα, εκ των οποίων τουλάχιστον ένα εκτός της επιλεγόμενης κατεύθυνσης.

Ο τρόπος αξιολόγησης των φοιτητών στο πεδίο κάθε μαθήματος ορίζεται από τους διδάσκοντες. Οι εξετάσεις στα μαθήματα είναι υποχρεωτικές και διεξάγονται κατά τις περιόδους Ιανουαρίου - Φεβρουαρίου και Ιουνίου. Οι επαναληπτικές εξετάσεις για τα μαθήματα, στα οποία οι φοιτητές δεν προσήλθαν ή απορρίφθηκαν, διεξάγονται τον Σεπτέμβριο. Κάθε μάθημα αντιστοιχεί σε 10 διδακτικές μονάδες. Επιτυχών θεωρείται όποιος συγκεντρώνει ελάχιστο βαθμό 5/10.

Πέραν των προσφερομένων μαθημάτων πραγματοποιούνται διαλέξεις - σεμινάρια από προσκεκλημένους ομιλητές. Η συμμετοχή των φοιτητών είναι υποχρεωτική. Στο πλαίσιο του Π.Μ.Σ. οι φοιτητές έχουν πρόσβαση στο "Εργαστήριο Πληροφορικής".

Διπλωματική Εργασία

Η φοίτηση στο Π.Μ.Σ. ολοκληρώνεται με την εκπόνηση και την επιτυχή προφορική υποστήριξη της διπλωματικής εργασίας. Η έκταση της εργασίας είναι είκοσι χιλιάδες (20.000) λέξεις. Το θέμα της εργασίας υποβάλλεται προς έγκριση έως το Πάσχα και εγκρίνεται από τη Γ.Σ. του Τομέα, η οποία και προσδιορίζει την αντίστοιχη τριμελή επιτροπή και τον επιβλέποντα.

Η τελική παράδοση των εργασιών γίνεται σε τέσσερα (4) αντίτυπα έως την **20^η Σεπτεμβρίου 2004** (α' περίοδος), μετά από σύμφωνη γνώμη του επιβλέποντος και της τριμελούς επιτροπής. Ακολουθεί προφορική υποστήριξη της εργασίας ενώπιον της τριμελούς επιτροπής. Σε περίπτωση απόρριψης ο φοιτητής μπορεί να επανέλθει κατά τη β' περίοδο. Η προθεσμία υποβολής της εργασίας για τη β' περίοδο είναι έως την **8^η Ιανουαρίου 2005**. Στη διπλωματική εργασία αντιστοιχούν 40 διδακτικές μονάδες.

Ο γενικός βαθμός του Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης (Μ.Δ.Ε.) υπολογίζεται με την άθροιση των διδακτικών μονάδων των μαθημάτων και της διπλωματικής εργασίας. Το άριστα είναι $70 + 40 = 110$ μονάδες και επιτυχών θεωρείται όποιος συγκεντρώσει $35 + 20 = 55$ μονάδες.

Απόρριψη της εργασίας ή / και αποτυχία στις εξετάσεις των μαθημάτων και στη β' περίοδο συνεπάγεται οριστική διαγραφή από το πρόγραμμα.

Λοιπές υποχρεώσεις μεταπτυχιακών φοιτητών

- Η παρακολούθηση του Π.Μ.Σ. συνεπάγεται συνεισφορά ανταποδοτικού χαρακτήρα για την κάλυψη των σχετικών λειτουργικών εξόδων, η οποία για το 2004 - 2005 ανέρχεται στο ποσό των 880,42ευρο. Σε ορισμένες περιπτώσεις είναι δυνατή η χορήγηση οικονομικής ενίσχυσης με τη μορφή υποτροφίας.
- Η παρακολούθηση των μαθημάτων και των διαλέξεων είναι υποχρεωτική για τους φοιτητές. Ο έλεγχος ασκείται με ευθύνη των διδασκόντων και της γραμματείας του Π.Μ.Σ. Η Συντονιστική Επιτροπή του Π.Μ.Σ. μπορεί, κατ' εξαίρεση, να δικαιολογήσει απουσίες που δεν θα υπερβαίνουν κατ' ανώτατο όριο το 20% των ωρών παρακολούθησης κάθε μαθήματος. Υπέρβαση του ορίου αυτού συνιστά κώλυμα συμμετοχής στις εξετάσεις.

9.2.4. Σπουδές Νοτιοανατολικής Ευρώπης

α. Περιγραφή και γενικοί στόχοι του ΠΜΣ

Το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (Π.Μ.Σ.) "Σπουδές Νοτιοανατολικής Ευρώπης" λειτούργησε για πρώτη φορά το ακαδημαϊκό έτος 1999-2000. Το διεθνές αυτό πρόγραμμα οργανώνεται και φιλοξενείται από το Πανεπιστήμιο Αθηνών για λογαριασμό του Δικτύου Πανεπιστημίων της Νοτιοανατολικής Ευρώπης ("*Universities /Southeastern Europe*", *Project-Πρόγραμμα "U/SEE"*). Πρόκειται για ένα διαπανεπιστημιακό δίκτυο που, μέσω της ακαδημαϊκής συνεργασίας και των επιστημονικών ανταλλαγών, στοχεύει στο να συμβάλλει στην εδραίωση της εμπιστοσύνης, στην ενδυνάμωση της ειρήνης και της σταθερότητας, στην προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, στην πρόοδο της επιστημονικής γνώσης και στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη στην περιοχή. Το Πρόγραμμα U/SEE τελούσε μέχρι σήμερα υπό την αιγίδα της διαδικασίας Royanmont της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τώρα υποστηρίζεται από το Σύμφωνο Σταθερότητας για την Νοτιοανατολική Ευρώπη (ΝΑΕ).

Κύριος σκοπός του Π.Μ.Σ. είναι να παρέχει εξειδικευμένη γνώση από νέους επιστήμονες, καθώς και από το διδακτικό προσωπικό των συμμετεχόντων Πανεπιστημίων και να συμβάλλει στην αμοιβαία κατανόηση των προβλημάτων και των προοπτικών της περιοχής της ΝΑΕ. Πέραν των πανεπιστημιακών του στόχων, το πρόγραμμα αναμένεται να έχει μια ευρύτερη επίδραση στις κοινωνίες των εν λόγω χωρών, μέσω και άλλων επιστημονικών και πολιτιστικών δραστηριοτήτων που θα πραγματοποιούνται παράλληλα.

β. Οργάνωση Σπουδών

Το ΠΜΣ "Σπουδές ΝΑ Ευρώπης", που αποτέλεσε την πρώτη δραστηριότητα του Προγράμματος U/SEE, έχει ενταχθεί στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης (ΦΕΚ 1883/15-10-1999 τεύχος Β΄) και απονέμει Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ειδίκευσης (Master's Degree)

Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Ειδίκευσης στις Σπουδές Νοτιοανατολικής Ευρώπης

Το Master's Degree in Southeast European Studies είναι αγγλόφωνο πρόγραμμα, ετήσιας διάρκειας.

Αριθμός Σπουδαστών

Οι σπουδαστές που γίνονται δεκτοί στο ΠΜΣ δεν υπερβαίνουν τους 35 και προέρχονται από τις χώρες της ΝΑ Ευρώπης. Σε αυτούς περιλαμβάνεται και ένας περιορισμένος αριθμός φοιτητών εκτός αυτών των χωρών.

Διδάσκοντες

Για κάθε θεματική ενότητα (βλ. στη συνέχεια) ορίζεται Συντονιστής, ο οποίος εδρεύει στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, υποδέχεται και συντονίζει τους άλλους διδάσκοντες καθηγητές. Το διδακτικό προσωπικό προέρχεται από το Πανεπιστήμιο Αθηνών και από τα λοιπά συμβαλλόμενα Πανεπιστήμια του Δικτύου (ένα από κάθε χώρα): Αλβανία, Βοσνία- Ερζεγοβίνη, Βουλγαρία, Ο.Δ. της Γιουγκοσλαβίας, Κροατία,

Ουγγαρία, ΠΓΔΜ, Ρουμανία, Σλοβενία, Τουρκία.

Δίδακτρα

Οι αλλοδαποί φοιτητές που προέρχονται από τις χώρες του Δικτύου δεν καταβάλλουν δίδακτρα και μπορούν να κάνουν αίτηση για πλήρη (Π € 500 το μήνα/Οκτώβριο-Απρίλιο) ή μερική υποτροφία (Π € 250 το μήνα/Οκτώβριο-Απρίλιο). Οι Έλληνες φοιτητές, καθώς και οι φοιτητές που προέρχονται από χώρες εκτός Δικτύου, καταβάλλουν δίδακτρα ύψους € 1500.

Μαθήματα, Διπλωματική εργασία

Το ΠΜΣ περιλαμβάνει υποχρεωτική παρακολούθηση 4 μαθημάτων και ερευνητική εργασία. Τα μαθήματα ξεκινούν αρχές Οκτωβρίου, διαρκούν 24 εβδομάδες και πραγματοποιούνται στην Αθήνα.

ΧΕΙΜΕΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ

- 1. Ιστορία και Πολιτισμός της Νοτιοανατολικής Ευρώπης (Southeast European History & Culture)**
- 2. Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση και Νοτιοανατολική Ευρώπη. (European Integration & Southeastern Europe)**

ΕΑΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ

- 3. Πολιτική, Οικονομία και Κοινωνία σε Δημοκρατικό Πλαίσιο (Politics, Economics and Society in a Democratic Setting)**
- 4. Επίλυση Διενέξεων και Περιφερειακή Συνεργασία (Conflict Resolution & Regional Cooperation)**

Κατά τη διάρκεια των μαθημάτων του ΠΜΣ οι φοιτητές οφείλουν να κάνουν προφορικές παρουσιάσεις και να υποβάλουν γραπτές εργασίες. Με την ολοκλήρωση των μαθημάτων, οι φοιτητές υποβάλλονται σε τέσσερις προφορικές και/ή γραπτές εξετάσεις, μία για κάθε προαναφερόμενη θεματική ενότητα. Στη συνέχεια διεξάγουν (είτε στην Αθήνα είτε στην χώρα προέλευσής τους) περαιτέρω έρευνα σε ένα αντικείμενο που έχει συμφωνηθεί εκ των προτέρων και τελικά υποβάλουν μία διπλωματική εργασία (έκτασης 15.000-20.000 λέξεων) μέχρι το τέλος Αυγούστου. Η βαθμολογία των εξετάσεων και της διπλωματικής εργασίας συνεκτιμάται για την απονομή του μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών (Master's Degree).

Οι φοιτητές έχουν το δικαίωμα επανεξέτασης σε 2 από τα 4 μαθήματα την περίοδο του Σεπτεμβρίου. Σε περίπτωση που αποτύχουν ξανά, αποκλείονται από το Πρόγραμμα.

Προσφέρονται επίσης μαθήματα Ελληνικής γλώσσας καθώς και μαθήματα ξένων γλωσσών. Επιπλέον, προγραμματίζεται σειρά ειδικών διαλέξεων από διακεκριμένους εκπροσώπους του πολιτικού, επιχειρηματικού, διπλωματικού και δημοσιογραφικού κόσμου.

Προϋποθέσεις και διαδικασία επιλογής

Οι ενδιαφερόμενοι για να εγγραφούν οφείλουν να υποβάλλουν αίτηση μέσω του συμβαλλόμενου Πανεπιστημίου της χώρας προέλευσής τους ή να αποστείλουν την αίτησή τους απευθείας στη Γραμματεία του Δικτύου στην Αθήνα.

Γενικά, οι αιτούντες είναι αναγκαίο να διαθέτουν τουλάχιστον ένα πρώτο Πανεπιστημιακό τίτλο σπουδών, με έμφαση στους τομείς Πολιτικών, Νομικών και Οικονομικών Επιστημών, Διεθνών Σχέσεων, Δημόσιας Διοίκησης, Ιστορίας, Επικοινωνίας, Περιφερειακής Ανάπτυξης, καθώς και άλλων θεωρητικών και εφαρμοσμένων επιστημών. Οι αιτήσεις από πρόσωπα με διαφορετικό εκπαιδευτικό υπόβαθρο θα εξετάζονται, εφόσον συνοδεύονται από κατάλληλο υποστηρικτικό υλικό. Οι αιτήσεις θα πρέπει να περιλαμβάνουν:

- α) Αίτηση (την προμηθεύονται από την Γραμματεία ή το Διαδίκτυο).
- β) Επικυρωμένο αντίγραφο του βασικού πτυχίου του αιτούντος, όπου να αναγράφεται ο βαθμός αποφοίτησης, και κατάσταση αναλυτικής βαθμολογίας.
- γ) Δύο συστατικές επιστολές (η μία τουλάχιστον από μέλος ΔΕΠ).
- δ) Επικυρωμένο αντίγραφο πιστοποιητικού άριστης γνώσης της Αγγλικής γλώσσας (Proficiency ή TOEFL).
- ε) Απλές φωτοτυπίες άλλων υποστηρικτικών εγγράφων, εφόσον υπάρχουν.

Η έναρξη υποβολής των αιτήσεων πραγματοποιείται τον Απρίλιο, ενώ ως προθεσμία υποβολής ορίζεται η 31η Μαΐου.

Ο Τίτλος Μεταπτυχιακών Σπουδών Νοτιοανατολικής Ευρώπης (Master's Degree in Southeastern European Studies) απονέμεται από το Πανεπιστήμιο Αθηνών. Όλα τα συμβαλλόμενα Πανεπιστήμια συμφωνούν να αναγνωρίσουν τον Τίτλο Μεταπτυχιακών Σπουδών. Σε περίπτωση που για το σκοπό αυτό απαιτούνται και άλλες ενέργειες, τα συμβαλλόμενα μέρη δεσμεύονται να προβούν στις σχετικές διαδικασίες.

Πληροφορίες:

Αιόλου 42-44 & Κολοκοτρώνη (4ος όροφος), 105 60 Αθήνα

Τηλ: (+30 210) 368.9541

Φαξ: (+30 210) 32.40.521

[http:// www.uoa.gr/polisci](http://www.uoa.gr/polisci)

E-mail: u-see@interel.uoa.gr

10. ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΟ ΔΙΠΛΩΜΑ ΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ

10.1. Εκπόνηση Διδακτορικής Διατριβής

Ως προς τις διατριβές που αναφέρονται σε θέματα το αντικείμενο των οποίων εντάσσεται στα επιστημονικά αντικείμενα του Τμήματος αλλά δεν καλύπτονται από συγκεκριμένο ΠΜΣ, ισχύουν ειδικές διατάξεις (άρθρο 13) του Ν. 2083/1992. Σύμφωνα με αυτές:

Ο υποψήφιος που ενδιαφέρεται να εκπονήσει διδακτορική διατριβή στο Τμήμα υποβάλλει σχετική αίτηση στη Γραμματεία του Τμήματος. **Οι αιτήσεις γίνονται δεκτές από 1^η - 30^η Σεπτεμβρίου και από 1^η -31^η Μαρτίου κάθε έτους.** Οι σχετικές υποψηφιότητες εξετάζονται μόνο σύμφωνα με τον σχετικό κανονισμό από την Επιτροπή Διδακτορικών Διατριβών. Στη συνέχεια η Γενική Συνέλευση Ειδικής Σύνοψης του Τμήματος κρίνει, αν ο υποψήφιος πληροί τις προϋποθέσεις για εκπόνηση διδακτορικής διατριβής και ορίζει τριμελή συμβουλευτική επιτροπή από μέλη ΔΕΠ του Τμήματος. Η συμβουλευτική επιτροπή, σε συνεργασία με τον υποψήφιο, καθορίζει το θέμα της διατριβής. Η χρονική διάρκεια για την εκπόνηση της διατριβής δεν μπορεί να είναι μικρότερη από τρία έτη από την ημερομηνία καθορισμού του θέματος. Η συμβουλευτική επιτροπή, σε συνεργασία με τον υποψήφιο, υποβάλλει έκθεση προόδου στο ΔΣ του Τμήματος στο τέλος κάθε χρόνου.

Η διαδικασία ολοκληρώνεται ως εξής, σύμφωνα με το άρθρο 13, παρ. 1 στ, ζ, του Ν. 2083/1992:

Η συμβουλευτική επιτροπή μετά την αξιολόγηση του επιστημονικού έργου του υποψηφίου, και εφόσον κρίνει ότι τούτο έχει ολοκληρωθεί, επιτρέπει τη συγγραφή της διατριβής. Η περαιτέρω διαδικασία και η τελική κρίση γίνεται από επταμελή εξεταστική επιτροπή, η οποία απαρτίζεται από μέλη ΔΕΠ. Στην εξεταστική επιτροπή συμμετέχουν τα τρία (3) μέλη της συμβουλευτικής επιτροπής, εφόσον έχουν την ιδιότητα του μέλους ΔΕΠ, και τα υπόλοιπα τέσσερα (4) ή κατά περίπτωση πέντε (5) ορίζονται από τη Γ.Σ.Ε.Σ. Τα τρία (3) τουλάχιστον από τα μέλη της εξεταστικής επιτροπής ανήκουν στη βαθμίδα του καθηγητή. Τα μέλη της εξεταστικής επιτροπής ανήκουν στην ίδια ή συγγενή επιστημονική ειδικότητα με αυτή στην οποία εκπονεί ο υποψήφιος τη διατριβή του. Ορισμένα μπορεί να προέρχονται από άλλο τμήμα του ίδιου ή άλλου ΑΕΙ. Ο υποψήφιος αναπτύσσει τη διατριβή του δημοσίως ενώπιον της εξεταστικής επιτροπής, η οποία στη συνέχεια κρίνει το πρωτότυπο της διατριβής και τη συμβολή της στην επιστήμη. Για την έγκριση διδακτορικής διατριβής απαιτείται η σύμφωνη γνώμη των πέντε (5) τουλάχιστον μελών της εξεταστικής επιτροπής. Η αναγόρευση του υποψηφίου σε διδάκτορα γίνεται από τη Γ.Σ.Ε.Σ.

10.2. Κανονισμός Υποχρεώσεων Υποψηφίων Διδασκόντων

1. Την εποπτεία των μεταπτυχιακών σπουδών και την εφαρμογή του παρόντος κανονισμού έχει η Επιτροπή Μεταπτυχιακών Σπουδών (Ε.Μ.Σ.). Αποτελείται από τους Διευθυντές των Μεταπτυχιακών Προγραμμάτων και δύο άλλα μέλη Δ.Ε.Π. από τα οποία εκλέγει τον Πρόεδρό της. Η θητεία της είναι ετήσια.
2. Αιτήσεις για την εκπόνηση διδακτορικής διατριβής γίνονται δεκτές κάθε χρόνο σε δύο χρονικές περιόδους : 1-30 Σεπτεμβρίου και 1-31 Μαρτίου.
3. Για να είναι παραδεκτές οι αιτήσεις πρέπει να προσδιορίζουν με σαφήνεια το θέμα της διατριβής και να συνοδεύονται από επεξηγηματικό κείμενο τουλάχιστον 500 λέξεων. Πρέπει επίσης να προσυπογράφονται από το μέλος Δ.Ε.Π. που αποδέχεται να αναλάβει ως επιβλέπων Καθηγητής. Οι αιτήσεις εισάγονται στη Γ.Σ.Ε.Σ. από την Ε.Μ.Σ. που προτείνει τα άλλα δύο μέλη της τριμελούς επιτροπής.
4. Κάθε μέλος Δ.Ε.Π. μπορεί να αναλάβει την επίβλεψη μέχρι πέντε διδακτορικών διατριβών συγχρόνως.
5. Οι Υποψήφιοι Διδάκτορες (Υ.Δ.) οφείλουν μετά από πρόταση του επιβλέποντα και σχετική απόφαση της Ε.Μ.Σ. να παρακολουθούν μαθήματα σε προπτυχιακό και μεταπτυχιακό επίπεδο ανεξαρτήτως τομέα ή κατεύθυνσης.
6. Οι Υ.Δ. οφείλουν να παρουσιάζουν την πρόοδο των εργασιών τους μια φορά ανά ακαδημαϊκό έτος σε ενιαίο σεμινάριο που οργανώνεται με την ευθύνη της Ε.Μ.Σ..
7. Οι Υ.Δ. έχουν την υποχρέωση να συμβουλευονται όλα τα μέλη των συμβουλευτικών επιτροπών τους κατά την εκπόνηση των εργασιών τους.
8. Οι Υ.Δ. με τη σύμφωνη γνώμη του επιβλέποντα μπορούν να συμμετέχουν στην διδασκαλία των προπτυχιακών μαθημάτων και σε φροντιστηριακά σεμινάρια καθώς και στην εποπτεία εξετάσεων
9. Οι διατριβές ελέγχονται υποχρεωτικά ως προς το περιεχόμενό τους με ευθύνη της Ε.Μ.Σ. μέσω του συστήματος ελέγχου του Πανεπιστημίου της Πενσυλβανίας πριν την κατεύθυνση της έκθεσης της τριμελούς επιτροπής και το οποίο χρησιμοποιείται ήδη από το Πανεπιστήμιο Αθηνών.
10. Οι Υ.Δ. μπορούν να χρησιμοποιούν τον ειδικά διαμορφωμένο χώρο επί της Αιόλου 42-44 μετά από απόφαση της Ε.Μ.Σ..
11. Ένα αντίγραφο της κάθε εγκρινόμενης διατριβής (με σκληρή ράχη) κατατίθεται υποχρεωτικά στη βιβλιοθήκη του Τμήματος πριν την αναγόρευση του Υ.Δ..
12. Η Ε.Μ.Σ. εισηγείται στο Δ.Σ. του Τμήματος μέτρα για την δημοσιοποίηση των ερευνητικών αποτελεσμάτων των εγκρινόμενων διατριβών.

11. ΜΕΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΥ ΚΑΙ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ

Γιάννης Γ. Βαληνάκης

Ο καθηγητής Γ. Βαληνάκης γεννήθηκε στην Αθήνα το 1955 και σπούδασε Νομικά και Πολιτική Επιστήμη στα Πανεπιστήμια Αθηνών και Χαϊδελβέργης αντίστοιχα. Ειδικεύτηκε στις διεθνείς σχέσεις και στη στρατηγική (DEA στη διεθνή πολιτική, DEA στην αμυντική πολιτική, DEA στην ιστορία των διεθνών σχέσεων) στο Πανεπιστήμιο της Σορβόνης και αναγορεύθηκε διδάκτορας της διεθνούς πολιτικής (με άριστα) από το ίδιο πανεπιστήμιο το 1981. Εργάστηκε ως ερευνητής στο Institute for East-West Security Studies, στο Institut d' Etudes Européennes και σε άλλα ελληνικά και ξένα ερευνητικά ιδρύματα. Διετέλεσε Επιστημονικός Συνεργάτης, Ειδικός Σύμβουλος (1983-86), και μέλος της Επιτροπής Σχεδιασμού (1990-1993) στο Υπουργείο Εξωτερικών. Από το 1992 είναι Καθηγητής Διεθνών Σχέσεων στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Είναι καθηγητής της Έδρας Jean Monnet στην Ευρωπαϊκή Πολιτική και Διπλωματία και διευθύνει το πρόγραμμα για το Ευρωπαϊκό Κέντρο Jean Monnet του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Περικλής Βαλλιάνος

Ο Περικλής Βαλλιάνος, Αναπληρωτής Καθηγητής στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης του Πανεπιστημίου Αθηνών, σπούδασε κοινωνιολογία και φιλοσοφία στα πανεπιστήμια Wesleyan και Brandeis των Η.Π.Α.. Από το τελευταίο έλαβε το διδακτορικό του τίτλο στην Ιστορία των Ιδεών με ειδίκευση στην κοινωνική σκέψη του Χέγκελ. Από το 1989 διδάσκει πολιτική φιλοσοφία στο προπτυχιακό και μεταπτυχιακό πρόγραμμα του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης του Πανεπιστημίου Αθηνών. Τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα εστιάζονται στις μεθόδους παραγωγής γνώσης, ιδίως ιστορικοκοινωνικής και στην αλληλοσύνδεσή τους με τις μορφές κοινωνικής ζωής στις οποίες εντάσσονται. Το επίκεντρο στην προβληματική αυτή είναι η λειτουργία της γλώσσας. Οι πρόσφατες δημοσιεύσεις του περιλαμβάνουν: "Πίστη και γνώση στη φιλοσοφία του Πλωτίνου" (*Σύγχρονα Θέματα*, Ιανουάριος - Ιούνιος 1996).

Πάρις Βαρβαρούσης

Ο Πάρις Βαρβαρούσης εργάζεται ως επίκουρος καθηγητής στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης. Είναι πτυχιούχος Μαθηματικός του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και πτυχιούχος Πολιτικών και Κοινωνικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Μονάχου, απ' όπου πήρε και το Διδακτορικό του Δίπλωμα (Dr.

Phil.) στις Διεθνείς Σχέσεις (1979) με θέμα: Ανάλυση της ελληνοτουρκικής διαμάχης 1974-76. Διορίστηκε ως επιμελητής (1981) στην πρώην έδρα Πολιτικής Επιστήμης της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών. Το γνωστικό του αντικείμενο είναι 'θεωρία διεθνών σχέσεων και εξωτερική πολιτική'. Διδάσκει στο προπτυχιακό και μεταπτυχιακό επίπεδο σχετικά μαθήματα. Έχει προσκληθεί ως επισκέπτης καθηγητής στο Πανεπιστήμιο του Μονάχου και εργάστηκε ως ερευνητής σε αρκετά ερευνητικά κέντρα του γερμανόφωνου κυρίως χώρου. Με πρωτοβουλία του ιδρύθηκε το *Εργαστήριο Μελέτης Ελληνογερμανικών Σχέσεων* στο Τμήμα που υπηρετεί.

Επιλογή δημοσιεύσεων:

- The Situation in Cyprus and the Security in the Region, στο: *PACIS*, 1(2004).
- Cyprus' Accession to the European Union and its Impact on the Bilateral Relations Between Greece and Turkey (Zyperns EU-Beitritt und die Auswirkungen auf die griechisch-türkischen Beziehungen), στο: *Südosteuropa* 1-3/2002, 73-87.
- Διεθνείς Σχέσεις και Εξωτερική Πολιτική: έννοιες, αρχές, μέθοδοι, ερευνητικές κατευθύνσεις, εκδόσεις Παπαζήση 2004.

Θάνος Βερέμης

Ο Θάνος Βερέμης σπούδασε Πολιτικές Επιστήμες στο Πανεπιστήμιο της Βοστώνης και Ιστορία στο Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης (Trinity College). Από το 1997 διετέλεσε επιμελητής στην έδρα Νεώτερης Ελληνικής Ιστορίας, στην Πάντειο Σχολή Πολιτικών Επιστημών, το 1978 Research Associate του Διεθνούς Ινστιτούτου Στρατηγικών Μελετών (Λονδίνο), το 1983 επισκέπτης ερευνητής στο πανεπιστήμιο Harvard, το 1984 αναπληρωτής καθηγητής στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης του Πανεπιστημίου Αθηνών, το 1987 επισκέπτης καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Princeton και το 1993-94 επισκέπτης καθηγητής στο St. Antony's College της Οξφόρδης. Από το 1987 είναι καθηγητής πολιτικής ιστορίας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και από το 1988 διευθύνει το Ελληνικό Ίδρυμα Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής.

Σουζάννα Βέρνυ

Λέκτορας σε Διεθνείς και Ευρωπαϊκές Σπουδές, είναι κάτοχος Β.Α. και Ph.D του Πανεπιστημίου του Λονδίνου. Ήταν Επισκέπτης Ερευνητής στο Πανεπιστήμιο του Μπράντφορντ (1992-95), Επισκέπτης Ερευνητής στο Κέντρο Μεσογειακών Σπουδών του Πανεπιστημίου του Μπρίστολ (1994-98) και Ειδικός Επιστήμονας στον Κύκλο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Συνηγόρου του Πολίτη (1998-2001). Είναι συνεκδότρια (co-editor) του περιοδικού *South European Society & Politics* (Λονδίνο, ISSN 1360-8746) και Επίκουρη Εκδότρια (Associate Editor) του *Journal of Modern Greek Studies* (Βαλτιμόρη, ISSN 0738-1727). Είναι Επισκέπτης Ερευνητής στο Πανεπιστήμιο του Μπράντφορντ, 2000-02. Ανάμεσα στις πρόσφατες

Δημοσιεύσεις της είναι: "Dual Vision: Divided Perceptions of Europe in the Political Party Debate on European Integration" στο H. Heppner και O. Katsiardi-Herring, *Die Griechen und Europe: Aussen- und Innensichten im Wandel daer Zeit* (Böhlau Verlag Wein, 1998).

Καλλιόπη Γκολομάζου-Παπά

Η Καλλιόπη Γκολομάζου-Παπά είναι πτυχιούχος του Τμήματος Δημοσίου Δικαίου και Πολιτικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Αθηνών (με βαθμό Άριστα) και κάτοχος Master of Science στην Πολιτική Κοινωνιολογία, του Πανεπιστημίου του Λονδίνου (London School of Economics and Political Science). Από το 1981 είναι επιστημονική συνεργάτις στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης, αρχικά στο γνωστικό αντικείμενο της Πολιτικής Επιστήμης, και από το 1988 σ' αυτό των Εργασιακών Σχέσεων. Συγκεκριμένα, ασχολείται κυρίως με την έρευνα και τη διδασκαλία θεμάτων που αφορούν τη διαμόρφωση του συνδικαλιστικού κινήματος, και τη μεταλλαγή του εργασιακού φαινομένου κάτω από τις σύγχρονες κοινωνικές, οικονομικές και πολιτικές επιρροές.

Νικηφόρος Διαμαντούρος

Ο Νικηφόρος Διαμαντούρος είναι καθηγητής Πολιτικής Επιστήμης στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης του Πανεπιστημίου Αθηνών, καθώς και Διευθυντής και Πρόεδρος του Δ.Σ. του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικών Ερευνών (Ε.Κ.Κ.Ε.). Διδάκτωρ του Πανεπιστημίου Columbia, ο Ν. Διαμαντούρος είναι Πρόεδρος της Ελληνικής Εταιρίας Πολιτικής Επιστήμης και, από το 1990, πρόεδρος (μαζί με αμερικανό συνάδελφό του) της Επιτροπής για την Παγίωση Δημοκρατικών Καθεστώτων στη Νότια Ευρώπη του Αμερικανικού Συμβουλίου Ερευνών για τις Κοινωνικές Επιστήμες (Social Science Research Council). Υπό την ιδιότητά του αυτή, συντονίζει ένα πενταετές ερευνητικό πρόγραμμα για τη μελέτη της δημοκρατίας στη Νότια Ευρώπη και διευθύνει την εκδοτική σειρά "The New Southern Europe" του εκδοτικού οίκου του Πανεπιστημίου John Hopkins. Ο καθηγητής Νικηφόρος Διαμαντούρος επιλέχθηκε ως πρώτος Συνήγορος του Πολίτη.

Χαριτίνη Δίπλα

Η Χαριτίνη Δίπλα σπούδασε στη Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών και στο Institut Universitaire des Hautes Etudes Internationales στη Γενεύη. Εκπόνησε τη διδακτορική της διατριβή με θέμα το νομικό καθεστώς των νησιών στο διεθνές δίκαιο. Εδίδαξε διεθνές δίκαιο στη Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου της Γενεύης. Σήμερα είναι Αναπληρώτρια Καθηγήτρια διεθνούς δικαίου στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης και μέλος της Εθνικής Επιτροπής για τα

ανθρώπινα δικαιώματα. Κύρια ενδιαφέροντα: διεθνές δίκαιο της θάλασσας, διεθνές δίκαιο του περιβάλλοντος, ανθρώπινα δικαιώματα, διεθνής οργάνωση. Τελευταία της δημοσίευση: "Les résolutions du Conseil de Sécurité imposant des mesures coercitives et leur mise en œuvre: quelques réflexions concernant la responsabilité des Etats" στο *L'Effectivité des Organisations Internationales: mécanismes de suivi et de contrôle*, Athènes-Paris, Ant. N. Sakkoulas - A. Pedone, 2000, σσ. 23-57.

Κύρκος Δοξιάδης

Ο Κύρκος Δοξιάδης γεννήθηκε στην Αθήνα το 1955. Το 1986 πήρε διδακτορικό δίπλωμα από το Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Κοινωνιολογίας του Birkbeck College του Πανεπιστημίου του Λονδίνου. Είναι Αναπληρωτής Καθηγητής της Κοινωνικής Θεωρίας με ειδίκευση στην Επικοινωνία. Πρόσφατα (Φεβρουάριος 2001) κυκλοφόρησε το βιβλίο του *Κοινωνία, Ιδεολογία, Ηθική* από τις εκδόσεις Πλέθρον.

Εμμανουέλα Δούση

Η Εμμανουέλα Δούση αποφοίτησε από το Τμήμα Πολιτικών Επιστημών και Δημόσιας Διοίκησης του Πανεπιστημίου Αθηνών (1988) και έκανε τις μεταπτυχιακές της σπουδές στο Πανεπιστήμιο Paris I, Pantheon-Sorbonne με D.E.A. στο Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο και Διεθνείς Οργανισμούς (1990) και D.E.A. στο Δίκαιο του Περιβάλλοντος (1992). Ολοκλήρωσε τις μεταπτυχιακές της σπουδές στο Πανεπιστήμιο Αθηνών με διδακτορικό στο γνωστικό αντικείμενο του Διεθνούς Δικαίου (1998). Τελευταίες δημοσιεύσεις: *Η κοινοτική πολιτική περιβάλλοντος και η επιδρασή της στην περίπτωση της Ελλάδας*, Αθήνα: Παπαζήσης, 2001, *La protection du milieu marin en mer Egee*, *Annuaire du droit de la mer*, 2001, σ.σ. 9-43.

Παναγιώτης Κ. Ιωακειμίδης

Ο καθηγητής Π.Κ. Ιωακειμίδης σπούδασε πολιτικές, οικονομικές επιστήμες και Ευρωπαϊκά και διεθνή θέματα στο Πάντειο Πανεπιστήμιο, το Πανεπιστήμιο Αθηνών, το Πανεπιστήμιο Λονδίνου (London School of Economics-LSE), το Πανεπιστήμιο Manchester και το Πανεπιστήμιο του Amsterdam (Europa Institut). Είναι καθηγητής στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης του Πανεπιστημίου Αθηνών. Είναι επίσης επισκέπτης καθηγητής: στη Σχολή Δημόσιας Διοίκησης και στο Κέντρο Διπλωματικών Σπουδών του Υπουργείου Εξωτερικών και το Κολλέγιο του ΝΑΤΟ. Έχει συμμετάσχει σε μεγάλο αριθμό συνεδρίων για θέματα Ευρωπαϊκής ενοποίησης (σε Ευρώπη & ΗΠΑ). Ως πρεσβευτής/εμπειρογνώμων του Υπουργείου Εξωτερικών έχει συμμετάσχει σε όλες τις σημαντικές διαπραγματεύσεις

της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένων των Διακυβερνητικών Διασκέψεων για την επεξεργασία της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Πράξης, της Συνθήκης του Μaastricht για την Ευρωπαϊκή Ένωση και της Συνθήκης του Amsterdam. Υπήρξε ο εκπρόσωπος της Ελληνικής κυβέρνησης στη Διακυβερνητική Διάσκεψη για τη σύνταξη της Συνθήκης της Νίκαιας και αναπλ. μέλος της Ευρωπαϊκής Συνέλευσης (Convention). Μεταξύ άλλων έχει χρηματίσει: Πρόεδρος και Γενικός Διευθυντής του Ελληνικού Κέντρου Ευρωπαϊκών Μελετών (EKEM), μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου του [ΕΛΙΑΜΕΠ](#), μέλος της Independent Commission for the Comprehensive Review of the Institutions and Procedures of the Union και άλλων επιστημονικών ενώσεων.

Ενδεικτική βιβλιογραφία:

(α) Ιωακειμίδης, Π.Κ., *Η Συνθήκη της Νίκαιας και το Μέλλον της Ευρώπης*, Αθήνα, EKEM (Ελληνικό Κέντρο Ευρωπαϊκών Μελετών) - Θεμέλιο (Βιβλιοθήκη Ευρωπαϊκών Θεμάτων), 2001.

(β) Ιωακειμίδης, Π.Κ., *Η Ευρωπαϊκή Ένωση και το ελληνικό κράτος*, Αθήνα, Θεμέλιο, 1998.

(γ) Ioakimidis, P.C., "The Europeanization of Greece: An Overall Assessment" in Featherstone, K. & Kazamias, G. (eds), *Europeanization and the Southern Periphery*, London, Frank Cass, 2001.

Πάνος Καζάκος

Ο Πάνος Καζάκος είναι καθηγητής διεθνών οικονομικών και ευρωπαϊκών σχέσεων. Σπούδασε πολιτικές επιστήμες στην Ελλάδα και οικονομικά στην (Δυτ.) Γερμανία. Έχει διδάξει μικρο- και μακροοικονομική Θεωρία στο Πανεπιστήμιο της Φρανκφούρτης και διατελέσει ανάμεσα σε άλλα στέλεχος της ΑΤΕ, εμπειρογνώμων στο Υπουργείο Εξωτερικών, Πρόεδρος του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης κ.α. Από το 1996 είναι διευθυντής του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών "Ευρωπαϊκών και Διεθνών Σπουδών". Οι δημοσιεύσεις καλύπτουν θέματα σχέσεων Ελλάδας με την Ευρωπαϊκή Ένωση, εξέλιξης της Ευρωπαϊκής Ένωσης και οικονομικής πολιτικής στην Ελλάδα. Η μελέτη του *Θεσμικές μεταρρυθμίσεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση* (Σιδέρης, 1996) βραβεύτηκε τον Δεκέμβριο 1995 από την Ακαδημία Αθηνών. Τελευταίο Βιβλίο: *Ανάμεσα σε κράτος και αγορά - Οικονομία και οικονομική πολιτική στη μεταπολεμική Ελλάδα 1944-2000*, Αθήνα: Πατάκης, 2001.

Ιωάννα Καυταντζόγλου

Η Ιωάννα Καυταντζόγλου είναι Επίκουρη Καθηγήτρια Κοινωνιολογίας. Σπούδασε Πολιτική Επιστήμη και Κοινωνιολογία στα Πανεπιστήμια της Γενεύης και των Παρισίων (Paris I Panthéon-Sorbonne και Paris VII-Jussieu), όπου και υποστήριξε τη διατριβή της (Doctorat d'Etat es Lettres et Sciences Humaines). Διδάσκει Κοινωνιολογία και μεθοδολογία των κοινωνικών επιστημών. Στα επιστημονικά της ενδιαφέροντα περιλαμβάνονται οι σχέσεις χρόνου και κοινωνίας, η πολιτική και κοινωνιολογία της ανάπτυξης, οι κοινωνικές ανισότητες και ο αποκλεισμός.

Πασχάλης Κιτρομηλίδης

Ο Πασχάλης Κιτρομηλίδης σπούδασε Πολιτική Επιστήμη στο Πανεπιστήμιο Harvard απ' όπου έλαβε το διδακτορικό του δίπλωμα. Είναι καθηγητής Πολιτικής Επιστήμης στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης του Πανεπιστημίου Αθηνών και Διευθυντής του Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών. Τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα εστιάζονται στην ιστορία των πολιτικών θεωριών και περιλαμβάνουν ζητήματα κλασικής και νεότερης πολιτικής σκέψης. Το συγγραφικό του έργο περιλαμβάνει μεγάλο αριθμό άρθρων σε επιστημονικά περιοδικά και συλλογικούς τόμους. Στα βιβλία του περιλαμβάνεται το *Enlightenment, Nationalism, Orthodoxy* (Ashgate, 1994).

Αντώνης Κόντης

Ο Αντώνης Κόντης φοίτησε στο Κολλέγιο του Πανεπιστημίου του Αμβούργου και έλαβε το πτυχίο του το 1981 (Diploma Volkswirt) και το Διδακτορικό του Δίπλωμα το 1988 με την εργασία του για "τη Μεταφορά Τεχνογνωσίας και Ισοζύγιο Πληρωμών στην Ελλάδα". Ο κ. Κόντης διορίστηκε στο Τμήμα μας ως Λέκτορας το 1992 και το 1997 εξελίχθηκε στη βαθμίδα του Επίκουρου Καθηγητή. Διδάσκει "Πολιτική Οικονομία Ι και ΙΙ", "Διεθνείς Οικονομικές Σχέσεις" και "Μετανάστευση στην Ευρώπη". Είναι Εταίρος του Πανεπιστημίου της Βόννης, διδάσκων στο Ιόνιο Πανεπιστήμιο και συνεργάτης του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου. Τα κύρια ερευνητικά του ενδιαφέροντα εστιάζονται στα επιστημονικά πεδία της Διεθνούς Μετανάστευσης, της Μεταφοράς Τεχνολογίας και της Οικονομίας των χωρών της Νοτιοανατολικής Ευρώπης.

Γεράσιμος Κουζέλης

Ο Γεράσιμος Κουζέλης, αναπληρωτής καθηγητής Επιστημολογίας και Κοινωνιολογίας της Γνώσης, γεννήθηκε στην Αθήνα το 1953 και σπούδασε Κοινωνιολογία, Φιλοσοφία και Πολιτική Επιστήμη στα Πανεπιστήμια του Μάρμπουργκ και της Φραγκφούρτης. Έχει ασχοληθεί ερευνητικά και συγγραφικά με την Κριτική Θεωρία, την κοινωνιολογία της γνώσης, την επιστημολογία των κοινωνικών επιστημών, τις μορφές εξουσίας στις καθημερινές σχέσεις, τη φτώχεια και το ρατσισμό. Τελευταία του δημοσιευμένη εργασία: ο τόμος που επιμελήθηκε με τίτλο *Γραφή και Ανάγνωση. Για τη χρήση της γλώσσας στις επιστήμες*.

Χρήστος Λυριντζής

Ο Χρήστος Λυριντζής είναι Καθηγητής Συγκριτικής Πολιτικής στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης του Πανεπιστημίου Αθηνών. Σπούδασε Πολιτική

Επιστήμη και Νομικά στην Αθήνα και εν συνεχεία Πολιτική Επιστήμη στο Πανεπιστήμιο του Λονδίνου (London School of Economics), όπου και υποστήριξε τη διδακτορική του διατριβή. Έχει δημοσιεύσει εργασίες για τα Πολιτικά κόμματα, την ελληνική πολιτική, την πολιτική επικοινωνία και τη συγκριτική πολιτική. Τα τρέχοντα ερευνητικά του ενδιαφέροντα περιλαμβάνουν τη συγκριτική μελέτη των Βαλκανικών χωρών καθώς και θέματα σύγχρονης πολιτικής θεωρίας. Από τον Ιούνιο του 2003 ανέλαβε καθήκοντα Διευθυντή και Προέδρου του Δ.Σ. του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικών Ερευνών (ΕΚΚΕ).

Αντώνης Μακρυδημήτρης

Καθηγητής Διοικητικής Επιστήμης στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης του Πανεπιστημίου Αθηνών. Σπούδασε νομικά και πολιτικές επιστήμες στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και πραγματοποίησε μεταπτυχιακές σπουδές (LL.M, Ph.D) με υποτροφία εξωτερικού του ΙΚΥ στο Πανεπιστήμιο του Λονδίνου. Ως υπότροφος του ιδρύματος Fulbright διετέλεσε το 1992 επισκέπτης ερευνητής (Research Fellow) στα πανεπιστήμια Princeton των ΗΠΑ, Cambridge και Λονδίνου της Αγγλίας. Έχει διατελέσει μέλος Επιτροπών Εμπειρογνομώνων και συντάκτης Εκθέσεων για τον Εκσυγχρονισμό της Δημόσιας Διοίκησης, καθώς και μέλος επιστημονικών σωματείων και οργανισμών. Έχει γράψει βιβλία, μελέτες και άρθρα σε θέματα δημόσιας διοίκησης, δημόσιας πολιτικής και κοινωνικής θεωρίας. Γεννήθηκε στην Κόρινθο το 1955, ζει και εργάζεται στην Αθήνα, είναι παντρεμένος με την φιλόλογο Αυγή - Άννα Μάγγελ (Ph.D) και έχει δύο παιδιά.

Ναπολέων Μαραβέγιας

Ο Ναπολέων Μαραβέγιας είναι Καθηγητής στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης του Πανεπιστημίου Αθηνών. Σπούδασε Οικονομικές Επιστήμες στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και συνέχισε μεταπτυχιακές σπουδές στη Γαλλία, όπου απέκτησε DEA στην Ευρωπαϊκή Οικονομική Ολοκλήρωση και Doctorat d'Etat στις Οικονομικές Επιστήμες από το Πανεπιστήμιο της Grenoble (1983).

Υπήρξε Εντεταλμένος Διδασκαλίας στο Πανεπιστήμιο της Grenoble και στην Εθνική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης. Εξελέγη Επίκουρος Καθηγητής στο Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών (1989), Αναπληρωτής Καθηγητής (1993) και Καθηγητής (1997). Από το 2000 είναι Καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Έχει δώσει διαλέξεις σε διάφορα Πανεπιστήμια της Ευρώπης (Valencia - Ισπανία, Οξφόρδη - Αγγλία και Montpellier - Γαλλία) και σ' όλα σχεδόν τα Ελληνικά Πανεπιστήμια.

Είναι κάτοχος της Ευρωπαϊκής Έδρας Jean Monnet (1995), από το 1999 Πρόεδρος του Εθνικού Ιδρύματος Αγροτικής Έρευνας και από το 2004 Εθνικός Εκπρόσωπος και Μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου του Διεθνούς Κέντρου Ανώτατων Γεωπονικών Μεσογειακών Σπουδών (CIFEAM). Το 2001 τιμήθηκε με Παράσημο από τη Γαλλική Δημοκρατία.

Τα πιο πρόσφατα δημοσιευμένα βιβλία του είναι: «Η Ελληνική Γεωργία προς το

2010» Εκδ. Παπαζήση, Αθήνα 2000, «Βιβλιογραφικός Οδηγός σε θέματα Ελληνικής Αγροτικής Οικονομίας και Κοινωνίας» Εκδ. Παπαζήση, Αθήνα 2002, «Εξελίξεις στην ΚΑΠ και η Ελληνική Γεωργία» Εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα 2003, «Στρατηγική για την Αγροτική Ανάπτυξη της Ελλάδος» Εκδ. Παπαζήση, Αθήνα 2004.

Γεώργιος Μαυρογορδάτος

Γεννήθηκε στην Αθήνα το 1945. Πτυχίο Πολιτικών και Οικονομικών Επιστημών (1967) και Πτυχίο Νομικής (1969) του Πανεπιστημίου Αθηνών. Μ.Α. Πολιτικής Επιστήμης Πανεπιστημίου Purdue (1972). Ph.D. Πολιτικής Επιστήμης Πανεπιστημίου Καλιφόρνιας, Berkeley (1979). Για το βιβλίο του *Stillborn Republic* τιμήθηκε το 1984 με το Woodrow Wilson Foundation Award, ανώτατη διάκριση της Αμερικανικής Εταιρείας Πολιτικής Επιστήμης. Το τελευταίο βιβλίο του είναι *Ομάδες Πίεσης και Δημοκρατία*, Αθήνα: Πατάκης, 2001.

Αναστάσιος - Ιωάννης Μεταξάς

Ο Γιάννης Μεταξάς σπούδασε Νομικά και Πολιτικές Επιστήμες στην Αθήνα και το Aix-en-Provence. Αριστούχος διδάκτωρ των Πολιτικών Επιστημών (1970) και της "Πολιτικής Επιστήμης" (doctorat d'Etat, 1972). Βραβείο της πόλης της Προβηγκίας και χρυσό μετάλλιο της Νομικής Σχολής. Διευθυντής του Εργαστηρίου Πολιτικής Επικοινωνίας του Πανεπιστημίου Αθηνών. Έχει διδάξει στα Πανεπιστήμια του Aix-en-Provence, Μασσαλίας, Παρισιού, Βενετίας και Βουδαπέστης. Το 1982 εισηγήθηκε την ίδρυση του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης του Πανεπιστημίου Αθηνών και εξελέγη Πρόεδρος του Τμήματος. Εκπροσωπεί το Συμβούλιο της Ευρώπης στις Μόνιμες Συνδιασκέψεις στη Σιένα και στο Παρίσι. Διευθυντής του *Ευρωπαϊκού Λεξικού Πολιτικής Επικοινωνίας* και της σειράς "Βιβλιοθήκη Πολιτικής Επικοινωνίας". Έχει διατελέσει Πρόεδρος του ΔΣ της ΕΡΤ, της Ελληνικής Εταιρείας Πολιτικής Επιστήμης και του ΕΚΚΕ.

Αλέξης Μητρόπουλος

Ο Αλέξης Μητρόπουλος είναι πτυχιούχος της Νομικής, της Φιλοσοφικής Σχολής Αθηνών καθώς και της Παντείου. Γεννήθηκε το 1952 στον Πύργο της Ηλείας. Μεταπτυχιακές σπουδές πραγματοποίησε σε διάφορες χώρες της Δυτικής και Ανατολικής Ευρώπης. Έχει ειδικευτεί σε θέματα Συγκριτικού Εργατικού και Συνδικαλιστικού Δικαίου, Εργασιακών Σχέσεων, Διεθνούς Εργατικού Κινήματος και Αυτοδιαχείρισης. Ο Αλέξης Μητρόπουλος έχει πλούσια κοινωνική δράση. Από μαθητής Γυμνασίου διώχθηκε για τις δημοκρατικές του ιδέες. Ως φοιτητής της Νομικής Σχολής Αθηνών, στη διάρκεια της δικτατορίας, φυλακίστηκε για μεγάλο χρονικό διάστημα και βασανίστηκε από τα Σώματα Ασφαλείας του δικτατορικού

καθεστώς. Είναι Επίκουρος Καθηγητής και διδάσκει το μάθημα των Εργασιακών Σχέσεων και Θεσμών στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης του Πανεπιστημίου Αθηνών και είναι Νομικός Σύμβουλος πολλών συνδικαλιστικών οργανώσεων.

Κωνσταντίνα Μπότσιου

Η Κωνσταντίνα Μπότσιου σπούδασε Ιστορία και Διεθνείς Σχέσεις στα Πανεπιστήμια Αθηνών και Tübingen. Το 1998 αναγορεύθηκε διδάκτωρ Νεότερης και Σύγχρονης Ιστορίας από το Πανεπιστήμιο Tübingen (με άριστα). Εργάστηκε ως ερευνήτρια και τιμήθηκε με υποτροφίες και ακαδημαϊκές διακρίσεις στην Ελλάδα και στο εξωτερικό. Σήμερα είναι Ειδική Επιστήμων του Πανεπιστημίου Αθηνών. Διδάσκει επίσης στα ΠΜΣ "Ευρωπαϊκές και Διεθνείς Σπουδές" και "Master's Degree in Southeast European Studies" του Πανεπιστημίου Αθηνών. Πρόσφατες δημοσιεύσεις: "Καραμανλής, Ντε Γκωλ και η Σύνδεση Ελλάδας-ΕΟΚ", στο: *Ντε Γκωλ και Καραμανλής*, (Πατάκης 2001), "Οι ελληνοτουρκικές σχέσεις, 1974-2000", στο: *Η Ελλάδα και το Ευρωπαϊκό μέλλον της Τουρκίας* (μαζί με Π. Καζάκο et al), (Σιδέρης 2001).

Ηλίας Νικολακόπουλος

Ο Ηλίας Νικολακόπουλος είναι Καθηγητής Εκλογικής Κοινωνιολογίας στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης του Πανεπιστημίου Αθηνών. Σπούδασε Μαθηματικά στην Αθήνα, τη Λωζάννη και το Παρίσι και υποστήριξε τη διδακτορική του διατριβή στην Πολιτική Επιστήμη στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. Εργάστηκε στο Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών και είχε την ευθύνη για τη διεξαγωγή, ανάλυση και παρουσίαση πληθώρας εμπειρικών ερευνών σε θέματα Πολιτικής Κοινωνιολογίας.

Μάρω Παντελίδου-Μαλούτα

Η Μάρω Παντελίδου Μαλούτα έχει σπουδάσει Πολιτική Επιστήμη και Ιστορία στα Πανεπιστήμια της Λωζάννης, της Γενεύης και των Παρισίων (Paris I) και είναι διδάκτωρ της Ε.Η.Ε.Σ.Σ. (1980). Κεντρικό αντικείμενο της επιστημονικής της διερεύνησης αποτελούν οι πολιτισμικές συνιστώσες της πολιτικής διαδικασίας και ιδιαίτερα η διαδικασία διαμόρφωσης και οι τρόποι έκφρασης της πολιτικής ταυτότητας των υποκειμένων. Στις μελέτες της ιδιαίτερη βαρύτητα αποδίδεται στο σύστημα σχέσεων των φύλων. Έχει δημοσιεύσει πέντε βιβλία και πολλά επιστημονικά άρθρα. Στο τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης, όπου είναι Καθηγήτρια, διδάσκει τα μαθήματα "Πολιτική Συμπεριφορά", "Πολιτική Ανάλυση και Φεμινιστική Θεωρία", ενώ στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών διδάσκει το μάθημα "Φύλο και Θεωρία της Δημοκρατίας". Στις δημοσιεύσεις της περιλαμβάνεται και το *Γυναίκες*

και Πολιτική, Αθήνα: Gutenberg, 1992 και *Το Φύλο της Δημοκρατίας*, Αθήνα: Σαββάλας.

Ειρήνη-Ροζαλίνα Παπαγαλάνη-Καλαφάτη

Η Ειρήνη-Ροζαλίνα Παπαγαλάνη-Καλαφάτη είναι πτυχιούχος της Νομικής Σχολής, κάτοχος των D.U.E.L., Licence και Maîtrise Κοινωνιολογίας, Paris V, Sorbonne, κάτοχος D.E.A. στην Κοινωνική Ανθρωπολογία της Ecole Pratique des Hautes Etudes en Sciences Sociales, και κάτοχος Diplôme στην Κοινωνιολογία της Ανάπτυξης του Ινστιτούτου του Παρισιού I.R.F.E.D.. Σπούδασε επίσης Εθνολογία στη Χαϊδελβέργη και στο Μόναχο, και Φιλοσοφία στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Δημοσιεύσεις της αναφέρονται στην έρευνα του αγροτικού κόσμου, στις ενδοοικογενειακές σχέσεις, στις πολιτισμικές συγκρούσεις και στις μετακινήσεις πληθυσμών. Διδάσκει Κοινωνική Ανθρωπολογία, Ανθρωπολογία της Ανάπτυξης και Ανάλυση των Αγροτικών Κοινωνιών. Τελευταίο κείμενο υπό δημοσίευση: *Βόνιτσα, μια επαρχιακή πόλη στον 20ό αιώνα*, Σεπτ. 2000.

Γιώργος Παπαδημητρίου

Σπούδασε νομικά στα Πανεπιστήμια Θεσσαλονίκης (1962-1968), Χαϊδελβέργης (1968-1972) και Παρισιών (1977-1978). Διδάκτορας Νομικής (1972 - Χαϊδελβέργη). Από το 1975 έως το 1979 Επιμελητής στη Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Καθηγητής έπειτα του Συνταγματικού Δικαίου στο Πανεπιστήμιο Θράκης (1979-1984) και στο Πανεπιστήμιο Αθηνών (από το 1984). Από το 1996 Νομικός Σύμβουλος του Πρωθυπουργού και μέλος του Επιστημονικού Συμβουλίου του Υπουργείου Εξωτερικών. Εκπρόσωπος του Πρωθυπουργού στη Συνέλευση της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την κατάρτιση του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων.

Χρήστος Ροζάκης

Καθηγητής του Δημοσίου Διεθνούς Δικαίου στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης του Πανεπιστημίου Αθηνών. Σπούδασε νομικά στο Πανεπιστήμιο του Λονδίνου και πραγματοποίησε μεταπτυχιακές σπουδές στα Πανεπιστήμια του Λονδίνου και Illinois (ΗΠΑ), από το οποίο έλαβε το διδακτορικό του. Είναι δικαστής και αντιπρόεδρος του Ευρωπαϊκού δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Συμβουλίου της Ευρώπης. Διετέλεσε πρώτος πρόεδρος της Ελληνικής Επιτροπής Διεθνούς Δικαίου και Διεθνών Σχέσεων.

Καλλιόπη Σπανού

Σπούδασε στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και στο Πανεπιστήμιο της Πικαρδίας (Γαλλία) (Doctorat d'Etat Science Politique - Science Administrative). Από το 1989 διδάσκει στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης του Πανεπιστημίου Αθηνών. Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα περιλαμβάνουν: σχέσεις διοίκησης-πολιτικής και διοίκησης-δημοκρατίας, δημόσιες πολιτικές (διοικητικός εκσυγχρονισμός, περιβάλλον), διοίκηση και ευρωπαϊκή ολοκλήρωση κ.λπ. Οι δημοσιεύσεις της περιλαμβάνουν: *Διοίκηση, Πολίτες και Δημοκρατία*, εκδόσεις Παπαζήση, 2000.

Μιχάλης Σπουρδαλάκης

Γεννήθηκε το 1954 και σπούδασε δημόσιο δίκαιο και πολιτική επιστήμη στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Συνέχισε τις σπουδές του στον Καναδά όπου και δίδαξε σε πανεπιστήμια του Οντάριο και του Κεμπέκ. Από το 1991 διδάσκει πολιτική κοινωνιολογία στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης του Πανεπιστημίου Αθηνών. Τα τρέχοντα ερευνητικά του ενδιαφέροντα στρέφονται γύρω από ζητήματα της θεωρίας των πολιτικών κομμάτων, ελληνικής πολιτικής, θεωριών του κράτους, ευρωπαϊκής αριστεράς καθώς και μιας σειράς ζητημάτων που προκύπτουν ως αποτέλεσμα των μετασχηματισμών που σημειώνονται στο πρότυπο κοινωνικής οργάνωσης. Είναι μέλος της συντακτικής επιτροπής της Ελληνικής Επιθεώρησης Πολιτικής Επιστήμης και μέλος της συντακτικής ομάδας του *Socialist Register* (London, Merlin Press).

Ενδεικτική εργογραφία:

Το Ευρωπαϊκό Σοσιαλιστικό Κόμμα. Προκλήσεις και προοπτικές, Αθήνα, ΙΣΤΑΜΕ, 2001.

ΠΑΣΟΚ. Κόμμα - κράτος - κοινωνία, Αθήνα, Πατάκης, 1998.

Για τη θεωρία και τη μελέτη των πολιτικών κομμάτων, Αθήνα, Εξάντας, 1990.

The Rise of the Greek Socialist Party, London & New York, Routledge, 1998.

Γιώργος Σωτηρέλης

Σπούδασε νομικά στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. Επιστημονικός συνεργάτης του Τμήματος Νομικής του Πανεπιστημίου Αθηνών 1983 - 1988. Διδάκτορας του ίδιου Τμήματος του 1988. Λέκτορας του ίδιου Τμήματος 1988 - 1993. Επίκουρος Καθηγητής του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης του Πανεπιστημίου Αθηνών 1993 - 2000. Αναπληρωτής Καθηγητής του ίδιου Τμήματος από τον Νοέμβριο του 2000. Προϊστάμενος του Τμήματος Κοινοβουλευτικών Ερευνών και Μελετών της Βουλής των Ελλήνων από το 1998. Διδάσκει Συνταγματικό Δίκαιο και Συνταγματική Ιστορία. Τελευταία του έργα: *Σύνταγμα και Δημοκρατία στην εποχή της "παγκοσμιοποίησης"* Αθήνα - Κομοτηνή: Α.Ν.Σάκκουλας, 2000 και *Η Μεταρρύθμιση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Προκλήσεις και προοπτικές μετά την Συνταγματική Αναθεώρηση*, Αθήνα: εκδ. Προσκήνιο, 2002.

Δημήτρης Α. Σωτηρόπουλος

Γεννήθηκε στην Αθήνα το 1960. Σπούδασε νομικά στο πανεπιστήμιο Αθηνών και Κοινωνιολογία στο London School of Economics (M.Sc.) και στο Πανεπιστήμιο Yale (M.A., M.Phil., Ph.D.), με έμφαση στην ανάλυση της κρατικής γραφειοκρατίας, των κομμάτων και των οργανώσεων. Έλαβε το διδακτορικό του το 1991. Έχει διδάξει ως ειδικός επιστημονας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών (Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης) και στο Πανεπιστήμιο Κρήτης (Τμήμα Κοινωνιολογίας), καθώς και ως επισκέπτης καθηγητής στο Instituto Juan March de Estudios e Investigaciones της Μαδρίτης. Από το 1998 διδάσκει στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης. Είναι συντονιστής έκδοσης του περιοδικού *Ελληνική Επιθεώρηση Πολιτικής Επιστήμης*. Η τελευταία του δημοσίευση είναι το βιβλίο *Η κορυφή του πελατειακού κράτους*, Αθήνα: εκδ. Ποταμός, 2001.

Γιάννης Τασόπουλος

Ο Γιάννης Τασόπουλος γεννήθηκε στην Αθήνα το 1963. Αποφοίτησε από τη Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών το 1986, με άριστα. Έλαβε το L.L.M. το 1987 και το διδακτορικό του το 1989 από το Πανεπιστήμιο Duke των Ηνωμένων Πολιτειών. Εξελέγη λέκτορας του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης του Πανεπιστημίου Αθηνών το 1997. Έχει δημοσιεύσει πολλές μελέτες και δύο μονογραφίες *The Constitutional Problem of Subversive Advocacy in the United States of America and Greece* (1993) και *Το Ηθικοπολιτικό Θεμέλιο του Συντάγματος* (2001).

Νικόλαος Χ. Τάσης

Σπούδασε Νομικά και Πολιτικές Επιστήμες στην Ελλάδα, και Κοινωνιολογία στις Ηνωμένες Πολιτείες όπου και έλαβε το διδακτορικό του δίπλωμα στο σχετικό κλάδο. Δίδαξε επί σειρά ετών στο Syracuse University και στο State University of New York. Είναι μέλος διεθνών κοινωνιολογικών οργανώσεων, έχει συμμετάσχει σε πλείστα επιστημονικά συνέδρια, έχει δημοσιεύσει άρθρα σε ξενόγλωσσες και ελληνικές επιθεωρήσεις, και μια σειρά βιβλίων τα οποία έχουν υιοθετηθεί ως εγχειρίδια σε διάφορες σχολές των ελληνικών πανεπιστημίων. Τα στοχαστικά του ενδιαφέροντα περιλαμβάνουν την κοινωνιολογική θεωρία, την πολιτιστική κοινωνιολογία, την κοινωνιολογία του δικαίου και την κοινωνιολογία της γνώσης. Το τελευταίο του έργο είναι η επιμέλεια μιας ανθολογίας, *Max Weber: Ερμηνευτικά Κείμενα*, Αθήνα: Εκδόσεις Οδυσσέας, 1999. Συνιδρυτής και πρώτος διευθυντής του Εργαστηρίου για την Μελέτη της Μετανάστευσης και Διασποράς (Ε.Μ.ΜΕ.ΔΙΑ).

Μιχάλης Ι. Τσινισιζέλης

Ο Μ. Ι. Τσινισιζέλης γεννήθηκε στην Αθήνα. Σπούδασε στην Ελλάδα και τη Μ. Βρετανία και έλαβε το διδακτορικό του Δίπλωμα από το Πανεπιστήμιο του Manchester το 1985. Έχει δημοσιεύσει εκτεταμένα -πάνω από 120 δημοσιεύσεις- στην Ελλάδα και το εξωτερικό σε θέματα Ευρωπαϊκής Πολιτικής, Θεωρίας Ενοποίησης και Συγκριτικής Πολιτικής. Από το 2002 είναι Πρόεδρος του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης. Οι πιο πρόσφατες δημοσιεύσεις του: *Quo Vadis Europa?*, Σύγχρονες Ακαδημαϊκές και Επιστημονικές Εκδόσεις 2001, 508 σελ. και αφορά στις Θεωρίες της Ενοποίησης και στη Συνθήκη της Νίκαιας και *Theory and Reform in the European Union*, Manchester University Press 2003.

Λουκάς Τσούκαλης

Σπούδασε οικονομικά και διεθνείς σχέσεις στο Πανεπιστήμιο του Μάντσεστερ, το Κολλέγιο της Ευρώπης στη Μπρυζ και στο Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης από όπου έλαβε το διδακτορικό του δίπλωμα. Δίδαξε πολλά χρόνια σε διάφορα πανεπιστήμια του εξωτερικού: Επισκέπτης Καθηγητής στο Ευρωπαϊκό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο της Φλωρεντίας· Καθηγητής (έδρα Ελευθέριος Βενιζέλος), Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο, London School of Economics and Political Science· Διευθυντής Οικονομικών Σπουδών, Κολλέγιο της Ευρώπης, Μπρυζ· University Lecturer και Fellow στο St. Antony's College του Πανεπιστημίου της Οξφόρδης. Επίσης διετέλεσε Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου και Διευθυντής του Ελληνικού Κέντρου Ευρωπαϊκών Μελετών (ΕΚΕΜ), καθώς και Πρέσβης και Ειδικός Σύμβουλος του Πρωθυπουργού σε Ευρωπαϊκά θέματα. Είναι Καθηγητής Ευρωπαϊκής Οργάνωσης (έδρα Jean Monnet) στο Πανεπιστήμιο Αθηνών από το 1990. Επίσης Πρόεδρος του Ελληνικού Ιδρύματος Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής (ΕΛΙΑΜΕΠ) και Επισκέπτης Καθηγητής στο Κολλέγιο της Ευρώπης, Μπρυζ. Συγγραφέας πολλών βιβλίων και άρθρων. Το νέο του βιβλίο με τίτλο *What Kind of Europe?* εκδόθηκε το 2003 από το Oxford University Press (ελληνική έκδοση: *Ποια Ευρώπη?*, Ποταμός, 2004). Κυκλοφορεί επίσης σε άλλες ευρωπαϊκές γλώσσες.

Κωνσταντίνος Υφαντής

Είναι Αναπληρωτής Καθηγητής Διεθνών Σχέσεων. Σπούδασε Νομικά στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης και Διεθνείς Σχέσεις στο Τμήμα Ευρωπαϊκών Σπουδών του Πανεπιστημίου του Bradford από όπου και αναγορεύθηκε διδάκτορας το 1993. Εργάστηκε ως Λέκτορας στα Πανεπιστήμια του Bradford (1991-1993) και Portsmouth (1993-1995). Μεταξύ άλλων, διετέλεσε Επιστημονικός Συνεργάτης του Υπουργείου Εξωτερικών (1997-1998) και Fulbright Visiting Scholar στη John F. Kennedy School of Government του Πανεπιστημίου Harvard

(2002). Μεταξύ των πρόσφατων δημοσιεύσεων τα: 1) *NATO and the New Security Paradigm*, London: Frank Cass, 2002, 2) *Turkish-Greek Relations: The Security Dilemma in the Aegean*, London, 2004 (επιμέλεια).

Γιάννης Υφαντόπουλος

Καθηγητής Κοινωνικής Πολιτικής. Έλαβε το διδακτορικό δίπλωμα (D. Phil) από το Πανεπιστήμιο York της Αγγλίας. Συνεργάζεται με διεθνείς οργανισμούς όπως ο Ο.Ο.Σ.Α., η Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας, η Ευρωπαϊκή Ένωση και η Ευρωπαϊκή Στατιστική Υπηρεσία (Eurostat). Έχει συμμετάσχει σε αποστολές στη Ρωσία, Αλβανία, Ουγγαρία, Ρουμανία, Μολδαβία, Καζακστάν, Αζερμπαϊτζάν, Πολωνία κ.α. Μελέτες του έχουν δημοσιευθεί σε έγκριτα επιστημονικά περιοδικά στην αγγλική, γαλλική, ισπανική, ρωσική, ρουμανική και αζερική γλώσσα. Η πλέον πρόσφατη δημοσίευσή του είναι: *The changing face of poverty and the welfare state in E.U. and Greece. A comparative analysis*.

Νικόλαος-Κομνηνός Χλέπας (Αθήνα, 11.03.1961)

Προπτυχιακές Σπουδές: Πτυχιούχος Νομικής Αθηνών.

Μεταπτυχιακές Σπουδές: Διδάκτωρ Νομικών Επιστημών Πανεπιστημίου Βρέμης.

Πρότερη εμπειρία:

Βοηθητικά διδακτικά καθήκοντα στο Πανεπιστήμιο Βρέμης, Νομική.

Υπηρεσία Ελληνικού Συμβουλίου για τους Πρόσφυγες (ΕΣΠ).

Υφιστάμενα διδακτικά καθήκοντα: Διδάσκω σήμερα στο Τμήμα τα εξής μαθήματα:

1. Εισαγωγή στο Δίκαιο στο Γ εξάμηνο (μάθημα κορμού, μαζί με τους συναδέλφους Δ. Χριστοφιλόπουλο και Γ. Τασόπουλο), 2. Διοικητική Οργάνωση και Θεσμοί στο Δ' Εξάμηνο (μάθημα κορμού, μαζί με τον συνάδελφο Αντ. Μακρυδημήτρη), 3. Ειδικά Θέματα Διοικητικού Δικαίου: Προστασία του Φυσικού Περιβάλλοντος (μάθημα επιλογής στα Ε' και Ζ' εξάμηνα), 4. Τοπική Αυτοδιοίκηση στο Η' Εξάμηνο (υποχρεωτικό μάθημα κατεύθυνσης), 5. Μορφές μετεξέλιξης του σύγχρονου Κράτους (από κοινού με τους συναδέλφους Γ. Παπαδημητρίου, Χαρ. Χρυσανθάκη και Γ. Τασόπουλο.) στο Α' εξάμηνο του μεταπτυχιακού προγράμματος «Κράτος και Δημόσια Πολιτική», 6. Σύγχρονες Λειτουργίες της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, στο Β' Εξάμηνο του μεταπτυχιακού προγράμματος «Κράτος και Δημόσια Πολιτική».

Επιλογή τριών δημοσιεύσεων:

- "L'agglomération d'Athènes: Une capitale colonisée par la province?", στο περιοδικό "Annales des Ponts et des Chaussées", αρ. 102, 2002, σ. 15-22.
- «Local government reform in Greece», στο έργο: Norb. Kersting/ Ang. Vetter (Επ.), «Reforming Local Government in Europe. Closing the Gap between Democracy and Efficiency», Leske + Budrich, Opladen 2003, σσ. 221-239.
- Συνταγματικό πλαίσιο και Θεσμική αρχιτεκτονική της μητροπολιτικής διοίκησης, στο έργο: Γετίμης, Π./ Καυκαλάς, Γρ. (Επ.), Μητροπολιτική Διακυβέρνηση.

Δημήτρης Χριστοφιλόπουλος

Σπούδασε νομικές και πολιτικές επιστήμες στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Πραγματοποίησε μεταπτυχιακές σπουδές στους Θεσμούς και την Πολιτική Χωροταξίας και Πολεοδομίας (Πολιτιστικό-Ανθρωπογενές Περιβάλλον) στη Γαλλία και Μ. Βρετανία. Διδάσκει στο Τμήμα τα μαθήματα: "Εισαγωγή στο Δίκαιο" και "Θεσμοί και Πολιτική Χωροταξίας - Πολεοδομίας".

Χαράλαμπος Χρυσανθάκης

Γεννήθηκε το 1960 στην Αθήνα. Το 1983 απεφοίτησε από το Τμήμα Νομικής Αθηνών. Το 1989 ανακηρύχθηκε διδάκτορας του ίδιου Τμήματος με το βαθμό "άριστα". Από το 1986 είναι δικηγόρος, μέλος του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών. Κατά την περίοδο 1990-1991 εργάστηκε στην Ειδική Νομική Υπηρεσία του Υπουργείου Εξωτερικών. Το 1991 εξελέγη Λέκτορας στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης, το 1995 Επίκουρος Καθηγητής, το 1999 Αναπληρωτής Καθηγητής και το 2004 Καθηγητής. Το έργο του υπάγεται στο πεδίο του Διοικητικού Δικαίου, της Διοικητικής Δικονομίας και των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.